CESTA K VĚČNÉ LÁSCE

Vybrané stati ze spisů mystiků a přátel Božích 14. století

Přeložil Dr. Antonín Stříž

BRNO MCMXXXIX

Žehnám Mariánskému Apoštolátu při Hlasu sv. Petra k vydání knih »Cesta k věčné lásce« a »O pravé pobožnosti k Panně Marii« a doporučuji vřele tyto knihy k rozjímání a následování.

Dr. JOSEF KUPKA, biskup.

NIHIL OBSTAT
Dr. Otto Stanovský, censor

IMPRIMATUR
Pragae, die 7. Octobris 1939
N. C. 16.381
Prael. Dr. Theophilus Opatrný
vicarius generalis

ÚVODNÍ POZNÁMKA

Tento výbor ze spisů »přátel Božích«, uspořádaný a vydaný P. Jindřichem Denifflem, zaujímá čestné místo vedle »Následování Krista«. »Pro svou vnitřní cenu a krásu - píše »Gral« při jeho šestém vydání - zasluhuje nejen šesti vydání, ale šedesáti a šesti set. Takové knihy by se měly hromadně nositi do paláců i chat.« Po jedné stránce snad i předčí knihu »Následování«, že totiž myšlenky nejsou podány aforisticky, nýbrž důkladně rozvedeny, čímž jednotlivé stati jsou přístupnější k rozjímavé četbě.

Oproti jiným spisům, v nichž se podává návod k duchovnímu životu, vyniká tato kniha zvláštní jímavostí, jejíž důvod je v tom, že zde mluví k duším opravdoví přátelé Boží, kteří sami prošli oněmi cestami, sami vše hluboce prožili a z plnosti svých zkušeností sdělili své poznatky těm, kteří žádali o poučení.

V knize jsou stati mistrů Eckharta Staršího i Mladšího, Heřmana z Fritzlaru, Mikuláše Strasburského, Jindřicha Susa, Jana Taulera, Jana Ruysbrocka, Marka Lindavského, Mech-

tildy Magdeburské, Markéty Ebnerové, Markéty Lindavské a řady jiných, při jejichž spisech namnoze ani jména nebyla vyznačena. Stati uspořádal P. Denifle podle postupu, jejž má sledovati duše snažící se o své zdokonalení.

Na námitku, hodí-li se tyto spisy ze XIV. věku pro dobu naši, možno směle říci: hodí se výborně. Pravdy a zákony Bohem zjevené se nemění a platí stejně pro století XX. jako pro X. Jejich zneuznávání je právě příčinou všeho zla. Rovněž přirozenost lidská se nemění, má stále tytéž sklony k dobrému i k zlému. Zde se podávají léky na její neduhy.

Na jinou námitku, že se zde požaduje od člověka příliš mnoho, dlužno odpověděti: Nežada se nic více, nežli žádá Spasitel, jenž praví: »Budte dokonali.« Je třeba míti před zraky představu dokonale ctnosti a k tomuto ideálu se aspoň přibližovati. Známo jest, že kdo takovou snahu má a o postup se snaží, tomu milost Boží k dalšímu postupu napomáhá.

Th. Dr. Antonín Stříž.

MARIÁNSKÝ APOŠTOLÁT ČTENÁŘŮ

Ku chvále Nejsvětější Trojice, Otce a Syna i Ducha svatého, pro slávu Kříže a pro vyvýšení Milosrdenství a lásky Božského Srdce Ježíše Krista, a pro slávu Bolestí Jeho Matky, Panny Marie, bez poskvrny počaté, jež jest též Matkou každého katolického křesťana, a ku zvelebení jména sv. Josefa, dobrotivého a laskavého Otce věřících, v důvěře v pomoc mocných rodičů Panny Marie, přeblaženého sv. Joachima a sv. Anny, očekávajíce pokorně pro sebe i pro čtenáře přispění sv. Apoštolů Petra a Pavla, sv. Jana Evangelisty a všech sv. Apoštolů, sv. Terezičky Ježíškovy, a patronů našeho náboženského a národního společenství sv. Cyrila a Methoděje, sv. Václava, sv. Jana Nepomuckého a konečně s důvěrou v přímluvu všech svatých klademe tuto knihu do rukou věřících, aby jejich nesmrtelné duše pokročily v milosti a vzrostly ve víře, naději a lásce a společenství Ducha svatého a zmohutněly v poznání Boha a Spasitele, Ježíše Krista a nejblahoslavenější

Panny Marie, Matky pokolení lidského.

Četba této knihy kéž slouží tomuto vznešenému cíli, aby děti viděly příklad křesťanské dokonalosti na dospělých, kteří se starají o vzrůst v duchovním životě a aby tak maličcí zatoužili ranným a častým sv. Přijímáním a úctou k Panně Marii pěstovati člověka vnitřního k prospěchu Katolické akce, která nemůže míti v jednotlivci jiného základu, než hluboký vnitřní život, jemuž četba této knihy v Pánu může sloužiti.

Četba této knihy kéž je v Kristu k prospěchu vzrůstu úcty, důvěry a lásky všech věřících k Panně Marii, předobré Matce naší, jež touží po soustavné péči všech svých dítek o vnitřní život v Kristu, zvláště všech, kdo se Jí dokonale zasvětili podle poučení a návodu bl. Ludvíka Grigniona z Monfortu, v knize »O pravé pobožnosti k Panně Marii«.

Mariánský apoštolát tyto vzácné knihy vydal s pomocí Boží a s přispěním Panny Marie a modlí se za vás k Otci Pána našeho Ježíše Krista (Ef. 3, 16—21), »aby vám dal podle bohatství velebnosti své skrze Ducha

svého v síle zmohutněti pro vnitřního člověka, (tak) aby Kristus přebýval skrze víru v srdcích vašich zakořeněných a založených v lásce, byste mohli pochopiti se všemi věřícími, která jest šířka a délka i výše a hloubka, i poznati Kristovu lásku převyšující veškeré poznání a (to k tomu konci) abyste byli naplněni ve veškerou plnost Boží.

Tomu pak, jenž může učiniti všecko mnohem více, nežli prosíme nebo rozumíme, podle síly, která v nás působí, tomu budiž sláva v církvi, a to v Kristu Ježíši po všecka pokolení na věky věkův. Amen.«

Dr. Miroslava Fuchsová:

O NUTNOSTI DUCHOVNÍ ČETBY

Ve shonu života potřebujeme spočinouti v Bohu, jak dí sv. Augustin: »Nepokojné jest srdce lidské, dokud nespočine v Tobě!« Nikdy se však neuklidníme tak, jako před oltářem Páně. Tam můžeme uvážiti všechno s hlediska jedině správného: Nikoli podle světa, nýbrž podle Boha. Před tváří Boží

uzříme všechny věci v jejich pravé hodnotě. Tam obnovíme ve své duši porušenou stupnici hodnot. Musíme si ve svých srdcích vystavěti kapličku, kam ruch světa nikdy nedolehne. Kdo časně ráno zahájí svůj den mší svatou a svatým přijímáním, má zásobu klidu pro celý den. Světci mají dar vnitřní modlitby. Celý den, který prožívají, jest ustavičnou rozmluvou s Bohem. My, obyčejní, průměrní křesťané musíme toto vědomí přítomnosti Boží vždy znovu v sobě vzbuzovati. Činíme tak denními modlitbami, střelnými modlitbičkami při rozličných příležitostech životních, občasnou návštěvou kostela i mezi dnem, kdykoli máme příležitost jíti mimo chrám, pokročilejší z nás dovedou i rozjímati jednotlivé pravdy náboženské, ale na jeden z nejúčinnějších prostředků neustálé obnovy duchovního života často zapomínáme: *Na pravidelnou denní duchovní četbu!*

Přečteme za den leccos. Z toho, co čteme, nás málo co poučí, posílí a je naší duši ku prospěchu. I když se vyhýbáme vědomě četbě špatné, přece jenom již mnohá četba

někdy stačí, aby se do našich duší dostaly kapky všelijakého jedu. A tu jediným účinným protijedem je duchovní četba, knihy, jež jednají o věcech Božích. Nejproslulejší z těchto knih jest tolik tisíckrát, ba milionkrát osvědčená »Kniha o následování Krista« Ctihodného Tomáše Kempenského. Ale takových knih máme již velmi mnoho v našich katolických knihovnách a v našich katolických knihkupectvích a všechny lze čísti s nesmírným užitkem, čteme-li je ovšem dobře.

Srovnaly jsme duchovní četbu s kapkami léků, jež mají potírati účinky kapek jedu, jež se mimovolně do naší duše dostávají. A skutečně: duchovní četbu jest nutno bráti po kapkách. Knihu rozjímání nesmíme čísti tak, jako se čtou romány. Nesmíme čísti rychle, celé odstavce a stránky najednou. Takové »globální« čtení by nám nebylo vůbec nic platno. Duchovní četba musí býti čtena pomalu a důkladně. Tři stránky denně již stačí. Musíme však každou větu bedlivě rozvažovat a aplikovat na svůj vlastní život, musíme ji spojovati s dobrými předsevze-

tími. Nesmíme posuzovat čtené jenom snad z literárního hlediska. Ct. Alfons Rodriguez srovnává ty, kdož čtou duchovní četbu nebo poslouchají kázání se zřeteli ryze literárními, s oněmi lidmi, kteří si volají lékaře, ale místo co by se od nich dali léčit, prohlížejí si jenom, jaké pěkné nástroje a lahvičky s léky lékař má.

Je samozřejmé, že jak v kázáních, tak i při duchovní četbě se opakují vždy stále tytéž pravdy. Pravda Boží je vždy táž, ale rozličné jsou situace, na něž se dá aplikovat. Slunce je také vždy totéž, ale mnohotvárná je tvář země, kterou slunce ozařuje. Musíme čísti tak, jakoby kniha duchovní četby byla psána právě jenom pro nás. Jde o to, abychom četbou prohloubili a napravovaly svůj život, nikoli abychom se vzdělávaly ve smyslu literárním. Pravdy náboženské jsou pravdy věčné, to jest neustále nové a neustále staré. Jsou to v pravém slova smyslu »staré i nové věci«, »nova et vetera« podle slov Písma.

Ten pak, kdo se naučil rozjímati s knihou duchovní četby v ruce, naučí se po čase rozjímati i bez knihy a naučí se posléze i

nejhlubšímu tajemství duchovního života, totiž žíti v neustálém spojení s Bohem. Dojíti k tomuto cíli není snadné, neboť to vyžaduje neustálé sebekontroly. Ale přes to, že tato cesta není právě snadná, není to cesta složitá. Čím prostší budeme, tím snáze dojdeme cíle, jímž jest konec konců co největší vnitřní oproštění, duchovní dětství. Proto také nevyhledávejme za svou duchovní četbu knihy psychologicky složité. Přísloví »Simplex sigulum veri« — »Jednoduchost jest pečetí pravdy« platí v celém životě, ale platí zvláště, pokud jde o život duchovní a o duchovní četbu.

Duchovní život není sněním, není pipláním se s vlastními duševními stavy a není zejména pěstováním nálad. Dobrá modlitba se nepozná podle toho, zda při ní máme sladké pocity neb zda jsme při ní dojati. I milost zbožnosti jest milostí a jest nám dávána bez naší zásluhy. Záslužné však jest v modlitbě setrvati i tehdy, když pociťujeme vnitřní suchopar, když při modlitbě zdánlivě »nic necítíme.« Tomu nás učí příklady velkých světců. Právě tak se

to má s duchovní četbou. Ani ona nesmí záviset na naší náladě. Nemá smyslu jednou nečísti nic a podruhé shltati třeba sto stránek najednou. V duchovní četbě musíme mít pravidlem: *Málo, ale pravidelně a důkladně!* Nejlépe jest připojiti kapitolu duchovní četby k večerní modlitbě, kdy se dá duchovní četba spojiti vhodně se zpytováním svědomí, s vyúčtováním všeho, co jsme celý den myslili a dělali. Známe dobře svou vlastní slabost a víme dobře, že nedovedeme čísti vždy stejně pozorně, jako se nedovedeme modliti vždy se stejnou soustředěností. Ale důležité jest, abychom nevynechávali duchovní četby ani tehdy, když pro ni nejsme právě disponováni. Nějaká kapička z ní v nás přece utkví vždycky a sebe menší kapička jest velmi účinným protijedem proti všem otravám světa.

Proto se učme této *věrné pravidelnosti v duchovní četbě* a učme tomuto umění *také své děti!* Jakým jiným způsobem chceme je chránit před všemi nástrahami, které na ně dnes všude číhají?

MARIA JE CESTOU K VĚČNÉ LÁSCE

(Maria však uchovávala všecka ta slova, uvažujíc o nich v srdci svém. Evangelium sv. Lukáše 2, 19.)

Následujme rozjímající Marii! Pěstujme vnitřního člověka vnitřní modlitbou, neboli rozjímáním.

Svatá Terezie praví: »Dejte mi někoho, kdo věnuje denně jen čtvrthodinku na rozjímání a já mu slíbím nebe! Kdo se pevně rozhodl, že bude stůj co stůj denně půl hodiny rozjímati, urazil již polovici cesty (k dokonalosti). Nekonáme-li ráno rozjímání, ztrávíme den téměř nutně ve vlažnosti!«

Opat Chautard ve své světoznámé knize »Duše veškerého Apoštolátu« praví: »Bůh chce život činný a život vnitřní. Ale vnitřní život má u Boha větší cenu nežli činnost. Činnost má býti jen výrazem života vnitřního. Základy, cíl a prostředky apoštolského díla mají býti proniknuty vnitřním životem. Činnost je plna nebezpečí, není-li spojena s vnitřním životem. Je-li s ním však spojena, zajišťuje pokrok ve ctnosti. Vnitřním duším je činnost prostředkem ke svatosti, jiným duším je však osidlem pro

spásu. Vnitřní život jest apoštolskému pracovníku podkladem svatosti. Vnitřní život činí vnější činnost plodnou, neboť jí zjednává Požehnání Boží, působí, že apoštol posvěcuje duše svým dobrým příkladem, dodává apoštolu pravé výmluvnosti a působí na duše hluboce a trvale.

Vnitřní život podmíněný Nejsvětější Eucharistií obsahuje v sobě veškerou plodnost apoštolátu. »*A ranní rozjímání je nutným prvkem vnitřního života, tudíž i apoštolátu. Ranní rozjímání je podkladem, nezbytným prvkem vnitřního života.*« Modlitba sv. růžence, účast při Nejsvětější Oběti mešní a u Stolu Páně budou míti pro nás pravidelně tolik užitku, jak věrně jsme rozjímali.

Tím užitečnější je v Pánu pro každého křesťana řada rozjímání v knize »Cesta k věčné lásce«, účelně sestavených jako návod k duchovnímu, vnitřnímu životu. Každý věřící může říci o své modlitbě slova žalmu, vnuknutá Duchem Sv.: »Kdyby zákon Tvůj nebyl mým rozjímáním, dávno bych byl zahynul ve své bídě.«

Proto věnujte všichni denně aspoň 20 minut na rozjímání!

»Cesta k věčné lásce« je zároveň pro rozjímavé čtenáře překrásným kursem učení o Pánu Bohu a pravdách nebeských, věroučných i mravoučných. Rozjímejte v Kristu

z knihy »Cesta k věčné lásce« a naučíte se o Pánu Bohu správně myslit a též správně se o něm vyjadřovat a správně o něm mluvit, pravdu Boží prožívat, šířit a hájit.

Ovšem mnoho se modlete! Denně ale aspoň růženec! Čtěte denně Písmo Svaté! Denně súčastněte se Oltářní oběti a přistupujte denně ke sv. Přijímání! Častěji za den se spojujte s Ježíšem v duchovním sv. Přijímání. Navštěvujte Spasitele ve Svatostánku! Často užívejte střelných modliteb k Duchu sv., k Bož. Srdci Páně, k P. Marii, ke sv. Josefu a Andělu Strážci. Posvěcujte i nejmenší své skutky a utrpení dobrými úmysly. Rozněcujte často lítost nad hříchy a touhu po spasení duší, zvláště dítek! Modlete se za misie, kněze a sv. Otce! A jděte cestou duchovního dětství jako sv. Terezička! Cvičte se v prostotě a sebezáporu z lásky ke Kristu Pánu a pracujte v Pánu horlivě v apoštolátu pro spásu duší, zvláště dětí.

Však bděte! Neoddejte se klamu! Celé peklo se pozdvihne proti tomu, abyste takto konali denně rozjímání. Zlý duch bude se všemožně namáhati, aby vás od takových rozjímání a od takové četby odvrátil, nebo aby vás potom aspoň svedl k samolibosti! Proto dobré skutky a všecka svá rozjímání a veškerou četbu z této knihy zasvěťte Panně Neposkvrněné. A co nejčastěji a nejvrouc-

něji opakujte střelnou modlitbu, která zářila nad hlavou Panny Marie při Zjevení Zázračné medajlky Neposkvrněného Početí! »Ó Maria, beze hříchu počatá, oroduj za nás, kteří se k Tobě utíkáme!« Noste při sobě s důvěrou Zazračnou medajlku!

Věřte v pravdivost slov Písma, jež se ozývají v liturgii Církve o Marii: »Blahoslaveni, kdo ostříhají cest mých! Mne kdo najde, nalezne život a dojde Požehnání od Hospodina!« Proto hledejte a naleznete! Hledejte při rozjímáních Marii! Čtěte a rozjímejte v jejím duchu, na jejím Přečistém Srdci! Čiňte vše skrze Marii, s Marií, pro Marii a v Marii a to s pomocí sv. Josefa, jenž je pro nás branou k Panně Marii a ochráncem vnitřního života.

Všichni, kdo chcete dokonale se zasvětiti Panně Marii, Královně srdcí a následovati sv. Josefa, abyste se tím opravdověji a pravdivěji připodobnili Božskému Srdci Spasitele, Ježíše Krista, důvěrně se modlete Růženec a rozjímejte často v Kristu z knihy »Cesta k věčné lásce!« a z knihy »Pravá pobožnost k Panně Marii«. Maria vás touto cestou přivede na hlubiny vnitřního života pro slávu Kříže. Mějte jen na paměti, že rozjímání je rozmluva s Bohem a s Přesvatou Pannou. Zakusíte v Kristu, že Maria je cestou k věčné lásce!

ČÁST PRVNÍ

CESTA OČISTNÁ

I

KONEČNÝ CÍL TVORŮ

1. »*In omnibus requiem quaesivi.*« (Sirach 24,11). Ve všem hledal jsem odpočinutí, ale nenašel jsem odpočinutí než jediné v Bohu; neboť, praví sv. Augustin, ty, o Bože, stvořils nás jen pro sebe, a mé srdce nemá pokoje, dokud nespočine v tobě.

Všickni tvorové z přirozeného pudu hledají klidu; neboť koncem a cílem všeho pohybu je klid.

2. Všecky pak věci v přírodě, dospějí-li do svého domova, zůstávají v klidu, každé stvoření odpočívá na svém místě. Dalť Bůh všem věcem domov: rybě vodu, ptáku vzduch, ssavci zemi. Hoď ptáka do vody, a utone; hoď rybu do vzduchu, a lekne.

Všickni tvorové se snaží vrátiti k svému

prvnímu počátku. Vezmi kámen a vrz jej do vzduchu, a on neodpočine, navrátí se k zemi, z níž pochází. Země jest jeho vlastí, vzduch cizinou. A kdyby tisíc let byl násilím držen ve vzduchu, přece tíhne k zemi, neboť jakmile by byl puštěn, bez prodlení spadne. Rovněž tak tomu s ohněm a se vším tvorstvem: vše hledá svou přirozenou vlast. Kdyby se někdo tázal vody: proč tečeš bez přestání? — ona by řekla, kdyby mohla mluviti: proto, abych se vrátila k původu, ze kterého jsem vyplynula; tekouť všechny vody tam, odkud vyšly, t. j. do moře (Kazatel 1, 7). Projdi vším stvořením a uvidíš i uslyšíš, že každé spěchá k původu, odkud vyšlo.

3. Místem, odkud já jsem vyšel, je Bůh, neboť podle slov sv. Augustina duše je stvořena od Boha a k Bohu. Bůh je tedy mou otčinou, Bůh je přirozenou vlastí duše. Stejně jako kámen spočívá na zemi a oheň ve vzduchu, tak i duše odpočívá v Bohu. A jako je kameni přirozeno padati k zemi, tak je duši přirozeno tíhnouti k Bohu a k němu se povznášeti. Také duše má tíži, která ji

táhne tam, odkud vyšla. Mají všechny bytosti přirozenou snahu zpět k Bohu, poněvadž od něho jsou stvořeny. Všichni tvorové, ačkoliv jsou jen šlépějemi Božími, spějí k tomu, od něhož mají bytí a život. Duše však není pouhou stopou Boží, duše je též svou přirozeností podobou Boží. Bůh nás stvořil k obrazu a podobenství svému (Genesis 1. 26); duše je podle své přirozené, vlastní bytnosti zrcadlem božství a odleskem Trojice a obrazem věčnosti, a proto má přirozenou náklonnost vrátiti se k svému původu. A jako kámen neztratí nikdy náklonnosti k zemi, tak neuhasne nikdy touha duše po Bohu. Jak by mi mohlo býti odňato to, co mám ze své přirozenosti? Chceš-li tedy žíti vzdálen Boha, umíráš.

4. Bůh nás stvořil k obrazu svému, abychom ho byli účastni a sjednoceni s ním v lásce. Ale nemaje na tom dosti, stvořil člověka k cíli ještě vyššímu, k požívání témuž, jaké má nejsvětější Trojice sama. Slastné božství je zaslíbeným dědictvím, jež nám bylo připověděno, abychom byli spoludědici s Kristem a jeho domácími na věky. Vše,

co Bůh jest a co může, je odměnou, kterou nás Bůh vábí, jako se vábí ovečka zelenou ratolístkou. Nejsvětější Trojice sama je odměnou a cílem práce, ona sama je pravým nadpřirozeným příbytkem duše.

Dar, jehož se člověku v nebi dostává, je zjevné patření na to, co zde jen věříš, skutečné obdržení toho, co zde doufáš, blažené požívání toho, co zde miluješ. V nazíravém spojení duše s pouhým božstvím záleží podstatná odměna. Bůh sytí a napásá své ovečky v nebi touž blažeností, kterou sám má a kterou sám jest.

5. Bůh je však tak vznešený a člověk tak nízký, že nikdo vlastní, přirozenou silou svého rozumu nemůže dojíti k nazírání na slastnou Boží tvář. Duše nemůže svými silami dospěti onoho čirého ticha, v němž Bůh sám sobě jest zjevný. Neboť bezmezného blaha, jehož tam okoušeti budeme, nemůžeme ani pochopiti ani mu rozuměti, aniž ho můžeme napětím vlastních duševních sil kdy dosáhnouti.

Ano, Bůh je tak vznešený, že Bůh, který přece všechno může, nebyl by s to učiniti

nějakého tvora tak vzácným, nebo tak vznešeným nad všechny Cheruby a Serafy, že by svou přirozeností dovedl dosáhnouti výše Boží, nebo přirozeným pochopením nějak se přiblížiti vznešené podstatě jeho bytí nebo ji poznati.

Nemůžeť rozum svým světlem poznati nadpřirozených věcí, Otec v říši nebeské musí dříve světlu tomu dáti v něm vzejíti. Přirozené světlo je nocí proti božskému dni, a pochopení všeho stvoření je proti božskému světlu jako vlaštovčí oko proti slunci.

Aby se duše vnitřně mohla státi tím, co Bůh jest, musí býti povznesena sama nad sebe a nade všechny tvory; přirozený rozum musí býti povznesen sám nad sebe, a to světlem vyšším, musí býti utvářen podle podoby Boží.

6. Uvažuj tedy, že nás Bůh vyvolil k takové urozenosti, že nemůžeme pochopiti, jak by nám byl mohl darovati ještě větší. Bůh nemohl způsobiti, bychom přirozeností svou byli Bohy, to náleží jemu jedinému, ale stvořil nás k tomu, abychom se bohy stali

milostí a abychom s ním věčně požívali téže blaženosti, téže radosti, téže říše.

Jsme zrozeni, abychom veškeré myšlení řídili k tomu, abychom ho poznali, jeho nade všecky věci milovali, naň pamatovali, jako on na nás nikdy nezapomíná; abychom všecky své skutky pro něho konali. A on stvořil nebe, zemi a vše, co na nich jest, aby nám sloužily, a abychom my jemu jedinému sloužili, jeho přikázání zachovávali a na věky s ním byli blaženi.

7. Pozdvihni tedy oči a pohleď, kam příslušíš. Příslušíš do vlasti nebeského ráje. Na zemi jsi jen cizím hostem, poutníkem. A proto jako poutník zase spěchá do své domoviny, kde čekají milí přátelé a s velikou touhou vyhlídají, tak tvůj spěch má mířiti do domoviny, kde by tě tak rádi viděli, kde tak srdečně touží po tvém šťastném příští, kde tě upřímně pozdraví, něžně přijmou a do radostné společnosti na věky uvedou.

Ó, jak nade vše veliká bude tam radost, s jakou vyvolení budou patřiti na nejsvětější Trojici, jaký požár božské lásky zaplaví tam jejich srdce. Věru, kdyby člověk tři tisíce let

žil ve vší radosti, jakou by srdce jen dovedlo vymysliti, přece by ji musil pro to jediné odmítnouti, aby Boha jen jednou v jeho božské velebnosti uzřel, i když by ho poté již nikdy neměl spatřiti.

Ach, jak bláhoví jsou tudíž lidé, kteří pro nějakou nepatrnou tělesnou rozkoš nebo pro nějaké časné dobro a čest zapomínají na radost věčnou, ji ztrácejí a odhazují! Čas by pro nás neměl býti ničím jiným než průchodem k cíli, a věčnost by měla býti naším příbytkem a cílem. Na to pamatuj, duše má, s velikou pílí a vážností, dokud žiješ v tomto čase milosti.

Čiň dobré, abys neztratila věčné radosti. Vstup dobrovolně v pouta věčné moudrosti, promění se ti brzy v zlaté koruny věčné blaženosti. Nedej se mýliti, nepovoluj v rozhodnosti, když je tak málo těch, kteří chtějí jíti pravou stezkou úzké cesty, a tak mnoho těch, kteří se pachtí jen po vlastním pohodlí. Uváděj si vícekrát na oči nábožné vzory svatého života, kteří tu opravdově opovrhli vším, co může říše pozemská nabídnouti, a srdcem a smysly povždy prodlévali ve vlasti

nebeské a vroucí pobožností jako jitřenka zářili. Těch následuj, za těmi horli a vezmi si je za vzory, aby ses stal s nimi účastným odměny přenesmírné.

II

JAK PORUŠENA JE NAŠE PŘIROZENOST

1. Lidská přirozenost je nevěsta, kterou Bůh vytvořil podle svého vlastního obrazu a podobenství. Na počátku ji postavil na nejvyšší, nejkrásnější, nejbohatší a nejrozkošnější místo na světě, do ráje. Podrobil jí všechny tvory a ozdobil ji milostmi. Bůh stvořil prvního člověka takovým, že ho žádná nemoc nemohla přepadnouti, neboť zlatý řetěz libě se řinoucí harmonie vycházel od Nejsvětější Trojice do nejvyšších mohutností duše a procházel i její nejnižší, takže byly nejvyšších poslušny. Bůh dal člověku také příkaz, aby poslušností si zasloužil utvrditi a upevniti se na věky ve věrnosti a

nikdy více neupadnouti v nějakou strast nebo hřích.

2. Tu přišel z pekla nepřítel, jenž ho za to nenáviděl, v podobě lstivého hada, oklamal ženu, oba spolu pak podvedli muže, ve kterém jakožto v hlavě bylo všecko lidstvo zastoupeno. Adam, náš první otec, byl od nepřítele poražen, a to bez boje. Byl ušlechtilý a bohatý, krásný, moudrý a silný nad všechny lidi, kteří kdy žili; a přece byl pošetilým kupcem: prodal Boha a službu jeho, věčný život a pozemský ráj za jedno zakousnutí do jablka.

Tak podvedl pekelný nepřítel falešnou radou lidskou přirozenost, nevěstu Boží; a ona byla zapuzena do země cizí, ubohá a zbědovaná, stísněná a v zajetí svých nepřátel, přímo tak, jako by již nikdy nemohla opět dospěti své vlasti a smíření.

3. Tak upadl Adam v ráji a s ním všecka lidská přirozenost. Jsme od přirozenosti dětmi hněvu (Efes 2, 3) a věčné smrti, hodni věčného zavržení. Duše ve svém počátku se podobá stromu, jehož síly jsou odumřelé, a nemůže vydati živoucího plodu, leč by

byla na křtu oblita vodou Kristovou, ve svátostech posvěcena a kživotu bohopodobnému povznesena. Zrození tělesné rodí dítky hněvu, zrození duchovní dítky lásky.

4. Ačkoliv tedy na křtu býváme očištěni od hříchu dědičného, zůstává nám přece kořínek náklonnosti k hříchu. Nikdo ho není úplně prost, neboť je to ozvěna dědičného hříchu.

Pádem Adamovým je v člověku zmateno vše, srdce i smysly, tělo i duše, nadání a vše, co na tobě a v tobě jest, to všechno je nemocno a pokaženo.

Od té doby, co prvý člověk nastražil uši nášeptům ďáblovým, my všichni lidé jsme ohluchli, a neslyšíme a nechápeme laskavých domluv Věčného Slova. Člověk sám se nepoznává a kdyby chtěl o vnitřním svém stavu mluviti, nebyl by s to; neví, jak s ním jest, nezná vlastního nitra.

Ušlechtilý rozum, vnitřní zrak, jest oslepen, takže nezná pravého světla.

5. Naše přirozenost, byvši otrávena, hledá neustále ve všem jen sebe, zabředá do nízkosti, povoluje svým slabostem, zastavuje

se na cestě k cíli a na pravý svůj cíl zapomíná. Právě proto to otrávení, jak vysvětluje svatý Tomáš, miluje člověk sebe více než Boha. Lidská láska jest od té chvíle falešná, neboť hledá v každém čase svého prospěchu.

6. Tato otrava jest však tak hluboko v člověku zakořeněna, že všichni znalci duchovního života při vší píli ji sotva dovedou zúplna objeviti, tím méně vyhladiti. I když zlá náklonnost v člověku je zkrocena, přece úplně nezmizí, neboť v tomto čase nikdy úplně neodumře, přesto že se člověk cvičí a cvičil v odříkání a sebezapírání.

Proto jest nám s touto zlou náklonností zápasiti po všechny dni života. I kdybys v tisíci bojích byl zvítězil, nespoléhej na to, neboť dokud duše a tělo jsou pospolu, nikomu není zaručena jistota. Často se stane v jediné vteřině, co se za sto let nepřihodilo.

Když se čistí zahrada nebo pole od plevele, zůstává někdy kořínek plevele v hloubce a nepozoruje se to a půda je pěkně upravena. Když však má dobré sémě vzejíti, tu se objeví špatná bylina, plevel, vyrůstající ze zlého kořene, a zkazí, udusí ušlechtilou do-

brou bylinu. To jsou zlé vady, jež v hloubi dřímají, které se neničí, které zpovědí a pokáním zůstávaly nedotčeny, přes které pluh spasitelných cvičení hladce přejížděl, zatím co náklonnost, ten zlý kořen, v základu zůstala, ať to již je pýcha či nečistota, závist či nenávist a podobné. Třebas dlouho spala, vyrazí konečně přece, a když má v tobě vzejíti božský, ctnostný život, vzchází tento zlý osten a kazí milostné ovoce a milostné žití.

7. Buď tedy ostražitý! Nejde o maličkost. Jdi do sebe, viz, co v sobě nosíš, prozkoumej tajné zlé náklonnosti! Na ty třeba číhati se vší pílí a jakmile se něco najde, dlužno to přemoci statečným sebeodsouzením a hlubokou pokorou a s vroucí, srdečnou modlitbou a touhou se obrátiti k Bohu.

Jeho hledej především, neboť věz, že nikdo jiný nemůže ti v tom pomoci než on. Odloučení duše od Boha nemůže býti zrušeno ani spojení duše s Bohem navázáno, nepřispěje-li duši něco, co je vznešenější nad ni a to je milost. Jejím dílem to jest, duši s Bohem spojovati, ji k Bohu zpět povznášeti. A má-li rozvrat v člověku, zaviněný pá-

dem Adamovým, zase býti napraven, mohutnosti duševní vespolek opět býti poslušny, jako tomu bylo ve stavu nevinnosti v ráji, musí se to vše státi v Kristu. Z té příčiny má ho člověk prositi z hloubi srdce. Obrácení musí uděliti a způsobiti Bůh, a o toto obrácení jest člověku opravdu vroucně a pokorně den ze dne Pána prositi.

8. Avšak také s naší strany musí býti nezdolaná přirozenost napadena. Nic ti neslétne s nebe do klína. Musíš sám sobě činiti násilí, tělo krotiti, před světem utíkati a zlého nepřítele přemáhati, chceš-li se vrátiti ke své první cti a důstojnosti, kterou ztratil Adam hříchem a my s ním. Dvojím padl člověk v ráji: pýchou a nezřízenou žádostí. Proto také dvojím se musíme vrátiti, aby přirozenost znovu získala své moci. Musíme nejdříve svou přirozenost pokořiti a snížiti před Bohem a před všemi lidmi hlubokou pokorou, proti které se provinila pýchou. Musíme však také odumříti mužně všem nezřízeným žádostem. Tak na příklad, nevíme-li ve svém počínání, co by bylo nejlepší, nejbezpečnější bývá to, co se naší přirozenosti nejvíce protiví, a zase

to, k čemu je nejvíce nakloněna, bývá nejméně bezpečno. Neboť čím více žijeme přirozenosti a jejím rozkošem, tím méně žijeme Bohu a jeho vůli; čím méně však žijeme přirozenosti a jejím rozkošem, tím více žijeme Bohu a jeho vůli. Zkrátka: Čím více chceme žíti duchem, tím více třeba se učiti odumírati své přirozenosti.

Ach, milý Pane, pomoz mi, abych svůj život tak změnil, abych životem svatým stal se společníkem tvých svatých a jednou se též mohl těšiti z jejich společnosti před zářícím tvým obličejem ve tvé říši. Amen.

III

PROČ SE TŘEBA TOLIK ŠTÍTITI SMRTELNÉHO HŘÍCHU

1. Věz, že není tvora, který by již sám sebou byl proti vůli Boží nebo ho rmoutil již svým bytím nebo životem, svým myšlením nebo svou činností. V tom smyslu není nic zlého. Neboť že zlý duch nebo člověk

má bytí a žije, to všechno je dobré a od Boha, neboť Bůh dává bytí všem bytostem a život všem živoucím a moudrost všem moudrým. A proto každý tvor jest dobrý, pokud jest. Co pak jest dobré, jest Bohu milé a on to chce také míti. Pročež nic není proti jeho vůli.

2. Proti vůli Boží jest toliko hřích; neboť hříchu nestvořil Bůh; ten záleží spíše jen v tom, že tvor chce opak toho, co chce Bůh, tedy v protivěk Bohu. To může zjistiti každý sám u sebe. Kdo chce opak toho, co já chci nebo něco mně na odpor, jest mým nepřítelem. A tak je tomu též vzhledem k Bohu. Kdo chce a činí opak toho, co Bůh chce, nebo Bohu na odpor, ten jedná proti Bohu, dopouští se hříchu, uráží Boha a zarmucuje ho.

Hřích jediný je předmětem ošklivostiu Boha, neboť je odvrhnutím dobra věčného pro dobro časné. Hříšník miluje více sebe než Boha. Dokazuje to tím, že hledá a nachází rozkoš a potěšení v tvorech i proti vůli Boží. A přece, kdyby totiž to jinak nebylo možno, měl by člověk spíše nechati zahynouti

všechny anděly a tvory, než se odvrátiti od Boha. A kdyby bylo tisíce a tisíce světů, měl by je člověk spíše nechati zajíti, nežli třeba jen nejkratší okamžik činiti něco, čím by se smrtelně prohřešil proti Bohu.

Poněvadž smrtelný hřích je tak veliké zlo, nemohlo býti zaň dostiučiněno veškerým možným dobrem, které by lidstvo mohlo vykonati; neboť vina mohla býti splacena jen něčím lepším než vše, co je pod Bohem. A to jest Bůh sám. On odpykal za hřích krví svou.

Kdyby věděli ti, kteří žijí ve hříchu, jakou škodu tím trpí již na přirozených darech, nemluvě ani o nadpřirozených, trpěli by raději všelikou strast, nežli by se jednoho smrtelného hříchu dopustili, neboť hřích jest tak hrozný, že je nepřítelem všeho dobrého a o všechno dobré olupuje. Je tedy velikou milostí, pozná-li člověk škodlivost hříchu. A hřích v sobě skrývá takovou škodlivost, že nikdo jí nemůže řečí vystihnouti.

4. Hřích olupuje lidi nejprve o jejich urozenost. Říká se, že hřešiti je lidské — než není to lidské, nýbrž ďábelské; neboť hřích

ní z člověka ďábla, a kdo zde žije vědomě ve smrtelném hříchu, není člověk, nýbrž ďábel. Ať je hřích veliký či malý, jeho společníkem je přece ďábel.

Je lidské trpěti hlad, žízeň, horko, mráz, strasti, naříkati, míti pokušení, spáti a snášeti únavu. Vše to jsou věci, které i Kristus snášel za nás i s námi, poněvadž byl pravý člověk. Kdyby hřešiti bylo jen lidské, byl by jistě také hřešil. Ale ačkoliv byl pravý člověk, byl sice spravedlivý a vytrvalý ve ctnosti a dokonalý v Bohu, ale nikoliv hříšník.

Že tedy hříšníci v hříchu zalíbení mají, není následkem lidské přirozenosti, nýbrž dílem ďábelské zloby. Je sice lidské míti k hříchu náklonnost, neboť tu má člověk od pádu Adamova; že však hřeší, to činí ze svobodné vůle. Neodpovídá to též jeho přirozenosti, je to naopak proti přirozenosti, neboť je zbavována takto své urozenosti.

5. Smrtelný hřích jest *umírání duše.* Umírati znamená ztrácet život. Životem duše jest však Bůh, od Boha odlučuje hřích smrtelný a je tudíž umíráním duše. A jako tělesně mrtvý jen mocí Boží může býti zase k ži-

votu probuzen, tak i hříšník může jen tak života dosíci, t. j. obrátiti se a k Bohu dospěti, že ho Otec nebeský přitáhne silou božské moci k Sobě. Milostí svou musí mu přijíti na pomoc, pohnouti svobodnou vůlí, aby se od hříchu odvrátila a si jej zošklivila, neboť hřích ho odloučil od Boha a oddálil od věčného nezměnitelného blaha. Ach běda, hříšníče, jak jsi k pláči, neboť tys vskutku sebevrahem a všeho dobrého nepřítelem.

6. Smrtelný hřích je *smrtí milosti*; neboť jakmile se spáše smrtelný hřích, olupuje se duše o posvěcující milost.

Smrtelný hřích je také *smrtí všech ctností* a *smrtí všech dobrých skutků.* Dokud jest člověk ve stavu milosti, všechny skutky, které koná, jsou záslužné pro život věčný; upadne-li však člověk do smrtelného hříchu, všechny skutky, které ve stavu smrtelného hříchu koná, jsou mrtvy, jako je mrtev on sám, a nemají ceny pro život věčný. Ony skutky, které kdo vykonal ve stavu milosti, dříve než upadl do smrtelného hříchu, obrácením jeho znovu povstanou, ožijí novou milostí, kterou Bůh opět dává tomu, kdo

hříchů lituje; skutky však, jež byly vykonány ve smrtelném hříchu, nikdy více neožijí. Nejsou, pravda, bez užitku; bývají člověku nápomocny k tomu, aby mu Bůh um spíše popřál pravé lítosti nad hříchy; odplaty věčné však nepřinášejí, dokud člověk trvá ve stavu hříchu.

7. Následkem smrtelného hříchu jest také *trest v pekle.* V něm jest největším trápením to, že se hříšníci vidí vzdáleni a odloučeni od Boha; neboť musiti pohřešovati Boha a strádati jest trest největší, a tím hroznější, že touha po Bohu nikdy nehasne, ani v pekle; a to jest největší trápení zavržených.

Jak jest Bůh milosrdný, tak jest na druhé straně spravedlivý a tak velice nenávidí hříchu. Všemohoucí velikosti Boha přímo odpovídá hříšná velikost zloby. Řekneš tedy ještě, že je na tomto světě zvykem a obyčejem páchati ten neb onen hřích? Pak věz, že je tím hůře, jestliže jsi toho zlého zvyku a zlého obyčeje následoval. Chceš-li omluviti hříšný návyk, pak věz, že je také návykem jíti do pekla.

8. Smrtelný hřích přináší také *nepokoj srdce.* Duše nemůže nikde najíti klidu, leč v Bohu, jak praví sv. Augustin: »Bože, tys nás vzdělal pro sebe; proto nás nenechej odpočinouti, než u Tebe.« Smrtelný hřích však dělí od Boha, neboť hřešiti neznamená nic jiného než odvrátiti se od Boha a obrátiti se k tvorům; proto také přináší neklid srdce.

Hříšník je neklidný ve všem; ať jí nebo pije, ať spí či bdí – vše je mu trapné, ať činí co činí, jeho srdce nikdy nemá radosti.

I pozemská radost a rozkoš hříšníků je tesknotou, spíše zdáním a klamem než pravdou; ba vůbec není radostí, nýbrž věčnou strastí. Čím více mají radosti na venek, tím více jsou trápeni uvnitř, neboť v hloubi srdce dlí smutek.

Štěstí časné, jehož hříšníci požívají, je jim příčinou neštěstí věčného. Hříšník je podoben zloději, který má radost, když ho vedou hezkým pažitem. Zatím co jde pažitem, je mu docela blaze; jakmile však přejde pažit, oběsí ho na šibenici a je po radosti. Tak se stává i hříšníkovi, který se zde

těší po tento krátký čas a potom je oběšen na věčné šibenici.

9. Každým smrtelným hříchem *se prolévá také drahocenná Krev Kristova.* Kdyby byl Ježíš Kristus ještě schopen trpěti, trpěl by nyní ještě neskonale více, než trpěl tenkráte, když umíral na kříži, neboť bývá znovu každého dne křižován rouhačnými řečmi, jeho smrt a rány jsou na posměch, jeho utrpení se denně obnovuje a jeho rány znovu se otvírají a jeho drahocenná krev se každým hříchem smrtelným nějakým způsobem prolévá. Ano, milostné rány Spasitelovy se znovu rozdírají bolestí nad tím, že srdce lidské, pro které svůj milostný, mladý, kvetoucí život položil, a jeho milá, svatá duše mu byly hanebně hříchem smrtelným vzaty a on potupně byl vyobcován.

10. »Hříchy jsou ohavností přede mnou,« zjevil jednou Bůh jedné své služebnici; »a kdyby to bylo možno, vyhnaly by mne z nebe. Již jedenkráte vyhnal mne hřích na zem, to jsem přišel pokorně a sloužil světu až do smrti; nyní se to však již státi nemůže, nyní musím pro hřích časem konati soud.«

Běda, běda a vždy a znovu běda těm, které tak hrozné utrpení očekává! Ach, když tak opravdu myslím na hněvivý obličej Boží, hrůza a chvění jímá duši mou, tak jako když se obloha zatmívá a černá, blesk řádí v oblacích, mohutný hrom trhá mraky, až se země otřásá, a ohnivé paprsky sjíždějí na člověka. Pane, kéž nikdo nespoléhá na tvé mlčení, neboť vpravdě ono se konečně obrátí v hrozné hromobití!

11. Učte se tedy bázni Boží, dokud ještě žijete v čase; potom je všemu konec, neboť pak se nedá nic ani odložiti ani dohoniti. Předpokládaje nemožnost: kdyby člověk byl všechny ctnostné skutky vykonal, které kdy všichni svatí nebeští na zemi vykonali, kdyby však byl při smrti shledán v jedinkém jen hříchu smrtelném, byl by na věky ztracen. A kdyby za tohoto člověka prosili všichni svatí v nebi, nic by to nepomohlo. Proto buďte opatrni! Bůh nás nyní ještě vyčkává se svou milostí a je vždy hotov dáti nám nové dary. Nyní ti chce ještě všechny tvé hříchy odpustiti, kdykoliv u něho hledáš milosti.

Ano, on ani nečeká, až ho o ni budeme prositi, on nám přichází vstříc a prosí nás, abychom byli jeho přáteli a abychom chtěli, aby nám odpustil. Uštědřuje své dary tak dobrotivě a slouží nám milostmi svými tak laskavě, jen aby se duše Bohu obětovala. Co však nyní promeškáme, toho se nám nikdy víc nedostane.

Smiluj se tedy, Pane, i nade mnou ubohým hříšníkem, neodsuzuj mne pro mou nepravost a odpusť mi všechny mé hříchy.

IV

O SMRTI NEPŘIPRAVENÉ

1. Píše sv. Augustin: Není nic tak jistého jako smrt a není nic tak nejistého jako hodina smrti, neboť nevíme, kdy a jak přijde, neznáme chvíle, druhu a způsobu své smrti. Proto není nic důležitějšího nad to, aby byl člověk vždy připraven a aby se již za života učil umírati, byť i bylo trpké o smrti slyšeti. Kdo toto učení oddaluje až k smrti, ten

bude pozdě bycha honiti. Neboť odkládati s lítostí až na konec je na pováženou. Vždyť který člověk jest si jist, že v hodině smrti všechno opláče? Nikdo v tomto časném životě! Je se spíše obávati, že leckterý takový právě potom zoufá a na věky bude zatracen, neboť věz, že ďáblové pracují při konci takového světského člověka s velikým úsilím a představují mu hrozně všechny jeho hříchy.

2. Pozoruj tedy hrůzu smrti u člověka nepřipraveného, slyš dobře jeho nářek, jak volá: »Obklíčily mě strasti smrti a proudy zlomyslnosti mě poděsily« (Ž. 17, 5). Muka říše mrtvých mě drží ve svých spárech, osidla smrti mě objala. Běda, ó Bože nebeský! Že jsem kdy byl zrozen, že jsem kdy na svět přišel! Jako by l začátek mého života spojen s nářkem a pláčem (Moudr. 7, 3), tak je můj odchod s hořkým nářkem a pláčem. Ach, sténání smrti mě obklíčilo, muky pekelné mě objaly. Běda, smrti, běda, strašná smrti, jakým nevítaným hostem jsi mému mladistvému veselému srdci! Tak málo jsem tě ještě očekával! Tys mě nyní zezad přepadla, tys mě

dohonila; běda, uvedeš mě v zajetí, jako vedou odsouzence svázaného na místo smrti. Teď bolestí lomím rukama, neboť tak rád bych uniklsmrti. Ohlížím se kolem na všechny strany světa, zda by mi někdo mohl poraditi nebo pomoci: ale nadarmo. Slyším, jak smrt ve mně mluví: »Ani přátelé, ani peníze, ani vědomosti, ani moudrost nezmohou nic proti mně, není pomoci!« Ach běda, není pomoci? Ach, Bože, musím přece odtud? Nastalo teď loučení? Běda, že jsem se kdy byl zrodil! Ach, smrti! běda, smrti! Co chceš se mnou počíti!«

3. A těšíš-li ho a pravíš-li mu: »Příteli, jak si počínáš? To jest přece rozsudek všeobecný, nad boháčem i nad chuďasem, nad mladíkem i nad starcem; mnohem více jich umírá před časem než ve svůj čas. Či jsi se domníval, že ty jediný smrti unikneš? Jaký to nerozum!« — Odpoví ti:

»Och, běda, Bože, jaká to trpká útěcha! Nejsem nerozumný, nerozumní jsou ti, kteří nežili podle této pravdy a smrti se nebojí. Jsou slepí, nevědí, co mají před sebou. Já nenaříkám, že umříti musím, naříkám

jenom, že musím umříti nepřipraven. Nepláči jenom nad koncem svého života, já naříkám a pláči, že blažené dni jsou tak ztraceny a proto bez jakéhokoliv užitku. Držel jsem v objetí stín, se snem jsem se zasnoubil, byl jsem pánem klamu. Kdybych tě, paní Země, byl tisíc let ovládal, bylo by to jako okamžik to tam. Tvou odměnou je odloučení. Myslil jsem, že tě mám v objetí, ach, jak jsi mi unikla! Kdo dříve neopustí tebe, toho opustíš ty. Kdo se s tebou sám a dobrovolně nerozloučí, tomu se odměňuješ ty trpkým rozloučením. Jsem jako předčasný, nešťastný porod, jako květ utržený v máji. Běh mých dní byl kratší než let střely (Moudr. 5, 12). Jsem zapomenut, jako kdybyeh nikdy nebyl, jako dráha, kterou proletí pták vzduchem, která se za ním hned zavírá a všem lidem zůstává neznáma (Moudr. 5, 11). Proto jsou slova má plna trpké bolesti.

Oh, kéž bych měl ten blahý čas ještě před sebou a věděl, co vím nyní! Běda, jak špatně jsem si ho dovedl vážiti, nechal jsem jej uběhnouti tak bláhově a bez užitku. Teď mi

je odňat, zpět ho dostati nemohu, za ním spěchati nelze. Žádná chvilka nebyla kratičká a měl jsem ji pokládati za drahocennější a měl jsem si jí vděčněji vážiti než chuďas, kterému by dávali království.

Viz, proto roní mé oči hořké slzy, že už nikdy není možno se k tomu vrátiti. Ó běda, Bože, že jsem tak mnohé dni tak lehkomyslně promarnil a že mi to nyní tak málo je platno! Běda, proč jsem se neučil umírati po celý čas!

Ó, vy kvetoucí růže, jež své dni máte ještě před sebou, pohleďte na mne a učte se moudrými býti. Věnujte mládí své Bohu, jemu samému všecek svůj čas, aby se vám nestalo tak jako mně. S Bohem ničeho nemůžete promeškati!

»Ó běda, dobo mého mládí, jak jsem tě odmrštil! Pane nebeský, budiž ti to stále žalováno! Nechtěl jsem nikomu věřiti; mé nevázané srdce nechtělo nikomu sluchu poskytnouti. Nyní jsem padl do pasti trpké smrti. Čas unikl, po mládí je veta; bylo by pro mne lépe bývalo, aby se mi tělo matčino bylo stalo hrobem, než abych tak bez užitku krásný čas nechal plynouti.«

4. Kdybys ho těšil, ať se k Bohu obrátí a lítost vzbudí nad hříchy, vždyť »konec dobrý, všechno dobré« – řekne ti: »Běda, jaká to řeč? Nyní mám litovati? Mám se obrátiti? Nevidíš, jak veliký je můj strach? Má nouze je tak těžká! Děje se mi nejinak, než jako ptáčeti ležícímu ve spárech ptáka dravce a pro smrtelnou úzkost zbavenému smyslů. Tak rád bych unikl, a přece nemohu. Mne tísní smrt a bolestné loučení!

Běda, ty moje oddalování s polepšením. tys bylo, věru, příliš dlouhé! Dobrá předsevzetí, kterých jsem nevykonal, dobré sliby, kterých jsem nedodržel, přivedly mě do záhuby. Smlouval jsem s Bohem, až jsem upadl v noc smrti. Běda, Bože všemohoucí, není to neštěstí nad veškeré neštěstí? Nemá mne boleti, že jsem celý svůj život, svých třicet let tak ztratil? Vždyť nevím, zda jsem jen jediný den celý podle vůle Boží ztrávil a zda jsem Bohu, jak jsem měl, aspoň jedinkou příjemnou službu prokázal. Běda, to je mi mečem do srdce! Bože, s jakou malou ctí budu státi před tebou a před celým dvorstvem nebeským!

Nyní jdu odtud. V tuto chvilku by mě jediné Zdrávas Maria, pronešené zbožně, těšilo více než kdyby mi dávali tisíce zlatníků na ruku. Neboť za sebemenší dobrou myšlenku, kterou kdo časem měl, za nejskrovnější Zdrávas, které kdo kdy vyslovil, chce Bůh dáti odplatu věčnou. Ó, Bože, co jsem všechno promeškal, jak jsem si sám takové zlo připravil, že jsem to neprohlédl, dokavad jsem mohl! Jak mnoho hodin mi ušlo, jak jsem si nechal škoditi takovými maličkostmi na tak veliké blaženosti! Ach, pohnětež se srdce vaše, vy mladí i staří, a dokavad můžete, shromažďujte v milém čase tomto, abyste se nestali žebráky v této hodině a nedošli odmrštění jako já. Ach, kdybyste věděli, jak nesmírně je plodný tento čas, nepokládali byste ho za malichernost a nenechali ho tak bláhově uplynouti.

5. Nyní skončím svůj žalostný nářek; hodina přišla. Vidím, že jinak býti nemůže. Ruce začínají tuhnouti, obličej bledne, oči se kalí, ach, nárazy příšerné smrti lomcují ubohým srdcem. Sbírám poslední dech, již

světlo tohoto světa se mi ztrácí a nastupuji cestu na jiný svět. Běda, ó Bože! Jaký to pohled! Běda, tvůj hněvivý obličej je tak hrozný, nelibé tvé odvrácení tak nesnesitelné, tvá odmítající slova tak ohnivá, že srdce a duši protínají. Strašné obrazy vystupují přede mnou, pekelné stvůry mě obkličují, zírají na duši ubohou, zda by mohla býti jejich. Běda, spravedlivý Soudce přísného soudu, na jak velkou váhu béřeš věci pranepatrné, které se pokládají za maličkosti! Studený pot smrtelný proniká mi v úzkostech tělem. Běda, hněvný vzhled přísného soudce, jak hrozné jsou tvé soudy!«

6. Věru, Pane, pohled na tohoto umírajícího kéž mi jest navždy k dobrému. Po všechny dni chci hledět smrti do očí a dbáti, aby mě nepřekvapila. Chci se učiti umírati, chci se k cestě na druhý svět připraviti. Vidím, Pane, že zde není zůstávání (Žid. 13, 14.) Opravdově nechci, Pane, oddalovati lítost a pokání až k smrti, slibuji lepšiti se až do smrti.

Ach, jsem tak ustrašen tímto pohledem, že je div, jak má duše ještě trvá v těle.

Pryč ode mne dobré spaní, dobré jídlo a pití, pomíjející čest, zjemnělost a rozkoš. Běda mně, Bože, kdybych v nynějším svém stavu zemřel, jak by se mi vedlo! *Mirum est, quod christianus audet vivere in statu, in quo non audet mori.* »Je podivno,« praví sv. Jeronym, »že se křesťan odvažuje žíti v tom stavu, ve kterém by se neodvážil zemříti.«

7. Kterak velikou moudrost přináší nám bázeň a pilné rozjímání o smrti! Tato bázeň je počátkem vší moudrosti (Sir. 1, 16) a cestou k veškeré blaženosti. Kdybychom si uměli opatřiti bylinu, jež by měla účinek, že kdo by ji nosili, nikdy by neonemocněli ani nezestárli, draho bychom ji kupovali. Tou bylinou je smrt. Kdo tu stále nosí v paměti, nestárne v hříších. Praví Šalomoun: »Pamatuj na svůj konec a na věky nezhřešíš!« (Sir. 7, 40).

Kolik lidí slyší mluviti o smrti a netkne se jich to, nedbají na ni, až jsou jí pohlceni; potom křičí, naříkají, pláčí — když už je pozdě. Otevři přece oči, počítej na prstech, kolik již tvých vrstevníků umřelo. Promluv s nimi v srdci svém; představ si, že ležíš

s nimi mrtvý; taž se jednoho po druhém a viz, jak s hlubokým povzdechem a trpkými slzami mluví: »Blaze tomu, jenž poslechne slastné rady a zmoudří z cizí škody! Blažen, kdo spěje k této hodině dobře připraven, neboť se mu umírá dobře, třebas byla smrt trpká; neboť andělů světlé postavy ho ochraňují, svatí ho provázejí, nebeské dvorstvo ho přijímá, jeho cesta poslední je vstupem do vlasti nebeské.«

8. Připravuj se tedy na smrt, vykonej životní zpověď, zbav se všeho, čím jsi obtížen, jednej vždy tak, jako bys toho dne, nebo nejdéle ten týden musil odtud. Neboť vskutku sedíš jako ptáče na větvi, jsi jako člověk stojící na břehu mořském a hledící na loď, jež co nevidět má odplouti a kterou má jeti do cizí země, odkud se více nevrátí. Slyšíš-li vyzváněti mrtvému, rci sám sobě: »Ubohý člověče, jak dlouho máš ještě žíti? Chceš stále žíti tak špatně? Vždyť nevíš, kterou hodinu zemřeš nebo kam přijdeš nebo jak s tebou bude. Měl bys přec již jednou život svůj polepšiti.«

Ano, ubožáku, ustrň se sám nad sebou,

dokavad žiješ v tom těle, abys byl, až smrt přijde, připraven, šťastně odtud odešel a věčné božství aby ti bylo odměnou.

V

O SOUDU BOŽÍM

1. Je trojí příchod Kristův. První se udál, když Bůh se stal člověkem, žil v poníženosti a zemřel z lásky k nám. Příchod druhý se děje ještě nyní, když Bůh s milostmi vstupuje do srdce milujícího. Příchod třetí zažijeme při smrti a při posledním soudu. Neboť Bůh, když duši z ničeho stvořil a ji spojil s tělem, stanovil jí určitý den a jistou hodinu, jemu jedinému známou, kdy jest jí život časný opustiti a před obličejem jeho se objeviti.

2. Věz však, že soud, až přijdeme po tomto časném životě na věčnost, bude zcela krátký, řádný a spravedlivý a přísný pro všecky, kteří tento časný život bláhově promarnili. Strašlivá spravedlnost Božíne nechá ani jedné my-

šlenky nesouzené. Jak bude tehdy duše opuštěna! Kdo jí přijde na pomoc! Nikdo nebude odpovídati za nás, jen my sami. A ta naše spravedlnost, jak je ohavná před Bohem! Praví sv. Augustin: »Běda, běda vší spravedlnosti, nebude-li jí Bůh souditi podle milosrdenství svého.«[1] Náš Pán pravil skrze proroka Isaiáše: »Spravedlnost vaše je hanebností před očima mýma« (Is. 64, 6); a jindy: »Když učiníte všecko, co se vám přikázalo, rcete: služebníci neužiteční jsme« (Luk. 17, 10). Jaký bude nářek a jaká bída oněch, kteří dlouhá léta promeškali, až jejich nahota se objeví až do posledního záhybu a až pak budou bez milosrdenství souzeni, když přec i spravedlivý sotva se zachrání? (1. Petr 4, 18.) Kam se dostali Šalomoun a Origenes, kteří přec svatou Církev podivuhodně ozdobili? Nevíme.

3. Patero druhů lidí se objeví po smrti před soudcem. První a také nejhorší jsou ti křesťané, kteří umírají ve hříchu smrtelném, bez lítosti a zkroušenosti, protože opovrhli smrtí Kristovou a jeho svátostmi, anebo je

[1] Confess. IX., 13.

přijímali nadarmo a nehodně.[1] Ti nekonali z lásky k bližnímu skutků milosrdenství podle příkazu Božího. Proto budou odsouzeni do nejhlubších temnot pekla. Neboť jakými shledáni budeme naposled, tak budeme souzeni.

Druzí jsou nevěřící, pohané a židé, neboť i ti se musí před Kristem objeviti. Poněvadž nepřijali křtu a žili bez posvěcující milosti a bez lásky Boží, propadnou věčnému zatracení.[2] Může se však státi, že jejich trápení bude menší, než špatných křesťanů, ježto přijali od Boha darů méně a tím se proti Bohu méně provinili.

Třetí jsou dobří křesťané, kteří časem padnou do hříchu, zase však povstanou k lítosti a pokání, přece však dostiučinění dokonalého nečiní. Ti náležejí do očistce.

Čtvrtý druh jsou ti, kteří plnili zákon Boží, nebo, když jej přestoupili, opět se vrátili k Bo-

[1] Jsou tu též míněni bludaři, když vlastní vinou trvají v bludu a zemrou s církví nesmířeni.

[2] Míněni jsou ti, kteří svou vinou žili mimo Církev, kdežto takoví, kteří se snažili žíti spravedlivě podle světla, jehož se jim dostalo, a byli by hotovi učiniti vše, co by Bůh od nich požadoval, mohou býti spaseni (křtem žádosti). Srov. kap. 11, č. 4.

hu s lítostí a pokáním, se skutky lásky a milosrdenství; ti odkáli všechno dokonale, a proto bez očistce vejdou rovnou do nebes.

Pátý druh jsou ti, kteří mimo viditelné skutky lásky měli přebývání v nebesích, žili spojeni s Bohem a v něj ponořeni a Bůh v nich, takže mezi Bohem a jimi nebylo jiné překážky nežli život časný a stav smrtelnosti. Když ti jsou těla zbaveni, požívají v témž okamžiku také své věčné blaženosti, nebývají souzeni,[1] naopak vykonávají s Kristem soud nad ostatními.

4. V den poslední však, to jest v den posledního soudu, až trouba zazní, tu všichni mrtví podle slov sv. Pavla vstanou z mrtvých; tělo a duše budou Boží mocí spolu spojeny. Dobří se objeví ve veliké vznešenosti, zavržení v hrozném zohavení.

Poté přijde Ježíš Kristus v povětří s anděly a svatými, se slávou a mocí velikou. Každá duše obleče tělo a jedenkaždý s tělem i s duší stane před soudem Božím. Proto praví Job (19, 26): »V těle svém Boha uzříme«, t. j. našeho Pána Ježíše Krista podle lidské

[1] Leč jen aby vzali odměnu svou.

přirozenosti. Pro spravedlivé bude jeho tvář přívětivá a velebná, zlým se však ukáže hrozná, mocným hněvem pobouřená. Svědky u tohoto soudu budou andělé a svědomí jednotlivců, žalobci pekelní ďáblové, soudcem pak Ježíš Kristus, kterého nemůže nikdo oklamati. Svou spravedlností a moudrostí Bůh, jenž všechny věci jasně zná, vynese nad každým člověkem spravedlivý rozsudek z jeho myšlenek, slov i skutků a ze všeho, co vykonal, rozsudek ten pak se nikdy víc nezmění, neboť zlí budou zavrženi a zatraceni na věky, dobří budou na věky spaseni. Běda, přeběda v té hodině, až se veřejně budou čísti prázdná slova, ať vyslovená nebo myšlená či psaná, ať tajná či veřejná, před Bohem a před celým světem a až bude pochopen jejich smysl, aniž by něco zůstalo zatajeno! Jak potom bude hříšníkům, až budou státi před přáteli svými a před celým světem tak dokonale odkukleni! Jak budou sžíráni bolestí, že se pro takové malichernosti připravili o tak veliké, neskonalé dobro!

Ježíš Kristus pak řekne těm, kteří budou státi na pravici: »Pojďte, požehnaní Otce

mého, vládněte královstvím, připraveným vám od ustanovení světa« (Mat. 25, 34). Poté se obrátí na levici k nevěřícím a těm, kteří od začátku světa až k poslednímu dni zemřeli v hříchu smrtelném, a promluví k nim: »Odejděte ode mne, zlořečení do ohně věčného, který jest připraven ďáblu a andělům jeho« (Mat. 25, 41), t. j. Luciferovi a všem hříšníkům se všemi ďábly, neboť hříšník je ďáblovým otrokem a sluhou. A poté vejde Kristus s anděly svými a spravedlivými do života věčného; tam se dostane spravedlivým za každý dobrý skutek, jenž v Bohu byl vykonán, odměny nesmírné, totiž samého Boha, kteréžto odměny si nemůže žádný tvor zasloužiti sám ze sebe, nýbrž jen pokud Bůh v skutku tom se svými vyvolenými spolupůsobil. Ďábel však se svými příslušníky padne do jícnu pekelného, do strastí pekelných na věky. Poněvadž zavržení ve svém životě zhřešili proti Bohu věčnému, nekonečnému, a poněvadž jejich převrácená vůle zůstává se skvrnami hříchu na věky, proto je trest, jenž hříchům odpovídá, věčný. Oni dobrovolně se od Boha odvrátili,

proti jeho cti a proti vůli jeho jednali, k tvorům se obrátili, vědomě a dobrovolně milost Boží od sebe odvrhli, časné věci místo věčných zvolili. A poněvadž opovrhli Bohem a jeho milostí tím, že pro dobro přechodné zavrhli dobro věčné, budou ho nyní postrádati věčně; neb když někdo vědomě a dobrovolně něco prodá a zřekne se toho, pak je spravedlivo, když je toho do budoucna zbaven.

5. Uvaž tedy slova Pána našeho: »Neobrátíš-li se ke mně, aj já v soud vejdu s tebou« (Jer. 2, 35). Je to vskutku nebezpečný soud, neboť Bůh zde vítězí. Střezte se tedy, přátelé, aby pak neřekl, že nejste z jeho ovcí; ovce jeho slyšely hlas jeho (Jan 10, 27) a nenásledovaly vábení cizího. Uvažte, že nyní je čas milosti, jehož každý okamžik, užije-li ho člověk správně, přináší věčnou blaženost, ale že potom přijde čas spravedlnosti. Blažen, kdo potom uslyší sladká slova: »Pojďte, požehnaní Otce mého, vládněte královstvím připraveným vám od ustanovení světa.«

Suď nyní sebe sám, abys potom tam nebyl souzen. Pamatuj, mysli častokrát na po-

slední soud, jak tam budeme vypovídati o celém svém životě. Pomysli, že pak oddělena bude noc ode dne. Dobrým zasvitne radostný den, který již nikdy nepřejdev noc, t. j. bude jim svítiti Slunce lásky, Bůh sám, na jehož krásu budou tváří v tvář neustále patřiti; špatní zapadnou v noc, po níž nikdy víc nevzejde den, t. j. budou odloučeni od milostné tváře krásného Boha a nikdy víc ho již nespatří. S tělem i duší padnou do temnot pekelných, v muka rostoucí bez konce.

VI

O NEUSTÁVAJÍCÍCH MUKÁCH V PEKLE

1. V den soudu pojme peklo všecky zavržence, ať byli kde chtěli, a zavře se nad nimi, takže ani člověk ani ďábel z něho nikdy nebude moci uniknouti. Prvním a největším trestem v pekle je věčná ztráta Boha. Tento trest, zvoucí se trestem ztráty *(poena damni)*, je trest duševní a převyšuje jaký-

koli trest tělesný. A poněvadž zavržení milovali tvory láskou nezřízenou proti cti Boží, odpovídá této nezřízené lásce oheň věčný. K tomu se druží muka třetí rovněž vnitřní, totiž věčný pekelný chlad. Neboť ten, jenž Boha nemiluje, nosí u sebe veliký chlad a tímto chladem musí býti na věky ničen. Krom toho je nitro zavržených zatemněno hříchy, a proto budou také zevně světla zbaveni, vyjímaje jen tolik, aby viděli hrozivé postavy ďáblů a zatracenců. A červ svědomí nikdy neumře, nýbrž hrýzti je bude po všechny časy, obviňovati je a jim vyčítati, že by si byli mohli zasloužiti život věčný, že však hříchy a vlastní vinou padli v muka věčná. Kdyby zemřel někde král a já králem zvolen nebyl, nermoutilo by mě to, neboť vím dobře, že k tomu zrozen nejsem. Kdyby však království bylo odňato vlastnímu synu zemřelého krále, jenž dobře ví, že k tomu je zrozen, rmoutilo by ho to velice, mnohem více než mne. Tak jest tomu s těmi, kteří jsou v pekle a musí býti zbaveni Boha; rmoutí je to, poněvadž vědí dobře, že k tomu byli zrozeni a pokřtěni, a to je pro ně

největší mukou ze všech muk, které trpí.

V hrozné své úzkosti budou naříkati a vzdychati, ne z lítosti a nenávisti nad svými hříchy, nýbrž nad velikostí a věčností muk. Budou ustavičně umírati a přece neumrou. Proto se zve peklo věčná smrt; smrt je bude sežírati, t. j. spásati, praví Prorok (Ž. 48, 15). Neboť tak jako Boží velebnost radostí sytí svaté, tak pekelná muka s věčnou hořkostí sžírá zavržené. Proto tam bude panovati věčné zoufalství, neboť zavržení vědí najisto, že jejich muka nikdy nepřestanou.

2. Ale jako jsou hříchy rozličné, tak bude odpovídati každému hříchu také zvláštní trest. Kteří si zde na světě vedli nadutě a pyšně, budou v pekle nejníže a šlapáni ďábly a zavrženci. Jestiť peklo žalářem Boží spravedlnosti, v němž všechno dojde pomsty podle spravedlivého soudu.

Lakomci, lidé hrabiví tvrdého srdce, budou proliti a zaplaveni ohnivými plameny jako žhoucí stříbro neb zlato nebo roztavený kov. A budou žádati smrti, ale nebude jim dána.

Hltaví a mlsní, kteří na Boha zapomněli

a všecku útěchu a štěstí své vložili ve chtivost jídla, až v ní umřeli, obdrží místo pokrmu a nápoje síru a vroucí smůlu a horkostí této krmě vyrazí na nich pekelný pot.

Bude tam panovati tak silná nenávist vzájemná a závist, jako nikdy na světě; a přece musí zavržení na věky zůstati pospolu jako směs, která se vaří v hrnci.

Zuřivost, hněv a záští budou tam tak kypěti, jako by zatracenci byli vzteklými psy, kteří se navzájem chtějí rozsápati a sežrati.

3. Vězte, že velikosti rozkoše, které jste hledali a požívali proti přikázání Božímu a církevnímu, bude odpovídati i velikost trestu. A na týchž údech, kterými jste sloužili ďáblu a tělu, budete také zvláště mučeni a trýzněni. Neboť v ohni pekelném působí všemohoucí ruka Spravedlnosti Boží; proto pálí více nebo méně prudce podle toho, jak si toho jednotlivci zasloužili, podle způsobu a druhu jejich hříchů. Oheň trvá věčně, aniž uhasne nebo se zmírní, trest trvá věčně, poněvadž zavržení nemohou více činiti ani si žádati nic dobrého.

4. Kde jsou nyní všichni ti, kteří se zde na zemi oddávali klidu a rozkošem, hýčkajíce své tělo a hovějíce mu? Co jim pomůže nyní všechna ta radost pozemská, jež uběhla tak rychle v kratinkém čase, jako by jí nikdy nebylo? Jak naráz bylo po rozkoši a trest za ni potrvá navždy, bez konce! Vy blázni hloupí, co máte nyní z toho, že jste tak rádi hovořívali: »Pojďme, my bezstarostné děti, dáme vale truchlivosti a oddáme se radostem!« Co je platna všechna radost, které jste kdy zakusili? Nyní bědujete:

»Běda, běda a navždy běda, že jsme se kdy zrodili! Jak nás ten krátký čas oklamal! Jak nás ta smrt překvapila! Běda, byl někdo na zemi více podveden nežli my nešťastníci? Kdyby snášel člověk tisíc let strasti všech lidí, proti strádání tomuto by to bylo okamžikem. Běda, jak šťasten je ten, kdo radosti proti vůli Boží nehledal, kdo pro sebe neztrávil jediného dne v časném životě! My hlupci jsme se domnívali, že jsou Bohem opuštěni a že na ně zapomněl; jak je však nyní láskyplně pojal ve svou věčnost a s jakou ctí před celým dvorstvem nebeským!

Jakou škodou bylo pro ně všechno to utrpení a opovržení, jež jim připravilo tak velkou blaženost? A však naše rozkoš, oh jak všecka docela vymizela!

Ach, nářky a muka, a to neustále, běda, neustále! Ach, konec bez konce! Ó, umírání nad všechno umírání! Nepřetržitě umírati a přece nikdy nezemříti!

Ach, vždy lomiti rukama, skřípati zuby, vzdychati a naříkati! Vždy řváti a volati a přece nikdy nebýti vyslyšen! Náš zoufalý zrak nemůže viděti nic jiného než trápení a zoufalost, naše uši nemohou slyšeti než bědování, hořekování!

Ach, vy srdce lidská, ať toto žalostné a hrozné »Vždy a Vždy« pronikne vám k srdci. Běda, vy hory a doly, proč meškáte, proč nás šetříte, proč nás neskryjete před tím žalostným pohledem? Běda, jak jste nerovny bolesti světa onoho a bolesti světa tohoto! Ó, přítomnosti, jak jsi šálivá, jak podvádíš! Že jsme to nepředvídali v květu mládí, v krásných dnech blažených, jež jsme tak zbytečně promarnili a jež se, ó běda, nikdy víc nenavrátí! Ó, kdybychom ze všech těch

dlouhých uplynulých let měli aspoň jednu hodinku! Ale spravedlnost Boží nám to odpírá, odpírá navždy, bez jakékoli naděje!

Ó, jaká bolest, bída a neštěstí, býti vždy a vždy v této zapomenuté končině, navždy odloučen ode všíradosti, ode vší útěchy, ode vší naděje! Ach, nic jiného bychom nežádali, než aby byl mlýnský kámen široký jako celá země, a vysoký, že by se nebes dotýkal, a aby pokaždé za stotisíc let přilétal malý ptáček a uzobl z kamene jen za desetinu zrníčka jáhelného, po druhých stotisíci letech zase tolik, takže by za milion let odnesl z kamene za jedno zrníčko jáhlové: – my ubozí bychom nechtěli nic jiného nežli, až by nebylo kamene, aby také naše věčné trápení se skončilo – a není to možno! Peklo je věčné – nemůžeme Bohu splatiti nikdy, proto zůstáváme dlužníky navždy!

Oh, kdyby měl býti někdo den a noc v horké prostoře, zdálo by se mu to velmi hrozným, a zatím věčně dlíti uprostřed tohoto žáru!«

5. Viz, to je truchlivý zpěv, který následuje po rozkoších tohoto světa. Pláč a skří-

pění zubů, jak praví Pán, toť pekelný zpěv, jenž věčně potrvá. Vytí a pláč a vše, co hrozného jest, bude tam viděti, slyšeti a cítiti.

Běda, ó Soudce spravedlivý, jak srdce mé je ustrašeno, jak poděšena je má duše neštěstím a lítostí nad těmi dušemi! Kdo na celém světě může býti tak otupělý, aby slyše o tom, nezachvěl se nad touto hroznou bídou? Je možno, aby ten, jenž toto slyší, ještě se odvážil hřešiti? Kéž by, Pane, všichni lidé toto uslyšeli, všichni, kteří své krásné dni tak bláznivě promarňují, aby zmoudřeli a život svůj polepšili, dříve než se jim stane rovněž tak!

Proto pravím vám všem, kteří jste ještě v čase milosti, zvolte si již nyní, v které společnosti chcete žíti a umříti. Nepohne-li vámi vznešenost Boží, nechte se zastrašiti aspoň pekelnými mukami, abyste hříchu zanechali a v ctnostech se cvičili. Neboť co jsem vám pověděl, je učení křesťanské, slova a výroky svaté, věčné Pravdy.

6. Ach, má jediná radosti, ach, neopouštěj mne! Má jediná, vyvolená útěcho, neodlučuj se ode mne! Raději po celé dni býti tisíc-

krát mučen, než navždy od tebe, jediné své radosti, být odloučen. Myslím-li již na odloučení od tebe, umřel bych úzkostí. Ano, Pane můj, Otče něžný, jednej se mnou zde, jak ti libo, rád k tomu svoluji; jen mne ušetř toho neštěstí, že bych byl od tebe na onom světě odloučen.

VII

JAK ŠKODLIVÝ JE HŘÍCH VŠEDNÍ

1. Praví svatý Jan: »Díme-li, že nemáme hříchu, sami se klameme a není v nás pravdy« (1, 8). Nikdo v tomto životě nemůže bez zvláštní milosti dlouho vytrvati bez hříchu lehkého, pročež také Pán náš pravil: »Nikdo není dobrý, než jediné Bůh« (Mat. 19, 17).

Tím spíše přátelé Boží střehou se bedlivě, aby se dobrovolně žádného nedopustili. Neboť třebas lehké hříchy neumrtvují zcela posvěcující milosti, poněvadž také Ducha svatého zcela nezapuzují, jsou přece urážkou Boží a zlým následkem jejich jest větší ná-

klonnost k hříchům smrtelným a tím i větší nebezpečí ztráty milosti. Neboť ten, kdo na malé hříchy nedbá, do větších upadne, podobně jako dešťové kapky, padající na tvrdý kámen, ponenáhlu jej vyhlubují. Proto citlivé svědomí bývá raněno a trápeno nejenom těžkými, ale i nejmenšími hříchy.

Lehké hříchy umenšují horlivost v lásce, rozptylují srdce, dusí a zmenšují zbožnost, zeslabují píli v ctnostných cvičeních, ukrádají a zapuzují nebeskou útěchu, ztenčují proud Boží milosti, neboť jejich vinou je Bůh v jejich srdci méně váženým a stává se mu cizím. Zaslepují rozum a vedou srdce k časným věcem, že upadáme z hříchu do hříchu, jsme stále slabší k povstání a lenivější k všemu dobrému. Přivolávají po sobě velký a dlouhý očistec a pro ně dlouho po smrti budeme zbaveni patření na Boha. Svatý Augustin praví: »Nejmenší všední hřích, kterého se nezanechá, přináší na onom světě více bolesti, než by člověk na světě vymyslil. A kdyby člověk znal škodu, kterou si nejmenším hříchem lehkým působí, vytrpěl by spíše smrt a všecky věci by oběto-

val, než by se jednoho lehkého hříchu dopustil.«

2. Svatý Tomáš praví: »Kdyby člověk jedinkým hříchem mohl všechny duše z očistce vysvoboditi a všecky hříšníky obrátiti, nesměl by se přestožádného dopustiti.« A svatí by se byli spíše dali usmrtiti, než by se byli vědomě sebemenší lži dopustili. Bázeň Boží je oddaluje v každý čas od hříchu a láska je spojuje s Bohem v stálé věrnosti.

3. Aby však člověk zůstal lehkých hříchů ušetřen, potřebuje především pomoci milosti Boží, neboť sám, silou lidskou nikdo se hříchům neubrání. A této milosti, když o ni Boha opravdově prosíme, dostane se duši v míře bohatší než vzduchu a světla. Ta pomáhá uvolňovati pouta rozmanitých pokušení, těžké břímě časných starostí snášeti a žíti duchem v říši duchů nebeských.

Za druhé jest potřebí ve všem dbáti pořádku a míry, neboť ten, kdo zachovává míru ve všech slovech a skutcích, nedopustí se tak snadno chyb. Ty pocházejí odtud, že konáme někdy příliš mnoho, někdy zase příliš málo; a právě v té přílišnosti a v té

nedostatečnosti tkví chyba. Kdo však činí, co činiti má, a nestará se o to, oč se starati nemá, ten odpovídá ve všem Bohu. Aby se toho však docílilo, jest třeba, aby se vůle lidská ve všem spojila s vůlí Boží a aby se rozum snažil ve všem a vždy poznati vůli Boží. Obětování vlastní vůle učiní člověka schopným k přijetí dalších darů Božích; a těmi se mu dostane síly, aby všemu, co není Boží, odporoval.

Dalším, co přivádí lidi k pádu do lehkého hříchu, je to, že se příliš věnují neužitečné práci, síly promrhávají věcmi, jež nejsou potřebny, vyhledávají styků k ukrácení času a lehkomyslné zábavě. A to nezůstává bez hříchu. Zanech toho škodlivého rozptylování, měj se na pozoru, žij život vnitřní a obracej svou lásku na Boha, pak zanecháš všeho, co je Bohu protivno, rozvážíš každé slovo, jež mluvíš, každý čin, který konáš, vyzkoušíš a zanecháš marných a neužitečných věcí a odřekneš se jich. Tak bude tvůj život založen na pokoře, která jediná od pádu uchrání, a na bázni před Bohem, jenž nenechá ani myšlenky bez rozsudku.

VIII

O OČISTCI

1. Do očistce přijdou duše, jež zhřešily, hříchů litovaly, z nich se zpovídaly, avšak pokání úplného za ně nevykonaly. Tam splatí svůj dluh, neboť za všecky hříchy a chyby se bude pykati buď zde nebo tam. Tam však je pokání mnohem těžší a nepoměrně větší, než si někdo dovede zde představiti, neboť je to věc nadsmyslná.

2. Mukou ubohých duší je předně to, že až do otevření nebes jsou zbaveny slastného nazírání na Boha a že vědí, jak se pro takové malichernosti daly zavésti. Jejich bolest je tudíž bezměrná, třebas jsou ve stavu milosti, Boha nade všecko milují a ve svých mukách ho chválí. Další mukou jejich je to, že jsou zajaty a svázány a že si tudíž nemohou zasloužiti žádné odměny. A neustále je trápí vnitřní hluboká žalost nad ztraceným časem, jejž tak bez užitku prožily a v němž by si byly mohly tak velikých radostí zasloužiti.

3. Avšak oheň sám, v němž jsou, je tak hrozný a palčivý, že všechna muka a bolesti všech mučedníků a potupy všech přátel Božích, které vytrpěli, jsou méně hrozné než nejmenší trest očistcový. Zuřivé, žhoucí plameny šlehají vysoko nad jejich hlavy. Zmítají se v temných plamenech sem a tam jako jiskry v ohni; s nářkem volají: »O běda, jaká bolest, jaká ohromná trýzeň je naším údělem! Všecka srdce lidská by nestačila, aby zvážila ta rozmanitá utrpení a hořkost naší bídy!« Je slyšeti úpěnlivé volání: »Pomoc, pomoc, ach, kde je pomoc našich přátel? Kde jsou všechny ty krásné sliby našich falešných přátel? Jak nás opustili, jak na nás zapomněli! Běda, slitujte se nad námi, slitujte se aspoň vy, přátelé ze všech nejmilejší! (Job 19, 21). Jak jsme vám sloužili, vás milovali, a jak nám je opláceno! Jak nás necháváte hořeti v této žhavé výhni! Oh, že jsme sami těchto muk neodvrátili od sebe, mohli jsme a tak lehce! Jeť zde nejmenší bolest větší, než byla muka kteréhokoli mučedníka na zemi. Ach, jedna hodina v očistci je sto let dlouhá. Běda, teď vřeme,

pálíme se, teď voláme o pomoc. Nade všechno pak trápí to, že na tak dlouho jsme zbaveni radostného pohledu na Boha!«

Kdosi, jemuž bylo dopřáno popatřiti v očistec, pravil, že uzřel taková muka a kruté trápení ubohých duší, že se o tom nedovede vysloviti; a ten pohled ho tak poděsil, že kdyby prý se mu připravily všecky radosti přirozené, jaké by všecka srdce mohla vymysliti, méně by ho těšily než kyselá oškeruše. »A myslím,« pokračoval, »že kdybych ještě sto let měl zde žíti, nemohl bych býti přece nikdy víc vesel, leč by mi toho Bůh dopřál nadpřirozeně.«

Duše v očistci trpí též bez ustání výčitkami svědomí pro spáchané hříchy; a obrazy toho, čím zhřešily, představují se jim neustále. A když potom seznají, jak dobrý je Bůh a jak zlý je i nejmenší hřích, stává se jejich bolest tím trpčí a větší.

4. Proto radím všem, aby očistce nepodceňovali, nýbrž aby obrátili a důkladně se polepšili. Za pouhý obrázeček, vědoměproti vůli Boží podržený, se musí v očistci pykati. Neboť dokud nenabude duše znovu oné

ryzí čistoty, v které vyšla z rukou Božích, nemůže před tvář Boží. Veškerá zlá náklonnost a návyk, všecka svévole a sobectví a vůbec všecko, čím je nitro znečištěno, musí být vypleněno. Jindřich Suso vypravuje o jedné ženě, jež před lidem velmi vynikala svatostí a božskou sladkostí byla obdařena. Když zemřela, zjevila se mu a pravila, že je ještě v očistci, a přece nemá žádné jiné viny na sobě, nežli že následkem obdivu u lidu poddala se poněkud duchovní pýše a nedosti rychle ji vypudila. Tauler má zaznamenáno, jak jeden odloučený duch se zjevil jednomu příteli Božímu hořící jako pochodeň světlým plamenem a pravil mu, že to jen za to, že byl nedbalý v přijímání nejsvětější Svátosti.

Oh, tak hrozný jest očistec, že by ani okamžik nezůstal v hříchu ten, kdo by to správně dovedl poznati. Proto padám k nohám tvým, ó Pane, s hořkým pláčem, a prosím tě, abys mne trestal zde, jak chceš, jen na onen svět mi toho neodkládej. Hrůza mne jímá, ó Pane, z tvého očistce, z hrozného jeho trápení! Jak jsem mohl býti do-

sud tak nerozumný, že jsem jej tak podceňoval, a jaký zlý strach mě nyní pojímá! Malé utrpení je pro mne zde tak bolestné, a jak měl bych potom snésti, o běda, utrpení tak bezměrné!

IX

JAK NEBEZPEČNÝ JE STAV LIDÍ VLAŽNÝCH

1. Je mnoho lidí chladných, ospalých, vlažných. Svátosti křtu dostalo se jim jako všem ostatním; Bůh ještě i zabránil, že nepadli do hříchů smrtelných. Na to však oni spoléhají a nemají ani píle ani vážné snahy; někteří také hodně zpívají a se modlí, ale nečiní to s chutí a citelnou milostí.

Takoví vlažní lidé se cítí šťastni mezi tvory, v nich nalézají radost a potěšení, ti jim jdou k duhu, při nich je jim blaze, na ně si dobrovolně navyknou, hledají v nich rozkošea potěšení. Tak se rozlévají v neopatrnosti svých mravů a smyslů a při tom by se neradi dopustili hříchů, zvláště ne takových, jež bijí do

očí. Myslísi, že dostačí, štítí-li se smrtelného hříchu; a činí tak jen proto, aby ušli věčnému trápení. Hříchů lehkých se však nechrání, a také nad nimi nejeví pražádné lítosti.

2. Takoví lidé nemají opravdové vůle k tomu, aby své hříchy a chyby kajícími cvičeními přemohli, nemají vřelé touhy, aby dosáhli ctnosti; láska jejich je nepatrná. Hledí si sice ještě vnějších úkonů, avšak s nelibostí a mrzutě; neboť nevědí nic o spojení a důvěrném styku s Bohem. Ba, tak málo je zajímá tázati se na tyto věci, jich si přáti nebo se o ně pokoušeti, jako myslí na sultána někde za mořem. Více se po nich nesnaží, jako kdyby se jich netýkaly. Slyší-li mluviti o věcech Božích, rozumějí jim tolik, jako Tatar latině. Jim dostačí odříkati denně řadu otčenášů, prolistovati modlicí knížku a navenek bezmyšlenkovitě konati suché skutky poslušnosti. Bůh ať se spojuje, s kým chce, což pak jim na tom záleží? Jedná-li se však o časné výhody, prospěch nebo čest a jiné příjemné věci, tu vidíš, jaký živý zájem se v nich probouzí. Když se vyzpovídají a vykonají uložené pokání, to stačí po jejich

soudu, aby byli zbaveni trestů pekelných, a tak se cítí docela spokojeni. I k Spasiteli se přibližují a přijímají v době postní tělo Páně, nejeví však vůle, aby úplně změnili svůj život; musejí-li jíti na Mši svatou, jdou tam jen jako na odskok a zdá se jim příliš dlouhá.

Tak zůstávají chladní, leniví, nedbalí, prázdní, lehkomyslní, žádostiví záliby a požitku, mlsní, přes míru oddaní své pohodlnosti. Uvnitř pak zůstávají svévolní, bez odevzdanosti a nedůtkliví, pyšní, plni starostí, ledabylí, třebas by se i snažili před lidmi jeviti se řádnými. Posuzují jiné lidi, vidí chyby na všech a mluví o nich s potěšením.

Tyto a jiné podobné věci mají na srdci i na jazyku a podle nich se poznají a sami se jimi projevují. Jsou hříšníci, za ně se však nepokládají! Nebezpečí hříchu smrtelného vidí, avšak dříve než je zvědí a si uvědomí, upadají do něho.

Tak spějí volnou, širokou a vyšlapanou cestou k peklu, neboť žijí podle těla; proto ani nezakusí, co je sladkost duchovní. Kdo žije tělu, nemůže se líbiti Bohu (Řím. 8, 8). Kdo nechce jíti úzkou cestou, která vede

k životu věčnému (Mat. 7, 13), ten se nutně omeškává a často zabloudí, čímž zmešká blaho věčné. Proto píše svatý Augustin: »Neznám lidí špatnějších a zaslepenějších nad ty, kteří povolují v duševním životě; neboť často tak hluboko upadnou do hříchů, že zbloudí i ve víře a v Písmě svatém.«

3. Jest tudíž obava, že takoví zůstanou a setrvají bez polepšení a beze ctnosti až do konce a snadno odpadnou; neboť nejdou správnou cestou, ani si nenavykli vcházeti do sebe, poněvadž žijí jen v povrchnostech a tak se stávají zcela prázdnými a suchými, sobě samým pak úplně cizími a vzdálenými. Jejich nitro se pozvolna zatvrzuje v kámen, jehož není možno zlomiti ani ohnouti. To pochází od hrozného jejich nevděku vůči Bohu. Člověk přijal všecko od Boha, vše, co má, uvnitř i zevně, přirozenost, milost i své štěstí. Bůh jim udělil tolik milostí před mnohými lidmi jinými, kteří by si byli takové milosti mnohem lépe vážili než oni, vyšel jim vstříc, dávaje jim tolik dobrých vnuknutí a napomenutí vnitrně i jinak, že se tomu často sami diví: a oni se

tím přece neobrátí. O nich praví svatý Pavel (Žid. 6, 4): »Jest zajisté nemožno, aby ti, kteří jednou byvše osvíceni a okusivše daru nebeského, stali se účastni Ducha Svatého a ochutnali také dobrého slova Božího i sil věku budoucího a potom padli, opět se obnovili k obrácení, ti, kteří Syna Božího si znova křižují a v posměch vydávají.« Podává k tomu i přirovnání: »Přijímá-li dobře obdělaná země častý hojný déšť a vydáváli očekávanou úrodu, klidí požehnání, totiž chválu od těch, kdo ji obdělali; nevydáváli však nic než trní a hloží, je k zavržení a prokletí a konec její bude spálení.« Chce tím říci: O těch lidech, kteří tolik milostí od Boha přijali a on jim zvláštní důkazy své přízně projevil, — nenesou-li užitku a trvají-li v tom, — je obava, že propadnou věčnému prokletí. »O bys byl studený aneb horký, ale poněvadž jsi vlažný, počnu tě vyvrhovati z úst svých« (Zjev. 3, 15).

4. Jak žalostně je tomu s těmito lidmi, to ví jen Bůh a mají proč se báti, poněvadž žijí v nejistotě, neupadnou-li do hříchů smrtelných. A i když Bůh učiní zázrak a uchrání

je těžkých hříchů, mají přece trojí škodu.

První škoda jest, že jsou zbaveni veškeré sladkosti a milosti, kterou uděluje Duch Svatý ctnostným duším. Vše jim připadá těžké, co je božské a co se Boha týká.

Poněvadž láska jejich, nitro jejich je plno tvorů, zašla je chuť k věcem božským, nebeským, a zdají se jim trpkými a nechutnými. V nitru jsou tvory naplněni, proto je to láká k zemi a k věcem nečistým, což jest jejich potravou a rozkoší.

Druhá škoda jest, že žijí neustále v tvrdosti srdce a v zasmušilosti, neboť jí nemohou pro nedostatek milostí přemoci. A proto jim je hanlivé slovíčko bolestnější, než-li člověku Boha milujícímu smrt pro Boha.

Napadne-li je útok nebo pokušení, jsou nesnesitelní, nevlídní, rozčilení, nepovolní, nevrlí a nezpůsobní k jiným, a tak zakoušejí zde přehořkých muk. Daří-li se jim časem dobře, jsou znova na všechny strany přívětiví a plni radosti.

Třetí škoda jest, že čas svého života tráví v nevědomosti, takže hříchů nerozeznávají a z nich se tudíž zpovídati nemohou. A ježto

se jich nezbaví, přivolávají na tělo i na duši nové, těžké břímě trestu.

5. Ach, co ti lidé si počnou na konci života, až sami uvidí, jak svou směšnou hloupostí tak bezměrné štěstí promeškali? Vzchopí-li se na konci života ještě k lítosti a lásce, děje se jim velké milosrdenství; avšak poté musí vytrpěti krutý očistec.

Jest však obava, že se jim stane tak, jako neopatrným pannám (Mat. 25, 1). O těchtéž není psáno, že se dopustily těžkých hříchů, nýbrž jen to, že nebyly shledány připraveny. Chtěly se připraviti; v tom se u nich jevila téměř dobrá vůle; zůstaly však přece venku a bylo jim řečeno: »Neznám vás.«

6. Ženich duše tě volá, aby ses od života vlažného odvrátil a opravdově se polepšil. Domlouvá, nevím ani jak často: »*Revertere, revertere* – navrať se, navrať se!« (Velep. 6, 12). Obnov se jako ten pták ohnivák, jako jelen, jako chytrý had. Toužíš-li pak zvěděti, jak se obnova počíná, povím ti to. Znám jednoho bratra kazatele. Když zbloudil a ztratil po svém soudu pravou vážnost a pobožnost srdce, šel do sebe a pravil: »Ó Bože, kam

jsem to dospěl? Kam jsem to v čiré nevědomosti zapadl!« A začal znovu sám sebe umrtvovati, tělo krotiti, lidem se odcizovati, vážně si počínati, sám sebe střežiti, novou modlitbu vymýšleti, nová cvičení vynalézati a vstup na cesty, na nichž před tím klesl, si zavírati, a to činil dnem i nocí, až se zase nadchl k svaté vážnosti, a budoucí život byl mnohem lepší než minulý. A v rozjímání svého srdce pochoval starého člověka, jako kdyby byl nikdy nežil, a nalezl potom leckterý nový způsob, jak se uchrániti, a takto byl vždy moudřejší. A když opět klesl, začal zase tak jako předtím.

Prorok v Žaltáři praví (Ž. 33, 9): »Okuste a vizte, jak sladký je Pán.« A svatý Řehoř praví, že Bohu sloužiti je svobodný život. A tomu musí věru přisvědčiti veškerá srdce jako plné pravdě. Blažen, kdo své veškeré úsilí tomu věnuje, neboť po tomto čase krátkém kyne mu blaženost věčná.

X

O POKORNÉM SEBEPOZNÁNÍ

1. »Jednoho jest potřebí,« praví náš Pán (Luk. 10, 42). Co je to jediné, jehož je tolik potřebí? Toť abys poznal svou nicotu, jež je tvým vlastnictvím, co a jaký jsi sám sebou. Pro toto jedno potřebné jsi způsobil našemu Spasiteli takovou úzkost, že se krví potil. Poněvadž jsi nechtěl toto jedno poznati, volal on na kříži: »Bože můj, Bože můj, proč jsi mě opustil?«

Milé dítě, ať si zapomeneš vše, čemu jsem kdy učil já i všichni učitelé, všecko rozjímání a vysokou kontemplaci; naučíš-li se tomu jedinému, dobře jsi pracoval. Proto pravil Pán: »Maria nejlepší stránku vyvolila.« Věru, dovedeš-li tohoto jediného dosíci, nedosáhneš pouze jednoho dílu, nýbrž všeho.

2. Jakkoliv je prospěšné a dobré, že se člověk táže, dovídá i ví, co dobří a svatí lidé vykonali nebo vytrpěli, jakoži co Bůh v nich a skrze ně působil a chtěl, — přesto by bylo tisíckrát lépe, aby člověk na sobě zkusil, na-

učil se a poznal, co sám jest, co a jaký jest jeho život vlastní. Věru, sám sebe správně a dobře poznati je nad všechno umění, neboť je to umění nejvyšší.

A vskutku nevím o nikom, kdo by byl tak dobrý a svatý, že by nepotřeboval zkoumati neustále své srdce a poznávati, co se v něm ukrývá, a kárati často všecky své činy.

Jestli sám sebe dobře poznáš, jsi lepší před Bohem a chvályhodnější, než kdybys znal běh všech nebes a všech planet i hvězd, kdybys znal moc všech bylin, náklonnosti všech lidí a přirozenost všech zvířat, kdybys v tom měl umění všech, kdo žijí v nebi i na zemi, avšak sám sebe kdybys nepoznal. Praví se, že z nebe přišel hlas: »Člověče, poznej sám sebe!« Proto je též pravda, co se říká: »Nebylo nikdy tak dobré vyjíti ven, aby nebylo lepší zůstati doma« (t. j. život vnitřní je dokonalejší nežli činnost na venek).

Svatý Bernard praví: »Největší a nejlepší a Bohu nejbližší poznání jest poznati sebe sama.« Pokud člověk zná sebe sama, v téže míře dovede dospěti poznání Božího. Mnoho lidi ví mnoho, sebe však neznají.

Dovedou mluviti o věcech vysokých, duchovních, nadpozemských a metafysických, jako by se byli přímo nad nebesa vznesli a zatím ještě kroku neučinili na cestě poznání své vlastní nicoty. Toto vnitřní jádro je známo pramálo lidem.

3. Pravé poznání nás samých přivádí nás k úvaze a poznání, odkud jsme, kde jsme a kam jdeme. Podle duše pocházíš ovšem od Boha, avšak podle těla pocházíš z nečisté, zkažené hmoty, jež sama v sobě i všem lidem je nepříjemná. Když někdo zemře, nemůže ho už nikdo u sebe trpěti.

Kde jsi? Jsme zde v zajetí a podle těla jsme podrobeni rozmanitým utrpením. Brzy je nám zima, brzy zase příliš horko a opět mrzneme; hned padá rosa, hned zas sníh; brzy je nám dobře, brzy zas špatně; jednou je hlad, podruhé žízeň; nyní obtěžuje pavouk, poté moucha, jindy opět jiný hmyz, a ubránit se jim nemůžeme. Viz však, jak nerozumná zvířata jsou od přírody lépe opatřena: oděv jim narůstá, a ten jim stačí pro horko i pro zimu; a ty si musíš od nich šat vypůjčovati a máš potěšení z této chu-

doby, rozkoš a pýchu! Není to vysloviteelná zaslepenost? Zvíře, dobytek spokojí se pokrmem, pitím, odpočinkem, jaké mu Bůh připravil. Pro tebe však co je tu třeba divů, aby se tvá ubohá přirozenost udržela! A to člověku působívá zvláštní radost a při používání mrtvých zvířat se dopouští velikých chyb! [1]

Pozoruj nyní dále svou nicotu. Jaký to obraz bídy v tvé přirozenosti! Modlíš se rád, postíš se rád, bdíš rád, pláčeš rád? Jak si počínáš? Co chceš, to nekonáš, a co nechceš, to konáš (Řím. 7, 15). Jak rozličná a zvláštní pokušení vzbuzují se v tobě často, ať pocházejí od zlého nepřítele či od lidí!

4. Pozoruj dále, že člověk nic dobrého nemá sám od sebe; všecko jest od Boha, ať malé či velké; od sebe však nemá nic, uvnitř ani zevně, než to, že všecko dobré pokazil; neboť má-li něco dobrého, není to jeho. Sám ze sebe není nic a nemá nic, leč slabosti, nectnosti a zlobu.

Kdo v sobě zůstane a sebe zkoumavě pro-

[1] Zvířata poskytují člověku látek k oděvu a potravě; a člověk se oděvem pyšní a v jídle hoví požívačnosti.

nikne, ten dobře sezná, jak hluboko vězí ve zkáze a jak jsou hluboko zakořeněny jeho hříšné návyky, a že vše je tak slabé, tak vetché, tak ke zlu nakloněné a že by toto zlo, kdyby Bůh nepomohl, skončilo věčnou smrtí.

Na druhé straně aby člověk konal jakoukoli ctnost, aby byl pokorný, trpělivý, laskavý, k tomu se musí s velkým úsilím nutiti, činiti to proti sobě samému. A však přesto, že mu ctnost je tak těžká, vystupuje, jako kdyby byl vtělená ctnost!

Uvaž, že je v pekle mnoho tisíc lidí, kteří snad nespáchali tolik bezpráví jako ty. A kdyby jim Bůh byl dal tolik světla a tak velikých milostí, jako popřál tobě, byli by se snad stali lepšími než ty; a tebe ušetřil a vyčkával, ony však na věky zavrhl. Zamysli se o tom často!

5. Ó, kdyby člověk neměl nic jiného na cvičení, nežli že by bez přestání nahlédal ve svou nemohoucnost, pak milost Boží by v něm vskutku působila. Tauler se tázal kdysi muže vznešeného, ušlechtilého, svatého, co jest jeho nejvznešenějším předmětem, jímž se obírá. On odvětil: »Hřích — a takto

přicházím k Bohu.« A měl pravdu. Proto dopouští Bůh často, že někteří, i dobří lidé padnou do hříchů a chyb, nikoliv ke své škodě, nýbrž k utužení poznání své nicoty. Tak se učí pozorovati svou nepatrnost, pokořovati se, ničiti se i opovrhovati sebou.

6. Lidé duchovně žijící nejvíce bývají zdržováni na cestě k dokonalosti tím, že tak málo dbají na malé a denní hříchy. Sestra Mechthilda připomíná: »Když povolím smíchu, jenž nikomu neškodí, připustím-li v srdci nelibost, které nikomu neprojevuji, nebo malou netrpělivost pro nějakou vlastní bolest, zatemní se má duše, otupí mé smysly, zchladne srdce tolik, že musím žalostně plakati, důvěrně prositi, mocně se roztoužiti a pokorně všecku svou nectnost vyznati a pak teprve já ubohá opět naleznu milost.«

Mějme však také vážný strach pro tajné, nepoznané hříchy. Když se člověk pokorně ponižuje před milosrdenstvím Božím a má se za hříšníka, dobře je s ním; kdo však se opovážlivě vymlouvá, tomu není rady. Takového jednání se střezte jako věčné smrti. Vězte, že deset chyb, které člověk za chyby

má a uznává, není tak na pováženou a tolik na škodu, jako chyba jediná, kterou člověk nechce poznati ani za chybu pokládati a zlomyslně v ní setrvává. Ba tisíceré chyby, jež člověkopravdově uzná, nejsou tak povážlivé a škodlivé, jako jediná, jíž poznati nechce.

7. Proto zajdi často do sebe, prozkoumej všechny koutky duše, počítej všecky své hříchy a vady. Prozkoumej, prohlédni své vnější chování, slova, skutky, mravy, počínání, šat, společnost v každém směru. A shledáš-li, že jsi se jedinký den nějak provinil, Bohu to s bolestí žaluj a jako vinník se mu vydej.

Nahlédej denně a často do své duše, co nejvíce miluje, o čem přemýšlí a co hledá, co ji nejvíce těší a obveseluje a vzrušuje, co nejčastěji a nejvíce v ní sídlí. A je-li v ní jen jedinká věc, jež není Boží a jejíž jedinou příčinou není Bůh — dokavád to tkví v srdci tvém, nikdy nebudeš zcela Bohu náležeti.

8. Zůstávej proto neustále v bázni, dokud zde žiješ. *Timor sanctus permanet in saeculum saeculi* (Ž. 18, 60). Bázeň má trvati do konce, neboť nikdo neví, jaký osud ho stihne, protože nikdo není tak svatý, aby věděl, je-li

v lásce Boží (Kaz. 9, 1), leč by mu to bylo zjeveno. Bai kdyby ti Anděl oznámil, že tvůj stav je dobrý, nevzdávej se bázně a pilně dále zkoumej, co vládne v tvém nitru, neboť jasné oko Boží vidí tak zevrubně a proniká nás až do hloubi nitra, takže člověk pro své hrozné hříchy není před ním čist.[1]

Buď proto ve stálé nedůvěře vůči sobě samému, v báznia na stráži před sebou. I když je tato stálá pozornost, tento dozor nad sebou s počátku poněkud obtížný, bude brzy potom, až si navykneš, zcela snadný; a nač jsi ze začátku vynakládal železnou píli, bude se pak dařiti hravě.

XI

JAK BEZMEZNÉ JEST MILOSRDENSTVÍ BOŽÍ

1. Ač v Bohu jsou všecky dokonalosti, přece mezi všemi je mu nejvlastnější milosrdenství; proto sluje Otec milosrdenství a

[1] I když je duše v milosti Boží, náklonnost k zlému přece v ní zůstává.

Písmo sv. o něm praví, že jeho milosrdenství je nade všecky skutky jeho (Ž. 144, 9). A On sám mluví skrze proroka: »I kdyby matka svého jediného dítěte zapomněla, já vás nezapomenu« (Iz. 49, 15).

A vskutku není nikdo tak úslužný a všem přístupný jako Bůh. Nabízí se sám svým tvorům, aby jedenkaždý bral, jak mnoho si přeje. Nikdo také není tak blízek nejhlubším základům duše. On vábí, vede a pohání bez ustání lidské srdce, napomíná i varuje: »Dej pozor, neboť to neb ono by z toho vzešlo.« Nebo praví: »Nemluv to, nečiň ono, nechoď na ono místo.« Napomíná: »Takto se chovej, zde pracuj, zde setrvej, toto snášej.« Nikdo neumí dokonale pochopiti, jak přístupný jest Bůh a jak přichází vstříc v každé chvíli a hodině. A kdo by také tak dlouho člověka vyhledával, jako Bůh? Kdo by tak netrpělivě vyčkával, kdo by přehlížel, že je tak často zapuzován, jako Bůh?

2. Bůh sám více touží milost rozdávati, nežli touží duše ji přijímati. Člověk nemůže k Bohu dospěti, aniž by na něho Bůh již čekal. Je nemožno, aby někdo toužil po mi-

losti, kdyby se mu milosti oné touhy již nebylo dostalo; neboť milost je počátkem touhy a ji vzbuzující příčinou. Člověk by nemohl na přípravu k přijetí milosti mysliti, ani po ní toužiti, kdyby Bůh člověka napřed nebyl připravil. Nemůže se ani nejmenší myšlenkou k Bohu povznésti, leč když Bůh duši předejde, ji povzbudí, ji pohne a k dobrým myšlenkám povznese. Bůh vzbuzuje horlivost a nutká duši, aby se dala na cestu k němu. Bůh uděluje obrácení a raději, ochotněji nám promíjí hřích, nežli nás tresce, a raději nám uděluje odměnu než trest.

3. Bůh chce, aby všichni lidé byli spaseni (1. Tim. 2, 4). Se vším úsilím zamýšlí a vyhledává blaho a spásu lidstva. Vždyť všecka díla, jež kdy vykonal v nebesích a na zemi, vykonal pro to jediné, aby nás spasil. Proto neustává nikdy ubohých lidí obraceti, jen když chtějí jeho dobrých vnuknutí poslouchati. Někoho volá k obrácení nemocí a chudobou nebo mnoha protivenstvími, která sesílá; někoho zve poučením a příkladem dobrých lidí, někoho zase hlasem vnitřním, někoho násilím, jak svatého Pavla; jed-

noho volá přísně, druhého něžně. A jak mohutné je dílo obrácení! Větší zázrak to jest, nežli k životu vzkřísiti tělesně mrtvého; neboť čím je duše vznešenější než tělo, tím je vznešenější oživiti duši než tělo. Proto je velkolepější odvrátiti hříšníka od hříchů, než stvořiti nebe a zemi. Když tvořil Bůh nebe a zemi, nečinil mu nikdo překážek v jeho díle; když však chce odvésti hříšníka od hříchů, tu musí pohnouti svobodnou vůlí, která se často brání jeho milosti.

4. Láska Boží neodpírá milosti nikomu, kdo jí žádá s opravdovou snažností, a není v tomto světě tak velikého hříšníka, jehož by Otec nebeský nepřijal na milost, bude-li si jí žádati. Dokonce i člověk, jenž ještě nyní tone v hříchu, může se státi do večera svatým člověkem. Nikdo není tak nevzdělaný, ani tak rozumný nebo neobratný, že by svou vůli působením milosti Boží nemohl neb neuměl zcela a dokonale spojiti s vůlí Boží. Není k tomu třeba ničeho jiného, než prositi s vřelou touhou: »Pane, zjev mi svou nejmilejší vůli a posilni mne, abych ji vykonal.« A Bůh to učiní tak jistě, jakože

jest, a udělí mu milost v míře bohatší a každého druhu až k dokonalosti, jako učinil ženě Samaritánce u studnice Jakubovy. »Vězte,« pravil jistý mocný kazatel k lidu, »vězte, že toho může na Bohu dosáhnouti i ten nejnevzdělanější a nejnepatrnější z vás všech dříve, než vyjde z toho chrámu, ano dříve, než skončím toto kázání, jakože Bůh jest Bůh a já jsem člověk.«

5. Proto nesmí nikdo dávati Bohu viny, že se mu nedostalo povzbuzení, jako mluvívají slepí lidé: »Och, kdyby mi Bůh dal milost, jako ji dává tobě a jiným, chtěl bych rád i já život polepšiti; věčný Bůh mne však nepobádá jako jiné lidi.« Bůh povzbuzuje, pobádá a napomíná každého, všem lidem rozdává svou milost, když si jí přejí, a nikdo na širém světě nesmí dávati viny Bohu. On svou milost dal pohanům i židům; poslalť jim své apošloly i jiné veliké svaté, a ti prolévali krev s úmyslem, aby byla důkazem, že jim zvěstují pravdu.

Ano, třebas nikdo nemůže vejíti do království nebeského, nepřijal-li svatého křtu, Bůh ve své dobrotivé lásce a ve svém bez-

mezném slitování nachází všelijaké skryté cesty, aby nenechal zahynouti oněch židů a pohanů, kteří mají v srdci dobrý, bohabojný základ a žádné lepší víry neznají než tu, ve které se narodili; mají-li totiž pevnou vůli odříci se své víry (nepravé) a býti poslušni Boha, a to i za cenu svého života a majetku, jakmile dospějí k poznání, že je Bohu milejší víra jiná než ta, ve které se zrodili.

6. O, kdybychom jenom činili to, co máme činiti, přispěl by nám Bůh jako věrný otec na pomoc! Když však Bůh přicházeje k mnohým lidem se svou milostí a s jinými líbeznými dary, nalézá nitro zadané hostům jiným, nemůže dovnitř a musí se obrátiti, neboť oni milují a chtějí něco jiného. Bůh je vždycky připraven, nebýváme však připraveni my; Bůh je nám blízek, my však býváme vzdáleni od něho; Bůh je uvnitř, my však venku; Bůh je blízko, my však daleko.

Nemysli však, že tě Bůh ospravedlní bez tebe. Rybář vrhá udici, aby na ni chytil rybu; nikdy by jí však nechytil, kdyby též ryba sama po udici nechytila. Chytí-li po ní, je

si rybář lovem jist a rybu k sobě přitáhne. Podobně rozhodil Bůh svou udici a síť do všech končin světa, nám k nohám, před oči, před mysl a chce nás všemi věcmi k sobě přitáhnouti. Přitahuje nás věcmi líbeznými, strastnými pak nás táhne dále. Kdo přitahován není, je tím vinen sám; neboť ten udice Boží neuchopil a v Boží síť se mu nechce. Kdyby do ní vešel, byl by zcela jistě k Bohu tažen. Není to vina Boží, nejsme-li k němu přitahováni; musíme mu dříve podati ruku. Když někdo spadne do hluboké studně a jiný mu nabízí pomoc, aby ho vytáhl, nemá se jí onen nešťastník chopiti, aby mohl býti vytažen?

7. Ó, Bože nekonečný, jak neskonale dobrý jsi byl ke mně! Mne nebylo, a tys mi dal bytí, já jsem se od tebe odtrhl, a tys nechtěl odloučiti se ode mne; tys mne znovu dobrotivě pozdvihl, když jsem upadl; tys mi ukázal pravou cestu, když jsem zabloudil; tys mě volal, když jsem ti unikl, a držel jsi mne v objetí; tys ukázal vskutku ve všem, že jsi vpravdě Bůh dobrotivý. Jak dlouho jsi čekal, Pane, na mne, jak laskavě

jsi mě přijal, kolikrát jsi mne dobrotivě utajen předešel, kolikrát jsi mne ochránil, z kolika neštěstí, pout a osidel jsi mě vytrhl a jak často jsi mne vnitřním hlasem napomínal! A jakkoliv jsem byl při tom všem ještě nevděčný, ty jsi neustal, dokud jsi mne k sobě nepřitáhl, ba nedopřál jsi mi nikde klidu, až jsem v tobě jediném pokoje hledal.

Věřu, ó krásný, mocný Pane, jsi krásný a roztomilý ve všech svých dílech, ale jsi tisíckráte roztomilejší a důstojnější v nás, v ubohých hříšných lidech, které ráčíš zcela bez zásluh tolika milostmi obdařovati a k sobě vésti. Ó Pane, to nad všechna tvá díla nejvíce tě zdobí a překrásně to sluší tvé dobrotě! Ó, přelíbezné, nekonečné Dobro, tímto tříští se ocelová hora tvé přísné spravedlnosti!

8. Můj milý Bože, ta srdce, jež dříve spěla za špínou, milují nyní a objímají tě dnes s veškerou žádostí. Pane, je to div a potěšení slyšeti: ti, kteří dříve samou změkčilostí sotva živořili, umrtvují se nyní, vymýšlejí nové kající skutky a nová cvičení v ctnostech ke tvé chvále, aby se s tebou dokonale smířili; těm, kdo dříve nadmíru tělo

své milovali, stalo se ono hostem cizím; ti, kteří dříve hříšně číhali po lásce smyslné, touží nyní, aby se zalíbili Bohu; ti, kdo předtím ve hněvu byli vlky zuřivými, odpouštějí nyní jako tichá jehňátka; ach, ti, kteří dříve byli zatíženi a spjati ocelovými obručemi v truchlivosti a těžkomyslnosti vyčítajícího svědomí, hle, Pane laskavý, vznášejí se teď volně nade vším, co svět může poskytnouti, v dobromyslné, uvolňující svobodě. Ó, Pane a Bože můj, toť proměna způsobená pravicí tvou! (Žalm 76, 11.)

Neboť vnitřní náklonnosti nemůžeme nikterak nabýti od tvorů, ani poučením, - poučení a působení tvorů je toliko z vnějšku - dna duše jen ty se můžeš dotknouti!

Pročež, Stvořiteli všemohoucí a milosrdný, Pane dobrotivý, slituj se také nade mnou, hříšníkem ubohým, a pomoz mi přemáhati všecka pokušení a škodlivé radosti a dokonale se vystříhati v myšlenkách i skutcích toho, co zakazuješ, a dej mi milost, abych konal a zachovával všecko, co jsi přikázal. Pomoz mi věřiti, doufati, milovati a vůbec žíti, jak ty chceš a jak mnoho chceš a co

chceš. Zjev mi ten drahocenný poklad svůj, k němuž jsi mne povolal, totiž: tebe míti na zřeteli nade všecka stvoření, tebe milovati s anděly, požívati tebe se Synem tvým jednorozeným, naším Pánem Ježíšem Kristem, abych tebe obdržel za dědictví podle věčné moudrosti tvé. Amen.

XII

O NESKONALÉ LÁSCE BOŽÍ V DÍLE NAŠEHO VYKOUPENÍ

1. Pane, i když zapomenu na tvou vznešenost, na tvé dary, dobrodiní a na vše, přece jedna věc mne dojímá a působí na mne, totiž úvaha o velikém díle našeho vykoupení, a zvláště o způsobu jeho. Netoliko dar tvůj jest veliký, i způsob, jakým jsi jej dal, zdá se mi převeliký.

2. V ráji byl zkažen ušlechtilý obraz, jejž vytvořil Otec nebeský podle sebe, tam byl ztracen vznešený drahý poklad, a to hříchem, zejména neposlušností, že celé pokolení

lidské propadlo věčné smrti a věčnému hněvu Božímu. Když na to zřel veliký Pán a poznával, že nás žádný pouhý tvor vykoupiti nemůže, byl jat soucitem k nám, že bychom měli býti na věky zatraceni, a miloval nás tolik, že k vůli nám neušetřil svého jednorozeného Syna, v němž Otec poznává sebe i všecky věci a jenž s ním je téže podstaty a přirozenosti, nýbrž za nás ho na smrt vydal, aby nás tak přivedl k věčné blaženosti, k níž nás stvořil.

Ježto Bůh stvořil člověka k tomu, aby ho požíval, bylo nutno, nemělo-li být dílo Boží zmařeno, abychom mezi sebou a mezi Bohem získali prostředníka takového, jenž by měl společenství s námi, ale také společenství s Bohem. A to proto, aby s jedné strany sám na sobě mohl léčiti naši nemoc, jež byla příčinou všech našich hříchů, a zahladiti všechny naše hříchy, do nichž nás strhla naše slabost, — s druhé strany pak aby v něm byl uložen celý poklad milostí a cti Boží, aby nás zde obdařiti mohl bohatě milostmi a odpuštěním našich hříchů, na onom světě pak věčnou slávou.

3. Bůh se stal člověkem, aby vykoupil všecky, kdož byli ztraceni. Jím bylo lidstvo přivedeno zpět k milosti, kterou ztratilo v Adamovi. Vše, co v Adamovi zašlo a zemřelo, v Kristu znovu vzešlo a oživlo a vše, co v Adamovi vzniklo a oživlo v Kristu zašlo a umřelo, jak praví sv. Pavel (1. Kor. 15, 22): »Jako v Adamovi všichni umřeli, tak v Kristu všichni oživli.« Jako byl Adam příčinou pádu a smrti, tak je Kristus příčinou vzkříšení a života.

Ve své horoucí lásce smiloval se Syn Boží nad námi bídnými hříšníky, zavrženci. Poněvadž otrok ubožák neměl, čím by Bohu zadostučinil, dal se Syn Boží sám nám ubohým služebníkům, abychom skrze něho mohli zadost učiniti. Neboť on, ač byl a jest ve své božské slávě, nepoložil si toho, jak praví sv. Pavel (Filip. 2, 6) za loupež, že je Bohu roven, ale sám sebe zmařil a způsobu otroka přijal; stal se člověkem jako my a mezi námi dlel jako člověk. Ponížil se a byl poslušen až k smrti, a to k smrti kříže. Spásu naši tak cenil, tolik jí hledal, jako by všecka jeho blaženost záležela v nás, a pro nás zapomněl

sám na sebe. Choval nás v hloubi srdce a v srdci svém nás přinesl Otci svému zpět.

V onen Veliký pátek, kdy umřel na kříži, Ježíš rozlomil okovy věčné smrti. Smrtí svou potřel smrt naši, nás od věčné smrti vyprostil; byli jsme přivedeni zpět k životu. Dokonalým smířením zjednal mír mezi lidstvem a Otcem nebeským; vinu naši, naše odsouzení vzal na sebe a svou trpící přirozeností bez viny trpěl za vinu naši, jako kdyby to byla jeho vina, o kterémžto utrpení svém mluví sám skrze proroka: »Vizte, to trpím pro hříchy *své*.« Když však mluví o ovoci svého díla, praví: »Vizte, tohoto bohatství se vám dostane za *vaše* činy.« Hříchy naše nazývá svými, díla svá jmenuje našimi, neboť hříchy naše odpykal, jako kdyby je byl spáchal sám, a nám se dostalo zásluhy za jeho činy, jako bychom je byli vykonali my.

Láska jej pudila, že sestoupil s nebe, přijal lidskou přirozenost a dlel po devět měsíců v lůně panenském. Láska jej přinutila, že se zrodil z panenského těla Marie Panny. Bůh neviditelný stal se viditelným. Bůh neobsáhlý se nechal zavinouti do malých plé-

nek, Bůh nepochopitelný nechal se položiti před hovádka do jesliček. Bůh, jehož chválí a ctí všichni andělé, plakal ve svém dětství. Bůh, jemuž slouží veškerenstvo andělů, vděčně přijímal služby, které mu Panna prokazovala. Bůh, jenž živí vše, co na zemi, byl krmen matkou svou. Bůh, jenž není schopen utrpení ve svém božství, trpěl z lásky ve svém člověčenství. Bůh, kterého musí chváliti vše, co na nebi i na zemi, podrobil se obřízce a obětování v chrámě. Ten, před nímž se chvěje bázní vše, co je živo, prchal do Egypta před svými nepřáteli a z lásky se stal chuďasem. Z lásky trpěl hlad a žízeň a neměl jednoho dne klidného na zemi. Z lásky se slitoval nad hříšníky a odpouštěl jim hříchy. Z lásky uzdravoval nemocné, mrtvé křísil k životu a konal četné veliké zázraky. Z lásky se unavoval kázáním, bděním a modlitbami. Z lásky se vydal konečně utrpení a smrti.

5. Ale nejenom že za nás vytrpěl smrt, on také z lásky vyhledal při své smrti muka nejbolestnější, největší, jež dovede mezi bolestmi láska vyvoliti. I to nejmenší slůvko

potupy, které mu bylo ve tvář vmeteno, bylo by bývalo té síly, aby vyrovnalo náš dluh všechen, ba provinění tisíckráte tisíc světů, nebo za tolik tisíc světů, kolik by jich člověk za rok napočítal. Neboť služby se cení podle hodnosti a důstojnosti osoby. On to však učinil právě tak, jako by říci chtěl: »Vizte, všechna srdce, bylo-li které tak láskyplné. Kdyby všechny mé údy byly tím nejušlechtilejším nástrojem, který mám, totiž srdcem, chtěl bych, aby bylo raněno, usmrceno a na částečky rozdrceno, aby nezůstalo ve mně a na mně nevydáno nic, abyste poznali lásku mou.

»Nikdy netoužila žíznící ústa tak ohnivě po chladné studni, nikdy netoužil umírající po utěšených dnech života svého, jako jsem toužil já na kříži, jak bych všem hříšníkům pomohl a jim se zavděčil. Spíše by bylo možno všecky zašlé dni obnoviti, spíše všecky uschlé listy rozzelenati a všechny dešťové kapky sesbírati, nežli mou lásku k lidem změřiti. A proto jsem se úplně vyčerpal v projevech lásky, že by se nenalezlo na mém skrz na skrz zmučeném těle místeč-

ka, ani jako bodnutí jehlou, jež by neneslo svého zvláštního znamení lásky.«

6. Ach, kdo by mohl míti tak kamenné srdce, že by jeho duše netála a nerozplývala se láskou, slyší-li nebo vzpomene-li, že Bůh svrchovaný vzal na sebe ve svatém těle své důstojné Matky naši přirozenost smrtelnou, že náš Pán se stal naším otrokem, Syn Boží naším ženichem, soudce nejvyšší naším bratrem! Neboť tím, že se Bůh stal člověkem, mají všichni lidé společenství s ním, ježto jsou jeho údy a přijímají od něho působení jako od své hlavy, jíž on jest.

Jak se ti máme odvděčiti, sladký Ježíši, za velikou dobrotu, kterou jsi nám projevil, když jsi k vůli nám třiatřicet let z lásky bezměrné jedinkého dne k svému dobru neužil, až jsi na kříži potupnou smrtí zemřel? Již za to, že jsi při stvoření nám dal duši a že jsi nám ji, když jsme ji zahubili, svým vykoupením vrátil, jsme dvojnásob povinni v odplatu ti sebe zcela odevzdati. Ale že jsi duši svou položil za naši, nejmilejší Ježíši, čím se ti máme za to odměniti? Ó, kdybych mohl svou duši dáti za tebe tisíckrát,

co by to bylo u srovnání s Pánem, jenž se pro mne vydal na smrt?

Ach, kdo by se mohl při tak veliké lásce Boží dáti zdržet, aby svého Vykupitele ze všech sil nemiloval a nechválil? Toto dílo našeho vykoupení činí ho nade vše láskyhodným. Je to dílo, jež nemá vzoru, jest to pokora bezměrná, milost nezasloužená, dar neodplatitelný. Toto dílo dobývá si tak snadno naší lásky, mile hýbá vůlí a slučuje naše touhy přiměřeně a pevně s Bohem.

7. Proto padám k nohám tvým, Otče nebeský, a prosím tě, pohlédni na milého Syna svého jednorozeného, jehož jsi z lásky vydal na krutou smrt, zapomeň na mé těžké zločiny. Rozpomeň se, Otče nebeský, že jsi před časy dal zaslíbení Noemovi a pravil: »Rozpnu duhu svou v oblacích, na tu popatřím a bude mi znamením smíru mezi mnou a říší zemskou« (I. Mojž. 9, 13). Ano, nyní popatři na něho, něžný Otče, jak je rozpjat a roztažen, že lze všechny jeho kosti viděti a všechna žebra sečísti; pohleď, jak svou láskou zruměnil, zvadl a zesinal; pohleď, Otče nebeský, na žalostně rozpiaté

ruce a nohy svého něžného Dítěte; pohleď, jak krásné jeho tělo je samá červeň a rána, a zapomeň na svůj hněv proti mně! Rozpomeň se! Proč sluješ laskavým Pánem, otcem milosrdenství, nežli že odpouštíš? Takové jest tvé jméno. Komu jsi dal jednorozeného Syna svého? Hříšníkům? Pane, mně náleží, Pane, náš jest! Dnes dávám se obejmouti jeho rozpiatými, obnaženými pažemi, s vroucím objetím hluboce dojatého srdce a duše své, a nechci od něho býti odloučen ani v životě, ani po smrti.

Rač jej tedy ve mně poctíti a odpusť milostivě, čím jsem tě kdy rozhněval; neboť snadnější by se mi zdálo podstoupiti smrt, nežli tebe, svého věrného otce nebeského, někdy těžce rozhněvati. Nenaříkám na tísně a trápení, na peklo nebo na očistec, kteréžto tresty jsem si zasloužil; z toho mě nebolí srdce tolik, jako z toho, že jsem tebe, svého Stvořitele, Pána, Boha a Vykupitele svého, veškerou radost a slast srdce svého, rozhněval a zneuctil. Och, kdybych mohl proto svůj bol vykřičeti prostorami nebes, až by se mi srdce v těle na tisíc kousků roztrhlo,

rád bych to učinil. A čím dokonaleji ty mně mou zlobu odpouštíš, tím srdečněji lituji, že jsem byl tvé veliké dobrotě tak nevděčen!

XIII

O PRAVÉ LÍTOSTI

1. Zrovna tak, jako nemůže být nikdo osvícen, nebyl-li dříve očištěn, nemůže býti nikdo ani ve zpovědi rozhřešen, nelituje-li svých hříchů a nemá-li vůle život svůj polepšiti a příčin svých hříchů se varovati. Neboť dokavad trvá člověk při své hříšné vůli a je bez lítosti nad svými hříchy, nemá žádný kněz na světě, ani papež moci jej rozhřešiti, a kdyby takto zemřel, byl by ztracen.

2. Kdy má člověk dokonalou lítost? Cítí-li nelibost k hříchům, více-li ho mrzí, že Boha urazil a jemu se znelíbil, než že má trpěti trest; obrací-li se k Bohu s pevným předsevzetím již nikdy nehřešiti a mrzí-li ho nejmenší hříchy, jimiž Boha uráží, více než tresty a hanba, jež by mu z nich mohly vzniknouti.

Chceš-li tedy nad svými hříchy vzbuditi pravou lítost, nevzpomínej toliko na své hříchy těžké, nýbrž i na provinění nejmenší, jehož ses dopustil a na něž jsi předtím nedbal. Vzpomeň na uplynulý čas, jehož nemůžeš znovu získati. Vzpomeň, jak často jsi svého milého Boha rozhněval, toho, jenž tak trpělivě na tebe čekal a tak laskavě tě k sobě volal. Pakli toto uvážíš, pocítíš sklíčenost v duši a řekneš s prorokem: »Připomínati budu tobě všecka léta svá v hořkosti duše své« (Isai 38, 15). Ano, pocítíš takovou bolest, že zapomeneš na všecka muka, která bys měl za to vytrpěti, a jen to tě bude boleti, že jsi urazil svého Boha a Pána.

A budeš se z hloubi duše styděti před svým Bohem a Pánem, že padneš s Marií Magdalenou k nohám Ježíšovým a vyznáš mu s opravdovým studem všechny své hříchy. Neboť svatý Řehoř praví o milé Maří Magdaleně, že se tak hluboce v srdci před Pánem styděla, že pokládala za nutné veřejně se nestyděti. A když zaslechla, že Pán dlí v domě Šimonově, běžela tam, nedbajíc na nikoho kromě Pána; neposlouchala, co

o ní kdo mluví, tak veliká byla její rozhodnost a stud její před Bohem. A proto jí byly hříchy tak rychle odpuštěny. Vstoupila jako hříšnice, k nohám Ježíšovým padla jako kajícnice a Kristus ji propustil v pokoji.

V člověku, který želí hříchu více proto, že je urážkou Boží, nežli že mu škodí, probouzí se též pravá důvěra v Boha a člověk ten pociťuje, že mu Bůh hříchy odpustiti chce; neboť lítost tato vychází z lásky jako z jediné příčiny, láska pak nikdy nemůže býti bez útěchy. A čím více poznává, jak je Bůh k němu dobrotiv, tím více v něm roste odpor ke hříchu, jak tomu bylo u sv. Petra, když pronikl dobrotu Boží a řekl: »Pane, odstup ode mne, neboť jsem člověk hříšný« (Luk. 5, 8).

3. Kdo však nemůže dosíci této lítosti dokonalé, ať jenom nezoufá nad milosrdenstvím Božím; neboť želí-li hříchů a má-li touhu více jich litovati proto, že urazil Boha, než že sobě uškodil, a vyzná-li své hříchy ve zpovědi, ať jen se vzchopí k pevné důvěře, že mu Bůh hříchy odpustí. Neboť kdyby měl člověk sebe větší touhu, aby mu

Bůh odpustil hříchy, nebyla by tato touha ničím v porovnání s onou touhou, již chová Bůh, aby nám hříchy odpustil. Proč bychom tedy zoufali, jako Jidáš zoufal? Měl sice lítost, nehledal však milosti, ani naděje neměl, že mu Bůh odpustí. Proto mu jeho lítost nebyla nic platna, zůstane na věky zavržen jako syn pekla.

Proto kdo se k Bohu chce obrátiti, musí své hříchy rozvážiti a ve zpovědi s lítostí a bolestí u nohou Božích je žalovati, ale také s opravdovou důvěrou, že dosáhne od něho odpuštění. Jeť nemožno, aby Bůh neodpustil hříchů těm, kdož jich litují. Jak bychom mohli zoufati, vzpomeneme-li na bezmeznou dobrotu Boží, an mluví skrze proroka: »I kdyby matka zapomněla na dítě, já přece na vás nezapomenu« (Is. 49, 15). Bůh je Pán laskavý, který hříchy všecky odpustiti může a chce. Že může, je zřejmo. A že chce, pověděl sám ten, jenžnenílži schopen, slovy: *Nolo mortem peccatoris* — »Nechci smrti hříšníka« (Ezech. 33, 11).

4. K opravdové lítosti náleží však i předsevzetí, hříchu se budoucně varovati, jakož

příležitosti ke hříchu. Člověk litující nesmí býti tak nestálý a vrtkavý jako ti, kteří stojí jen tak dlouho pevně, dokud se jim nenaskytne příležitost. Bože můj, jak mnoho je hříšníků, ale jak málo pravých kajícníků! Proč to, že tak mnoho jich začíná, ale tak málo jich vytrvá? Poněvadž jejich lítost je příliš slabá. Chtějí býti hodnými, pokud cítí lítost. To však je chyba; jest si vésti takto: Pane, je mi nyní mých hříchů tolik líto, že si pevně umiňuji a s pomocí tvé milosti doufám, že mne nebude moci od tebe odloučiti radost, ani žalost, ani život, ani smrt. Bože, co dokáže taková vroucí rozhodnost! Lítosti, jakou jsi vzácnou květinou, jak blažený je ten, komu pravé lítosti dopřáno!

5. Odhadujme tedy při lítosti své hříchy za hodně těžké; čím těžšími je shledáváme, tím ochotnější je Bůh v odpouštění. Každý přec oddaluje a zahání od sebe především s rozhodností to, co se mu nejvíce protiví; a tak čím protivnější hříchy, tím raději je odpouští Bůh, aby byly zničeny, jen když jich ovšem upřímně litujeme. Když se tedy člověk navrátí touto svatou lítostí k Bohu,

jsou všechny jeho hříchy ztráveny v prohlubni Božího milosrdenství v okamžení. Neboť mezi hříšníkem, jemuž hříchy jeho působí žal, a mezi Boží dobrotou není času ani překážky, pročež jsou zahlazeny, jako kdyby se nikdy nebyly staly.

Z té příčiny klade ctihodný Jindřich Suso Ježíši Kristu do úst slova ke zkroušeným hříšníkům: »Neznáš mne? Jsemť ona milosrdná Moudrost, jež otevřela propast nekonečného slitování daleko široko, aby dobrotivě přijala tebe a všecka srdce zkroušená. Já jsem ona věrná Moudrost, jež vzala na se nouzi a bídu, aby tě k dřívější tvé důstojnosti pozdvihla; já jsem to, který jsem hořkou smrt vytrpěl, abys ty znovu oživl; já to jsem, bratr tvůj, ženich tvůj. Zapomněl jsem zcela na vše, co jsi kdy proti mně učinil, jako by se to nikdy nebylo stalo; jenom když se zcela ke mně obrátíš a již se ode mne neodloučíš. Umyj se v růžové lázni mé krve, jež láskou vře; pozdvihni hlavu, otevři oči a buď dobré mysli! Na znamení dokonalého smíření vezmi na ruku můj snubní prsten; oblec se opět v roucho milosti, obuj opánky

na nohy, buďme spolu zasnoubeni na věky. Viz, draze jsem tě vykoupil. Kdyby celá země byla plamennou výhní a do ní byla hozena hrst koudele, nebyla by tak rychle ohnivými plameny pohlcena, jako propast mého nekonečného milosrdenství odpouští hříchy hříšníkovi, jenž jich opravdu lituje.«

XIV

ŽAL A KAJÍCÍ MODLITBA DUŠE ZKROUŠENÉ

1. O, vy mrtvé skály, pusté stráně, světlé nivy, kdo mi dá probuditi vás planoucím žárem mého přetékajícího srdce, horkými slzami mého žalostného nářku, abyste mi pomohly vyplakati bezmezný bol, bol, jejž mé ubohé srdce v skrytu chová! Běda, mne vyzdobil Otec nebeský nade všechny tvory na světě, mne si vyvolil sobě za něžnou, roztomilou nevěstu; a já jsem mu unikla! Běda, ztratila jsem jeho, ztratila jsem svou jedinou vyvolenou Lásku! Běda, přebědasrdci

mému! Co jsem učinila? Co jsem ztratila? Ztratila jsem sama sebe a veškero dvorstvo nebeské! Vše, co mi mohlo blaho a slast poskytnouti, mi nyní uniklo. Nyní jsem osamocena, moji falešní milovníci mne věrolomně a ničemně opustili, oloupivše mne o všecko, čím mě pravá Láska má byla okrášlila a obdařila!

Čest, radosti, všeliká útěcha — ó běda, zase jsem o ně docela oloupena! Teď bude mou útěchou bědování! Kam se mám obrátiti? Vždyť mě celý svět opustil, protože já jsem opustila jedinou Lásku svou. Běda, že jsem tak učinila! Oh, žalostná ona chvíle! Popatřte na mne, jsem jako pozdní ocún; jako trpká trnka; popatřte na mne vy, rudé růže, vy, bělostné lilie, a pozorujte, jak je zbledlá, uschlá a odumřelá ona květina, kterou tento svět podlomí! Tak mám od nynějška já živá umírati, kvetoucí usychati, mladá stárnouti, zdravá chřadnouti.

2. Než běda, Pane můj, jak nepatrné je všecko, co trpím, v porovnání s tím, že jsem rozhněvala tvář tvou, plnou lásky otcovské; to mi působí muku pekelnou a bolest nade

vší bolest! Běda, tys mi laskavě vyšel vstříc, tak něžně jsi mě napomínal, líbezně jsi mne k sobě vábil, a já jsem na to vše, ach, zcela zapomněla! Žalostné umírání! Ó srdce mé kamenné, že nepukneš hořem! Předtím jsem slula milou chotí Boží, a nyní, běda, nejsem hodna, abych se zvala jeho ubohou služebnicí! Neodvažuji se již ani očí svých z hořkého studu pozdvihnouti; ústa má budou nyní němá vůči němu v radosti i v žalosti!

Ach, jak je mi úzko na tom širém světě! Kéž bych, Bože, byla v pustém lese, kde by mne nikdo neviděl a neslyšel, abych se vyplakala, jak by si mé srdce přálo, aby se mu aspoň ulehčilo; neboť jiné útěchy nemám!

3. Ó hříchu, kam jsi mě zavedl! O světe falešný, běda tomu, kdo tobě slouží! Jak hrozně jsi se mi odsloužil, že jsem nyní sobě i celému světu břemenem a budu jím navždy!

Šťastny ty duše královny, duše bohaté, jež zmoudřely z cizí škody, jež zůstaly v první své nevinnosti a čistotě na těle i na duši! Jak jsou blaženy, aniž o tom vědí! O vy duše, čistá svědomí, srdce hříchy nepotřís-

něná, nemáte tušení, jak trudno jest srdci hříchy obtíženému a chorému!

Běda mně, zapuzené snoubence, bylo mi tak blaze u mého chotě, a já jsem příliš málo blaha onoho zakusila! Kéž by mi byla širošírá obloha blanou, tůně mořské inkoustem a listí a traviny pery, abych tak mohla vypsati svůj bol a nenapravitelnou škodu, kterou mi způsobilo bolestné odloučení od Ženicha nebeského!

Oh, Otče můj, ty že chceš mou protivnou duši ještě omilostniti? Ó, té dobroty a milosrdenství bezměrného!

4. Pročež padám ti k nohám, Otče nebeský, a volám: »Odpusť mi všechny mé hříchy! Ó, Pane roztomilý, proč jsi některým srdcím tak milostiv? Proč se v tobě raduje nejedna duše? Proč se kochá nejedno srdce z tebe? Je toho příčinou jen jejich bezúhonný život? Nikoliv, jistě nikoliv. Ó, Pane, je to tím, že uvažují, kdo jsou oni, jak hříšní jsou a plni chyb a tebe nehodni, a ty, Srdce laskavé, Pán plný dobroty, se jim s láskou podáváš.

Pane, to právě ukazuje srdci velikost a

laskavost tvou, že lidského dobra nepotřebuješ. Ty promíjíš stejně tisíc zlatých jako jeden haléř, odpouštíš tisíc těžkých hříchů, jako hřích jediný. Pane můj, toť tvoje vznešenost nade vši vznešenost!

Pane, takové duše nemohou se ti dosti naděkovati, jejich srdce přetékají tvou chválou, neboť podle Písma sv. slouží to tobě k větší cti, než kdyby byly nikdy nezhřešily, nikdy nežily život lhostejný; nikdy by k tobě nechovaly tolik lásky. Ty nepatříš, jak učí sv. Bernard, na to, jaký člověk byl, ty hledíš, jakým podle žádosti srdce svého býti chce; a již nikdy nepřičítáš hříchů člověku, jemuž jsi odpustil a jenž setrváváv životě dobrém. Kdo ti upírá, že neodpouštíš hříchů, a to neméně často než vteřiny plynou, olupuje tě o čest převelikou. Vždyť hřích to byl, jenž tě s nebe na zem přivedl! »*O felix culpa* — Ó šťastná vina,« volá sv. Řehoř, »jež nám tak milujícího, něžného přivedla Vykupitele,« který je ochoten v každý čas nás laskavě přijmouti.

Popřej mi tudíž, rozmilý Pane, žíti život, v němž bys nalezl zalíbení. Kéž tvé lopotné

zásluhy tě připoutají ke mně a tvoje dobrovolné dílo výkupné kéž mne spojí s tebou na věky. Amen.

XV

O ZPOVĚDI

1. Když člověk miloval nebo žádal si něco jiného než Boha, jest mu lítostí a svátostnou zpovědí činiti pokání. Proto dlužno se učiti důkladně se zpovídati.

Zpověď je neplatná, zpovídá-li se člověk bez lítosti, nebo nemá-li pevné vůle polepšiti se, nebo nemá-li víry, nechce-li vykonati pokání, nebo zoufá-li nad milosrdenstvím Božím, nebo neodpustí-li svým nepřátelům, nebo vědomě zamlčí hřích těžký, nebo nechce-li vrátiti cizí majetek.

2. Kdo se však chce správně a s prospěchem zpovídati, ať především pilně zkoumá, čím a jak se prohřešil od poslední platné zpovědi; zpytoval-li se pilně a potom ve zpovědi přece na některé hříchy zapomene,

jest omluven. Potom ať padne na tvář před milosrdenstvím Božím a lká celou duší nad svými hříchy, ať učiní pevné předsevzetí vždy dobré činiti a varovati se hříchů smrtelných i všedních a ať prosí:

»Bože můj! Nepatřiž na velikost hříchů mých a odpusť mi dnes hříchy těžké i lehké. Zapomeň, Pane, na nepatrnost dobrých skutků mých a odpusť, čím jsem se proti božské vůli tvé myšlením, slovy i skutky provinil. Promiň, Pane, v dobrotě a milosrdenství svém všechen čas, jejž jsem proti božské vůli tvé zmařil. Nahraď svým utrpením, které jsi pro mne hříšného i pro všecky hříšníky podstoupil, zameškaný čas i pokání, vrať mi svou přízeň a nedopusť, abych se kdy odloučil od tebe.«

3. Poté vyhledej zpovědníka, poklekni před ním s pokorou a pravou vážností, jako padla Maria Magdalena k nohám Spasitelovým, a pros ho s důvěrou, aby tě vyslechl. Srdce své mu úplně otevři, zcela tak, jako bude otevřené před Bohem a Pánem naším v den soudu, kdy vše bude zjevno v úplné pravdivosti. Z hříchů těžkých se zpovídej

s přesným určením, pověz, v kterém jsi životě a stavu, co jsi spáchal hříšného, proč, jak, kde, jak často a s jakými osobami (aniž bys udával jména). A co pokládáš za nejtěžší, za co se nejvíce stydíš, na to nezapomeň a nenechej si to uniknouti, naopak, nejdříve se z toho zpovídej a pak teprve z hříchů všedních; žaluj na sebe jako na svého úhlavního nepřítele. Zpovídej se i z toho, o čem víš, že jsi se z toho dříve nezpovídal; žaluj to, pokud se na to upamatuješ.

Odlož všeliký falešný stud a uvaž, že Bůh všechny hříchy tvé viděl a slyšel, jakož i ti, kterým to Bůh v zrcadle pravdy zjevil; ti všichni vědí o tvých hříších lépe nežli ty. Nestyď se proto před zpovědníkem, nýbrž před Bohem a před svatými; uvažuj s posvátnou bázní, že Bůh všechny myšlenky, slova i skutky božským zrakem svým viděl. Otevři srdce své a setřes se sebe všechny hříchy a vrz je od sebe. Oč více sebe sama snižuješ, o tolik více Bůh cení tvou zpověď.

Neomlouvej svých hříchů, nezastírej jich všelijakým okolkováním a nikoho ve zpovědi nejmenuj a neobviňuj. Mnozí mluví-

vají o hříších svých bližních a na své zapomínají. Při zpovědi vůbec nemluv zbytečně a nevykládej všeho ze široka, abys také nezabíral zpovědníku příliš mnoho času.

4. Kdo vypoví všecko, čím se cítí vinen, a nic dobrovolně ani vědomě nezamlčí, vyzpovídal se náležitě a může plně důvěřovati a věřiti, že mu všecky jeho hříchy jsou odpuštěny. Bohu jest větší ctí hříchy odpustiti, nežli je trestati. Jest třeba věřiti v moc zpovědníků a ve slova Páně, a to *za prvé* proto, že zpověď je úctyhodnou svátostí, v níž jsou uloženy zásluhy Pána našeho Ježíše Krista. Zpovědník totiž jest pouhým průplavem, jímž k nám protéká milost, shlazující vinu. Původcem jejím jest sám Ježíš Kristus, onť tak nadměrně trpěl celých třiatřicet let, strádal zimou, hladem, žízní, bídou a nouzí, vylil v takové hojnosti svou krev, snášel všeliké hoře a nakonec podstoupil potupnou smrt, aby tím vším nashromáždil veliký poklad, z něhož bychom mohli vážiti na zaplacení svého dluhu.

Za druhé může býti kliden, poněvadž Kristus Pán sám řekl: »Kterým odpustíte hříchy,

odpouštějí se jim,« a »cožkoli rozvážete na zemi, bude rozvázáno i na nebi.« Kdo po náležité zpovědi ještě cítí hryzení svědomí pro ony hříchy, lépe učiní, bude-li v tom důvěřovati Bohu a věřiti v moc rozhřešení a z hříchů těch se již nebude zpovídati, nežli aby znovu se z nich zpovídal, k čemuž už přec není povinen. Abys tomu rozuměl: vidíš svátost Těla našeho milého Pána ve chrámě a víš a věříš, že to je vskutku Tělo našeho milého Pána, a byl bys hotov spíše i na smrt jíti, nežli bys o tom pochyboval. Kdo ti řekl, že tomu tak jest? Nežije nikdo, kdo by to kdy byl viděl, leč Bůh sám; on to řekl a on sám se mocí svého slova uzavřel ve Svátosti pod způsobou chleba. Týž Bůh tedy a týž jazyk vyřkl i ona slova o odpuštění hříchů. Nic není tak pravdivo, jako Boží slovo a přípověď. »Nebe a země pominou«, praví Bůh, »ale slova má nepominou«.

5. Touto důvěrou dochází člověk velikého klidu a pokoje svědomí, neboť důvěřuje-li člověk takto Bohu, Bůh vpravdě dostojí slovu, jež bylo vyřčeno rozhřešením. Kdyby člověk byl padl i velmi hluboko, do mnoha

ohavných smrtelných hříchů, jestliže však se upřímně a důkladně odvrací ode všeho, co není Bůh, a nakloní své srdce k Bohu tak, že jej nade všecko miluje a vyhledává, pak Bůh už nikdy těch hříchů neúčtuje a nechce o nich ani věděti.

Odvrátíme-li se dokonale od hříchů, odvrátí se od nich i Bůh. On patří na přítomnost; jakého tě shledává, tak tě přijímá, a neposuzuje, jaký jsi byl, nýbrž jaký jsi nyní.

6. Po zpovědi kajícník ochotně a poslušně přijmi pokání, které mu zpovědník uložil, a co nejdříve je vykonej. Konáš-li je s takovou poslušnou vůlí, tu kdyby ti uložil jen jeden »Otčenáš« neb »Zdrávas« za pokání, při pravé kajícnosti by to stačilo za sto hříchů. Byť pokání bylo sebe menší, platí za všecku naši vinu, poněvadž se víže k nezměrnému pokladu zásluh Kristových. Potom rci:

»Ó můj milý Pane Ježíši, Králi nezměrného bohatství! Uznávám tíži a mnohonásobnost hříchů, kterými jsem tebe, svého milého Pána, tolikrát a tak hanebně urazil. Uznávám též nepatrnost svého pokání proti velikosti svých hříchů. Ale poznávám rov-

něž velikost tvých vznešených zásluh, i prosím tě, rač z nesmírného pokladu svých zásluh přidati díl k mému skrovnému pokání, aby jím všecek můj dluh byl smazán. Amen.

XVI

O PRAVÉ KAJÍCNOSTI

1. Po zpovědi se odvrať pevně a rozhodně ode všeho hříšného a chybného, a to nejen od hříchů, jichž by ses byl mohl dopustiti slovy, skutky neb myšlenkami, nýbrž i od všech cest, které by tě mohly vésti ke hříchům. Vcházíš-li na místo, kde se hřích koná, dáváš si sám podnět a příležitost k hříchu. Neboť člověk sotva kdy může se tak úplně uchrániti, aby sám též do hříchů neupadl, vidí-li je od jiných konati, buď že na nich béře účast zalíbením neb slovy a skutky nebo že takové lidi odsuzuje v srdci za hřích, který na nich vidí nebo o němž slyší.

Člověk se má tudíž varovati podnětu a příležitosti k hříchu jako hříchu samého.

Varuj se: zlé společnosti, zlého styku, špatných knih, neslušného oděvu, zkrátka všeho, co může roznítiti v přirozenosti zlý chtíč. A hledá-li zalíbení v něčem zlém, odepři jí něco dnes, něco zítra, neboť chtěl-li bys učiniti vše naráz jednoho dne, zardousil bys přirozenost a nic by to neprospělo.

2. Vyzkoumej se důkladně, k čemu je nejvíce nakloněna tvá přirozenost, abys ji v tom nejprve mohl přemoci. Je-li to pýcha, uč se býti pokorným, neboť pokora je základ, na němž je vybudována každá ctnost, a té učil milý Kristus své učedníky i nás, když pravil: »Učte se ode mne, neboť jsem tichý a pokorný srdcem.« Jsi-li tlachavý, mluvě rád o věcech, do nichž ti nic není, uč se mlčeti; neboť zajisté, umlčíš-li ústa, umlčí Bůh srdce. Jsi-li všetečný a těká-li tvé oko někam se zálibou, zavři je. Slovem: po čem tvé smysly nejvíce dychtí, v tom je u mrtvi a od toho je odvrať.

3. To je též ve skutečnosti pravé pokání. Mnozí lidé se domnívají, že činí veliké pokání, konají-li velké vnější skutky, jako posty, bdění a jiné podobné. Nejpravdivějším

a nejlepším pokáním, jímž se přichází nejblíže k Bohu, je pravé obrácení k Bohu a pro Boha ke všem ctnostem a dokonalé odvrácení ode všeho, o čem je známo, že je to proti Bohu, a pevná vůle nikdy již to nekonati děj se co děj. Dále úplná důvěra v dobrotu Boží, že nám vždy pomůže, neboť bez pomoci Boží nezmůžeme nic. A toto obrácení k Bohu budiž spojeno s neochabující láskou k našemu věrnému Příteli, který je tak věrný, že nikoho nemůže opustiti a nikdy také nikoho neopustil, kdo v něj důvěru složil.

Děkujme též neustále Bohu s vážností a horlivostí, že nás ušetřil v našich hříších a dal nám svou milost, abychom jich litovali a pojali vůli již nikdy se jich nedopustiti, zatím co na věky je odsouzen nejeden člověk, který zhřešil mnohem méně a snad by byl způsobilejší pro milost Boží než my.

4. Pravým pokáním jest vysoce si vážiti dobrotivosti Boží a jeho věrnosti k nám, pohrdati však sebou a svých skutků si nevážiti, sebe za nehodné pokládati, že Bůh byl a ještě je k nám tak dobrotivý, zatím co

my se mu nemůžeme odvděčiti ani za nejmenší dar.

A tak podceňujme vše, co můžeme konati a skutečně konáme, i kdybychom dovedli vykonati, co všichni tvorové kdy vykonali; naproti tomu dobře počítejme to, čeho se nám ještě nedostává. Tímto způsobem se vážně přičiňujme Boha ctíti a sebou pohrdati. Neboť není vhodnějšího cvičení, abychom hříchy vyhladili a trest zmenšili, než právě toto.

5. Taková nelibost k sobě a rozhodná vůle nikdy již nehřešiti a pravá důvěra v Boha získá se zvláště rozjímáním drahého utrpení Pána našeho Ježíše Krista, rozjímáme-li totiž co nejvíce o jeho hořkých mukách, potupné smrti a celém jeho životě a uvažujeme-li nejen, co vykonal, nýbrž i kdo jest a že vše trpěl z věrnosti pro nás. To je nejužitečnější cvičení k vzbuzení nelibosti nad hříchy a nade vším, co není spořádané.

6. Kdo tedy hříchy utrpěl škodu na duši, naprav ji opět dokonalým návratem k Bohu. Svlec starého hříšného člověka a oblec nového, o němž milý sv. Pavel řekl: »Obnovte

se v duchu a oblecte se v nového člověka, který podle Boha je stvořen v spravedlnosti, svatosti a pravdě« (Efez. 4, 23).

Ach, oddej se opět zcela Bohu a dovol mu, aby s tebou konal, co chce; on sám pak v tobě obnoví to, co jsi zkazil. A poněvadž jsi zkazil hříchem vše, co je v tobě: srdce a mysl, své síly, tělo i duši, utíkej se k tomu, na němž není chyby, nýbrž vše dobré, jenž tě miluje více než ty sebe a jenž tě miloval i tehdy, když ses nenáviděl a ničil. A jestliže tě miloval, když jsi mu byl vzpurný a neposlušný, oč více smíš důvěřovati, že tě nyní bude milovati, tobě pomáhati a potřebné ti dávati, když chceš jej milovati a jeho poslouchati.

XVII

O KROCENÍ ZVÍŘECÍ PŘIROZENOSTI

1. Začátečníci se nemohou ještě vyrovnati orlu v jeho letu, nechť však jdou pilně do sebe a pozorují, na čem jejich srdce lpí, aby

se toho zbavili. Kdo chce lítati s těžkým břemenem, sotva se pohne s místa. Proto každý, kdo chce dosíci dokonalosti, nechť se odloučí od tvorů.

Nechť umrtvuje tělo ve spaní, v jídle, v pití a ve všem, co mu připravuje rozkoš - podle rady svého duchovního vůdce.

Vždyť tělo usiluje vždy proti duchu, vůči němuž je mnohem silnější. Proto mezi nimi vládne boj a stálý zápas. Tělo je zde odvážné a silné, poněvadž je zde doma; svět mu pomáhá, pozemská říše je jeho otčinou. Jemu pomáhají všichni jeho přátelé: jídlo, nápoj, změkčilost. To vše je proti duchu.

Duch však je zde cizincem, neboť vlastí vnitřního člověka je Bůh a k němu tíhne jeho touha, jeho vůle a úmysl, k němu se kloní jeho přirozenost. V nebi jsou též jeho přátelé a jeho rod; tam je zabezpečen, směřuje-li tam a zdomácní-li tam.

To se však protiví vnějšímu člověku, tělu, podle jeho přirozenosti a ten se příčí, jak praví sv. Pavel: »Nalézám v sobě věčný odpor. A co nechci, činím, a co chci, nekonám« (Řím. 7, 23).

2. Aby tělo se oslabilo v tomto zápase a duch nepodlehl, dává se mu uzda umrtvování a zdržuje se, aby se mu duch ubránil. Musíme se rozděliti na dvě části: nižší část, jež je tělesná a jež hříšným pádem získala moc nad naší přirozeností a jež je vždy proti ctnosti a ráda by nás od Boha odloučila, musíme nenáviděti, stíhati a trápiti umrtvováním a drsností života, aby zůstala podrobena rozumu a aby spravedlnost a čistota srdce vždy si zachovaly převahu ve všech ctnostných úkonech.

Smysly a tělesné síly musí vždy zůstati podrobeny, neboť jsou tělem a z těla zrozeny, duch však je zrozen z Boha, Bůh je jeho otčinou, neboť je bezprostředně stvořen od Boha k jeho obrazu a podobenství. Kdo slouží smyslnosti, podobá se tomu, jenž opouští svého milého přítele a slouží svému úhlavnímu nepříteli; neboť jak již bylo řečeno, vše, co je smyslné, je nepřítelem duše. Ba tělo je nejbližším nepřítelem, kterého člověk může míti, neboť tělo musí míti stále při sobě. Proto je slušno, aby duše, jež mu slouží, obdržela též odměnu nepřítelovu,

t. j. věčnou smrt. Tak se stalo Evě. Když viděla, že jablko je lákavé, zatoužila po něm, snědla je a tím hověla své smyslnosti a proto se jí smrt stala odměnou. A tak se děje ještě všem těm, kteří žijí podle svých smyslů.

3. Již podle přirozené urozenosti duše mělo by tělo jí poslouchati, neboť je přece slušno a spravedlivo, aby menší následovalo a bylo poslušno vyššího, aby lepší potlačilo horší.

Přispěj tedy ušlechtilé duši, která tak často bývá nucena v zápase od těla, aby ho poslouchala, na pomoc, aby přemohla tělo. Podrob jí své tělo ve všem, a to tím, že je tak opanuješ, aby ti již nepřekáželo v tom, co Bůh od tebe chce. Takovou moc měli svatí nad svým tělem a přivykli tělo tomu, že bylo pohotově, kdykoliv duch chtěl, jako by říkalo: »Chci zde býti dříve než ty.«

4. Všichni ovšem nemohou vésti přísný život. Kdo na př. pozoruje, že je sláb, neb že by mohl utrpěti škodu na své přirozenosti těžkými cvičeními, ať jich zanechá. Nikdy též nezamýšlela sv. Církev, aby někdo se posty zničil. Nicméně však je pravda,

že přísný život je užitečný těm, kteří s sebou zacházejí příliš něžně a příliš mnoho povolují své vzpurné přirozenosti k své věčné škodě, a že půst a bdění je velkou a silnou pomocí v duchovním životě. Sv. Makarius přiznává o sobě: »Zacházím se svým tělem velmi tvrdě, poněvadž mi působí mnoho protivenství.«

5. Na to však řekne leckdo: »Jak může člověk býti bez ukojení, dokud je na tomto světě? Mám-li hlad, najím se; žízním-li, napiji se, chce-li se mi spáti, spím, je-li mi zima, ohřeji se. Nemohu přece žíti beze vší přirozené lahody; nemohu nikdy činiti jinak, pokud je přirozenost přirozeností.« Člověk nemůže ovšem, pokud je zde na tomto světě, býti úplně beze vší lahody. Nechť se však řídí rozumem, aby každá rozkoš byla v Bohu a pro Boha. Uspokojení nechť tě neopanuje ani nezaujme místa v tvém nitru; nechť pomine s ukojením potřeby a nepotrvá; neutkvívejme v něm s rozkoší, nýbrž nechme je uplynouti.

Ach, na jakých bludných cestách se octnou ti, kteří povolují chlipnosti těla i smyslů,

kteří vyhledávají pohodlí a rozkoše přirozenosti, kteří jsou zpovykáni v jídle, v pití, v drahém šatstvu zvláštního střihu a barvy a ve všech věcech, jimiž se okrašluje tělo, jež přece se stane pokrmem červů. To je důvod, proč v dnešní době tolik ubývá pravého poznání ctností a jejich cvičení, neboť mnozí žijí podle těla a ne podle ducha. Bohužel došlo tak daleko, že nikdo nemyslí již na to, že by mohl snášeti bolest. Lidé jsou slabí, bývalá horlivost a vážnost bohužel vystydla a vyhasla a nikdo si již nechce připustiti něco trpkého.

6. Překonej tedy svou smyslovost rozumem, aby živočišná rozkoš nezískala příliš vlivu chutností pokrmu a nápoje. Užívej pokrmu a nápoje právě tak jako nemocný léku, t. j. z nutnosti, abys své síly obnovil a Bohu sloužil. Buď pánem nad celým živočišným člověkem a udržuj míru v slovech, ve skutcích, v mlčení, v mluvení, v naslouchání, v hledění, v konání i pomíjení podle návodu sv. Církve a příkladu svatých.

Stane-li se rozumný člověk v tobě mistrem nad zvířecím, odumřeš-li nespořádané roz-

koši, potom budeš libou vůní pro Boha, jak je psáno: »Jsme libou vůní Kristovou« (Kor. 2, 15). Jsou-li tyto překážky přirozenosti odstraněny, stane se ti, jak je napsáno v Žaltáři: »Oblaky učinil vozem svým a pluje na perutích větrů« (Žalm 103, 3); to znamená: přemůže-li člověk své pozemské náklonnosti, usadí se v něm Bůh.

XVIII

O PROTIVENSTVÍCH ZAČÁTEČNÍKŮ

1. Jako jelen bývá štván psy, tak začátečník bývá pronásledován pokušeními, jakmile se odvrátí od světa a zvláště od jeho silných velkých hříchů. Je to sedmero hlavních hříchů; pronásledují ho s velikými útoky, a to mnohem prudčeji než dříve. Dříve provedl ihned skutek a zlý nepřítel nepotřeboval ho dále pokoušeti. Nyní však teprve pozoruje boj a protivenství. Proto též jest řečeno: »Synu, vstoupíš-li do služeb

Božích, připrav ihned své srdce na protivenství (Sir. 2, 1). A sv. Petr napomíná: »Nejmilejší! Střízliví buďte a bděte, neboť protivník váš ďábel obchází jako lev řvoucí, hledaje, koho by pohltil, jemu odpírejte, silni u víře« (1. Petr 5, 8.). Celý náš život, praví Job (7, 1), dokud jsme na zemi, jest boj a protivenství.

2. Odvrátil-li se začátečník od své vlastní přirozenosti a lstivého a klamného světa a dychtí přijíti na krásnou pláň dokonalého života, čeká naň v lesní temnotě mnohá neschůdná cesta, mnohá úzká neznámá stezka a musí se prodírati křovím a trním. Mnohdy je tam hluboký příkop a úzká lávka, kterou musí překročiti s třesoucím se srdcem. Je to cesta rozmanitého neznámého utrpení, v němž musí především býti vyzkoušen.

Na této cestě bývá slyšeti sladké zvuky smrtonosných divokých siren, před nimiž dlužno uši uzavírati. Jde-li se dále, potká se paní Venuše s volnými pohledy, s nečistými zážehy. Má med v ústech a jed v srdci a to připravilo mnohého švarného reka o vítězství. Tam sedí paní Štěstěna se svým kolem

a ukazuje vykrášlený zevnějšek kola štěstí, zadní stranu však nechává v úkrytu.

3. Pozoroval jsem hluboký proud, k němuž mnohý pyšný jelen spěchá s dychtivou vážností, sestoupí k němu a tam zchoulostiví a zeslábne: a to je vlažný život po ohnivém začátku. Vidí-li totiž zlý duch, že tito lidé chtějí zanechati sebe a klamného světa, přichází k přirozenosti takového člověka, která je ještě velmi změkčilá a slabá, poněvadž žila po dlouhý čas podle své libovůle, našeptává jí tajně a namlouvá, že nemůže se zdarem dále jíti a vydržeti. Pak jedná slepý člověk jako židovský národ, když jej Mojžíš vedl z Egypta: jakmile se ohlédli a spatřili, že je následují z Egypta se šesti sty vozy, volali: »Běda, kéž by nás byl přece nechal v Egyptě, byli bychom trpěli, co bychom mohli, nyní však musíme zde zahynouti!« Právě tak si počínají tito bázliví lidé, kteří jsou malé víry. Přihrne-li se k nim nepřítel přes kameny s rozličným pokušením, myslí si: »Je to bláznovství; pro mne bylo by mnohem lépe zůstati v Egyptě – ve světě – ve styku s tvory a jejich láskou.«

Jindy, zadívá-li se začátečník na své vady a hříchy, zesmutní a stane se zádumčivým. Tehdy přijde zlý duch jako hrozný lev a našeptává mu: »Máš stále tak žíti v starostech a v lítosti? Ne, toť bláznovství! Žij v radosti jako jiní lidé a užij života. Bůh ti dá na sklonku života také ještě lítost. Žij nyní podle své vůle a užívej tvorů, dokud jsi ještě mlád; až zestárneš, potom budeš svatý.« Tak potom zůstává mnohý člověk.

4. Blahoslaveného Jindřicha Susa po jeho prvním obrácení k Bohu napadla brzy různá pokušení, jimiž nepřítel jeho spásy jej chtěl přivésti na scestí:

Vnitřní puzení od Boha žádalo na něm úplné odvrácení od všeho, co by mu mohlo překážeti. Jemu postavilo se na odpor protivenství s myšlenkou: »Rozvaž si to, je lehké začíti, těžké však dokončiti.«

Vnitřní hlas mu připomínal sílu Boží a jeho pomoc; jiný hlas však namítal: »Není pochybnosti o moci Boží, ale není jisto, zda bude chtíti.«

Poněvadž však milost zvítězila v tom boji, přišla nepřátelská myšlenka v podobě přítele

a radila mu: »Je správné žíti lepší život, ale nesmíš přepínati. Začni s měrou, abys mohl též dokončiti. Přej si jídla a dobrého bydla a při tom se chraň hříchů. Buď uvnitř dobrý, jak ti libo, ale jen ať lidé na venek neshledají na tobě nic pohoršujícího, jak se říká: ‚Srdce dobré, všechno dobré.' Vždyť můžeš býti s lidmi vesel a přece býti dobrým člověkem. Ostatní lidé chtějí též přijíti do nebe a nevedou přece tak přísný život.«

Tak a podobně byl velmi silně napadán. Věčná moudrost odmítla však v něm tyto falešné rady takto: »Kdo chce začíti svatý život s vlažností, klame se. Kdo chce přemoci své zpovykané a odbojné tělo, musí míti bystrého ducha. Kdo chce míti svět a přece Bohu dokonale sloužiti, chce nemožné věci a sám chce porušiti nauku Boží.«

V tomto rozporu byl dosti dlouho; posléze však se vzmužil a odvrátil se mocně ode všech věcí.

5. Pečuj vstávaje lehaje, jak bys zlepšil svůj hříšný život, odložil rozličné chyby a sebe smířil s přísným Soudcem. Vše musí se vzdáliti, čeho člověk užíval s rozkoší. Za-

čná-li člověk, musí s odvahou vytrvati a prohlédnouti všechny kouty své duše, zda by v nich někde nenalezl, na čem se zálibou lpěl, neb zda se neusadily někde v koutku nějaké pomíjející bytosti. Musí je naprosto vymýtiti a musí se to státi co nejdříve, jako děti učíme nejprve abecedě. Všechny věci musí ti tak zahořknouti, jako rozkoš ti byla sladká. Zprvu je to dosti trpké a těžké. Dobrotivý Bůh však slíbil svými božskými ústy, že skutečně pomůže všem těm, kteří začínají v jeho jménu. Ostatně, co se zdá necvičenému člověku býti zcela nemožno, připadá cvičenému člověku jako nic, neboť cvičení plodí umění.

Proto buď statečný a odvážný. Byl by to slabý rytíř, který ustoupiv jednou nátlaku nepřátelského vojska, potom by už nevyrazil směle k útoku. Přirozené sklony a staré návyky těžko se odkládají. Jak by též bylo možno, aby všechno harampátí, které se nashromáždilo na jednom místě za dvacet let, dalo se ihned úplně vyhoditi? Bude ho ubývati den ze dne, až tam nezbude nic. Nikdo se nemůže státi dokonalým za den.

Hora je vysoká a cesta kluzká, nemožno ji ztéci jedním rozběhem, dlužno opět a opět se rozbíhati, až ji ztečeme. Je sice pravda, že by Bůh mohl dáti toto vše lidem v okamžiku; nečiní to však, vše dlužno obyčejně vybojovati. Proto nedaří-li se vše ihned, nesmíme se lekati a upustiti od díla. Dětem se předříkává slovo tolikrát, až je konečně vysloví.

6. Sv. Augustin praví: »Bůh, který tě stvořil bez tebe, neospravedlní tě bez tebe.« Nečekej, že do tebe Bůh vleje ctnost bez tvé spolupráce. Nemysli, že Bůh tě chce svatým učiniti zázrakem. Kdyby Bůh chtěl, aby vyrostla krásná růže v krutém chladnu zimním, mohl by to velmi snadno, nečiní to však, neboť chce, aby se to stalo podle přirozeného pořádku v květnu.

Když Hospodin chtěl vyvésti národ židovský z Egypta do země zaslíbené, vodil je čtyřicet let sem a tam, než tam přišli. A to činil, aby je zkoušel a aby bylo zjevno, co chovají ve svých srdcích, a zvláště proto, aby den ode dne více zapomínali na starou zemi a probouzeli v sobě touhu po nové.

A ačkoliv to vše mohl způsobiti v okamžiku, přece to nechtěl, neboť, jak praví sv. Dionysius, Pán přirozenosti sdílí se každé bytosti podle její vnímavosti. Vidíme to denně u mnoha lidí, že je nechává často dlouho pracovati, dříve než je dovede k nejvyšším věcem. Jedno věz v pravdě: Bůh se neunáhluje ani v přirozených ani v nadpřirozených dílech. Neukvapuj se proto v žádných věcech a dílech. Vezmi raději Boží zbraň, abys mohl odolati ve dnech zlých a vytrvati v dokonalosti.[1]

XIX

JAK KLAMAVÁ JE LÁSKA SVĚTA

1. Ve svatém evangeliu čteme: »Žebrák byl odnesen od andělů do lůna Abrahamova, boháč však pohřben v pekle« (Luk. 16, 22).

Ach, jak vážně nás varuje Syn Boží těmito slovy, abychom pohrdali vším bohatstvím

[1] O této zbroji se mluví v kap. XXI.

a vší rozkoší tohoto světa, jí odumírali a s Lazarem a všemi přáteli Božími trpělivi byli v chudobě a ve všem utrpení! Neboť na konci těchto dvou můžeme dobře viděti, otevřeme-li jen oči, že vše, co tento svět pokládá za veliké a slastné, je pouhý sen.

Svět je pravou šachovnicí. Na ní stojí králové a královny, rytíři, panoši a sedláci. S těmi se hraje. Když je po hře, naházejí se figurka za figurkou do míšku. Právě tak činí smrt — ukládá vše do země. Ať boháč nebo chuďas, papež nebo král, ze všech stejné kosti. Sluha bývá často položen nad pánem, leží-li v kostnici.

2. Krátká radost, dlouhá strast, to je všecka světa slast. Světská srdce jsou jak začarována, hledají-li rozkoš v pomíjejících věcech a věčných nedbají! Podobají se nerozumnému dobytku, který chce jen to, co vidí před sebou. Jsou raněni slepotou, pachtí se po radostech, které jim nebudou ani k rozkoši ani k úplné radosti. Dříve než se jim dostane jedné radosti, potká je deset utrpení, a čím více se ženou po svých chtíčích, tím neuspokojenější jsou odmítáni.

3. Bohaprázdná srdce zůstávají ve všech dobách v bázni a strachu. Krátká radost, které se jim dostává, stane se jim velmi trpkou, neboť získají ji s námahou, užívají jí s velikými úzkostmi a ach, ztrácejí ji s velkou hořkostí. Svět je plný nevěrnosti, klamu a nestálosti, podvádí a lže; slibuje mnoho a plní málo. Na slově lidí stavěti bylo by tak bláhové, jako by stéblo slámy bylo mostem přes velký Rýn a někdo by chtěl po něm přejíti. Jako lidské sobectví se končí, tak i přátelství. Abych ti to řekl krátce: Ve tvorech nenalezlo ještě nikdy srdce ani pravé rozkoše, ani úplné radosti, ani stálého klidu. Tento svět je skutečně slzavým údolím, v němž je smíšena radost s bolestí, smích s pláčem, veselí se smutkem, v němž nikdy nenalezlo srdce úplné radosti. Vše je krátké, nestálé a měnivé.

Dnes radosti plná číš,
zítra srdce pláče již,
v tom hru světa divnou zříš.

4. Opravdu, zahledíme-li se vážně na to, co se zdá v tomto světě působiti veselí, uvidíme, že je to velmi nestálá věc. Kdo dnes

je zdráv, zítra je nemocen; kdo dnes vesel, je zítra smuten, kdo dnes je boháč, zítra je chuďas. Pohleď přece, co se stalo z radostného, rozkošného května s jeho slastným okouzlujícím květem? Uschl. Co z líbezného léta se vší jeho slunnou slastí a radostí? Uplyne, jako by ho nikdy nebylo. Snes všechnu rozkoš a radost, které kdy člověk v tomto světě požíval; všeho zanecháš, neboť nevíš dne ani hodiny.

5. Ó běda, milý Pane, jak to žalostné! Ó běda, že tak mnohá ušlechtilá duše, tak mnohé milující srdce, tak mnohý krásný a líbezný obraz Boží dá se tak bláznivě zaplésti a ponížiti, že se dobrovolně zničí!

Ó běda, vy blázni, jak roste stále vaše škoda, jak se množí vaše ztráta, jak maříte krásný a slastný čas, kterého již nemůžete získati zpět, a jak se při tom tváříte vesele, jako by vám nic na tom nezáleželo!

6. Mnozí chtějí Boha milovati a přece nechtějí zanechati lásky pomíjející; chtějí Bohu býti milí, nicméně však milují časné věci. To je však tak nemožné, jako nebe shrnouti a uzavříti do ořechové skořápky. Okrašlují

své jednání krásnými slovy, staví na větru a tesají na duze. Jak se má spojiti věčné s časným, když časné nemůže snésti věčného? Sám se zjevně podvádí ten, kdo myslí, že může přivésti Krále všech králů do obecní hospody nebo do zapadlého čeledníku.

7. Jako jinovatka v květnu spálí a zničí krásný květ, tak poruší pomíjející láska božskou vážnost a duchovní kázeň. Pochybuješ-li o tom, poohlédni se kolem. Ve mnohé duchovní vinici, která dříve tak nádherně kvetla, je nyní vše tak zakrnělé a zpustošené a málo tam cítiti vážnosti a zbožnosti. Nenahraditelná škoda byla způsobena rozmohším se zlým zvykem, který skrytě ničí každou duchovní blaženost. Tento je tím škodlivější, čím neškodnější se zdá. Mnohá zahrádka, která byla ozdobena vzácnými dary a byla rájem, v němž Bůh blaženě přebýval, stala se pro pomíjející lásku plevelištěm! Kde dříve rostly růže a lilie, nyní vše zarostlé trním, kopřivami a bodláčím; a kde dříve svatí andělé obývali, nyní ryjí vepři.

Pravda, je bolestno odloučiti se od milých bytostí a věcí a stojí námahu zanechati

starých návyků. Bude však ještě obtížnější trpěti budoucí muka v ohni! Světští lidé unikají nesnázím a utrpením od Boha dopuštěným a sami se vrhají v horší. A poněvadž nechtějí snášeti Boha, věčné Dobro a jeho sladké jho, přísná Spravedlnost je obtíží těžkými břemeny. Obávají se jinovatky a padnou do sněhu (Job 6, 16).

Proto nedbej světa vnady,
neboť pln je klamu, zrady.

8. Rozkoší světa je nečistota, jeho rádkyní je pýcha a lakota; jeho služba je sladká, odměna skoupá; jeho květ krásný, jeho plod smrdutý; jeho bezpečnost je zrada, jeho pomoc otrava, jeho slibem je lež, jeho chování je lest. Za radost dává žal, hanbu za čest, klam za věrnost; za bohatství dává velkou chudobu, za věčný život věčnou smrt.

Kdo v tomto čase rozkošem se oddal
a Boha za ně zrádně prodal,
ten v hrozný rozloučení den
o obé bude připraven.

Proto praví svatý učitel: »Maledictus homo, qui florem suae iuventutis dat mundo« — »Zlořečen buď člověk, který květ svého

mladi dává světu a rmut svého stáří chce obětovat Bohu.«

Milkování světa přináší velmi často rozmrzení a k tomu přibude potom ještě věčný žal! Laskání Boží není však takové jako laskání světské. Neboť hleď, přátelé Boží vystupují vzhůru a bydlí v nebeské říši.

Ach, nevypoví lidský ret,
v jak luzný duše vchází sen,
kde tisíc let je jeden den.

Kde noc však jedna tisíc let,
a nikdy zory naděje,
tam nespějtež tvé kročeje.

9. Milosrdný Bože, je to tvůj spravedlivý soud, že boháč, jenž se skvostně šatil a labužnicky jedl, sobě všeho dobrého popřával a na chudinu zapomínal, byl pohřben v pekle. O tom praví tvůj sluha Job (21, 12): »Světská srdce mají bubny a reje a veselí se při zvuku píšťal; mají blahé dni: a v okamžiku sestupují do pekla.« »Vaše naděje,« praví Mudřec, »je jako vlas, který vítr odnáší, a jako pěna, kterou bouře rozrazí, jako dým, který vítr zažene, a jako vzpomínka na chvilkového hosta« (Moudr. 5, 18).

Proto kéž všichni lidé dají výhost tomuto klamnému světu, neboť není jiné pomoci; proto též náš Pán pravil (Mat. 6, 24): »Nikdo nemůže dvěma pánům sloužiti.« Bůh přikázal Abrahamovi, aby opustil svou zemi i rod, potom že mu ukáže všechny statky.

Kdyby někdo i tisíc let vládl na zemi, byl by to přece jen okamžik; její sudbou je odloučení a opuštění. Nemůžemeť dlouho na zemi zůstati a denně se přibližujeme k hodince smrti!

XX

O UŽITKU POKUŠENÍ

1. Každému člověku při křtu bývá přidělen zvláštní Anděl, aby stále při něm byl a ho opatroval a nikdy ho neopouštěl, ať bdí nebo spí, na všech jeho cestách a při všech činech. Ale ke každému člověku se přidružuje též ďábel, jenž ho neustále pokouší. Používá vší své lstivosti a obratnosti, aby nás svedl a na věky zatratil. Číhá pozorně

na hodinu neb na chvilku, kdy ochabuje naše horlivost a zbožnost a kdy necháme otevřeno okno smyslů a nejsme na stráži. Tehdy se rychle vplíží a okrade nás o všecko jmění. Je-li však člověk opatrný a bdělý, může mu dorážení ďáblovo mnohem více prospěti než ochrana dobrého Anděla.

2. V pokušení se člověk učí poznávati, co jest; objevuje svůj vnitřní základ. Kdo by měl náležité pochopení, tomu by nástrahy ďáblovy byly zrovna tak užitečny jako ctnosti; každý náraz pokušení by mu dopomohl k novému stupni dokonalosti.

Jako potřebujeme milostí, tak potřebujeme i pokušení. Jeden mistr pravil: »Jako maso bez soli by shnilo, tak i člověk bez pokušení by shnil.« Nikdo neví, jak pevně stojí, nenarazí-li naň pokušení těla, a nikdo neví, jak silen jest, dokud není napaden zlobou světa. Proto dopouští Pán často pokušení a ponoukání a počíná si jako dobrá matka; ta nechá dítě zakolísati, ale nenechá ho padnouti. Tak Pán nechal na moři sv. Petra klesati, ale ne potopiti se. V ten rozum píše milý sv. Pavel bratřím: »Zapomněli jste

na útěchu, kterou vám Bůh dal jako svým milým dítkám, když řekl: Synu můj, nezamítej kázně Pána svého (Přísl. 3, 11), protož nermutiž tě, trestá-li tě, neboť koho Bůh miluje, toho kárá, a koho jako syna přijímá, toho bičuje. Vytrvejte v kázni« (Žid. 12, 5).

3. V pokušení objevujeme v sobě kořeny zla a máme možnost vytrhati je; v pokušení se rodí pokora a bázeň Boží, v něm býváme upamatováni na Boha, abychom se k němu utíkali a pomoci u něho hledali. Poněvadž totiž náš život je samý boj a samé protivenství, a my sami od sebe nemůžeme odolati pokušením, jest nutno, abychom se stále k Bohu utíkali o pomoc, abychom všecky úklady přemohli. Kdykoliv přemůžeme ďábla a jeho pokušení, činíme radost Andělům a čest vzdáváme Bohu. Jest také lepší pro nás, že bez Boha nic nezmůžeme, neboť milejší jest nám moc Boží než naše vlastní. Nic není totiž tak líbezné a bezpečné ani zde ani na věčnosti, jako jemu náležeti.

4. Pokušení tedy přináší aspoň dobrým lidem veliký užitek a pokrok. Dokonalosti v ctnosti se získává bojem, jakož dí sv. Pavel:

»Cnost v slabosti se zdokonaluje« (2. Kor. 12, 9). V pokušení se o ni usiluje a tím se upevňuje a zdokonaluje.

Kdo by také měl býti věnčen, leč kdo náležitě bojoval? A kterak bychom mohli bojovati, kdyby se na nás nedoráželo?

A jak bychom mohli býti vítězi, kdybychom nebyli bojovali? Nebylo by hanbou, kliditi slávu bez vítězství nebo vítězství bez boje? Ten je chrabrý bojovník, který chrabře pokušení přemáhá. Schouli se jen, milé dítě, ve svou nemohoucnost a neschopnost, odevzdej se Bohu a zůstaň tichý za všech útoků.

5. Kdyby tedy i člověk měl možnost přáti si, neměl by si ani přáti, aby byl zbaven pokušení ke hříchu, neboť bez něho by byl nepozorný ve všech svých dílech a bezstarostný ke všemu. Musil by se též zříci odměny, které se dostává za dobrý boj. Svatá Synkletika pravila: »Jsi-li hněten pokušeními těla, těš se, že z tebe bude druhý Pavel.« Skrze útoky ďáblovy dostává se člověku koruny, jako mučedníkům, jejichž svátky Církev slaví a o nich pěje, že blahoslaveni jsou, poněvadž trpěli pokušení a osvědčili

se v něm a dobyli si koruny života, kterou Bůh přislíbil těm, kdožho milují (Jak. 1, 12).

XXI

O VÝZBROJI PROTI POKUŠENÍM

1. Nejpotřebnější učení jest naučiti se bojovati. Všem velikánům, kteří na tomto světě padli, chybělo právě toto umění. Jen proto byli poraženi při útoku pokušení, když byli čtyřicet, padesát let konali veliké věci. Proto dí sv. Pavel: »Vezměte na sebe zbroj Boží!« (Efez. 6, 11). Tím nás varuje a nabádá k boji. A které jsou to zbraně?

2. Za prvé jsou to ony zbraně, které Ženich sám nám připravil a dal. Jest velkolepé, že smíme jeho zbraněmi bojovati. Kteréjsou jeho zbraně? Praví: »Učte se ode mne, neboť jsem tichý a pokorný srdcem.« Trváš-li v pokoře, nemůže ti zlý duch uškoditi, neboť na toho, jenž je v pravdě pokorný, nemá žádné moci. Pravá pokora je jako mohutná hora

nebo pevný hrad, kterého nikdo nedobude; útočí se naň, ale dobýti ho není možno. Právě tak člověk v pravé pokoře nemůže býti přemožen; zlý duch naň doráží rozličnými způsoby, ale nemůže mu uškoditi. Netrvá-li však člověk v opravdové pokoře, může mu ďábel uškoditi a dům jeho povaliti, poněvadž nemá pevného základu. Pravá pokora je pevný základ, na němž stojí pevně vše, co se na něm buduje. Bez pokory se celá stavba zřítí. Pokořuj se vůči Bohu a vůči všem bytostem! Kdo má tuto zbraň, toho ani ďábel, ani člověk, ani jakýkoli boj nepřemůže, i kdyby se všecko tvorstvo proti němu spiklo. Kdo této zbraně nemá, ten vítězem nikdy nebude. Člověk pokorný nemá vlastní vůle, ani vlastní hlavy, nýbrž jest chudý duchem a Bůh je jeho hlavou a jeho oporou.

Ó dítky, pokořte se pod mocnou ruku Boží, aby vás vyvýšila (1. Petr. 5, 6). Nechte se odsuzovati od Boha a ode všech tvorů a s nimi odsuzujte se i sami a drťte se v prach a oddávejte se ochotně utrpení, zapírejte se ve všem, v čem nacházíte samy sebe, a utí-

kejte se k Bohu a tak všecka vaše pokušení budou brzy pro vás míti blahý účinek.

3. Za druhé, slož svou důvěru na Boha. Petr, učedník sv. Řehoře, pravil k němu kdysi: »Je to těžká řeč, že člověk má býti neustále v boji!« Na to mu světec odvětil: »Není to těžké ani strašné, očekává-li jen člověk svůj boj i své vítězství od Boha a takto-li přijímá střely nepřátelské.«

Vrz tedy svou kotvu v Boha. Jsou-li plavci na lodi v nebezpečí, vrhají kotvu na dno hlubiny vodní a tak se zachrání. Podobně i my, oboří-li se na nás nepřítel s těžkými pokušeními, ať vnějšími či vnitřními, uchopme kotvu a vrzme ji k pevnému základu, t. j. přimkněme se zcela k Bohu.

Člověk má mocné zbraně: svatou víru, nejsvětější Svátost, slovo Boží, příklady spravedlivých lidí, modlitbu svaté Církve a mnohé jiné, jež jsou velmi účinné proti nepříteli, jen když člověk statečně odporuje.

Děti, mějte se na pozoru! Neboť přijdete-li na onen svět neodpíravše zlému duchu, upadnete v jeho moc a bude vás potom trápiti, protože jste ho poslouchali. Odtamtud není

navratu. Mějte se tedy na pozoru, dokavad je den a máte světlo a chodíte ve světle, aby vás tma nezachvátila (Jan 12, 35).

4. Za třetí člověk má ihned svou mysl pozdvihnouti k Bohu, neboť všechny hříchy třeba přemáhati vroucí modlitbou. Žhavých střel zlého ducha neodrazí člověk ničím tak dokonale jako vroucí, žhavou modlitbou; ta jej pálí a zahání a hatí mu všecky jeho lsti. Proto pozoruje-li člověk, že takové ohnivé šípy k němu dolétají a hrozí mu uloupiti duchovní klid, rychle se utec k horlivé a vroucí modlitbě a nedbej překážek: nic protivnějšího nemůže nepříteli způsobiti a zbaví se tím všech úkladů. O sv. Bartoloměji se dočítáme, že když se modlil, volal naň ďábel: »Ach, ty mne pálíš svou modlitbou a svými ohnivými pouty jsi mne svázal.« Volej vždy s velikou pokorou: »Milý Pane můj, smiluj se nade mnou; ach, milý Bože, pomoz mi!« Bij se s pokornou bázní v prsa a požehnej se znamením svatého kříže — a pokušení bude rázem zaplašeno.

5. Za čtvrté, člověk si má počínati jako při obléhání města. Ví-li se, kde obléhající vojsko

je nejsilnější a město nejslabší, vrhne se tam nejvíce mužstva, jinak se město ztratí. Tak i člověk bedlivě si všímej, kde naň nepřítel nejvíce doráží a v čem jeho přirozenost je nejslabší a co je jeho hlavní chybou, a v tom buď srdnatě na stráži. Každý člověk je v některé části slabší než v jiné a zlý duch neustále ho pozoruje a všímá si, k čemu je člověk nakloněn, vnitřně či zevně, budiž to radost či žalost, a hned se do toho vkládá a pokouší tím člověka. Objeví-li na člověku jinak dobrém nějaký sklon, na př. přirozený sklon k hněvu, dolehne naň se vší lstí a vychytralostí. U člověka světského ani nepotřebuje té práce, poněvadž ten se mu beztoho hned poddává. Shledá-li tedy někoho nakloněného na př. k hněvu, nalíkne před něj přiměřený obraz, jenž by jej dráždil, takže člověk konečně se rozhněvá a křičí a štěká, jako by někoho chtěl bodnouti nebo zabíti.

Proto bděte neustále, aby vám nepřítel nepodkopal dům jako zloděj, a přebývejte pilně ve svém nitru s myslí sebranou.

6. Za páté dlužno odporovati samému za-

čátku a mířiti hadu na hlavu. Mnozí bědují: »Oh, Bože, na mne dorážejí takové zlé myšlenky! Jak mne to bolí.« Pravím: ať jsou sebe špatnější, dokavad tě mrzí a nesetrváváš dobrovolně při nich, nic ti neškodí. Napadne-li ti něco špatného, vyraz to z mysli a buď kliden a obrať své srdce k Bohu a nemysli na to, a tak ti to neuškodí. Odvrátíš-li rychle pozornost od takových představ a myšlenek, hladce je překonáš. Kdo však se u takových zlých nášeptů zastavuje a s nimi si zahrává, ten slábne a pokušení se mu stává nebezpečným. Jestliže však se v srdci od nich mužně odvrátíš, již jsi je bezmála přemohl. Byť i všichni ďáblové, co je jich v pekle, se vší svou zlobou ti projížděli duší a tělem a do každé žilky vnikly, a k tomu svět se vším svým neřádstvem - děje-li se to vše jen proti tvé vůli, nemáš z toho ani za nehet škody, naopak slouží ti to k veliké zásluze.

Povšimni si též, čemu učí svatý opat Antonín: »Čistota se uchovává kázněním těla, srdečnou zbožností a vzdalováním se lidí.« Proto pravil opat Hilarion: »Bujnému koni a necudnému tělu třeba odejmouti obroku.«

A jiný praotec pravil: »Nechci vína, neboť smrt pro duši se v něm skrývá.«

7. Konečně vštípiž si jméno Ježíšovo a jeho život a utrpení v paměť i v srdce. Nemůžeš-li překonati svých pokušení, spěchej ke stromu Kříže a utrpení Pána našeho Ježíše Krista, a tak je všecka překonáš a zapudíš.

8. Padl-li jsi však někdy, povstaň zase a s dětinnou důvěrou spěchej k svému Otci, jako spěchal marnotratný syn, a jako on rci pokorně: »Otče, zhřešil jsem proti nebi i proti tobě; nejsem hoden slouti synem tvým; přijmi mne za nejposlednějšího ze svých služebníků.« A Otec nebeský ti jistě neodepře svého slitování a své vrozené dobroty pro tvou nepravost.

XXII

O NESTÁLOSTI A VRTKAVOSTI

1. Mnozí lidé začnou svatý život, jak je tomu naučili přátelé Boží, a začnou leckdy

velmi pěkně, i myslelo by se, že z toho vzrostou veliké věci; ale než se to pomyslí, už se vše hatí, neboť náhle odstupují od začatého způsobu života a klesají hluboko, vrhajíce se do svých starých navyklostí a vrozených choutek. »Nic nepomůže,« praví opat Pafnuc, »dobře-li se začalo, nevytrvá-li se v dobrém až do konce. Kdyby člověk byl i tisíc let žil svatě a na hodinu se zvrhl a v tom stavu zemřel, nic by mu nepomohlo a zahynul by.«

Kdo chce dobýti Boha, ten se musí s vytrvalou, nepolevující pílí obraceti k Bohu. Ne dnes zabrati a zítra už povoliti. Špatné jest mnoho věcí začíti a žádné nedokončiti. Nesmí se žíti dnes Bohu a zítra sobě nebo tvorům.

Toho však se lidé hrozívají; zdá se jim to příliš těžké, proto se vzdávají, myslíce, že by to dlouho nevydrželi. I žijí jako dříve své přirozenosti a všemu tomu, co není Bůh.

2. Jiní rovněž upadají v nestálost, jakmile po prvém dotčení Božím bývají zdánlivě zůstaveni sobě samým. Dnes zvolí jistý způsob života, zítra už jiný. Nyní chtějí po ur-

čitou dobu zachovávati mlčení, hned však zase mluviti. Brzy chtějí vstoupiti do tohoto řádu nebo sdružení, brzy zase do jiného. Hned chtějí obětovati všecko své jmění pro Boha, hned však je zase podržeti. Nyní chtějí putovati, poté opět se uzavříti do poustevny. Brzy chtějí často přijímati Tělo Páně, za nedlouho však málo o ně dbají. Tu chtějí málo čísti, brzy zase mnoho mlčeti. Dnes se chtějí jednomu zpovídati a s ním se raditi o svém životě, zítra již si volí jiného. O všech věcech se chtějí raditi a zřídka něčí rady uposlechnou. Vrozená náklonnost k sobě samému a skrytá pýcha působí v těch lidech nestálost. Neoddávají se tomu celým srdcem, neboť ve všem počínání hledá jejich přirozenost vlastních zájmů, aniž jsou si toho vědomi, neboť nepoznávají sebe náležitě.

3. Jinou třídu zase tvoří lidé, kteří na počátku se pevně odhodlali k všeliké dokonalosti: zaslechnou-li lehkomyslné slovo nebo shledají-li na někom chybičku, horší se nad tím. Ale za nějaký čas sami se stanou, aniž jim co svědomí vyčítá, tak lehkomy-

slnými, utrhačnými, ano i zlomyslnými a škodolibými ve svých řečech, že tím jiné netoliko pohoršují, ale i velmi zarmucují a trápí, a ani se po tom neptají a jdou si klidně dál po svém, jako by bylo vše v pořádku.

Jiní opět bývají na počátku vážně a opravdově pohotovi snášeti útoky a protivenství; na nepřítele pekelného vůbec se neohlížejí; chtějí se státi velikými, svatými mučedníky; pobudou-li však nějakou dobu u svatých, zbožných lidí, stěží uhlídáš neb poznáš lidi tak převrácené, svéhlavé a svévolné jako oni.

Konečně jsou takoví, kteří spočátku jsou tolik žádostivi snášeti tvrdost a pohrdání, že všecky tvrdosti a pohrdání, jichž se jim dostává od těch, s nimiž žijí, zdají se jim lehkými a nepatrnými, leč jakmile jen čásek v tom zůstali, již jsou netoliko neschopni snésti obyčejný způsob života, nýbrž stěží jest možno všecko jim natolik ulehčiti a usnadniti, aby nereptali. Ze všeho bývají rozmrzelí. Ach, co všecko by bylo třeba míti, aby se utišila jejich nevrlost!

Od těchto velmi se různí mnozí zbožní, vnitrní, duchovní lidé, kteří spočátku se sice

stěží dávají nadchnouti a jen zvolna pokračují, ale později poskytují krásný a užitečný vzor ostatním, zatím co oni, kteří byli budili převeliké naděje, posléze ztroskotali.

4. Proto bojme se vždy o sebe pro svou vrtkavost. Nevímeť, co nás v budoucnu potká. Jsme totiž jako ženské — já s vámi a vy se mnou — nestálí a vrtkaví; co je nám dnes milé, zítra nás mrzí. Jsme vrtkaví až k neuvěření.

»Byl jsem v kraji,« pravil jednou Tauler s kazatelny, »kde lidé jsou mužní a opravdově a silně se obracejí k Bohu a v tom obrácení setrvávají, a pozorovati na tom roztomilém lidu divy a velikou milost. Jiné země však rodí toliko ženské povahy; i když se jim sebe větší péče věnuje, přece to k ničemu nevede. Děti, musíme býti muži a svobodně a silně se obrátiti k Bohu, sice z nás nic nebude.«

5. Jdi na to, jak ti libo: nevzchopíš-li se, pak může býti všecko zmařeno, i kdybys byl dobře započal ctnostný život. Ochabneš, aniž se naděješ, a zapadneš do starého způsobu života a do starých návyků a do zálib přirozených a světských, neodpoutáš-li se

od náklonnosti k tvorům. Vezmi na uzdu svůj břitký jazyk a seber svou rozptýlenou mysl, aby tvé srdce nebylo jako veřejná hospoda, jako krčma, do níž kdekdo smí vlézti a tropiti tam, cokoliv si smyslí.

Proto nebuď příliš činný na venek. Stáhni se do sebe, při všem počínání směřuj do nitra a drž se v klidu; to zdobí dobrého člověka. Před každým jednáním spěchej záhy se pomodlit a přikovej se na místo své modlitby, zejména při Mši svaté, z lásky k Ježíši Kristu, který vytrval na kříži.

Konečně hleď, abys byl zakořeněn v hluboké pokoře. Chce-li kdo, aby mu strom rostl, musí jeho kořeny hluboko zapustiti, neboť není-li dosti hluboko v zemi, pak byť sebe více naň slunce svítilo a byť sebe hojněji se zaléval, nic to vše nepomůže, strom neporoste ani ovoce neurodí. Je-li však dobře zasazen, pevně a hluboko, a má-li dobrou půdu pod kořeny, poroste vysoko a vydá mnoho ovoce, a čím hlubší kořeny, tím výše se rozrůstá.

6. Ach, milé dítě, považ, jak klamná jest rozkoš tohoto světa a jak blažen jest, kdo

se od ní odtrhne a Bohu slouží. Uvaž, že Bůh nehledí tolik na dobrý začátek, jako na dobrý konec. Proto nepolevuj. A nedaří-li se ti vždy vše podle přání, nezoufej pro to. Věz, že ani ve službách světa se ti vždy vše nedařilo, jak by sis byl přál: i tam se ti střídaly radost a žalost, žalost a radost. Považ, že po zatmění se vyjasnívá a po dni nastává noc. Ještě nejedna bouře se přes tebe přežene, než ti bude zajištěn nebeský klid. Klesneš-li však někdy, povstaň zase pokaždé, začni znovu, sedmasedmdesátkrát, ano tisíckrát, ano i vícekrát, než možno vysloviti, a stůj pevně v pravdě až do věčného dne spásy. I kdybys nedospěl na vrchol hory, přece budeš pak nalezen na cestě k své věčné blaženosti.

XXIII

PO ČEM SE POZNÁ PRAVÉ A NEPRAVÉ OBRÁCENÍ

1. Když jsme přijali svatý křest, slíbili jsme Bohu a svaté Církvi, že se odříkáme

všech hříchů a že budeme Bohu sloužiti ve všech ctnostech. Ale brzy nás ďábel zase zvrátil a uvrhl do hříchu a ztratili jsme přijatou milost. Bůh však nás podle svého nevýslovného milosrdenství povolal k novému obrácení, abychom onu ztrátu mohli opět napraviti.

Leč staré hříchy bývají lstí ďáblovou v člověku někdy jen zakryty obrácením zdánlivým. Kdo tedy je opravdu obrácen a kdo není?

2. Člověk opravdově obrácený se cvičí v pravém, pokorném poznávání své nicoty; všecko jeho snažení směřuje k tomu, aby nebyl pokládán za lepšího než jiní, nechce nad nikým vládnouti, nýbržraději se podvoluje jiným a podle jejich vůle všecko své jednání pořádá. Rád si dá poraditi a všecko vykládá v lepší stránku; ve vší mírnosti a bázni Boží a vděčnosti vykonává vše, co se mu velí nebo radí neb co se od něho žádá.

Zdánlivě obrácení však se pokládají za vynikající a všem svým činům připisují veliký význam a nepokládají za svou věc býti někomu poddáni nebo přijímati něčí roz-

kazy. Rádi též jiné poučují nadbytečnými řečmi, mluvívají o velikých věcech a pyšně se vychloubají, zastírajíce to klamným přeludem svaté pokory. Utrží-li snad pohrdání, dávají se do hádek a obhajují se a zodpovídají se, jak jen dovedou. Bývají opovážliví, ctižádostiví a odbojní ve svém tvrdém smýšlení. Takové ještě má v rukou ďábel.

3. Opravdově obrácený bývá shovívavý k bližnímu, blahovolný z bratrské lásky a chválí skutky bližního, pokud jen může, a raduje se z jeho dobra; pomáhá mu, seč jest, a jeví k němu velikou útrpnost v jeho soužení.

Zdánlivě obrácený však je nevraživý a závidí jiným jejich zdar nebo zbožnost; odporuje pln zpupnosti a s nadávkami a vždy má pohotově pomstu a urážky. Zkrátka, jest naduté mysli.

4. Opravdově obrácení bývají trpělivi při všech mrzutostech a bezprávích, jež na ně Bůh dopustí, a snášejí je i dlouho s klidným srdcem. Láskyplně mluví jen něžné řeči a s mírumilovným srdcem rádi se smiřují s těmi, kdož jim ublížili.

Zdánlivě obrácení však planou hněvem,

závidí šťastnějším, omílají každé bezpráví, hádají se a rádi kárají jiné lidi, pletou se do všech jejich záležitostí a stále reptají na představené i podřízené, kteří jejich choutkám nevyhovují.

5. Opravdově obrácení bývají vždy přívětivi a milosrdní a ochotní dávati a pomáhati, kde jen mohou; časných, pomíjejících věcí si neváží, nýbrž pohrdají jimi a uchovávají si radost, lásku a veselost v soužení, chudobě a opovržení a jsou při tom spokojeni, veselí z Bohu vděčni, jsouce pevně přesvědčeni, že Bůh je chrání a o ně pečuje, odvrhujíce od sebe všecky zbytečné, časné starosti, aby se tím dokonaleji mohli zabývati Bohem a věčnými věcmi.

Zdánlivě obrácení však hoří vždy žádostivostí po věcech časných a hledají svého ukojení a pohodlí, kde a jak jen mohou. Ze všech svých skutků chtějí kliditi časnou chválu nebo časný zisk, a nedostává-li se jim cti, neuznává-li se jejich velikost, řádí jako posedlí a tajně nebo i zjevně vyvádějí, co nejhoršího mohou. Od svého duchovního vzezření si slibují vždy světskou, po-

míjející odměnu a uchylují se i k podvodu a lži, aby dospěli cti nebo si ji udrželi.

6. Opravdově obrácení se snaží použíti všeho svého času k dobrému a užitečnému zaměstnání, k oslavě Boží nebo k prospěchu bližního; usilují se cvičiti v ctnostných činech a všecko řádně konati a s důvěrou v Boha setrvávají celým srdcem v dobrém.

Klamně obrácení však jsou stále líní k dobrému a zlomyslní, zatrpklí ve svém chování, malomyslní a nerozhodní, ospalí, se srdcem prázdným a zdivočelým.

7. Opravdově obrácení jsou mírní a skromní v tom, čeho jest potřebí k výživě; štítí se všeho přebytku. Zdrželivostí v jídle uchovávají svou mysl v kázni a s velikou opatrností se chrání nemírnosti v pití.

Klamně obrácení však hovívají své poživačnosti v jídle a pití a bývají nenasytni a Bohu nevděčni. Ve všem hledají beze studu své ukojení; mnozí po jídle nevázaně mluví, smějí se, posměšky tropí, vypravují a poslouchají hloupé vtipy. Mnozí pak bývají náchylni k hašteření, k svárům a k hněvu. Jiní bývají ospalí a líní a

stěží se dovedou náležitě pomodliti Otčenáš.

Bohužel však se dospělo tak daleko, že se zřídka najde, kdo uváží, že mu toto nebezpečí hrozí pro úklady a nášepty ďáblovy. Neboť zlý duch uvádí takové lidi, dříve nežli to tuší, v pokušení a strhne je i k pádu do nečistoty, zhyzdě jejich srdce špatnými myšlenkami a žádostmi, a tak hřešívají těžce a hněvají Boha více, než myslí. Pro své hříšné žádosti stanou se neobratnými k jakémukoli dobrému činu, Bohu a všem svatým nepříjemnými a jejich slepota je pudí hledati ukojení a radosti v nepořádné společnosti a v jídle a pití. Z toho pak pochází rozpustilá veselost a lehkomyslné řeči, které lidi odvádívají od všeliké vnitrnosti. Při modlitbě předvádí ďábel takovému člověku všecky rozpustilé kousky, které slyšel nebo viděl, že až leckdy vyprskne nemoha zadržeti smíchu. Proto právem bylo řečeno: »Prvním bojem začátečníka jest rázně se vzepříti poživačnosti.«

8. Praví, upřímní obrácení jsou tak stydliví a cudní v srdci, před Bohem i před anděly, že by raději smrt vytrpěli, nežli by

připustili do svého srdce špatný obraz, a bedlivě opatrují své srdce v čistotě a klidu a střehou svých smyslů a údů a nedovolují si téměř ani na své tělo pohleděti, leč s nelibostí; a aby si lépe uchránili čistotu, krotí své tělo posty, bděním, prací a stálou zbožností a důvěrou v Boha, v němž jediném hledají všecku útěchu.

Klamně obrácení naproti tomu nedbají, že v srdci chovají špatné, hříšné myšlenky a představy. Tím upadají často do velikého rozechvění duše i těla, že stojí takřka na pokraji pekla, ano i padnou hluboko pouhým svolením vůle a spáchali by všecko zlo, jen kdyby k tomu měli příležitost. Tak zabřídají do mnoha hříchů pro svou sebelásku, která hledá rozkoší tělesných. Mnozí se i tak zaslepí a zatvrdí v srdci, že pojímají nenávist k Bohu, poněvadž totiž zakázal tělesnou rozkoš; přáli by si, aby jejich hříchů neznal nebo jich nemohl trestati. To však znamená, jako by si přáli, aby Boha nebylo!

8. Vizte tedy, v jakém jsme všichni nebezpečí! Nikdo nebuď jistý nebo sebedůvěřivý; každý buď s bázní na stráži. Jakko-

liv by někdo chvíli pevně stál, nespoléhej na to. Ale opět třebas by člověk byl i sebe hlouběji padl nebo sebe více pobloudil, obrať se znovu a upřímně se naprav. Dokud Bůh člověka šetří, každému jest ještě pomoc.

Povstaň tedy, otevři své srdce, vpusť Pána, kterého jsi tolikrát pro klamnou, vysněnou rozkoš vypudil; on ještě se nevzdává. Vzpomeň si na minulé dni, připomeň si dlouhá léta uplynulá a viz, jak dlouho jsi spal. Vstaň, milé dítě, vstaň, už svítá! Ať tě nenapadne rozejíti se s Láskou! Nikoli! Bůh však chce, abys všecku tu píli a námahu, kterou jsi dříve věnoval věcem časným, od nynějška zcela a úplně novým způsobem obrátil na získání Dobra věčného, božského.

XXIV

JAK NUTNÁ JEST MODLITBA

1. »Proste a obdržíte; hledejte a naleznete; tlucte a bude vám otevřeno; neboť kdo prosí,

obdrží, kdo hledá, nalézá, kdo tluče, tomu bývá otevřeno« (Luk. 11, 9, 10). Z těchto slov poznáváme nevýslovnou, nepochopitelnou dobrotu Boha, jenž by tak rád dával, jen kdybychom ho chtěli prositi, a jenž nás také napomíná, vábí a poučuje, abychom prosili. Ano, aby nás k tomu ještě více povzbudil a nám příklad dal, modlil se sám veřejně, ačkoliv by to byl mohl činiti skrytě. Chtěl nás tím poučiti, že všeho, čeho potřebujeme, můžeme modlitbou od Boha dosíci.

2. Všichni tvorové, když jim hrozí nebezpečí, spěchají k svému útočišti. Tak tomu má býti i u člověka, jak praví svatý Zlatoústý. Rmoutí-li něco člověka, ať zapomene na vše ostatní a utíká se k Bohu, jenž je původcem jeho bytí a zachovatelem jeho života.

Bůh zajisté nepotřebuje tvorů, ale ovšem všichni potřebují jeho. Kdyby odtáhl, jak praví sv. Řehoř, svou ruku od svého tvorstva, všecko by znovu upadlo v nicotu. Bůh jest netoliko otcem tvorů, jakožto jejich první příčina a tvůrce, jest i jejich matkou,

že u tvorů, kteří od něho své bytí obdrželi, zůstává a je v jejich bytí neustále zachovává. Kdyby Bůh nezůstával při každém svém tvoru a v něm, jakmile jej stvořil, nutně by se každý rozpadl ve svou původní nicotu.

Od Boha je všecko; shůry, od Otce světel, pochází každý dar dokonalý, jak praví sv. Jakub ve svém listě (1, 17), od Boha pochází vše veliké i malé.

Nemůžeme se obýti ani bez povšechného spolupůsobení Božího — bez něhož ani oheň nemůže hořeti aniž jaký tvor působiti a se hýbati — ani bez zvláštního a nadpřirozeného přispívání. Proto pravil sv. Pavel: »Milostí Boží jsem, co jsem« (1. Kor. 15, 10). Ze sebe nemá člověk nic, leč že je zkázou všeho dobrého.

3. Musila-li však ústa Pravdy též říci: »Beze mne nemůžete činiti nic« (Jan. 15, 5), vyzvala nás také: »Proste a obdržíte; hledejte a naleznete; tlucte a bude vám otevřeno.« A aby nám dodal odvahy, dokládá k tomu: »Který otec, požádají-li ho dítky o rybu, dal by jim hada? nebo požádají-li vejce, dá jim štíra? Umíte-li tedy vy, ač jste

zlí, dětem svým dobré dary dávati, čím spíše dá Otec váš nebeský dobré, ano výborné dary všem těm, kteří ho prosí!« Praví: »Otec váš« a nikoli »Bůh a pán váš«, abychom s tím větší odvahou prosili a vyslyšením byli jisti. Proto dí sv. Jan: »Vizte, bratří, jakou lásku k nám Bůh měl, abychom jeho dítkami sluli i byli!«

To vše nás má nabádati k modlitbě.

4. Dobrá, nábožná modlitba je zlatým žebříkem, dosahujícím až do nebe, po němž se vystupuje k Bohu; proráží oblaky i nebesy a nespočine, dokud nedospěje před zraky Boží. A rovněž se odtud nevrací, dokud není vyslyšena. Modlitba je nejjistější cestou k Bohu, neboť všecky ctnosti mohou spíše chyběti než modlitba, jak máme příklad na smrti lotra po pravici Páně; ačkoli žádné ctnosti nemohl vykonati, získal milosti modlitbou.

Určitě se získá modlitbou rychleji, co nám je potřebno a užitečno pro tělo i pro duši, než jinými dobrými skutky. Již zvyk nám to dosvědčuje: neboť jakmile nám něco schází, obracíme se k modlitbě a domáháme se toho

u studnice, ze které všecka milost plyne. Jsme přesvědčeni, že často krátkou modlitbou získáme, čeho bychom se jinak teprve dlouhými posty nebo jinými skutky domohli.

5. Mezi všemi modlitbami není lepší, vzácnější a vznešenější nad »Otče náš«; a nejlepší je proto, že ji vyslovil a nás jí naučil sám nejlepší, nejvyšší a nejvznešenější Mistr, náš milý Pán Ježíš Kristus, a že, třebas kratičká, uzavírá a obsahuje vše, čeho nám je potřebí pro duši i pro tělo, zde i na věčnosti.

Nikdo se též nemůže modliti o nic užitečnějšího; neboť nikdo přec nepotřebuje více, než je obsaženo v Modlitbě Páně. V ní jsou zahrnuty nejvyšší a největší dary, jaké může Bůh dáti, jak vykládají sv. Augustin a sv. Tomáš, totiž: abychom milovali Boha celým srdcem, toužili po životě věčném a neupadali již do hříchu; aby naše vůle souhlasila s vůlí Boží a aby nám Bůh dal denní chléb svého svatého Božího Těla, jimž se živí duše; aby nám odpustil hříchy, nás vyprostil z pokušení a zbavil nás věčného zla.

6. Nikde však nás Bůh nevyslýchá raději než v kostele, kde na oltáři jest nejsvětější Svátost, a přijímáme-li ho tam jakožto pravého Boha a člověka. Neboť i kdybychom pro své hříchy a nepravosti nesměli ani očí pozdvihnouti k jeho Božství, i kdybychom pro jeho spravedlnost se ho neodvažovali prositi o milost, smíme jen pomysliti, že on, když jsme ho přijali, přišel k nám a že na oltáři je přítomen jakožto pravý Bůh a člověk, náš Bratr, naše tělo a naše krev, náš otec podle božství a náš bratr podle člověčenství. Toto-li rozjímáme, načerpáme odvahy, abychom prosili, a on nám nemůže, když mu připomeneme, že je naším bratrem, nic odepříti, i kdyby to musel pro svou spravedlnost odříci.

Prosme tedy Boha o almužnu, tlucme na jeho otcovské srdce a žádejme od něho chleba, totiž lásky. Té je nám tolik potřebí jako tělu chleba. Měl-li by kdo všecky pokrmy, co jich je na světě, a neměl by chleba, neshledával by jich poživatelnými, ani chutnými, ani užitečnými. Takové jsou všecky věci bez božské lásky.

Prosme Boha, aby nám dal ducha dětinné bázně, abychom se k němu uctivě chovali a báli se ho uraziti. Prosme ho o ducha zbožnosti, abychom byli tiší, zbožní, pokorní a dobrotiví ke všem lidem, kteří nás potřebují. Prosme ho, aby nám dal ducha umění, abychom před ním a přede všemi lidmi chodili počestně v mravech, pravdivě v řečech i činech, v jednání i v utrpení, abychom byli spořádaní ve všech věcech, by nikdo nebyl námi pohoršen, nýbrž aby všichni naším příkladem se vzdělali.

Prosme ho o ducha síly, abychom ďábla, svět i své tělo přemohli a tak s Bohem v pokoji žili. Prosme Otce světla a všeliké pravdy o ducha rady, abychom dovedli Krista následovati nad všecka nebesa a potupiti svět se vším, co mu náleží, a abychom byli pravými učedníky Pána našeho Ježíše Krista. Žádejme a prosme ho též o ducha pravého porozumění, aby náš rozum byl osvícen, bychom všelikou pravdu potřebnou na nebi i na zemi pochopili; o ducha moudrosti, aby se nám vše pomíjející zošklivilo a abychom chutnali a cítili nezměrnou sladkost Boží.

XXV

O VLASTNOSTECH PRAVÉ MODLITBY

1. Odkud to, že se leckdo po celý život modlí a modlí, vyříká mnoho Otčenášů a žaltářů a kollekt od Ducha Svatého vštípených, a přece nebývá vyslyšen? Jestiť přec Bůh tak nevýslovně laskavý a tisíckrát ochotnější dávati, než člověk přijímati. Příčina toho vězí v tom, že se nemodlí náležitě.

Chceme-li se náležitě modliti, nesmíme za prvé prositi o nic jiného, leč co slouží ke cti a chvále Boží a nám k opravdovému užitku a bližnímu ku blahu. Proto kdo prosí o nějaké časné dobro, dokládej vždy k své prosbě: »Srovnává-li se to s vůlí Boží a slouží-li to k mé spáse.« Kdovšak prosí o ctnosti, nemusí takto dokládati, poněvadž v těch sám sebou působí Bůh.

2. Za druhé dlužno se modliti vytrvale, neboť Pán Ježíš praví: »Modlete se bez ustání« (Luk. 18, 1). Totéž naznačuje slovy: »Tlucte a bude vám otevřeno.« Klepati

totiž znamená vytrvale doléhati, až se žádané obdrží. To vidíme též na Mojžíšovi. Dokavad se modlil s pozdviženýma rukama, vítězili Israelští, jakmile mu však ruce klesaly, vítězili Amalekité. Modlitba je totiž Bohu tím příjemnější, čím častěji se modlíme.

K této stálé, vytrvalé modlitbě dospějeme, jak učí sv. Tomáš, opravdovou vírou, pevnou nadějí a božskou láskou; a nezameškáme-li v příslušný čas, ať ve dne či noci, vykonati modlitby povinné a dbáme-li uchovati si v modlitbě vroucnost a usilujeme-li míti vždy dobré myšlenky.

3. Za třetí, kdo se chce náležitě modliti, musí se před modlitbou sebrati a odtrhnouti mysl ode všech zaměstnání a roztržitostí. Kdo chce důvěrně hovořiti s králem, odpoutá se od jiných starostí, aby se mu plněji mohl oddati. Když náš Pán byl v údolí kázal a učil lid a nemocné uzdravoval a chléb zástupům opatřil, odebral se potom k modlitbě zcela sám na horu, aby nám dal naučení, abychom při modlitbě své srdce duchovně povznesli do výšin. Jestiť pod-

statou modlitby pozdvižení mysli k Bohu, jak to vyžadují svatí a učitelé.

Proto každý dobrý člověk před modlitbou stáhne své vnější smysly do nitra a upře svou mysl na Boha. Kdo chce, aby jeho modlitba byla vyslyšena, ať se odvrátí ode všech věcí časných a vnějších a nebožských, ať jsou to přátelé či nepřátelé, i ode vší marnivosti, ať jsou to šaty či skvosty, a vůbec ode všeho, co se nevztahuje na Boha. Musí se ve svých řečech i ve svém chování a jednání oprostiti ode všech nezřízeností, v nitru i na venek. Nemyslete, že je pravou modlitbou, odhrká-li se jen ústy řada růženců a hodinek a srdce při tom těká sem a tam. »Modlitba pouhými ústy bez srdce málo prospěje,« praví sv. Jeronym. Mysl se má upnouti k Bohu, v jeho přítomnosti trvati a k němu srdečně a vroucně lnouti.

Že se mysl za modlitby rozptyluje a nezůstává sebrána, je především trestem dědičného hříchu, který způsobil, že nemáme záliby ve věcech duchovních. Proto srdce přelétá sem a tam po zálibách zlých. Jinou příčinou je zlý návyk a nekázeň, že nena-

vykáme srdce úsilně na Boha mysliti. Proto nám často vyklouzne jako neochočené ptáče. Konečně příčinou roztržitosti bývá zaujetí světskými starostmi, když totiž před modlitbou rozptýlíme srdce myšlenkami, řečmi a záležitostmi, jež potom ruší modlitbu. Nechceme-li tedy, aby nás to neb ono při modlitbě rozptylovalo, dlužno to před modlitbou ze srdce vymýtiti. Jaký chceš býti v modlitbě shledán, tak se zařiď již před modlitbou.

4. Za čtvrté, kdo se chce náležitě modliti, musí se modliti s opravdovou důvěrností, neboť Bůh sám řekl: »Toho, kdo přichází ke mně (s důvěrou a vytrvalostí), nevypudím« (Jan 6, 37). Onť živí kvítky a jiné nerozumné tvory rosou a odívá je barvami; on neopouští ani ryby ve vodě, ani zajíce v lese, ani ptáka ve vzduchu: jak by tedy mohl opustiti své dítky, které přec v sobě nosí jeho obraz a které sám povolal k věčné radosti?

5. Za páté, vrhni se Bohu k nohám s pravou pokorou, neboť pravé důvěry není bez pokory, jak viděti na milé matce Kristově:

jakkoli velikou moc nad ním měla, přec mu neporoučela, když na svatbě v Káni řekla: »Nemají vína.« Takovou pokornou modlitbu zachycují Andělé, aby nepadla na zemi.

6. Konečně klepej u Ježíše Krista, jenž jest dveřmi, jimiž dlužno vcházeti. Na tyto dveře klepej modlící se člověk na třech místech, aby byl vpuštěn. Klepej zbožně na líbezné otevřené srdce a na rozeklaný bok našeho Pána Ježíše Krista a vnoř se tam se vší vroucností a s poznáním své bezmezné chudoby a nicoty, jako chudý Lazar přede dveřmi boháčovými, když prosil o drobty jeho darů. Potom klepej na svaté otevřené rány jeho rukou a pros o pravé božské poznání, aby tě osvítilo a k němu pozdvihlo. Konečně klepej na rány jeho svatých noh a pros o pravou božskou lásku, která by tě s ním spojila, v něj pohřížila a v něm uzavřela. Klepej v tomto úmyslu s horlivou vytrvalostí.

V tom jest zářící vrchol pobožnosti, míří-li modlitba na přelíbezný obraz Ježíše Krista a na jeho milostné utrpení. Neboť tam máme Bohočlověka, tam máme toho,

jenž všecky svaté posvětil, tam nalézáme život, tam je svrchovaná odplata a nejvyšší užitek. Čím častěji naň láskyplně patříme a všecek svůj život podle něho utváříme, tím bezpečnějibývámevyslyšeni a tím bližší mu budeme a tím větší naše nebeská odměna.

XXVI

JAK SI MÁ KAŽDÝ ČLOVĚK POČÍNATI RÁNO A VEČER

1. Zejména dvakrát za den dlužno dobrou chvíli s Bohem obcovati: ráno v modlitbě rozvážiti, kterak bys ten den prožil podle Boží vůle a k svému duchovnímu prospěchu; večer pak se zpytovati, jak jsi se ten den zachoval.

2. Každého rána, jakmile otevřeš oči, má se i tvé srdce otevříti a z něho vystoupiti láskyplný plamen chvály Boží, jež by se tak sladce dotkla jeho otcovského srdce, jako libezné zvuky strun rozechvívající citlivou duši. Můžeš Boha takto pozdraviti:

»Ó přenejkrásnější, oslňující, věčná Moudrosti, po tobě toužila má duše této noci a tobě procítám na úsvitě tohoto dne a prosím tě, milostivý můj Pane, rač svou žádoucí přítomností zapuditi ode mne všecko, co by mi škodilo na těle i na duši, a prázdné útroby mého srdce bohatě vyplniti zvláštními milostmi a mé chladné srdce ohněm své božské lásky vroucně zapáliti. Ach, přenejsladší Ježíši Kriste, obrať svou líbeznou tvář ke mně, neboť tohoto jitra má duše se všemi svými schopnostmi se k tobě obrací: pozdravuji tě dnes vroucně z nejhlubšího nitra svého srdce a žádám si též, aby statisíce andělů, kteří tobě slouží, tě dnes mým jménem pozdravovaly a aby miliony nebeských duchů, kteří u tebe přebývají, tebe důstojně mým jménem velebily, a k tomu aby všecka krásná, utěšená nádhera všech tvorů tebe za mne chválila a tvé vznešené Jméno, naši utěšující ochranu, vděčně velebila nyní a na věky věkův. Amen.«

3. Potom vstav z lože, vejdi s myslí sebranou do sebe a pečlivě uvažuj, co ten den máš činiti. A nalezneš-li mezi svými úmysly

něco zlého, co by bylo proti cti Boží a ve hřích se obrátilo, odstup od toho k chvále Boží a rci: »Ach, Pane můj, toho zlého, hříšného díla se z lásky k tobě vystříhám a nevykonám ho. Prosím tě pro tvé veliké, bezmezné milosrdenství, pomoz mi dnes, abych vykonal všecka díla svá podle tvé přelíbezné, božské vůle, ať se to mé přirozenosti líbí či nelíbí, ať ji to blaží či bolí.«

Potom kleče vlož zbožně všecky dobré skutky, které s Boží pomocí ten den míníš vykonati, do rukou Královny nebeské a pros ji, aby všecko Pánu Bohu obětovala, aby jejímu milému Synu, Králi nebes, bylo tím příjemnější, co by snad jinak bylo před Bohem nepatrné nebo vůbec nicotné a nikterak příjemné, kdybys to obětoval našemu Pánu Ježíši Kristu bez této Prostřednice.

4. Večer ubíraje se na lože, opět seber svou mysl, vejdi do sebe a uvažuj, jak jsi ten den ztrávil a čím jsi se zabýval, jak a kde a s jakým úmyslem jsi svá všecka díla konal. Přísluší k opravdovému duchovnímu

životu, aby člověk alespoň jednou za den nebo za noc vešel do sebe a své myšlenky, řeči, skutky, své zevní jednání, své mravy, své chování, svůj oděva společnost po každé stránce důkladně prozkoumal. Vykonáno-li skrze tebe něco dobrého, chval za to Boha a jemu čest vzdávej s pokornou vděčností a sebe pokládej za nehodného, neužitečného služebníka. Shledáš-li však, že jsi spáchal něco hříšného, ať pýchou, hněvem, lží, pomluvou, nepřátelstvím, nemírností, leností neb jakkoliv, ihned na se žaluj a sobě dávej vinu a nikomu jinému. Lituj toho, co jsi zanedbal nebo čím jsi se prohřešil, s pevným úmyslem napraviti se.

Stěží se kdy stane, aby člověk nenašel v sobě chyby. Chce-li se jich však zbaviti, musí je poznati; a těch, které poznal, potom litovati. Třeba se přičiniti, abychom svůj dřívější život napravili a nectnosti odložili a vážně se přidržovali zákonů Božích.

Proto vzbuzuj lítost nad svými hříchy, pokorně se obviňuj před Bohem a rci: »Ach, Bože můj a Pane můj, buď mně bídnému, nehodnému hříšníku milostiv a milosrdně mi

odpusť dnes všecky mé hříchy, neboť jich lituji a mám pevnou vůli s tvou pomocí již se jich nedopouštěti.«

5. Nakonec si pamatuj ještě toto poučení: Uléhej vždy tak, jako bys měl býti ráno pohřben, a vstávej ráno tak, jako by tě měli večer pohřbíti.

XXVII

MODLITBA K MILOSRDNÉ, PŘEČISTÉ KRÁLOVNĚ NEBESKÉ

1. Ó vyvolená důvěrnice Boží, ty krásný, zlatý trůne věčné Moudrosti, vždy pohotové útočiště všech hříšníků, dovol mně ubohému hříšníku, abych k tobě promluvil o svých hříších! Má duše s tváří zardělou a s očima sklopenýma padá před tebou. Ach, ty matko všech milostí, tys přece milosrdným útočištěm všech hříšníků. Čím hříšnější je duše, tím důvěrněji se utíká k tobě; čím větší jest její nepravost, tím potřebnější je jí tvá pomoc.

Proto, duše má, bez obavy předstup! Za-

držuje-li tě tvá veliká hříšnost, ach, zve tě k sobě její bezmezná přívětivost.

2. Nuž, ejhle, ty Útěcho všech hříšných srdcí, Útočiště provinilých, k níž tolik zvlhlých očí, tolik raněných, ubohých srdcí se obrací, buď milostivou prostřednicí a smírkyní mezi mnou a věčnou Moudrostí! Pomni, pomni, ó dobrotivá, vyvolená Královno, že všecku svou důstojnost máš od nás, hříšných lidí. Co způsobilo, abys byla Matkou Boží, schránou, v níž věčná Moudrost sladce spočinula? Oh, Paní, to způsobily hříchy nás ubohých lidí! Kterak bys mohla slouti matkou milosti a milosrdenství, nebýti naší ubohosti, která potřebuje milosti a slitování? Naše chudoba tě obohatila, naše hříchy tě povznesly nade všecky tvory.

3. Nuže ejhle, obrať oči svého milosrdenství, jehož tvé něžné srdce ještě nikdy ani hříšníku, ani opuštěnému člověku neodmítlo, ke mně ubohému. Praví přec sv. Bernard: »Jen ten ať mlčí o tvém milosrdenství, ó blahoslavená Panno, kdo tě ve svých tísních vzýval a byl od tebe opuštěn.« My,

tvoji malí služebníčci, těšíme se z jiných tvých ctností s tebou, ale z této tvé ctnosti se těšíme pro sebe. Velebíme tvé panenství, podivujeme se tvé pokoře; ale tvé milosrdenství objímáme raději, na ně častěji vzpomínáme, jeho častěji se dovoláváme. Ty nás ochraňuješ a neopouštíš ubohého hříšníka, dokud nevidíš, že hrozný Soudce je usmířen.

Vezmi mne, ó Paní, pod svou ochranu a záštitu, neboť ty jsi mou útěchou a mým bezpečím. Kolik hříšných duší, jež se od Boha a celého nebeského dvora odvrátily, ano i Boha zapřely a v zoufalství upadly, po svém nešťastném odloučení se obrátilo k tobě, a nalezly u tebe útočiště, až tvou přímluvou zase došly milosti! Který hříšník se kdy dopustil tolika nepravostí a zločinů, aby při vzpomínce na tebe nepojal lepších úmyslů? Ó vyvolená, jediná útěcho ubohých hřísníků!

4. Zahloubá-li se má duše do tebe, raduje se má mysl a tvé jméno se jak med rozplývá v mé duši. Ty sloveš matkou, královnou milosrdenství. Jak oplývá milostmi tvé jméno,

jak blaze působí na kající srdce! Před tímto vznešeným jménem by se měly všecky hlavy skláněti a všecka kolena poklekati. Kolikrát jsi nepřátelskou moc zlých duchů od nás zahnala! Kolikrát jsi spravedlnost přísného Soudce od nás odvrátila! Kolikrát jsi nám milost a útěchu od něho zjednala!

Jak máme my ubozí hříšníci tobě za všecko dobré poděkovati? Nemohou-li všecky jazyky Andělů, všichni svatí duchové a duše, nebesa a země a vše, co na nich jest, tvou důstojnost, tvou líbeznost, milost a slávu dostatečně vychváliti, ach, co pak máme činiti my hříšní lidé? Vzdáváme ti díky podle svých schopností, neboť tvá veliká dobrota nehledí na nepatrnost daru, nýbrž na velikost vůle.

5. Vyvolená Královno, ty jsi branou milosti a slitování, která se nikdy nezavírá! Spíše by nebe i země vzaly za své, nežli bys ty propustila někoho, jenž se tě upřímně dovolává, bez pomoci. Proto hle, tobě patří první pohled mé duše, když vstávám; tobě poslední pohled, když usínám.

Co tvé čisté ruce Bohu přinesou a obě-

tují, byť to bylo sebe menší, nemůže býti zamítnuto, když ty, Čistá, to podáváš svému milému Dítku. Proto, něžná Vyvolená, přijmi maličkost mých skutků a předlož je Pánu Bohu všemohoucímu, aby před jeho očima něco znamenaly.

Ty jsi čistá nádoba z ryzího zlata, protavená milostmi, vykládaná vzácnými smaragdy a safíry a všemi ctnostmi, na niž jediný pohled více těší zraky nebeského Krále než pohled na všecky tvory. Ach, vyvolená, přelibezná nevěsto Boží! Byl-li král Assuer jat krásou roztomilé Estery a nalezla-li v jeho očích zalíbení a milost přede všemi ženami, že učinil, oč požádala; jak asi jest uchvácen nebeský Král tvou čirou čistotou, něžnou pokorou, libovůní tvých ctností a vděků! Jakého zalíbení dochází v jeho očích přede všemi lidmi tvá roztomilá, něžná krása, ó ty krásnější všech růží a lilií! Jakou oplývající milost jsi před ním nalezla pro sebe i pro nás bezmilostné lidi! Kterak by ti nebeský král něco odepřel? Můžeš právem říci: »Můj Milý mně a já jemu« (Velep. 2, 16). Ach, ty jsi Boží a Bůh je tvůj, a mezi vámi

jest odvěká hra lásky, již žádná roztržka nikdy nerozdělí.

6. Protož aj, vznešená Královno nebe i země, povstaň a buď nám prostřednicí a zjednej nám milost u svého čistého něžného Syna, věčné Moudrosti.

Pomni a nezapomínej na ubohé poutníčky, kteří se ještě ubírají v bídě a starostech cizinou! A ač jsi, abych mluvil se sv. Bernardem, vyvýšena až k samému Bohu, nezapomínej přece, že jsi také blízko nám ubohým lidem, a neponořuj se příliš hluboko do hlubiny božství, nýbrž pamatuj též na slabiny člověčenství, jichž jsi do jisté míry též okusila. Ach, Matko všech milostí, opatruj mne mateřsky v mém životě, ochraň mne milostivě při smrti!

7. Ach pro tu hodinu, milá Paní, toužím býti po všecky své dni tvým služebníkem. Strašlivá to hodina, jíž se srdce i duše děsí: neboť tehdy bude konec prošení a volání, tehdy nevím, na koho bych se já ubožák obrátil. Proto, ó hlubino božského milosrdenství, padám ti dnes k nohám s vroucími vzdechy svého srdce, abych potom byl

hoden tvé oblažující přítomnosti. Co hrozí nebo co může uškoditi tomu, koho ty, svatá Matko, budeš ochraňovati?

Útěcho má, zastři mne tehdy před hrozn ými pohledy zlých duchů; buď mi nápomocna a ochraň mne před mocí nepřátel. Buď mi tehdy útěchou v mém soužení a úpění, hleď dobrotivě očima svého slitování na mou umírající, bezvládnou postavu. Podej mi pak své něžné ruce, přijmi mou ubohou duši a veď ji před nejvyššího Soudce, aby jí byla zajištěna věčná blaženost.

8. A ty, věčná Moudrosti, odepřeš mi pak něco? Jako tebe představuji věčnému Otci, tak představuji tvým něžným zrakům čistou, sladkou, vyvolenou Matku. Pohleď na ni, ó něžná, krásná Moudrosti, pohleď na ni a popatř na líbezné oči, které na tebe tolikrát lásky plně patřily; poznej krásná líčka, jež tolikrát tak líbezně tiskla na tvé dětské tvářičky; ach, pohleď na sladká ústa, jež tě tolikrát tak něžně líbala; pohleď na čisté ruce, které ti tolikrát sloužily! Ach, ty něžná Lásko, jak můžeš něco odepříti té, která tě tak něžně ve svém náručí chovala?

Pane, připomínám ti všecku lásku, jíž se ti kdy v tvých dětských dnech dostalo od ní, když ses na jejím mateřském klíně tak líbezně svými hravými očky na ni usmíval, svými dětskými pažičkami ji líbezně objímal, s vroucí láskou, jakou jsi ji miloval za všecko tvorstvo.

Vzpomeň též na nesmírné hoře, které její mateřské srdce pod křížem samo s tebou trpělo, když tě zřela v smrtelné úzkosti a její srdce i duše s tebou v soužení a úzkosti zmítaly, abys mi pro její milostivost popřál, abych všecky překážky svého spasení překonal, tvé milosti si získal a nikdy jí neztratil. Amen!«

ČÁST DRUHÁ

CESTA OSVÍCENÍ

I

KRISTUS NÁŠ VZOR

1. Svatý Petr praví: *Kristus nás předešel, abychom ho následovali* (I, 2, 21). Život a utrpení Ježíše Krista má býti naším pravidlem a vzorem. Všecek svůj život má křesťan zříditi podle toho líbezného obrazu. Jest nejdokonalejší vůlí Boží, abychom následovali života a učení Pána našeho Ježíše Krista, neboť tak prohlásil výslovně Otec, když řekl: »Toto jest Syn můj milý, v němž se mi zalíbilo; toho poslouchejte« (Mat. 17, 5). Chce, abychom se připodobnili jeho jednorozenému Synu (Řím. 8, 29).

Kdo chce vysoko stavěti, musí položiti silný a pevný základ. Pravým základem je obraz a cesta Pána našeho Ježíše Krista (1. Kor. 3, 11), kterou nám třiatřicet let uka-

zoval, jakož sám řekl: »Já jsem cesta, pravda a život. Nikdo nepřijde k Otci, leč skrze mne« (Jan 14, 6). On jest cesta, kterou dlužno kráčeti, pravda, která na té cestě musí svítiti, a život, kterého dlužno dospěti. On jest první a nejvyšší mezi bratřími (Řím. 8, 29), on má božské dědictví od přirozenosti a my máme býti jeho spoludědici milostí. A proto nás volá, abychom se jeho obrazu připodobnili. On jest dveřmi, a kdo jimi nevchází, bloudí (Jan 10, 1).

2. Poněvadž však tento přemilý Pán, vzor našeho duchovního zraku, jest Bůh a člověk, jest v něm dvojí působení. Jedno přísluší jeho božství, jako divy a zázraky činiti. Takové skutky nám nepřísluší a nesmíme si ani osobovati je konati, nýbrž máme je toliko rozjímati a jim se s pokorným podrobením podivovati bez nenáležitého hloubání o jejich nedostupné tajemnosti.

Jsou však jiné skutky Krista Pána, jež přísluší jeho člověčenství, jakože byl chudý, bídný a potupený, že lačněl a žíznil, bolesti a muka trpěl, jakož i všecky jeho ctnosti, pokora, trpělivost, tichost a jiné. Takové

skutky přísluší nám lidem a ty si máme předsevzíti k následování a v nich jsme povinni Kristu se připodobniti. A pokud jsou nám takové skutky cizí, potud stojíme ještě sami na sobě, a pokud ještě stojíme sami na sobě, potud jsme vzdáleni Krista.

3. Kristus je cílem všech lidí a čím více se přiblíží k tomuto cíli, tím více se přiblíží k Bohu. A čím více se cvičí v dobrých skutcích a odkládají nectnosti, tím více se přibližují ke Kristu. Nemají-li ještě žádných ctností, jsou ve hříších a docela vzdáleni Krista; mají-li však pokud možná všecky ctnosti a dobré činy, jsou sjednoceni s Kristem, a kde Kristus jest, tam jsou i oni s ním (Jan 17, 21). Takoví jsou oděni v Krista a následují ho dokonale, kteří totiž se cvičí ve všech ctnostech a nosí jeho zbraně, trpělivě snášejíce všecko, co na ně dolehne. Ti jsou Bohu nejmilejší a dosahují plně cíle, jímž je Kristus.

4. Jakou měrou se v člověku obráží život Kristův, takovou měrou je v něm Kristus, neboť kde Kristův život, tam i Kristus, a proto mohl by takový říci se sv. Pavlem:

»Živ jsem, ale ne já, nýbrž živ jest ve mně Kristus« (Gal. 2, 20). Každý člověk by měl v tom smyslu býti Kristem, žije Bohu a ne sobě.

Ježíš Kristus, náš milý pán, nás vykoupil, abychom byli v něm a s ním připodobněni Bohu. Tehdy pak jsme Bohu připodobněni, když s milostí Boží přemůžeme svou nezřízenou náklonnost ke hříchu a zalibujeme si ve věcech Božích. To znamená, jako Pánu Bohu se líbí spravedlnost, milosrdenství, laskavost, dobrotivost a všecky ctnosti, tak mají i nám pro zásluhy Pána Ježíše chutnati tyto ctnosti. A čím více je milujeme, tím jsme podobnější Bohu. A jako Ježíšem Kristem božská přirozenost sídlila v naší lidské, takže jeho božskou moc málokdo poznal, vida ho žíti jako chudého člověka, tak měli bychom zase my ve své lidské přirozenosti tak žíti, aby pro ubytování a vtisknutí Pána našeho Ježíše Krista v nás nikdo na nás ani nemohl objeviti naši lidskou, hříšnou slabost, nýbrž aby se náš život jevil docela božským, takže by se na nás nepoznávalo, leč co Bohu přísluší.

5. Ježíš Kristus, náš bratr podle člověčenství, vystoupil se všemi ctnostmi na nebesa, na výsost svého božství, a nikdo ho tam nemůže následovati, leč by měl též všecky ctnosti.

A svatí v nebi jsou tím vznešenější, krásnější a blaženější, čím dokonaleji na sobě jeví obraz a podobenství jeho božských ctností. Všecky jednotlivé ctnosti, jež zde na zemi byly s dobrou vůlí pěstovány, bez přetvářky, ozdobené a zdokonalené láskou, v nebi jsou strunami, jež stále bez konce znějí před nejsvětější Trojicí, takže Otec svému Synu děkuje, že duši ctnostmi vypjal, a Syn velebí Otce, že ji stvořil, a Duch Svatý Otce i Syna vroucně rozechvívá, že Trojice duši tak mocně proniká, aby ve všem s Bohem spoluzněla.

6. Proto přihlížejme, jak Ježíš Kristus nás předešel v mlčenlivé trpělivosti a tichosti při protivenstvích, při útocích zlého ducha, v poddajnosti při potupách, při chudobě a při všelikém utrpení a bolestech až k smrti. A tak dlužno nám toutéž cestou jíti, chceme-li s ním dospěti do nebe.

I kdyby všichni učitelé zemřeli a všecky knihy byly spáleny, stačila by nám nauka jeho svatého života a měli bychom vše, čeho k životu věčnému potřebujeme. Vždyť on svým svatým, čistým, nevinným životem nás vyučil a ukázal nám cestu dokonalosti. Kdyby tedy i všichni mistři byli pohřbeni, nalezli bychom přece dosti jasného poznání na jeho vzoru, jen chceme-li bedlivě a vážně naň patřiti. On je hadem, kterého Mojžíš vztyčil na poušti, na nějž bylo všem patřiti, chtěli-li býti zdrávi. Na něj máme patřiti a jeho následovati s pravou chudobou ducha, s bezvýhradnou poddajností a vroucí láskou.

Věru, kdybychom se často zhlíželi v tom užitečném, spasitelném zrcadle, byli bychom mnohem rozhodněji a radostněji odevzdaní ve všech protivenstvích a ve všem soužení a mnohem lépe bychom přemáhali všecky útoky a úklady; bylo by nám pak též mnohem snazší snášeti všecka utrpení a námahy, a všecko, co vidíme a slyšíme, by nám sloužilo k dobrému.

7. Mnozí lidé následují Pána jen z části. Zříkají se peněz a statků, radostí a poct; rádi by

byli následovníky Kristovými, ale kdyby to bylo možno bez protivenství; přijde-li však protivenství, zarážejí se a vzdalují se od Boha.

Je dosti lidí, kteří by Boha rádi následovali bez strasti a námahy a bez trpkosti. O takových dí sv. Bernard: »Chtějí s Kristem přebývati v nebeské říši, ale nechce se jím trpěti s ním na zemi.« Z takových však nebude nic! Dítky, kdo chce Krista následovati, musí bojovati a odříkati se. On sám řekl: »Chce-li kdo za mnou přijíti, vezmi kříž svůj a následuj mne.« S křížem jest následovati Krista.

8. Následujme Ježíše Krista ze vší síly, pak budeme s ním též míti podíl v slávě, kamž nás předešel. V tom vrcholí vše, čemu všichni učitelé mohou učiti, abychom totiž následovali líbezných šlépějí jeho, jakož dí sv. Petr: »Pán trpěl za nás, abychom následovali šlépějí jeho.« Nikdy nedospěje člověk tak vysoko, aby někdy vyšel ze šlépějí Páně. Čím výše dospěje, tím hlouběji v nich bude kráčeti.

9. Chovej tedy stále v nitru srdce i duše přelíbezný obraz Kristův a podle něho se

utvářej. Patři neustále na jeho dokonalý život, jednání a smýšlení. Ježíš je líbezný kámen, o němž sv. Pavel píše, že celá stavba na něm spočívá; on jest kámen úhelní, jak sám sebe nazývá. Před obrazem Kristovým kárej své chyby a poklesky a osvojuj si jeho ctnosti. Ponořuj se do jeho chudoby, čistoty, poslušnosti a lásky.

Zvol si ho též za stálého průvodce. Usedneš-li k jídlu, pomysli si, že tvůj milovaný Pán sedí proti tobě a jí s tebou; odpočíváš-li, že on sedí u tebe a hledí na tebe; jsi-li na cestě, nechoď nikdy sám, pozvi si jej za průvodce. A tak podobně ve všem. Navykni si, aby jeho milý obraz nikdy nemizel z tvého srdce. Sv. Bernard doporučuje začátečníkům, aby si vzali na zřetel dobře uspořádaného člověka a při svém všem počínání si dávali otázku: Chtěl bys nebo odvážil by ses to či ono mluviti nebo činiti v jeho přítomnosti? Mnohem vhodnější jest nositi milostný obraz našeho Pána v sobě; v něm je všeliká útěcha, všecka dobrota, všecka radost, on jest *plenus gratiae et veritatis*, pln milosti a pravdy.

II

O ŽIVOTĚ VNITŘNÍM

1. Veď život vnitrný a hleď, aby vnější člověk s vnitřním souhlasil.

Dbej v sobě člověka vnitřního, neboť na tom závisí tvůj život vnitřní i vnější.

Udržuj svého vnějšího člověka v tichosti, praví opat Mojžíš, a vnitřního v čistotě. Setrvávej v sobě a buď na stráži nad sebou, aby se ti vnější člověk nezaběhl. Soustřeďuj svou duši, když se vnější smysly rozptylují po rozličných věcech vnějších; neboť těkání smyslů olupuje člověka o vnitrnost. Neutkvívej na ničem, co není Bůh.

2. Kdo chce vésti vnitrný život, smí jen o *jediné* usilovati.

Jak blažen je člověk, jenž při vší rozmanitosti svého jednání zůstává v sobě!

Kdo stále přebývá v sobě, toho neporaní nepřítel a nabude veliké síly a zásluh.

Teprve když myšlenky tvé v ničem jiném neutkvívají než v Bohu, nalezneš Boha dokonale. Proto je blažen ten, kdo vždy a všude

zůstává při sobě. Tehdy totiž mysl jeho jest u Boha a člověk koná, co mu Bůh vnuká v mysl, a snaží se žíti podle vnuknutí Božích.

3. Bůh je duši mnohem bližší a vnitřnější, než duše sama sobě. Vždyť on v ni vtiskl, jak praví sv. Augustin, nevyhladitelnou pečeť, obraz nejsvětější Trojice. A již z tohoto důvodu je duše člověkova vpravdě chrámem Božím, v němž Bůh skutečně přebývá.

Bůh však má v duši, od smrtelných hříchů očištěné, ještě zvláštním způsobem svůj příbytek; do takové duše zavítává jako ženich, když se posvěcující milostí Bohu připodobnila a Ducha Svatého s jeho dary přijala. Neboť Duch Svatý nebyl udělen jen učedníkům o Letnicích osobně, nýbrž každému věřícímu tolikrát se sdílí, kolikrátkoli přijímá posvěcující milost. Proto řekl náš Pán: »Miluje-li kdo mne, řeč mou zachovávati bude, a Otec můj bude jej milovati, a k němu přijdeme a příbytek u něho učiníme« (Jan 14, 23). O takovém člověku dí Prorok: »Řekl jsem: Bohové jste a synové Nejvyššího« (Žalm 81, 6). Tehdy duše je vpravdě královstvím nebeským, v němž

Bůh je přítomen a působí, v němž sídlí a vládne, pročež také řekl náš Pán: »Hledejte království Božího« (Mat. 6, 33), a jindy: »Blízko jest království nebeské (Luk. 21, 30), a konečně: »Království Boží ve vás jest« (Luk. 17, 21).

Nestačí tudíž dáti Bohu jen částku dne. Kdo Boha chce vnitrně cítiti a jeho tajemná vnuknutí vnímati a chápati, musí vždy setrvávati ve vnitřní sebranosti. Proč necháváš své oči a své srdce tak nerozvážně se zatoulávati, když přece milostný, věčný Obraz zůstává před tebou a ani na vteřinu se od tebe neodvrací? Co zaprodáváš své uši, když Bůh nejedno milostné slovíčko chce k tobě promluviti? Kterak zapomínáš na sebe, zatím co věčné Dobro tě svou přítomností obklopuje? Co hledá duše venku, chovajíc království Boží v sobě?

4. Kdo tedy chce Boha nalézti, musí se obrátiti do sebe a v nitru hledati, neboť Bůh dlí v nejhlubším nitru. O tom dí sv. Augustin: »Mnoho jich Boha hledá, ale málo jich ho nalézá, poněvadž ho hledají venku, kde není.« Podobně dí sv. Bernard: »Ach,

proč opouštíme sebe a hledáme Boha ve vnějších věcech, když přec je v nás a u nás?«

V ten rozum praví opět sv. Augustin: »Ó, urozená duše, ušlechtilá bytosti, proč vycházíš ze sebe hledat Toho, jenž skutečně a opravdově a zcela v tobě jest? A když jsi obdržela účastenství na přirozenosti božské, co pak máš činiti neb jednati s tvory?« A vyznává sám o sobě: »Pane, když jsem tě ponejprv poznal, poznal jsem, že jsi Dobro, jež se vylilo do všech tvorů, i dal jsem se všem tvorům do služeb, abych tě ve všech tvorech nalezl. A dokud jsem v tom hledání setrvával, bylo mé srdce stále v neklidu. Když však jsem tě lépe poznával, poznával jsem, že jsi Dobro, jež jest nade všecky tvory, i vzdaloval jsem se ode všech tvorů, abych tě daleko ode všech tvorů nalezl. A tu se mé srdce uklidnilo; neboť ty jsi nás stvořil pro sebe, a nepokojné je srdce mé, dokud nespočine v tobě.«[1]

5. Mohl by ses však tázati: Když tomu vskutku tak, proč to tak málo pociťuji? Na

[1] Tutéž nauku podává sv. Terezie v 40. kap. svého »Životopisu«.

to ti odpovídám: Právě v tom je chyba, že se nedržíš v čistotě a odloučenosti, jak bys měl, a že se sám sobě tak odcizuješ a nedbáš na vtírající se světské obrazy. Jen tím, že se naše srdce tolik zaměstnává tvory, odcizujeme se sobě a známe více zevnější věci než sebe; ano, jen proto nemůžeme Boha nalézti, neboť on je uvnitř, my na zevnějšku.

6. Vejde-li člověk s pravou svobodností do sebe a dbá svého srdce a Boha v něm hledá, raší v něm všecko, co jej připodobňuje Bohu: byl-li povrchní, stává se vnitřním; byl-li tělesný, stává se duchovním; byl-li zatížen tvory, očišťuje se ode všech tvorů; byl-li zatemnělý, bývá osvěcován; byl-li chladný v božské lásce, rozohňuje se svatým zápalem. Všecko to musí člověk hledati uvnitř, chce-li nalézti pravý poklad, jenž ho obohacuje všemi dary Božími. A kdo zanedbá vnitřní hledání, zanedbává nejlepší dary, které Bůh může dáti. A to proto, že nejlepších darů Božích nemožno pojmouti smysly, poněvadž smysly jsou nestálé a měnlivé.

K přijetí nejlepších darů Božích jest tu-

díž třeba vtáhnouti smysly ve vnitřního člověka, který má jakousi podobnost s Bohem, a tehdy Otec světel, u něhož není proměny, udělí své nejlepší dary. Smysly se podobají času. A jako pán nerad svěřuje své panství a svůj statek služebníku, který jich neumí spravovati ani chrániti, tak ani Bůh nesvěřuje svých nejlepších darů smyslům, poněvadž jsou nespolehliví a prohrají všecko, co se jim svěří, a nic dobrého nepodrží. Nevěř, že vnější, smyslový člověk má v sobě nějaké dokonalé dobro, nějaký dokonalý dar Boží. Bůh nenalézá ve smyslech místečka, jež by mohlo pojmouti jeho dary, i kdyby rád udělil své nejlepší dobré takovým, kteří žijí jen zevně ve smyslech. Blázen by byl, kdo by stavěl na tekoucí vodě. Zrovna tak jsou i smysly nestálé a plynoucí s časem jako plynoucí voda. Bůh nalézá místo jen ve vnitřním člověku, který je podle Boha stvořen.

Proto řiď své srdce k trvalému, nepomíjejícímu Dobru, k Bohu. Tak dojde tvé srdce zde na zemi klidu a onde věčné odměny.

III

PRVNÍ PROSTŘEDEK, JAK SI ZACHOVATI SEBRANOST

(Vnější odloučenost a mlčení.)

1. Praotec sv. Arsenius se tázal Anděla, co by měl činiti, aby se zachránil. I řekl Anděl: »Prchej a mlč a odpočívej.« Avšak, chceš-li ve zbožném životě pokročiti, musíš úsilně střežiti svých patero smyslů. Proto oči své uchyluj v pravé, hluboké pokoře, aby ti nepřinášely obrazů, jež by ti uškodily. Uši své střez, aby nenaslouchaly věcem marným, zejména pomluvám, aby ti nepřinášely nic, co by tě mohlo pohoršiti. Ústa tvá ať nemluví, leč co je potřebno, co je k oslavě Boží a k užitku bližního. Srdce tvé ať je připraveno k přijetí Věčného, aby v něm vždy našel pro sebe příbytek.

2. Mnoho jsem svým způsobem studoval a neshledávám nic bezpečnějšího, než aby se člověk podle možnosti ode všech věcí oprostil a sám si cestu razil a v sobě zůstával. Neboť kdo se bez oprávněné po-

třeby oddává vnějším věcem, vydává v sázku vnitřní klid.

Proto třeba i dobré, počestné společnosti se vyhýbati, totiž rozmluvám o tolika rozličných věcech: to že dělá ten, to dělá ona; to že by mělo býti tak, to onak. Nezmůžeš-li to, odvrať se vší silou od toho ve svém srdci, nebo jistotně utrpíš škodu. Nemožno se ve mlýně nezaprášiti ani v ohni nepopáliti.

3. Říkají mnozí: »Ne, pane, mně to neškodí, nemyslím to přec špatně; musím se obveseliti a povyraziti.« Ó, milý Bože! Jak pak je možno, že čisté, líbezné, sladké, věčné, božské Dobro tě neuspokojuje a že bys v mrzutém, rušivém, zhoubném, smrtícím, nesmyslném stvoření měl nalézti rozkoš a uspokojení, kratochvíli, radost a klid? Jaká bída, věříš-li, že ti to nic neškodí!

Uvaž: byla kdy přítomnost něčí tak prosta všelikého nebezpečí, jako přítomnost Pána našeho Ježíše Krista a jeho učedníků? Tam nebylo zbytečných řečí ani nevázaných posunků, tam se nezačínalo vysoko v duchu a nekončilo v prohlubni nesčetných

slov, tam byla jen opravdová vážnost a plná pravda bez klamu. A přece musila jim býti jeho tělesná přítomnost odňata, dříve než přijmouti mohli Ducha Svatého (Jan 16, 7).

Když tomu tak jest, jakou překážkou teprve je styk s lidmi! Než člověk jest jednou dobrým naučením povzbuzen, bývá mnohokrát špatným příkladem sveden.

»Ale já jsem tak upevněn, že mi zábava neškodí.« Leč právě ona oslabuje srdce, ruší vnitrnost, okrádá srdce o klid, otvírá dveře pěti smyslů, zbavuje jemnosti a rodí drsnost, maří milost a přátelství Boží a přináší vnitřnímu člověku vlažnost a slepotu, vnějšímu lenost. Ježíš Kristus byl zajisté nejlépe uspořádán, a přec byl nejvíce odpoután.

4. Nikde se nenalezne Bůh tak dokonale a opravdově jako v odloučenosti. Proto se vzdalovali milá matka Boží Maria a milý Jan Křtitel a milá Maří Magdalena a jiní svatí styku s lidmi a uchylovali se do samoty.

Přátelům Božím se vždycky v samotě dostávalo přemnoho dobrého. Když Mojžíš

zahnal své ovečky do pouště, uzřel Hospodina v hořícím keři. Desatero přikázání bylo Mojžíšovi dáno na poušti. Osmero blahoslavenství prohlásil Kristus Pán na poušti.

Uznej to, příteli, jak věrnou pravdu: čím více se vzdálíš ode všeho do samoty, tím blíže budeš Bohu; čím více se uvolníš od tvorů, tím sladší útěchy a větší radosti se ti dostane od Boha. Kde se potkával Jan Křtitel s milostným zjevem Kristovým? Na poušti. Kde byla Janu Evangelistovi svěřena kniha tajného zjevení? Na ostrově, kde byl ode všech lidí opuštěn; tam byl v duchu uchvácen a byly mu zjeveny divy, jichž ani se neosmělovat zcela vypověděti. Odkud se dostalo svaté Církvi nejsladších nauk? Ze samot je přinesli milí přátelé Boží. Kde byl Eliáš krmen krkavcem, jenž mu přinášel nebeský chléb? Na poušti to bylo. A když Kristus chtěl lidu sděliti zvláštní milost, vedl jej z města na poušť, jako pastýř ovečce ukazuje zelenou ratolístku a vždy dál ji vede do samoty; a čím dále přijdou, tím krásněji se tam zelená a tím lepší pastvu tam nacházejí.

5. Poněvadž odloučenost je člověku tak užitečná, rozhodl se blažený Jindřich Suso hned po svém obrácení k Bohu přes deset let setrvati ve svém klášteře odloučen ode všeho světa. Utvořil si v myšlenkách tři kruhy, do nichž se uzavřel. Prvním kruhem byla jeho cela, kaple a chor; v tom kruhu prodléval s úplnou bezpečností. Druhým kruhem byl celý klášter až k bráně. Třetím a nejzazším kruhem byla brána a tam se měl velmi na pozoru, neboť věděl, že veliký mistr Albert řekl: »Nikdy jsem nevyšel k bráně, abych se nevrátil umenšen.« Když z těchto tří kruhů vykročil, přirovnával se k zvěři obklíčené lovci; tehdy bylo třeba ostražitosti.

Když šel od stolu, uzavíral se do své kaple a tam setrvával. Nechtěl ani u brány aniž kde jinde vésti dlouhých řečí ani s ženami, ani s muži. Očím nedovoloval hleděti dál než na pět stop. Tak zůstával přes deset let vždy doma, že ani do města nevycházel ani do kraje, aby si uchoval sebranost. Ústa ovládal i později tak vytrvale, že za třicet let jen jednou porušil mlčení při stole přiká-

zané, totiž při návratu z jedné kapituly, kdy s mnoha bratřími obědval na lodi. Byl-li volán do hovorny, dbal čtyř věcí: za prvé, aby každého laskavě přijal; za druhé, aby vše zkrátka vyřídil; za třetí, aby každého propustil potěšeného; za čtvrté, aby nezaujat se vrátil.

6. Jako v peci se žár udržuje a zvětšuje uzavřením otvoru, tak i v srdci se mlčením uchovává milost Ducha Svatého. Kdo miluje samotu, tomu se dostane od Boha milosti a osvícení, aby vnitru nebyl rušen zlým nepřítelem a též zevně zůstal v pokoji. Kdo však žije v rozptýlenosti a ve světě, utrží též, jak praví opat Nilus, nejednu ránu.

7. Buď tedy rád o samotě, abys mohl býti s tím, jehož jsi přede všemi tvory vyvolil. Ubíhej neužitečné společnosti a škodlivému rozptylování. »Zapomeň lidu svého a domu otce svého, i zatouží Král po kráse tvé« (Žalm 44, 11). Ohraď se ochranným plotem proti všem, kdo nejsou tvého smýšlení, jako se ohražuje mladý stromek. Nauč se umění stříci jazyka; s Bohem však rozmlouvej bez ustání. Sv. Bernard dí: »Jako odsuzuji a za-

vrhuji mnoho hovoru s lidmi, tak chválím mnoho hovoru s Bohem; v tom není přílišnosti.« Musíš-li mluviti, dbej, aby tvá slova sloužila Bohu ke cti, bližnímu k nápravě a tobě k pokoji. Připni si na ústa zámek a odmykej jej jen tehdy, máš-li říci něco potřebného. Proto si v duchu vyvol některého dobrého muže za strážce a mluv jen tehdy, když si můžeš říci, že kdyby byl přítomen, dovolil by ti mluviti; a pak mluv, jako by on byl při tom.

Tak činil blažený Jindřich Suso. Aby svůj jazyk všude dokonale ovládal a zabránil roztržitostem, vyvolil si tři mistry, bez jejichž zvláštního svolení nechtíval mluviti, a to byli milí svatí: náš otec sv. Dominik, sv. Arsenius a sv. Bernard. Chtěl-li mluviti, šel v duchu od toho k onomu a prosil jich o dovolení.

Dbej též, aby ses nezabýval příliš věcmi rozptylujícími, nikomu příliš nenaslouchal a s nikým neztratil mnoho času a slov. Nehleď si raději nikoho na světě tak bedlivě jako sebe a pěstuj stále styk svého srdce s Bohem. Tak znovu získáš, co jsi ztratil, a nových milostí od Boha nabudeš.

IV

DRUHÝ PROSTŘEDEK, JAK SI UCHOVATI SEBRANOST

(Vnitřní samota a časté vcházení do sebe.)

1. Prchej netoliko tělem, prchej zejména i srdcem a duchem; neboť Bůh jest Duch a požaduje tudíž netoliko samoty těla, nýbrž ještě více samoty srdce.

Je zajisté užitečno i zevně býti o samotě, neboť i Kristus, náš vzor, unikal zástupům, aby se v samotě modlil, ne že by byl měl toho potřebí, nýbrž aby nás poučil, bychom i my tak činili. Především však je potřebí, abychom byli osamoceni srdcem a duchem. Osamocen je ten, kdo nemyslí na věci světské, nelpí na pozemském a pohrdá obyčejnými radostmi světa, kdo se vyhýbá hašteření, trpělivě snáší křivdy a posměšky a na utrpěné urážky zapomíná. Kdo toho nemá, není samoten, i kdyby byl osamocen tělesně. Kdo však je takto odloučen, zůstává i mezi tisíci lidmi samoten.

2. Kdo však touží dospěti takové samoty

srdce i ducha, především nesmí všetečně zkoumati život bližního, ani lehkomyslně posuzovati a odsuzovati jeho chyby. Naopak třeba vše obraceti v lepší stránku a omlouvati. Nemožno-li omluviti skutek, omlouvej úmysl. Nelze-li ani to, pomysli si, že asi jednal z nevědomosti nebo že byl oklamán. Není-li žádná omluva možna, pomysli si, že byl napaden těžkým pokušením a že bys asi byl mnohem hlouběji klesl, kdyby na tebe bylo takové pokušení dolehlo. A děkuj Bohu, že nejsi tolik pokoušen, a horlivě se modli za bližního a měj s ním útrpnost.

Chraň se též, abys bližním nepohrdal, neboť v tom je hlavní překážka vnitřní odloučenosti. Pohrdání plodí podezírání, jež bývá opět příčinou nestálosti. Pohlížej tudíž laskavě a soucitně na chyby bližních a obracej všecko v lepší stránku, na sebe však hleď bystrým okem, pohrdej sebou a vlastních chyb nikdy neber na lehké vážky.

3. Za třetí sebranost se podporuje tím, že se často vracíš do sebe. Po každém zaměstnání dlužno se znovu sebrati. Ale jak málo-

kdo to činí! Proto konají jen svou vůli a setrvávají ve svých zlých návycích a Boha jsou neposlušni. Mnozí, praví sv. Augustin, se ztrácejí tak daleko, že se už nikdy nenajdou. Moudrý člověk však ani při činnosti neopomíjí vnitrnosti, ani pro vnitrnost se nevzdává činnosti. Právě jsme-li zaměstnáni vnějším světem, dlužno zbožnými myšlenkami pečovati o to, abychom zase rychle přišli k sobě, a v nitru býti na tolik povolni, abychom, jak sesluší, vyhověli požadavkům přicházejícím z vnějšku Tak nalezne duše ve všem odpočinek.

4. Při všem svém působení pilně si hleďme svého nitra. Kdybychom působili z nitra, zůstávali bychom při všem působení v klidu. Takto však nemáme klidu při své činnosti, poněvadž se nerozvážně poddáváme dojmům smyslovým a nahodilým poměrům a nedbáme vnuknutí Božích.

Proto vraceti se do sebe jest na výsost důležito k dobrému životu; v tom nalezneme sladkou, božskou útěchu, kdežto ve vnějších smyslových věcech nenalezneme božské útěchy a ještě sami sebe ztratíme.

5. Leckdo si stěžuje: »Ach, mne zahrnují tolika úkoly a pracemi, že nemohu vcházeti do sebe; a chci-li jíti do sebe, vytrhuje mne práce, kterou musím konati.«

Milé dítě, nestěžuj si na nikoho jiného než na sebe, neboť je to tvoje vina. Nikdo tě více nevytrhuje než ty sám. Kdyby sis opravdu hleděl sebe, nic z vnějšku by ti jistě nemohlo uškoditi, ani kdyby se celý svět proti tobě spikl.

6. Příčina vší roztržitosti tkví jen v tom, že lidé nedosti nad sebou bdí. Na své zaměstnání věsí příliš své srdce a pouštějí svou obraznost za věcmi, buď s velkou starostlivostí nebo se zalíbením v konaném úřadu, více hledíce na úřad než na poslušnost, nebo hledají uspokojení v takových vnějších věcech, nebo jsou rozmrzelí, neradi konajíce, čeho poslušnost od nich požaduje.

Takto vnější věci tolik zaberou srdce, že na sebe zapomínáme a stěží můžeme jíti do sebe. A když už bychom i se chtěli vnořiti do sebe, přichází nezřízená starostlivost a brání nám v tom.

Tuto škodu působíme si sami a nikdo

jiný; neboť kdybychom ve svých činech vskutku jen Boha hledali a jemu samému v poslušnosti ochotně sloužiti chtěli, byl by nám též Bůh všude přítomen, že by nás ani hříčky obraznosti ani nepokoje nerozptylovaly. A byť i práce byla sebe rozmanitější a se sebe většími starostmi spojena, vždycky bychom se zase snadno vrátili do sebe, jen kdyby náš úmysl směřoval vždy přímo a čistě k Bohu.

7. Proto dbej, aby ses vždycky rychle soustřeďoval v sobě. Znovu a znovu se vracej do sebe, zpět do své samoty, a požívej tam Boha.

V

O DVOU KOROUHVÍCH

1. Ó vy všichni dobrosrdeční křesťané, vězte, že dvojí korouhev je proti sobě vztyčena k boji: korouhev Kristova a Luciferova. Při Luciferově korouhvi stojí velké davy a stále jich přibývá. Při té jsou všichni ti, kteří říkají, že přirozenosti není třeba

odumírati, že jí mohou vyhověti, ať jakékoli proudy by ji strhovaly.

Trojím proudem dorážejí pokušení na člověka. Doráží svět duchovní pýchou, abys vyhledával uznání a poct a povznesení, a žádostí uplatniti se oděvem a chováním, výmluvností, přáteli a příbuznými, jměním a hodnostmi a pod. Kdo se tedy oddávají pýše, náležejí právem pod korouhev Luciferovu.

Druhým nepřítelem je ďábel. Ten útočí nevraživostí, trpkými myšlenkami, podezíráním, nelaskavými úsudky, nenávistí a mstivostí. Všichni stoupenci ďáblovi jsou svárliví, nelaskaví a chmurného smýšlení vůči bližním.

Třetím nepřítelem dorážejícím je vlastní tělo a oba zmínění nepřátelé ho používají v boji proti nám. Naše zvířecí chtíče jsou zbraněmi, jimiž proti nám bojují; zahálka a netečnost ke cvičení v ctnostech a k oslavě Boží jsou příčinou a příležitostí k boji: slabost naší přirozenosti, neobezřelost a neznalost pravdy jsou meče, jimiž nás nepřátelé zraňují a nezřídka přemáhají.

2. Proti korouhvi Luciferově stojí korou-

hev Kristova, krvavě zbarvená. Kdo chce pod touto korouhví bojovati, musí míti vůli býti udatným rytířem a bojovati proti všem nectnostem, musí se učiti zmužile zápasiti se svou vlastní přirozeností a ji přemáhati při všech útocích a musí se Bohu oddati se svobodnou, radostnou vůlí až na smrt a Boha ve všem poslouchati, ať žádá cokoliv. Neboť kdo chce pod korouhví Kristovou bojovati, musí se odíti ve zbroj Kristovu, totiž v jeho ctnosti, v jeho pokoru, poslušnost, čistotu, trpělivost, mlčenlivost, lásku k přátelům i nepřátelům a j.

3. Utecte se tedy pod korouhev Kristovu a odporujte Luciferovi a všem tvorům. Líbezného vojevůdce Ježíše Krista, jenž před námi vztyčil korouhev, máme následovati, vezmouce každý svůj kříž na sebe. Vždyť i mnozí, kteří pro marnou čest následují světa, odříkají se radostí, pohodlí, domova a přátel a jdou do boje, aby získali bohatství. Proto dlužno i pro nejvyšší dobro, jež sluje a jest Bůh, všeho se odříci a nejvyšší líbezné Hlavy následovati. Každý úd v těle přec musí býti spojen s hlavou. Nepřijímá-li

vlivu své hlavy, hnije a hyne a brzy by bylo nutno jej utíti.

4. Proto, přemilí bratří, žádám vás pro lásku Boží, učte se zápasiti a bojovati pod korouhví Kristovou, až z vás budou udatní rytíři, až přemůžete v sobě nectnosti a upevníte v sobě ctnosti. Toho nelze dosíci bez úsilného boje proti ďáblu, tělu a světu. Mějte však velikou důvěru ve svého Pána, neboť Kristus je vaší hlavou a velitelem, on vám pomůže, abyste ve všech bojích zvítězili. Jak blaženě umírá, kdo s Kristem vstoupil na bojiště jako statný bojovník o ctnosti, jenž ani pro bolest neustupuje, ani pro radost nekolísá, nýbrž zmužile zápasí a pro Krista ochotně každý den umírá. Proto bojuj vesele Boží boj proti pekelnému Goliášovi.

VI

CHVÁLA POKORY

1. Když Kristus, náš milý Pán, pravý mistr a učitel veliké moudrosti a ctnosti, vzor

dokonalosti, sestoupil s nebe, aby nás ubohé, nevědomé tvory vyučil, neužíval vysoké učenosti ani umělé výmluvnosti, nýbrž ukázal nám stručnými, prostými slovy způsob života a dal nám velmi snadné a krátké, všem srozumitelné poučení. Jest napsáno v knize jeho svatého člověčenství zjevnými, viditelnými, čitelnými písmeny a zní: *Učte se ode mne, neboť jsem tichý a pokorný srdcem* (Mat. 11, 29).

Co by bylo možno stručněji přednésti a čemu snáze rozuměti a se naučiti? Dostačí jen opět a opět si to s ochotnou pílí čísti a v život uváděti, pozorujíc ctností plný obraz Bohočlověka Ježíše Krista. Všecek jeho život, jeho řeči a jeho obcování oplývaly tichostí; všecko, co kdy konal, hlásá rovněž tuto nauku. Proto si též vyvolil učedníky, kteří byli výborně schopni tuto nauku si osvojiti, a zejména Matku, která počavši jej zvolala: »Shlédl na poníženost děvečky své« (Luk. 1, 48).

Proto i sám řekl: »Velebím tebe, Pane a Otče nebe i země, že jsi tyto věci skryl moudrým a chytrým, t. j. pyšným, a zjevil jsi je

maličkým, t. j. pokorným« (Luk. 10, 21).

2. Pokora je základem všeliké ctnosti; bez ní nemá žádná ctnost ceny. Proto dí sv. Řehoř, že všecko dobré zachází a hyne, není-li to podepřeno pokorou. A jiný svatý praví, že lepší jest nemíti žádné ctnosti, nežli se pro ctnosti pyšně vyvyšovati. Neboť jako pýcha je kořenem každého hříchu, tak zase pokora je živoucím základem všeliké svatosti, jako pramen, z něhož ve čtyřech proudech vyvěrají všecky ostatní ctnosti i věčný život. Žádná ctnostná cvičba se nevyrovná dolině pokory, neboť v této dolině roste tichost, poddajnost, mírnost, trpělivost a dobrota. A sv. Augustin praví: »Kdo je na světě nejpokornější, je nejsvětější.«

5. Pokora je hluboké údolí bohatě proudící milosti Boží, neboť kde Bůh nachází pravou pokoru, tam tvoří veliké věci. Bůh vlévá svou milost nejraději v srdce pokorné, jakož jest psáno: »Pokorným dává svou milost (Jak. 4, 6). Všecko, co proudí, přirozeně prchá s výšin a hledá hloubky. Tak i milost našeho Pána: prchá od hor pýchy a plyne do údolí pokory. Proto vlil v blaho-

slavenou Pannu moře milostí ten, od něhož všecka milost pochází, poněvadž ona byla korunou pokory.

Pokora opět napravuje porušenou lásku. Dopustíme-li se totiž něčeho Bohu nelibého – to se děje častěji, než jsme si vědomi — pak jediná pokora jest s to, opět zjednati smír. Pokorné vyznání hříchů se totiž tolik Bohu líbí, že nám naši nepravost odpouští. Uznání a vyznání hříchů vyhlubuje údolí pokory. A když hříšník zpokorní a pocítí svou bídu, požaluje si milosrdnému Bohu a poznává Boží vznešenost a svou nízkost. I sestoupí s výšiny nebeské sladký vánek milosti Ducha Svatého a prověje kající srdce a Ježíš Kristus, Slunce spravedlnosti a milosrdenství, jenž trůní na výsosti na pravici Otcově, zasvítí do hlubiny duše, neboť kdykoli k němu v pokoře přistupujeme, sklání se k nám svým milosrdenstvím. Tak se stalo i rozmilé kajícnici Magdaleně, když padla k něžným, požehnaným nohám líbezné věčné Moudrosti. Církev svatá o ní pěje: *Flavit auster et fugavit aquilonem* — »Něžný vánek Ducha Svatého ji provanul,

když božské nohy svými srdečnými slzami zalévala.«

4. Pokora je dolem plným duchovní útěchy, bezpečnou skrýší božského pokladu, prostrannou síní pravé lásky, líbeznou nardovou vůní Ducha svatého, libozvučným hlasem volajícího na poušti, jejž věčný Otec vždy slyší a vyslyší. Je trojitou komnatou, jež do sebe zve a vábí Svatou Trojici. Boží Výsost shlíží ráda do údolí pokory, a kdybys byl ze srdce pokorný, přitahoval bys Boha do své duše. Proto volá sv. Augustin k nejsvětější Trojici: Jakkoliv vysoko trůníš, přece pokorní jsou tvým příbytkem!

5. Jediná pokora též je s to, odraziti všecky útoky nepřítelovy a ze všeho pro sebe těžiti. Onemocní-li pokorný, děkuje Bohu a je pak tím horlivější ve službě Boží. Tupí-li ho lidé, děkuje Bohu a myslí si, že Bůh to proto dopouští, aby se nevyvyšoval, a zdá se mu, že by zasluhoval ještě mnohem více potupy. Prokazuje-li se mu čest, cítí se jí nehoden a ponižuje se pak tím více. Milý sv. Bernard byl učenější než papež nebo kterýkoliv učenec; avšak nepokládal se za

víc než za prach, po němž šlapal. Neboť, iak dí sv. Řehoř: »Kdo poctívá dobrého člověka, trýzní ho v nitru.« Nebo si myslí, že Bůh to dopustil pro jeho slabost, aby mu dodal odvahy.

Pokorný vždy vítězívá, neboť přemáhá sebe pomocí pokory. Podle slov sv. Bernarda právě touto ctností se naučíme sebe pravdivě poznávati a sebou pohrdati. Kdo pak opravdově sebe přemůže, nemá již nepřítele, jenž by mu škodil, neboť svět a zlý duch proti nám nebojují leč skrze nás a nikdo nám neškodí tolik jako my sami.

6. Maličký, pokorný překonává všecky věci a jediný se stává vyvoleným. V ten rozum píše sv. Augustin, že se nikdy nedočetl, že by srdce pokorné zahynulo. Neboť co urovnává lépe cestu k Bohu než pokora? Ta je pravou cestou k blaženosti, a kdo tou nejde, zbloudí. Všecky vnější skutky nic nepomohou bez pokory, více se Bůh jimi roztrpčuje než usmiřuje, poněvadž se nebudují na onom základě, na němž celá stavba, život člověkův a všecky jeho činy musí býti stavěny, nemá-li se vše shroutiti.

7. Poněvadž tedy pokora tolik dobrého nám přináší, Bůh často dopouští, aby člověk padl do té neb oné chyby, aby ještě hlouběji pronikl do své nicoty. Ano, Bůh leckdy nechá člověka po celý život v chybách, aby i sám se pokořoval i od těch, kteří s ním obcují, byl pokořován a ještě hlouběji do své nicoty vnikl. Neboť čím hlubší a nižší, tím vyšší.

8. Usiluj tudíž s všelikou pílí, abys sebe umenšoval a ničil; pak budeš vpravdě vyvýšen a k velikým věcem vyvolen. »Pane«, pravila Mechtilda Magdeburská, »že jsem se všem tvorům poddala, táhl jsi mne přes všecky tvory k sobě.«

VII

O VLASTNOSTECH PRAVÉ POKORY

1. Pokora je vnitrné schýlení a ponížení srdce a mysli před mocí a vznešeností Boží.

Vězme však, že sv. Bernard píše o dvojí

pokoře: obojí sice je zrozena z pravdy, ale jedna nemá tepla, druhá je má. První je pěstěna více rozumem než láskou. Rozjímá-li totiž člověk o Boží velikosti a své nepatrnosti, a že Bůh k němu byl tak věrný, on však k němu nevěrný, a uváží-li, kdo Bůh jest a co proň vykonal, nachází dosti důvodů, jež mu praví, že se musí ponížiti a pokořiti. Poněvadž tato pokora pochází spíše z rozumu než z lásky, sluje spíše jasnou než hřejivou. Neboť mnozí uvažují sice, co Bůh pro ně vykonal a kdo jest, a ponižují se a zahanbují se, avšak nesnesou náležitě, jestliže je někdo jiný potupí. A utrpí-li potupu, jsou vyrušeni a rozčileni. A tu se jejich rozum zatemňuje a zapomínají na vše, co jim rozum byl dříve řekl. Neboť pokora jako každá jiná ctnost jest kon vůle: rozumem ji poznáváme, ale na chuť jí přijdeme teprve láskou, poněvadž bez lásky žádná ctnost nemá nadpřirozené chuti.

2. Druhá pokora jest zároveň jasná i hřejivá, neboť pěstuje se spíše láskou než rozumem, třebas by nebyla bez porozumění. Patří-li totiž pokorný, milující člověk mi-

lujícím okem na velikost našeho Pána a na jeho věrnost, a jaký Bůh jest a co pro nás vykonal a proč to vykonal, a že to vykonal z pouhé lásky a že sám tím není blaženější, a uváží-li pak, co je sám a jak se prohřešil proti tak velikému Pánu, tu pociťuje takové opovržení k sobě, že ani neví, co si pomysliti. Nezná místa tak nízkého, aby si nemyslil, že zasluhuje ještě nižšího a potupnějšího. A diví se, že není schopen ještě více se ponížiti. Naříká pak svému věrnému příteli, Bohu, že sebou neumí ještě více pohrdati, a odevzdává se úplně v jeho ruce a zapírá se a podrobuje se ve všem svaté vůli Boží.

3. Opravdově pokorný tedy především smyšlí nízce o sobě. Snaží se zmenšovati a skrývati dobro, jež koná, chyby však i nepatrné přísně posuzovati. Vyznává se sv. Augustinem, že člověk sám ze sebe nemá než hřích, a že kdyby sebe větším se něco zdálo, bez Boha by to nebylo dobré. Myslíme-li tedy, že něco jsme, a přejeme-li si býti ctěni, klameme sami sebe.

Pro své bližní však má člověk opravdově pokorný oko přívětivé, takže i nepatrné

jejich ctnosti velmi oceňuje a veliké chyby za malé počítá nebo omlouvá tím, že se jich dopustili z křehkosti nebo v dobrém úmyslu, nebo že Bůh je připustil k prospěchu jiného, aby upevnil jeho pokoru nebo aby jej povzbudil k větší horlivosti v jeho službě. Říká si též, že by v podobném pokušení mnohem tíže klesl, a děkuje Bohu, že naň takového pokušení nedopustil.

4. Za druhé pokládá se člověk vpravdě pokorný za nehodna darů Božích, že Bůh jej živí a neustále zachovává. Přece však děkuje Bohu bez přestání a s velikou pokorou za všecky ty dary. Nevypíná se, ani se nechlubí, nýbrž vzdává Bohu čest za všecky jeho dary a hledá Boha ve všem. Ani jeho řeči, ani způsoby ani skutky se mu nezdají ničím. Proto mluví málo a neodvažuje se jiné poučovati nebo kárati, leč ze svaté lásky nebo z povinnosti; a i tehdy to činí s bázní.

5. Za třetí z toho plyne, že pokorný netoliko sebou pohrdá, nýbrž i snáší, je-li od jiných tupen. Sebou pohrdati není ještě důkazem pravé pokory; ale přijímati pohr-

dání od jiných, zejména od těch, kteří jsou nepatrnější, to je známkou hluboké pokory, neboť to proniká až do morku.

Pokora totiž vede k pravému sebepoznání a v sebepoznání člověk pokorný nejen sebou pohrdá, nýbrž přeje si pohrdání i od jiných, neboť jinak by sebou v pravdě nepohrdal. Jako pyšný miluje sebe nade všecky lidi, ne jak v pravdě jest, nýbrž jak se sám vidí vzácným a velikým, a tudíž si přeje, aby ho všichni měli za velikého a vzácného, tak si žádá člověk opravdově pokorný, jenž sebou pohrdá a se snižuje, aby i jiní jím pohrdali a jej snižovali. Neboť nemilujeme-li něco a nemáme-li to za cenné a důstojné, pak netoliko sami tím pohrdáme a zavrhujeme to, nýbrž očekáváme, že i jiní tím budou pohrdati a zavrhovati to. Tak si počíná pokorný člověk vůči sobě.

Pokorný nepřijímá pohrdání z rukou lidských, ani se rozčiluje proti těm, kdož mu ubližují, nýbrž přijímá je z ruky Boží, jakožto sloužící k jeho blahu, jsa přesvědčen, že Bůh používá oněch lidí jako svých nástrojů.

6. Ano, dokonale pokorný se dokonale raduje, je-li tupen, aniž k tomu zavdal příčinu. Každé příkoří pokládá za nepatrné vzhledem k věčné cti Boží, věda, že tím se Bohu připodobňuje a zalibuje, poněvadž nic lepšího není na světě než trpěti pro Boha. Takto pokořování dává pokornému podnět, aby se radoval, že Bůh naň nezapomněl.

7. Na to snad někdo namítne, že jsou přece mnozí, kteří se radují, jsou-li ctěni, a mrzí se, jsou-li tupeni, a přece si myslí, že sebou pohrdají. Ale takoví právě nejsou ještě náležitě pokorní. Neboť kdo nesnáší lhostejně, nýbrž se rmoutí, je-li tupen a raduje se, je-li ctěn, ten ať ví, že ještě sebou opravdově nepohrdá, a ať nemyslí, že je opravdově pokorný, neb v něm bují a vládne ještě kořen pýchy.

Na konec tedy ještě stručně vylíčme člověka pokorného. Ponižuje se ne na oko nebo pouhými slovy, nýbrž vskutku a v pravdě, a je rád, pozoruje-li, že jiní o něm nízce a pohrdlivě smýšlejí, jakož i sám o sobě v pravdě smýšlí. Neboť opravdově

pokorný chce býti pokládán za nehodného, ne však za pokorného; proto je rád, je-li tupen, a chválí spravedlnost Boží, jež dopouští, aby byl od lidí utlačován a tupen, aby se ješitně nevypínal. Raduje se, nedostává-li se mu klamné chvály aneb není-li častován lichotivými řečmi, jež by jej mohly oklamati, a chválí dobrotu Boží, jež ho chrání marné cti od lidí, aby jen v Bohu hledal a nalézal dokonalou radost a pokoj. Vzdychá v štěstí a raduje se v neštěstí. Bývá sklíčen v bohatství a pláče v radovánkách. Trápí se v povýšenosti a raduje se v nedostatku. Časnou chválou pohrdá a má se za nehodna jakýchkoli poct. Prchá lži a klamu a miluje pravdu. Na pozemské věci zapomíná a touží po věčných. Nezná nic z toho, co je ve světě, aby si zasloužil statků nebeských. Nechlubí se a není sebevědomý. Svých darů a milostí nepřičítá sobě, nýbrž vyznává pokorně, že všecky pocházejí od dobroty Boží. Touží vždy být skryt, možno-li to beze škody pro bližního, aby ani nejmenší skvrna chlubivosti nebo pýchy na něm neulpěla.

8. Ó, vy všichni, kteří jste zde tupeni, tupí-li vás svět, pomozte mu v tom ještě. Pomněte slov sv. Bernarda: »Dospěje-li kdo k tomu, aby toužil po tom, po čem zřídka kdo touží, totiž po pohrdání a tupení, dospěje klidu a pravé svobody.«

VIII

ZDÁNÍ A SKUTEČNOST

1. Nezřídka se zdá zlatem, co v podstatě není ani měď. Tak se mnozí líbí sami sobě a domnívají se, že jsou velicí v životě a vznešení před Bohem, zatím co ve mnohém chybují. Poněvadž sobě neumřeli, mají milostí poskrovnu a před velebností Boží mnoho neznamenají. Třebas by byli rozumní a učení, ale zalibují si v sobě a touží i jiným se líbiti, a to je odvrácení od Boha a hlavní kořen všech hříchů.

2. Z toho vyplývá, že by rádi vynikali nad jiné, ba nade všecky lidi, kdyby toho mohli dosíci. Třebas i mluví rozumně, ano

i pokorně o své nicotě, jako by skutečně ctnost pokory měli, a u sebe jsou větší než dóm. Chtějí velikými býti a jeviti se, klamou však lidi a zvláště sebe. Nikoho rádi neposlouchají, naopak touží, aby všichni poslouchali jejich mínění. Jsou hašteřiví a svévolní, proto se jim zdá, že mají pravdu a každý, kdo jim odporuje, že se mýlí. Snadno se rozčilují, rozjitřují a hněvají a ve svých řečech, činech i v chování jsou prudcí, falešní a nedůstojní. Proto je nemožno žíti s nimi v pokoji.

Nemají však ani sami v sobě klidu. Odsuzují mnohé, jenom ne sebe. Proto často pojímají podezření, myšlenky závistivé a nepříznivé proti těm, kdož se jim nezamlouvají. Tím si sami působí trýzeň a zmatek.

3. Domýšlejí se také, že všecko lépe vědí a dělají než ostatní. Slyší-li věci, jimž nerozumějí a jichž neznají, mluví při tom, jako by jim důkladně rozuměli a jako by všecko znali. Chtějí kdekoho poučovati, napomínati a kárati, sami však od nikoho nesnesou poučení, napomenutí, pokárání; domnívají

se, že jsou nejmoudřejší na světě. Utiskují a snižují rádi podřízené nebo i sobě rovné, kteří jich nectí nebo velmi nectí. Stíhají a tupí jiné a jsou povahy posměvačné, netrpělivé a drsné, poněvadž jejich nitro není zlahodněno pomazáním Ducha Svatého. Chtějí mítiu jiných, i dobrých lidí vždy první slovo a skrývají svou pýchu pokornými obraty slovními a svou závist zdáním spravedlivosti. S těmi, kteří jim pochlebují, se přátelí, uslyší-li však jiného někoho chváliti, nesnesou to, neboť se jim zdá, že jejich vážnost tím upadá.

Nevědí ani, jak vychváliti a oceniti před lidmi i nejmenší dílo, které vykonají. Jsou totiž zaslepeni tím, čím býti chtějí, a dělají z nepatrností veliké událostia domýšlejí se, že věci jsou takové, jak jim je jejich zlomyslné srdce ukazuje.

Ve všem, co konají, nehledají nic jiného, než aby se zdáli a viděni byli. Spílají sobě, aby byli chváleni; dávají si vinu, aby se jevili nevinnými; pokořují se, aby byli vyvýšeni; ukazují trpělivost, tichost, lásku, mírnost, dobré chování a krásné jednání,

aby byli od lidí chváleni a váženi; neboť nic jiného nemilují a nezamýšlejí a nežádají ve všem svém počínání. Tak jejich ctnosti se projevují jen jako klamné zdání.

4. Jsou-li do očí chváleni nebo káráni, pozná se, jací jsou. Proto je každé ponížení nebo zmenšení bolí; pomáhají si pak sami, neboť chtějí ve všem se jeviti dobrými; myslí si, že se jim křivdí, jsou-li trestáni nebo pokořováni.

Říkají ovšem na svou omluvu, že musí lidem dáti dobrý příklad a nesmějí nikoho pohoršiti. Jářku, chcete-li dáti dobrý příklad a nepohoršovati, vydávejte se za to, co jste v pravdě, a buďte mírní, ústupní, přívětiví a trpělivě snášejte potupy.

5. Stihne-li je nějaké protivenství, chudoba, bída, potupa, utrpení, ztráta, trest, nemoc, bývají tak roztrpčeni a zlostni, že nevědí, jak si vylíti svůj vztek. Nechtějí nic trpěti, poněvadž přec nikdy nic zlého neučinili.

Proto bývají též plni úzkosti a starosti z budoucích nemocí, ze smrti, z pomyšlení na věčnou spravedlnost. Poněvadž sebe mi-

lují nezřízeně, ne pro Boha a v Bohu, bývají v pochybnosti a strachu o budoucnost. Bývají velmi citlivi k radosti i žalosti a plni zbytečných starostí a strachů pro marné věci. Bojí se ztráty života a jmění a možného okradení, aby snad jim nebylo žíti v chudobě, ponížení, nemoci a bez přátel a pozemských statků.

6. Takoví lidé, ať jsou ve světě nebo v klášteře, mají se vůbec za nejlepší ze všech, ve skutečnosti však jsou neschopni dospěti pravé svatosti. Proto zkoumej se každý, nemáš-li na sobě některou z těchto chyb. Ať je to kterákoliv, dlužno ji potírati a přemoci, sice nemožno nikdy dosíci pravé svatosti.

Jsme povinni odumírati hříchům, chceme-li žíti pro Boha. Nic, ani radosti, ani strasti, nás nesmí zdržovati, chceme-li uzříti království Boží. Dlužno zavírati srdce i mysl věcem pozemským a otvírati je Bohu a věčným věcem. K tomu však je potřebí, abychom sebe zapírali a nic nemysleli o sobě ani o tom, co jsme kdy vykonali nebo vykonáme. Musíme poznati, v čem sebe mi-

lujeme a hledáme; musíme sobě umírati a sebe potírati.

7. Postavme se tedy na poslední místo přede všemi lidmi, jako bídní hříšníci, kteří ze sebe nic nemají a nemohou a nic dobrého nechtějí, nýbrž všecko jen pomocí a milostí Boží. Nestyďme se něco Bohu milého vykonati, i když se to světským lidem zdá směšné. Ctěme všecky lidi více než sebe a milujme bez výjimky všecky v Bohu a pro Boha. A co na nás Bůh sesílá, trpme k jeho cti, v prostotě v něj důvěřujíce. Na tomto základu pokory můžeme pak stavěti budovu ctností a naše srdce nalezne pravý klid, jehož bez pokory dosíci nelze.

IX

PROSTŘEDKY A POHNUTKY K ZÍSKÁNÍ POKORY

1. Chceme-li dosíci té vzácné ctnosti pokory, musí nám k tomu především pomoci původce všeliké pokory, Bůh sám. Neboť

bez jeho milosti nezmůžeme nic, s ní přemnoho. Milost Boží zmůže neméně než pýcha v pyšných, to jest: jako pyšný se raduje z vyvýšení a poct, tak se pokorný skrze milost Boží ještě mnohem více a opravdověji raduje z ponížení a pohrdání. Neboť milost Boží je mocnější než nezřízená přirozenost a dovede nezřízenou náklonnost k povyšování proměnit ve zřízenou náklonnost k ponižování.

2. *Za druhé* nám pomáhá k pokoře láska. Kdo chce dokonale nabýti ctnosti pokory, uč se Boha dokonale milovati, neboť láska Boží je matkou pokory. Jak v nás roste láska k Bohu, tak v nás roste i pohrdání k sobě samému. Neboť láskou k Bohu poznáváme, že jsme sebe nesprávně milovali, a táž láska k Bohu nás naučí milovati se správně. Milujeme pak sebe správně, ponižujeme-li se před velebností Boží a pohrdáme-li sebou. Jakou měrou se dovedeme pro Boha ponižovati, takovou Bůh v nás je vyvyšován; jestliže však sebe pýchou a sebeláskou vyvyšujeme, Bůh je v nás snižován. Jako na váze jedna miska tím výše vystupuje, čím

hlouběji druhá klesá, zrovna tak i Bůh v člověku tím více je vyvyšován, čím více člověk vnitrným, pravým sebepoznáním se ponižuje. Podobně zase, milujeme-li se nezřízeně, jest v nás umenšován Bůh, t. j. milost a ctnost.

3. *Za třetí* nabádá nás k pokoře úvaha o velikosti Boží a naší ubohosti. On je povznesen nad všecko tvorstvo a nade všecko lidské chápání. Je tak veliký a podivuhodný, že ho všichni rozumní tvorové dohromady nestačí pochopiti. Je tak vysoký a podivuhodný, že všecko z ničeho stvořil a že může, co chce; my lidé však jsme z ničeho vznikli a v prach se obrátíme; a čím zevrubněji se pozorujeme, tím opovržlivějšími se shledáváme. Neboť co v nás je chybného — a toho je mnoho — to máme sami ze sebe; a je-li v nás něco ctnostného — a toho je pramálo, zejména srovnáme-li to s tím, co jsme mohli míti, kdybychom byli Bohu vždy vyhověli — máme to od Boha. Prokazuje-li se nám tedy čest pro naši ctnost, křivdí se nám, neboť ta čest náleží jen Bohu, jenž je původcem ctností; pohrdá-li se však

námi, máme si býti vědomi, že se nám děje po právu.

4. K pokoře nás vede *za čtvrté* úvaha o ponížení Boha v jeslích. Snížil-li se vznešený Bůh, že se stal až děťátkem, kdo se smí ještě nadýmati? Četl jsem jednou v Písmě slovo, jemuž teprve nyní začínám rozuměti: »Láska srovnává nerovné!« Láska zapomíná sebe a spojuje srdce; co pak by neměla způsobiti přeněžná láska věčné Moudrosti? Opojení lásky naučilo vyvolené pohrdati nádherou, šlechtictvím, pohodlím, přáteli a statky. Vznešení knížata se stali chudými sluhy, přáteli Božími, aby se připodobnili něžné Lásce Děťátku. Zaslepila však láska někoho více než Boha samého? Opustil kdy milující pro milovaného více než on?

Proto povstaň, dítě, a odlož svou povýšenost a skrytou hrdost, nepyšni se svou tělesnou urozeností, svou skvělostí, svými přáteli a skloň se k svému Milému v jesličkách. Viz, jak věčná Moudrost je tichá a mlčící; neumí mluviti. Byl v nebesích a nyní leží v chlévě; byl mezi anděly a nyní leží s hovádky. I zavolej: »Ó miláčku můj, Ježíši,

ponořuji se dnes ve tvé ponížení, abys mne pozdvihl k věčné důstojnosti.«

5. *Konečně* má nás vábiti k pokoře následující úvaha. Pro nás se stal Syn Boží nejchudším, nejnižším, nejopovrženějším člověkem na zemi a vytrpěl nejpotupnější a nejtrpčí smrt, jakou by člověk mohl vytrpěti, že ani kapky krve v jeho drahocenném těle nezbylo a na jeho svatém, drahém, krásném a líbezném těle se nenalezlo neporušeného místečka ani zvící špendlíkové hlavičky - tak bylo poraněno a rozdrásáno. A tu smrt mu připravili ti, které z ničeho k tak veliké cti stvořil, aby s ním stejné blaženosti požívali. Z lásky podstoupil hořkou smrt, aby odpykal nepravost svých mučitelů. Svou věrnou lásku věnoval i těm, kteří mu strojili smrt, když pněl v tak hrozné, trpké hanbě na kříži. Jeho ruce byly rozpjaty, aby je objaly; jeho hlava nakloněna, aby je políbila; jeho srdce otevřeno, aby se v něm usídlili; jeho krev vylita, aby v ní byli umyti.

Za to všecko, co Bůh, náš Pán, ve své lidské přirozenosti pro nás vykonal, aspoň

jsme mu děkovali? Naopak, byli jsme mu nevěrní a znovu jsme ho hříchy křižovali; posly Boží jsme tupili a usmrtili, kolikrátkoli jsme dobrým napomenutím a dobrým příkladem svatých lidí pohrdli a následovali svých nezřízených náklonností.

Uvažujme o tomto nevděku a jak skrovné a nepatrné máme poznání své ubohosti vůči skutečnosti. Tím se v nás zrodí veliké pohrdání sebou: nebudeme pak ani moci pochopiti, proč jsme Boha více nectili a sebou více nepohrdali. Věru, kdybychom Bohu i tak velikou čest vzdávali, jakou mu kdy vzdali všichni tvorové a vzdáti by mohli, mělo by se nám to zdáti ještě ničím; a kdybychom dovedli sebou tolik pohrdati, jako kdy všichni tvorové, mělo by se nám to zdáti pranepatrné proti tomu, čeho jsme zasloužili tím, že jsme my, tak nepatrní a bídní, tolikrát urazili Pána tak velikého, jenž je tak podivuhodně vznešený a nás tak vroucně miloval.

6. Věru, uvážíme-li, jak Bůh pro nás byl povržen, že byl jako oblásek, po němž se šlape a jehož si nikdo nevšímá - jakož sám

ústy prorokovými dí: »Červ jsem a ne člověk a povrhel lidu« - a uvážíme-li pak, kdo a co jsme my, a poznáme-li, jak jsme zlí a mrzcí a nehodní jakékoli útěchy a darů Božích, tu se cítíme vpravdě zahanbeni a pokořeni, a myslíme, že země nás nemůže již ani nositi a každý tvor na nebi i na zemi že musí proti nám povstati a na nás svého Tvůrce pomstíti a nás všemi trýzněmi mučiti; že jsme právem měli býti věčně zatraceni a státi se podnoží všech zlých duchů v pekle, ano že by to vše bylo ještě málo u srovnání s hříchy, jichž jsme se v tak velikém počtu a rozmanitosti dopustili proti Bohu, svému Stvořiteli a Vykupiteli. V přítomnosti Boží vidí se člověk vpravdě horším a nižším všech tvorů, ano horším než sám ďábel.

7. Patř tedy na svého Boha na kříži a pozoruj sám sebe a uč se pokoře. Viz velikého, mocného, věčného Boha, jenž jediným slovem stvořil nebe i zemi a opět je může zničiti; viz, jak sám chtěl býti zničen pro své bídné tvory. Styď se, člověče smrtelný, že sis kdy hleděl cti, přednosti a pýchy,

a ber na sebe kříž, ať přijde odkudkoli, skloň svou pyšnou mysl pod jeho trnovou korunou a následuj svého ukřižovaného Boha s poddajnou myslí, s pravým umenšováním sebe. Byl-li tvůj veliký Bůh od svých vlastních tvorů dokonce ničen a odsouzen a ukřižován a umřel, sluší se, abys s trpělivostí a pokorou se pohružoval do jeho utrpení a jím se vzdělával.

X

O CTNOSTI POSLUŠNOSTI

1. Poslušnost je prvorozenou dcerou pokory, neboť jediné pokorný dovede ze srdce býti poslušen.

Co jest poslušnost, pozná se z toho, co je svévole. Svévole chce vždy jen kráčeti po svém a Bůh aby jí následoval; činí jen, co sama chce a ne co Bůh chce. Svévole je pyšná, nepoddajná, od Boha odvrácená a je zdrojem vší špatnosti. Svévole by chtěla vládu nad Bohem i nade všemi lidmi; je hašteřivá a nespořádaná ve všem.

Poslušnost však je ctnost, kterou člověk zapírá svévoli a ochoten je konati, co mu Bůh přikázal. Poslouchati znamená mítimysl pokornou, poddajnou, ohebnou a pohotovou ke všemu dobrému.

2. Poslušný se podřizuje především příkazům a zákazům Božím - vůli Boží. Neboť Bůh nám sám poroučí, bychom jeho přikázání s pravou poslušností zachovávali a jeho nejmilejší vůli ve všem konali. Řekl: »Chceš-li vejíti do života, zachovávej přikázání« (Mat. 19, 17). A jindy: »Budete-li zachovávati přikázání má, zůstanete v milování mém, jakož i já přikázání Otce svého zachovávám a v lásce jeho zůstávám« (Jan 15, 10).

Láska je »první a největší přikázání«; ale opravdově milovati můžeme jen v křesťanské víře.

Chceš-li přikázání Boží zachovávati, musíš tedy i věřiti a v Boha důvěřovati a své svědomí podle křesťanského zákona a ustanovení svaté Církve od hříchů očišťovati.

Hlas Boží a hlas Církve jsou jediný hlas, neboť hlas Boží mluví hlasem svaté

matky Církve ve všech jejích naukách, radách a příkazech. Poslušnost tudíž činí člověka též poddajným k Církvi svaté, k jejím svátostem, k jejím představeným, k nauce, k příkazům, radám a všem jejím obyčejům a zřízením.

Poslušnost nás podrobuje též všem ostatním představeným pro Boha; činí nás povolnými a ochotnými přijímati rady jiných, přizpůsobiti se jejich jednání a vycházeti jim vstříc v jejich tělesných i duchovních potřebách.

3. Nic není Bohu tak milého a člověku tak potřebného, jako tato pokorná poslušnost. Bohu jest jediný dobrý skutek, vykonaný z pravé poslušnosti, milejší než stotisíc z vlastní vůle v neposlušnosti. Nelze mu podati zde příjemnější oběti než pokorné, poslušné srdce (1. Král. 15, 22). Vždyť i věčný Syn Boží, Kristus Ježíš, pro člověka byl poslušen svého nebeského Otce až k hořké smrti kříže.

4. Poslušnost je ctnost, bez níž žádné dílo, byť sebe větší, nemá veliké ceny, kdežto mnohem menší dílo, z poslušnosti vyko-

nané, je mnohem cennější. Vezměte sebe nepatrnější dílo: poslušnost je činí ušlechtilejším, dokonalejším a záslužnějším než největší díla, jež se konají z vlastní vůle. Jeden žalm se pomodliti v poslušnosti je tolik jako mnoho žalmů se pomodliti. Je větším divem pravé svatosti konati ochotně, co poslušnost ukládá, než mrtvého vzkřísiti z hrobu.

Kdo koná poslušnost, ať se nebojí, neboť je na pravé cestě a následuje Krista. Nic nezamešká, koná-li jen to, co je mu přikázáno, a neutrpí škody. Na kolik se zapíráme a poslušností sobě odumíráme, na tolik Bůh se v nás rodí svou milostí a svými ctnostmi. Ano, pak může Bůh bez ustání a bez překážky v nás konati svá díla, pak hojnou měrou do naší duše přitéká proud jeho milosti, jež každou ctnost zúrodňuje.

Poslušný se může neustále k Bohu povznášeti, neboť milostí je oproštěn od sebe a má svou duši v rukou (Žalm 118, 109), aby ji dal, komu chce a kdy chce; má sebe v moci a odevzdal se v přelíbeznou vůli Boží.

Poslušnost působí mír s jinými, neboť jen opravdově poslušný člověk může býti opravdově mírumilovný. Právě proto též bývá milován od celého okolí, neboť se byl zřekl svého svévolného chtění a nechtění. Nečeká též na výslovný rozkaz a neváhá s výkonem, nýbrž jakmile vůli pozná, ihned ji ochotně vykonává.

5. Leč jak málo je těch, kteří mají tuto dokonalou poslušnost a svou vlastní vůli zapřeli a nechtějí, aby Bůh poslouchal jich, nýbrž naopak jsou vždy hotovi konati, co jest vůle Boží, tážíce se neustále se sv. Pavlem: »Pane, co chceš, abych činil?« Mnohému by bylo milejší nositi žíněnou košili nebo mnoho se postiti neb jiné tělesné umrtvování a námahy snášeti, nežli se zříci vlastní vůle pro Boha, složiti ji v cizí ruce a poslouchati. Pamatuj však, že kdo žije podle své libovůle, ve všech svých dílech shledá Boha svým odpůrcem.

6. Měj tudíž mysl poslušnou a podrobuj se ochotně Bohu a všem lidem, nejmenšímu jako největšímu, jako činil sv. Tomáš Akvinský, jenž bez rozmýšlení a bez odmluvy

pokorně chodil se světlem za spěšným spolubratrem ve městě, kdež bydlel. Tak čiň i ty. Buď toho mínění, že všichni mají více práva než ty, a nevzpírej se nikomu, ponechávej, pokud možná každému jeho právo.

Konej pak svou poslušnost až k smrti, jak sv. Pavel dí o Kristu, že pro nás byl poslušen až k smrti. Na tuto poslušnost často mysleme a jí se posilujme, neboť kdo nebude na konci shledán ve svaté poslušnosti, nebude míti podílu na poslušnosti Kristově.

XI

O VLASTNOSTECH PRAVÉ POSLUŠNOSTI

1. K pravé poslušnosti náleží za prvé, aby byla *rozvážlivá*, t. j. dlužno zkoumati, zda příkaz není proti zákonu Božímu; neboť nesmí se poslouchati proti Bohu. Nepříčí-li se však příkaz vůli Boží, pak je poslušnost tím užitečnější a ušlechtilejší, čím ochotnější.

2. Za druhé třeba poslouchati *s čistým*

úmyslem, t. j. jediné ke cti Boží a ne pro vlastní prospěch. Neboť poslušnost jen pro slávu Boží rozlišuje syny od nádeníků a robotníků. Na slávě Otcově jim více záleží než na mzdě; a získávají jediným skutkem více než námezdníci za mnoho let, neboť tito, třebas by konali své úkoly pilně a svědomitě, přece při tom hledají sebe a pracují více pro vlastní zisk nežli z pouhé poslušnosti k oslavě Boží.

3. Za třetí pravá poslušnost budiž *radostná,* neboť veselého dárce miluje Bůh (II. Kor. 9, 7), kdežto vynucená služba se Bohu nezamlouvá. Chceš-li však radostně poslouchati, uč se hodně milovati, neboť láska vše usnadňuje a není díla tak těžkého, aby láska ho neulehčila a ráda svému milému neobětovala.

4. Za čtvrté pravá poslušnost je též *hbitá,* bez váhání. Jakmile poslušný uslyší rozkaz, jest hotov jej vykonati, neboť více jest nakloněn konati, co se mu káže, nežli své vlastní plány prováděti. Více zalíbení má v nejmenším, z poslušnosti vykonaném skutku, nežli ve mnohem větším, z vlast-

niho popudu podniknutém, neboť si žádá ve všem se zapírati, aby zcela náležel Bohu. Proto poslušný nepoužívá slov: »Chci tak a tak«, »to neb ono«, ba ani: »Nechci« nebo »chci«, nýbrž jeho stálou mluvou jest ona nejvznešenější modlitba, již se možno modliti: »Pane, dej mi, co *ty* chceš, a čiň, Pane, se mnou ve všem podle své vůle.« Neboť kdo z poslušnosti se odřekne své vůle a nechce sebe, ten chce jen Boha.

5. S tím souvisí, že vpravdě pokorný je za páté též mužný a *odvážný*, chápaje se příkazu s tak statečným srdcem, že mu sotva nějaký příkaz může býti těžký. A i kdyby mohl vykonati i sám vše, co jiní kdy vykonali, přece jen by myslil, že málo vykonal. Je tak odvážný a čestný, že zapomíná, co vykonal, a hledí jen na to, co mu ještě zbývá vykonati a co též jen z vědomí povinnosti koná. V tom také nachází sílu a žádá si vždy více konati.

6. Za šesté je člověk opravdově poslušný též *zbožný;* neboť co koná, koná z pravého úmyslu a k slávě Boží a nikoli k svému zalíbení. Cokoli se mu přikazuje,

přijímá z ruky Boží. Proto též hned nechává začaté dílo, jakmile se mu přikáže jiné, i kdyby dřívější bylo sebe významnější; neboť milejší je mu nepatrný skutek v poslušnosti, nežli veliký ve svévoli. Kdo pak se domnívá, že poslušnost je těžká, ten ještě nezakusil, co je pravá poslušnost, neboť jako Bůh je ušlechtilejší než přirozenost, tak i poslušnost je vzácnější než svévole. A cokoliv se koná pro Boha, to musí Bůh sám sebou nahraditi.

Proto nelpěme na ničem, byť to bylo sebe důležitější, s takovou příchylností, abychom to svobodně a rádi neopouštěli, kdyby nám to zákonití představení zakazovali. Neboť dobrý úmysl, který jsme při velkých dílech měli, totiž konati je k slávě Boží, nám přece zůstává, vyhovíme-li jiným, a k tomu máme ještě ctnost poslušnosti, která je Bohu milejší než každé sebe větší dílo svévole.

7. Konečně pravá poslušnost je též *pokorná,* neboť je dcerou pokory. Taková byla poslušnost Ježíše Krista. Že svou duši vydal na smrt, bylo znamením poslušnosti; že pak sklonil hlavu, bylo známkou veliké

pokory, jež byla v jeho srdci, neboť zvolal: »Otče, v ruce tvé poroučím ducha svého.« Jako by řekl: »Otče, byl jsem poslušen až k smrti a ve všem jsem vykonal Tvou vůli; nyní přijmi ducha mého! Dokonáno jest!«

Tak čiňme i my. Všecko, co se nám káže, přijímejme se skloněnou hlavou, aby bylo znáti, jak s tichým srdcem pokorně jsme poslušni; neboť pokora vždy činí mysl tichou. Pomysli, pro koho jsi sebe, t. j. svou vůli, poslušnost dal v oběť, totiž pro lásku Boží. A na vše, co se ti káže, říkej: »Můj Pane, Otče a Spasiteli, konám to rád z lásky k tobě, přijmi mou vůli a poslušnost v oběť k tvé chvále.«

8. Pokorná poslušnost Kristova se projevovala též tím, že se bez reptání vydal v ruce hříšníků, aby s ním činili, co chtěli. To měli na očích svatí a proto se všichni snažili s velikou dychtivostí býti též poslušni a své mínění zapírati a všecka hnutí sebelásky přemáhati.

Budeme-li pokorně poslušni ve všem, srdcem i skutkem, bez reptání a odporování, pak okusíme ovoce poslušnosti: neboť

nikdo není tak chud na milosti, aby poslušností se nerozzelenal a nekvetl a nerodil ovoce. Pokorná poslušnost je nejpříhodnější přípravou k přijetí milosti Boží. Toho zakusí každý, kdo bez nucení, radostně a ochotně poslouchá. V největší poslušnosti zakusí největší slast a bude radostněji hotov k slávě Boží poslouchati, než jiný poroučeti.

XII

BOLESTNÉ ZAHYNUTÍ

1. Z poslušnosti vyplývá zapírání své vůle a svého mínění, neboť toliko poslušný dovede svou vůli podle vůle jiných zapírati.

Svévolný člověk nemá spojeni ani s Bohem, ani s lidmi. Co si umíní, na tom tak houževnatě lpí, že ho nikdo od toho neodvrátí, neboť lpí na sobě tolik, že se stěží dá přemoci. To pochází z pýchy.

2. Ach, jak je kdekdo pln vlastní vůle! A proto viděti tak málo silných mužů, kteří se Bohu podrobují. Vše je plno vlastní vůle,

vlastního já, a proto hledají ve všem jen své. Proto nemají lidé klidu ani radosti z toho, co konají, neboť nejsou vnímaví k milosti Boží. Neklid člověka totiž pochází jen ze svévole, ať se to pozoruje čili nic. Jen láska zjednává v člověku klid; ta však se svéhlavostí se nesnese. A co nenávidí Bůh v člověku tolik jako svévoli?

Zmařte svévoli, praví sv. Bernard, a nebude již pekla: neboť proti čemu zuří pekelný oheň, ne-li proti svévoli?

3. I kdybys opustil vnější svět a uzavřel se v poustevně nebo v klášteře, přesto vystupuje v tobě celý svět a přemůžeš jej toliko s velikou námahou a pílí a s Boží pomocí, neboť mnoho silných, vzteklých nepřátel máš v sobě překonati, kteří stěží kdy budou dokonale přemoženi.

Mnozí lidé prchají vnějším záležitostem a vyhledávají různá místa, způsoby života, lidi a díla, brzy to, brzy ono, poněvadž nemají klidu. To však nezaviňují vnější věci. Proč ti překážejí věci, ať jakékoliv? Protože se na ně upínáš a v nich spočíváš. Kdybys byl prost náklonnosti, mohl bys držeti celé

království a neškodilo by ti. Popatř tudíž do svého nitra, zkoumej, co ti nejvíce překáží, co tě zdržuje, po tom pátrej a ten kámen vyvrz do moře. Jinak kdybys i celý svět proběhal, nic nezískáš. Jen jediné ti pomůže: umříti své vlastní vůli a svým žádostem.

Nepochybuj, že ty sám jsi překážkou, poněvadž se nezřízeně miluješ a vyhledáváš. Proto začni nejdříve u sebe a opusť sám sebe. Věru, neustaneš-li sebe nezřízeně milovati a k věcem lnouti, budeš nacházeti neklid a překážky, ať kamkoli se obrátíš nebo prchneš. Kdo sebe neopustí, bude vždy méně nalézati to, co hledá, právě tak jako ten, kdo s pravé cesty zbloudí; čím dále jde, tím více bloudí. Čím více to neb ono volí, tím více má svého vlastního; čím více pak má vlastního, tím více bloudí. Třeba tedy nejdříve sebe opustiti a tím se opouští všecko; v čem sebe nacházíme, v tom se máme opouštěti.

4. Svatý Petr řekl Pánu: »Pane, my jsme opustili všecko,« a přec neopustil nic než síť a loďku. Ale sv. Řehoř k tomu dodává: »Kdo maličko opouští ochotně, opouští

nejen to, nýbrž všecko, čeho svět a lidé žádají a dosíci mohou;« neboť kdo opouští svou vůli a sebe, opouští všecky věci tak opravdově, jako by bývaly byly jeho majetkem. Kdyby člověk opustil království a celý svět a podržel si sám sebe, neopustil nic. Opouští-li však sám sebe, opustil všecko, ať potom drží cokoliv, bohatství, čest a jiné vnější statky. Proto řekl náš Pán: »Chce-li kdo za mnou jíti, zapři sebe sám,« neboť na tom záleží vše.

5. Naší přirozenosti však se venkoncem příčí hynouti ve všem sobě a vlastní vůli umírati. Vždyť nic není člověku vlastnějšího nad jeho svobodnou vůli. A však i tuto dlužno s porušenou přirozeností zkrotiti a zlomiti a přemoci. Jsou-li i mnozí povahy tiché a klidné a tudíž i mnohem snáze projdou, jsou zase mnozí, kteří nikdy nemají v srdci ticha a klidu, nýbrž roztodivnými myšlenkami, starostmi a útoky jsou trápeni. Takoví nesmějí býti lehkomyslní, chtějí-li dospěti života podle vůle Boží. Jejich spásou je boj, tím se mohou státi dokonce ušlechtilejšími lidmi než ostatní.

Zrno pšeničné musí nutně umříti, má-li přinésti úrodu: umře-li, přinese hojnou úrodu (Jan 12, 24). V tom se nic nepořídí pouhým přáním, žádáním a prošením, jest třeba platiti. Co nic nestojí, nemá ceny. Kdyby toho bylo možno dosíci žádostmi, prosbami a přáními, bez námahy a práce, tak aby to nebolelo a nebylo trpké, bylo by to jen něco nepatrného. Ale není to věc nepatrná. Nepatrné jest opustiti hrady a země, zlato a stříbro, těžší však jest opustiti sama sebe z celé duše. V ničem se nevyžaduje tolik srdnatosti, zápasu a boje, jako jde-li o to, abychom sami sebe zapomněli a zapřeli.

6. Podporuje-li nás tedy někdo v tomto boji a pomáhá-li nám, odkazuje nás v naši nicotu, měli bychom to přijímati s velikou vděčností a láskou; měli bychom býti rádi, že jsme poněkud tísněni a stíháni. Neboť potlačuje a stíhá se v nás jen to, co i my máme nenáviděti a co i Bůh nenávidí, totiž nezřízená láska. Kdo by se horšil, pomáhá-li se mu stíhati jeho nepřítel? Jen blázen! Jsme tedy blázni, rmoutíme-li se, že se útočí na naši sebelásku, která přece zaviňuje, že

nemůžeme povznésti srdce a mysl volně a dokonale k Bohu.

7. Ach, kdybychom chápali, jaký užitek nám přináší toto umírání sobě samému, dychtili bychom po tom, jako bychom měli býti povýšeni na knížata a krále. Co nám je nejprospěšnější, tomu nejvíce unikáme, a co nám je nejškodlivější, to stále vyhledáváme. Všecky vnější skutky pramálo pomohou, není-li dříve spořádána vůle a upraven směr ducha. Ach, je to bída, že světská srdce se více namáhají o mrzké, pomíjející věci, než vyvolení Boží o nejvyšší dobro, o Boha. Každé sebezapření přináší novou radost a nový život; neboť jakou měrou se vzdáváme sebe a příchylnosti k věcem, takovou měrou Bůh vchází do duše se svým bohatstvím. Kdybys i tisíckrát za den sobě umřel, každému tomu odumření by odpovídal nový půvabný život.

Neboť náš Pán praví: »Kdo nenávidí duši svou, zachová ji« (Jan 12, 25). A čím silnější a vnitrnější je smrt, tím silnější a vnitrnější jest život jí odpovídající.

Každý nový život však rodí opět nový

život, nové světlo a novou lásku, takže člověk je zaplaven milostmi a jeho rozum osvícen božským světlem a vůle zapálena ohněm božské lásky, takže může zvolati se sv. Pavlem: »Kdo nás odloučí od lásky Kristovy?« (Řím. 8, 55).

8. Kdo tedy chceš míti podíl na všech dokonalých darech Božích, dbej, aby ti žádná smrt neušla, zapíraje se ve všem, v čemkoli sebe nalezneš. Vytrpíš-li všecky smrti, budou ti jaksi všecky dary uděleny. Ach, jak bohatnou, kdož stále umírají, neboť je bez počtu smrtí, které můžeme podstoupiti, podle slova prorokova: *Propter te mortificamur tota die,* »Pro tebe se umrtvujeme po celý den« (Žalm 43, 22).

9. Není člověka, jenž by se byl tak docela přemohl a umrtvil, aby již neměl co opouštěti, poněvadž právě sebelásku nikdy není možno z kořene vyhladiti a zlé kořínky vždy znovu dorůstají.

Proto dlužno, abys vždy znovu a znovu odumíral. Jedna vlaštovka jara nedělá; teprve když jich mnoho přiletí, ví se, že se blíží léto. Kdo se jednou, dvakrát, desetkrát

přemůže, není tím ještě dokonalý; činí-li to však opětovně a vytrvale, přece něco zmůže. Dáváme se do díla tak dlouho a tolikrát, až je vykonáno. Dej se Bohu zcela a úplně, jak si toho přeje, abys vpravdě mohl o sobě říci: *Non sum!* »Nejsem!«

XIII

JEST TŘEBA VŮLI SVOU VE VŠEM BOHU OBĚTOVATI

1. *Kdo mně slouží, mne následuj, a kde já jsem, tam bude i služebník můj* (Jan 12, 26), řekl náš Pán. Slova ta jsou plna vznešeného, bohatého smyslu a bylo by možno o každém napsati knihu. Chceme však jen ukázati, kdo jsou praví služebníci, kteří Bohu vpravdě slouží. Jsou to ti, kteří ho následují. A jak ho následují? Kam a jak je vede, t. j. na všech cestách a ve všem.

Kdo chce Bohu sloužiti jen podle své volby, neslouží vlastně Bohu. Chce-li Bůh takového člověka vésti jinou cestou, on se

obrací a není už jeho služebníkem, neboť se odvrací od Boha, jemuž jedině by měl ve všem sloužiti, a to ne podle své vůle, nýbrž podle nejmilejší vůle jeho.

2. Bůh nestvořil naší vůle, abychom si ji vlastnili, nýbrž pro sebe. Kdo ji tedy drží jako své vlastnictví, je zloděj, poněvadž bere Bohu jeho zákonitý majetek a slouží své svévoli hříchy. A tak se stává otrokem hříchu. A jsa otrokem hříchu, je též otrokem ďáblovým a dostane se mu též odplaty ďáblovy.

Praví přátelé Boží však svou vůli tak spojili s Bohem, že nechtějí nic, než co Bůh chce. Žijí s ním jeden život, mají s ním jednu vůli a on žije v nich svou milostí s přemnohými dary. Všecko, co Bůh s nimi v čase i ve věčnosti činí, slouží jim k největší radosti.

4. Co Bůh sesílá na ty, kteří jeho vůli pilně hledají, je též vskutku pro ně nejlepší. Byť se i něco jiného zdálo lepším, přece by to nebylo tak dobré; neboť Bůh chce jen to a ne něco jiného, a to nutně je pro tebe nejlepší, ať je to nemoc, chudoba, hlad,

žízeň, odnětí zbožnosti a vroucnosti neb cokoliv jiného, co Bůh dopouští nebo nedopouští, co Bůh ti dává nebo nedává; vše to je pro tebe nejlepší. Pečuj jen o to, abys ve všem hledal slávy Boží. Co potom on tobě činí, je nejlepší.

4. Snad namítneš: Kterak zvím, je-li co vůlí Boží či není? Avšak kdyby něco nebylo vůlí Boží nebo jeho dopuštěním, nestalo by se to. Je zvláštní, ptá-li se nemocný, je-li vůlí Boží, aby byl nemocen. Víš-li však, že je to vůle Boží, měl bys nemoc přijímati s takovou radostí, že utrpení nepokládáš za trýzeň, nýbrž za nejlepší pro sebe. Proto měl by sis toho i přáti, a nic by se ti nemělo více zamlouvati.

Kdybych se chtěl někomu stůj co stůj zalíbiti a věděl bych jistě, že v šedých šatech se mu lépe líbím než v jiných, nebyly by mi žádné šaty milejší než šedé, i kdyby byly sebe pěknější. Nuže, pozorujte sebe, jak vaše láska je utvářena. Milujete-li Boha náležitě, budete zajisté voliti to, co se Bohu nejvíce líbí a čím se jeho vůle na nás nejlépe vyplňuje. Byť to připadalo sebe těžší,

neoddáváš-li se tomu rád, není tvá láska dokonalá.

Modlíme se denně: »Otče, buď vůle tvá!« A děje-li se pak jeho vůle, horšíme se a nelíbí se nám to. Míníme-li svou modlitbu upřímně, musíme pokládati, co Bůh chce a činí, za nejlepší a v tom si nejvíce libovati.

5. Kdo pojímá vše, co Pán sesílá, za nejlepší, uchovává si ve všem a všude dokonalý klid, neboť vůle Boží se stala vůlí jeho. To je nejdokonalejší a nepoměrně lepší, než kdyby naše vůle se stala vůlí Boží. Na př. onemocníš-li, nechtěl bys sice býti zdráv proti vůli Boží, ale chtěl bys, aby vůlí Boží bylo, abys byl zdráv. Bude-li však vůle Boží vůlí tvou a onemocníš-li, řekneš prostě: Ve jménu Páně! Zemře-li ti přítel: Ve jménu Páně!

Kdo svou vůli Bohu obětuje a řekne: »Pane, čiň se mnou, co chceš,« vyřkl nejvyšší modlitbu. Ač totiž je líbezné dojíti vyslyšení u Boha, prosíme-li ho v modlitbě o milost a o pomoc, je přece mnohem líbeznější obětovati se vůli Boží a jí přede vším a nade vše a ve všem si žádati. Proto

též nejvznešenější modlitbou, kterou Kristus, náš drahý, rozmilý Přítel, se kdy modlil, byla slova: »Otče, ne má, nýbrž tvá vůle se staň!« To bylo Otci nejpříjemnější slovo a nejlíbeznější a jež ho nejvíce uctilo; a Synu bylo nejprospěšnější, ďáblům pak nejškodlivější a nejstrašnější. Neboť vzdáním lidské vůle Kristovy jsme všichni, chceme-li jen, spaseni.

Vůle Boží je tedy milujícímu, pokornému nejvyšší radostí a slastí. Ovšem podle ducha, neboť přirozenost při tom je stlačována, zato však Bůh vyvyšován a člověk obohacován dary Božími. Zapřelť sebe a svou vůli a vše za vše dal a nežádá a nechce za to nic, leč co Bůh chce dáti.

6. Kdo se dobrovolně s vůlí Boží sjednotí, raduje se i z Boží spravedlnosti i z jeho milosrdenství. Líbí se mu vše, co Bůh chce, ať to radost či žalost. Dává a přijímá, miluje a nenávidí s ním, neboť je s ním sjednocen a má s ním jednu vůli.

7. Kdyby se i tobě takto vůle Boží líbila, byl bys už nyní jako v nebi; byť se ti stalo nebo nestalo cokoliv, žil bys bez starosti a

trudu. Kdo však žádá něco jiného než vůli Boží, je stále v strasti a bídě, neboť bude mu často snášeti násilí a bezpráví a mnoho zlého.

Věru kdo by úplně obětoval svou vůli, byl by pánem celého světa a měl by slastný život. Kdo by jen vůli Boží byl poddán, tomu by všichni tvorové byli poddáni a sloužili by mu. Ano, co dím? I Bůh by plnil ve všem jeho vůli; neboť odvrátíme-li se od věcí a přilneme jen k Bohu, můžeme-li se z hloubi srdce modliti: »Ach, miláčku srdce mého, vykonej svou vůli na mně ubohém hříšníku, jak tvá čest toho žádá a ne podle mé vůle«; musí nám Bůh vyjíti vstříc ve všem, čeho je nám potřebí.

8. Tu však se namane překážka. Oddá-li někdo svou vůli úplně do vůle Boží a pevně si umíní a řekne: »Pane, co chceš ty, chci i já a nic jiného«, přepadne ho bázeň a strach při pomyšlení na vše to hrozné, co mu bude konati a trpěti, na nemoci a rozličná utrpení, jež naň přijdou. Tu pevné předsevzetí ochabne a zakolísá. Kdo však chce dobře žíti, musí býti volný a prostý

takového strachu, musí statečně čeliti utrpením a protivenstvím. Když náš Pán šel na horu Olivetskou se modlit, zachvělo se též jeho člověčenství strachem z bezměrného utrpení, jež naň kvačilo. V opravdové úzkosti se potil krvavým potem. Proto volal k svému věčnému Otci: »Možno-li, odejmi tento kalich ode mne.« Ale jakmile přemohl lidskou bázeň, dostalo se mu božské posily a vpravil se opět do věčného řádu Prozřetelnosti. Tak budiž i nám milé vše, co Bůh nám dává, radost i strast, štěstí i neštěstí, zdraví i nemoc. Všecko přijímejme jako dobré dary z ruky Boží. Není vznešenějšího a užitečnějšího života nad takový. A při takovém životě bychom stále podivuhodně rostli.

Ó Bože věčný, mám-li si přáti, nevím, co jiného si přáti, než sobě a všem věcem odumříti a jen tobě žíti a tebe celým srdcem milovati.

XIV

O CTNOSTI TRPĚLIVOSTI

1. Ze zapírání vlastní vůle se rodí trpělivost, neboť jen ten může býti ve všem dokonale trpělivý, kdo svou svévoli zapřel a vůli Boží i vůli lidí podřídil.

Trpělivost je ctnost, která nás učí klidně snášeti obtíže pronásledování a utrpení. Získá se jen v utrpení a protivenství, neboť, osvědčuje-li se každá ctnost jen v boji, tím více dlužno si trpělivosti vydobýti bojem. Kdyby mi nikdo nepůsobil hoře, kterak bych mohl tuto ctnost projeviti? Často a mnoho o trpělivosti přemýšleti, aniž by co zlého na člověka dorážel, neznamená ještě nic; u takových lidí by bylo tak málo této ctnosti jako u těch, kteří by chtěli býti chudí bez nedostatku, pokorní bez ponižování, cudní bez umrtvování, nábožní bez napínání těla, dobročinní a lidem milí bez dobrých mravů.

Jsou-li mnozí v těžkostech netrpěliví, nečiní je zlými protivenství, nýbrž to jen

na nich odhaluje chorobu netrpělivosti, podle slov sv. Řehoře, že protivenství odhaluje, co se v nás skrývá. Netrpělivý se podobá postříbřenému měděnci: ten, dokud není v ohni, zdá se stříbrný, vloží-li se však do ohně, ukáže se, že je z mědi. Nečiní ho oheň měděným, nýbrž jen objevuje měď, jež se skrývala pod zdáním stříbra.

2. Ctnost trpělivosti je tím větší, čím vzácnější. Jsou lidé cudní, jsou lidé cvičící se v chudobě, pokoře a v postech, kteří rádi dávají almužny, rádi se modlí a jiné v dobrém vyučují; ale málo je lidí, kteří by byli pokorně trpěliví, jsou-li tupeni, pomlouváni, snižováni.

3. Trpělivost v utrpení je něco většího než mrtvé křísiti a jiné divy činiti; je úzkou stezkou, stoupající k bráně nebeské. Trpělivost v utrpení je živoucí obětí, libou vůní vzácného balsámu a krásnou podívanou pro zástupy nebeské. Nikdy se při turnaji nehledělo tak napjatě na rytíře, jako nebešťané patří na člověka pokorně trpícího.

Malé utrpení trpělivě snášeti znamená

nepoměrně více, praví sv. Bernard, než množství jiných skutků vykonati. Kdybys měl učenost všech hvězdářů a mluvil jazyky všech lidí i andělů a měl vědomosti všech bohovědců, neprospělo by ti to tolik, jako dovedeš-li se ve všem svém utrpení odevzdati a podrobiti Bohu.

4. Kdybychom byli opravdu trpěliví, ničeho lepšího by se nám nemohlo dostati, než když nás lidé stíhají a tupí a utrpení nám působí. Ano čím více by se nám toho dostávalo, tím větší potěšení by nám působili. Ke každému utrpení bychom volali: Buď vítán, drahý příteli, zde bych se tě nebyl nadál; vítám tě s velikou ponížeností.

Ach, kdyby lidé důkladně poznali, jak velice je přemilé utrpení spojuje a snoubí s Bohem a jak rychle zahání zlého ducha, že pozbývá nad nimi moci, běhali by jistě každému kříži na mnoho mil cesty v ústrety a děkovali by vážně všem, kdož je jakkoliv sužují a zarmucují, a žehnali by radostně a vděčně jejich cesty a byli by nadmíru šťastni, že nalézají a mohou nésti tolik křížů.

5. Trpělivost je školou klidu, neboť bez

ni není možno nabýti klidu, poněvadž jen trpělivost je lékem všech strastí. Je-li i tělo všelijak trápeno, zůstává přece duch, jenž je trpělivý, v klidu, jakož řekl náš Pán: »Trpělivostí svou ovládnete duše své« (Luk. 21, 19).

Tak trpělivost ulehčuje i trýzně a obtíže těla, neboť čím netrpělivější a nepokojnější je člověk v duši, tím více se též trápí na těle. Kdo by tudíž byl opravdově trpělivý, cítil by v největším stíhání a tupení největší radost, neboť trpěti k věčné oslavě Boží chutná sladce.

6. Kterak bychom neměli všichni trpělivě, ano radostně trpěti, rozjímáme-li, jak a co trpěli svatí? V největších trápeních a mukách byli plni radosti. Tak sv. Ondřej spatřiv svůj kříž, pozdravil jej s velikou radostí: »Vítám tě, kříži, po němž jsem tak dlouho toužil: tím slavnější budu před svým Králem, čím dokonaleji budu trpěti bolesti a muka.« A sv. Vincenc pravil k soudci: »Dovedu tím více trpěti, čím více mne mučíš; neboť čím krutěji proti mně běsníš, tím jsi ke mně milostivější.«

Uvažme, že i svatí byli lidé jako my a že Bůh je stejně ochoten a stejně mocen, aby nám pomáhal, jako pomáhal jim. Není se nám tedy styděti, že nejen nedovedeme nic trpěti, nýbrž ani trpěti nechceme?

7. Zastydíme se však ještě více, uvážíme-li utrpení Pána pánů, Krále králů, jež podstoupil z pouhé lásky pro nás, jeho trpké bolesti a potupnou smrt mezi dvěma zloději, že ani kapky krve ve svém předrahém těle nepodržel.

Trpěl-li věčný Bůh a Pán tolik potup a muk pro nás, nesluší se, aby všichni, kteří by rádi byli jeho přáteli, též rádi trpěli, co Bůh dopouští, ať jest to zaviněno či nezaviněno? Zajisté, měli bychom s radostí a klidem trpěti, když Kristus Pán, hlava naše, tíže než všichni lidé potupu a hanbu trpěl.

Ach, jaké utrpení ti bude kruté nebo těžké, uvážíš-li dobře, že ten, jenž v božské bytnosti panuje ve věčnosti své v skvělosti svatých (Žalm 109, 3), jenž je odleskem podstaty Boží (Žid. 1, 3), sestoupil do žaláře tvé nízké pozemské přirozenosti? Které utrpení by ti nezesládlo, rozvážíš-li všec-

ky trpkosti svého Pána a Boha, a jakých muk se mu dostalo od vysokých i nízkých, ode všech těch, kteří přecházeli pod křížem? Jak tehdy jasnost světla věčného byla poplvána, posmívána a potupena?

Ano, to nám má ulehčiti naše utrpení, neboť dobrý rytíř nenaříká na své rány, popatří-li na krále, jenž s ním je raněn. Vždyť Kristus nám nabízí jen nápoj, který dříve sám pil, nekáže nám nic, čeho by dříve sám nebyl činil nebo trpěl.

8. Zajisté, uvážíme-li, co Kristus vytrpěl pro nás a pro urážky, které jsme způsobili my jemu, jenž přec je jediný Pán a bez něhož není žádného, jest se diviti, že nás ještě může mrzeti pro něj podstupovati utrpení, byť sebe větší. On je vzor trpělivosti, učí nás, jak se mu v utrpení připodobniti. Když jednou blažený Jindřich Suso se velmi vážně obrátil na Boha a prosil ho, aby ho naučil trpěti, ukázal se mu v duchovním vidění obraz ukřižovaného Krista v podobě Serafína, jenž měl šestero křídel; dvěma přikrýval hlavu, dvěma nohy a dvěma létal. Na dvou dolních křídlech

bylo napsáno: Přijímej utrpení ochotně; na prostředních: Snášej utrpení trpělivě; na horních: Uč se trpěti v Kristu!

Poněvadž tedy Ježíš Kristus, náš podivuhodně věrný Přítel, se tak úplně zapřel, že nejen trpělivě, ale i radostně pro slávu svého Otce a pro naše blaho trpěl, snášejme i my trpělivě pro jeho věčnou slávu vše, co nás stihne, ať od něho, nebo od lidí, nebo od ďábla.

9. Ježíš Kristus však netoliko chce býti vzorem trpělivosti, on nám chce dáti i ovoce svého utrpení. Sv. Tomáš praví, že každé, i sebemenší, vnitřní i vnější utrpení je odleskem předůstojného utrpení Kristova. Každým utrpením můžeme bráti podíl na celém utrpení Páně, jako bychom je sami byli podstoupili. Bez ovoce jeho utrpení bylo by naše utrpení neplodné.

10. Proto chce Ježíš Kristus býti též korunou našeho vítězství, neboť nechce, abychom trpěli nadarmo. I nejmenší utrpení pro slávu Boží je pro nás výhodnější, než kdyby nám dal celý svět, neboť byť utrpení bylo sebe menší, chce Bůh, snášíme-li je

trpělivě pro něho, dáti nám za to nic méně než sebe sama. Proto pravil jeden mistr: »Mnohem blaženější je ten, koho Bůh zde políbí kopnutím, než koho políbí usměvavými rty. Raději bych umíral s těmi, které Bůh na tomto světě nechá utlačovati a stíhati, nežli s těmi, které zpovyká velikými útěchami a slastmi.« Kdo dovede dobře oceniti čas a věčnost, chtěl by raději sto let vězeti v ohnivé peci, nežli nejmenší odměnu za nejmenší utrpení pro věčnost ztratiti. Utrpení se skončí, odměna však bude bez konce.

XV

JAK ROZMANITÉ A UŽITEČNÉ JE UTRPENÍ

1. Kdo na zemi je bez utrpení? Věru, nikdo. Pyšné hrady a mohutná města zmohou proti němu zrovna tak málo jako červcové pláště a hedvábné oděvy.

Tím méně může býti bez utrpení člověk, který chce býti dobrý a dospěti k Bohu,

neboť dobře snášené utrpení zdokonaluje člověka a je cestou k blaženosti. Každý má svůj kříž, ať je jakýkoliv. Unikneš-li jednomu, potkáš druhý. Utec, kam chceš, čiň, co ti libo, utrpení neujdeš. I Kristus musil trpěti a tak vejíti do své slávy (Luk. 24, 26).

Chvíli snad ti pomůže Bůh, nadnášeje kříž na jeho nejtěžším místě. Tu ovšem se člověk cítí tak volný a svobodný, že se mu zdá, jako by nikdy nebyl nic trpěl, neboť tehdy nic neví o bolesti. Ale jakmile Bůh zase břímě povolí, dolehne opět na člověka celou svou tíží a hořkostí a nesnesitelností.

2. A však utrpení, jež Bůh sám na nás sesílá skrze své přátele i nepřátele, jsou mnohem prospěšnější a ušlechtilejší než utrpení, která si člověk sám přivodí. Kristus nás nevykoupil bolestí, kterou si sám přivodil, nýbrž bolestí, kterou mu způsobili jeho nepřátelé, aniž ji zavinil.

3. Leckdy Bůh dopustí na člověka těžké utrpení bez jeho viny. To činí, buď aby jej vyzkoušel, jak pevně stojí nebo jak je s ním, jak často čteme ve Starém zákoně; nebo zamýšlí tím jen svou oslavu, jako v Evangeliu

čteme o slepém od narození, o němž Kristus Pán řekl, že nezhřešil.

Mnohé utrpení však bývá zaviněno, jako utrpení lotra, jenž byl s Kristem ukřižován a jehož Kristus spasil, protože se ve svém utrpení k němu obrátil.

Mnohý trpící nezavinil svého přítomného utrpení, ale má na sobě něco hříšného a za to Bůh naň sesílá utrpení. Tak Bůh navštěvuje pyšné a trestá jejich zpupnost trpkým pokořením ve věci, v níž právě jsou docela nevinni. Jiné utrpení na nás Bůh sesílává ne tak za trest, jako spíše z přátelské, upřímné lásky, aby jimi oslabil naše vady a zdokonalil nás. Neboť utrpení vyhlazuje v člověku vše, co je Bohu protivného a nepříjemného. Tím se stává, že Bůh přebývá u takového člověka, neboť dokonalost nás činí Bohu milými, připodobňuje nás k němu, spojuje s ním a vyvyšuje.

4. Poněvadž právě utrpení člověka tak zdokonaluje, že Bůh musí bydliti v jeho srdci, jakož sám dí skrze proroka: *Cum ipso sum in tribulatione,* »U něho jsem v utrpení« (Žalm 90, 15), nechává Bůh často dobré lidi

neustále trpěti. Tak Bůh tomu navykl i ctih Jindřicha Susa, že když se jedno utrpení skončilo, rychle se dostavilo nové. Tak si Bůh s ním hrál neustále.

5. Jiná utrpení zase Bůh dává člověku z lásky, aby ho tím ušetřil jiného, většího utrpení. Tak dopřává Bůh mnohým lidem zde si odpykati očistec, nemocemi, chudobou a pod.; nebo je nechá skrze ďábelské lidi trýzniti, aby při smrti byli ušetřeni hrozného střetnutí s ďáblem.

6. Mnozí lidé však nemají jiného utrpení, než které si sami připravují, a to tím, že bezvýznamné maličkosti zraňují jejich přecitlivělost. Tak si připravují utrpení umělé, kde ho vpravdě není.

Mnoho nicotného a neutěšeného utrpení zakusí ti, kteří se chtějí líbiti světu; ti si velmi krušně zasluhují pekla.

7. Jsou též lidé, které Bůh často vnitřně napomíná, aby se k němu obrátili, oni však odkládáním odporují, i přitahuje je Bůh utrpením. Ať kamkoli zamíří, aby Bohu unikli, Bůh je stíhá časným neštěstím a přitáhne je tak pevně, že mu neuniknou, a tak

dojdou blaženosti chtěj nechtěj. To však je nesmírná milost od Boha, a měl by člověk za ni velmi děkovati. Leckdo byl synem věčné smrti a usnul tvrdým spánkem; utrpením však byl probuzen a vzkříšen k dobrému životu. Nejedna divoká a nezkrotná povaha byla hojným utrpením jako divoké zvíře sevřena do klece; kdyby však jí bývalo bylo dopřáno času a příležitosti, byla by všecko podnikla, aby unikla věčné blaženosti!

8. Jiní však trpí z pravé, vroucí lásky, jako mučedníci, kteří ve všech svých rozličných mukách těla i duše milému Bohu tak radostně svou lásku dokazovali.

9. Netrp tedy nerad. Naříkáš si příliš, co vytrpíš. Ale ještě se ti neřine po tvářích krev z utržených ran, jako kdysi mučedníkům. Uvaž, že ať odkudkoliv ti utrpení přichází, může ti prospěti, přijímáš-li je z ruky Boží a jemu obětuješ a s ním přemáháš. Bůh skličuje a křižuje člověka, jak který toho potřebuje a jak je přístupný milostem Božím, jednoho tak, jiného jinak, někoho víc, někoho méně; ale každé utrpení, jež Bůh

na tebe sesílá, vychází z hlubin jeho nevýslovné lásky a přináší ti větší užitek než největší a nejlepší dar, jaký by ti jinak mohl dáti nebo kdy dal.

Jedna sestra z řádu sv. Dominika často toužila uzříti našeho Pána v podobě dítěte. Jednou tedy se jí Pán zjevil při modlitbě jako děťátko. Leželo však v otepi ostrých trnů, že ho nemohla vyprostiti, leč když do nich statečně sáhla. I poznala, že kdo chce Boha opravdově dosíci a požívati, musí se podrobiti všem ostrostem a utrpením.

XVI

O CTNOSTI TICHOSTI

1. Z trpělivosti se rodí tichost. Tato ctnost učí klidu a pokoji ve všem, zapuzujíc všelikou hořkost, hněv a prudkost. Říká se: Tichému nic není trpkého. Umí vše klidně snésti: tvrdá slova, tvrdé zacházení a všecku nespravedlnost páchanou proti němu nebo jeho přátelům: zůstává při všem spokojen,

neboť tichým býti znamená klidně trpěti.

Jako ctnosti trpělivosti, tak i této ctnosti nabývá člověk jen tím, že trpí protivenství. Tichost i trpělivost dlužno si vybojovati bojem s protivenstvími.

Kdysi pohané trápili křesťany a přátele Boží, nyní to činívají nezřídka na oko dobří křesťané a jejich rány se zarývají hluboko, poněvadž to jsou naši sousedé a příbuzní. Sloužíš-li celým srdcem Bohu, říkají, že nemáš rozum, že jsi podivín nebo že jsi na scestí. Tu přichází tichost a nabádá tě, abys to přijímal od Boha a ne od lidí. A tak setrváš v pravém pokoji a řekneš si: »Co na tom, co ti kdo dělá, jen máš-li Boha přítelem?«

2. Chvilku to ovšem bolí — mlčeti na hanlivé řeči a neozvati se na obranu a nemstíti se. Takové rány vnikají hlouběji než rány meče, než se na ně zvykne. Více než žíněné košile, nežli železné řetězy bolí, má-li hodný člověk vůči nehodnému mlčeti a oněměti a neopláceti. »Dosavad ses bil vlastníma rukama,« uslyšel bl. Jindřich Suso jednou u vidění, »a přestával jsi, kdy jsi

chtěl, a byl jsi k sobě milosrdný. Nyní tě Bůh odejme tobě a bez obrany tě vydá cizím, aby si tě vypůjčili. Několik slepců nadobro zašlape všecku tvou slávu. Tento útlak tě bude víc boleti než tíže ostrého kříže na tvých raněných zádech; neboť dřívější tvé cviky tě u lidí zveličily a proslavily, zde však budeš ubit a musíš býti zničen!«

Blažený však, kdo se takovým člověkem zrodil, neboť se vtiskne do hlubokých ran Božích, spojí se s božským Srdcem, zalíbí se Bohu i lidem, pročež Ježíš Kristus řekl: »Blahoslavení tiší, neboť oni ovládnou zemi.« Setrvává v klidu, ať naň dolehne cokoliv, neboť Duch Boží přebývá v pokorném a tichém srdci; jest blízek Bohu a slyší jeho hlas, kterého hněvivý nikdy neslyší. A kolikrátkoliv svou vůli při návalech hněvu a pomsty zlomí, tolikrát působí, že Bůh se ho ve všem zastane a povolí své pomstě a zvláštní odměnu mu připraví.

3. Ježíš Kristus sám nás předešel příkladem mlčenlivé trpělivosti a tichosti při tupení a všem svém utrpení. Byl bičován, posmíván, bit, před Kaifášem pohaněn a hodným smrti

uznán, před Pilátem křivě obžalován a na smrt odsouzen, před Herodem v bílé roucho oděn a jako blázen zesměšněn. Avšak jako nejtišší beránek při všem tom neotevřel úst.

Trp tedy i ty tiše, působí-li ti někdo potupu, zármutek neb utrpení slovy neb skutky. Či jsi snad také nehoden, abys kráčel ve stopách Ježíše Křista? Stihne-li tě hořkost, vejdi do sebe a uznej se ještě více za nic, nežli tě kdokoliv jiný pokládá. Vrz se pod nohy všem, jako bys byl jejich onucí. Jako onuce se nechá tahati od psa, jak se mu chce, ať si ji vyhazuje nebo shazuje nebo po ní šlape, tak se chovej i ty: ať si tě vynášejí nebo snižují a tupí, přijímej to klidně. To je kořen a základ tvé blaženosti. Z toho se rodí pak tichá vlídnost nejen k představeným, nýbrž i k nejnižším, neboť je slušno a spravedlivo, aby onuce byla nohama šlapána.

4. Měl by ses těšiti z příležitosti k cvičení a pěstování tichosti a pokládati se jich za nehodna, neboť cvikem se pěstí a sílí ctnost. Utržíš-li od někoho potupu a porážku, měl bys s laskavou tichostí a dobrotou hledati, jak bys mu za to zvláštní službu prokázal;

pohrdne-li jí, jako bys ho tím chtěl potupiti, neměl bys přec ještě ustávati a prokázati mu zvláštní službu, pokud ti to možno.

Když bl. Jindřich Suso někdy pohrdlivě odvrátil obličej od těch, kteří ho utiskovali, byl za to znovu potrestán a uslyšel v sobě hlas řkoucí: »Pomni, že já, tvůj Pán, jsem neodvrátil svého krásného obličeje od těch, kteří po mně plivali.« I želel toho trpce a obrátil se zase s velikou dobrotou.

5. Alespoň bys měl mlčeti a zavříti ústa, zakousnouti v sobě nelibost a umrtviti ji, a uvidíš, že se ti uleví. Takto vyhojíš svou tichostí cizí trpkost, vyhojíš cizí rány a sám zůstaneš neporaněn. Promluví-li se proti tobě slovo a ty na ně odpovíš deset a mručíš proti zlobě jiného, jako dva psi na sebe mručí a štěkají a kousají, nemáš zbraně tichosti. Ztrácíš tuto ctnost a s ní i klid.

6. Mnozí chtějí napravovati cizí chyby a sami upadají do mnohem větších. Jednají z horkokrevnosti a z nakvašení a mluví příkrá slova a dělají chmuřivé posunky a zlostně se tváří. Takoví ničí nejen svůj klid, nýbrž i bližních. Nemůžeš-li se hněvati bez hříchu,

nechej hněvu, neboť, jak praví jeden praotec, hněvivý člověk je Bohu protivný, i kdyby veliké divy činil. Jest velikým mistrovstvím uměti se hněvati bez hříchu, jak je nám přikázáno (Žalm 4, 5). Chceš jinému hasiti dům a svůj zapáliti? Ušetři raději svého domu, jakož i domu jiného. Chceš bližnímu vyhojiti maličkou ránu, a přitom mu zasadíš dvě neb tři. Narazíš-li na chyby bližního neomaleně a přísně a prudce, jako bys chtěl hlavou zeď proraziti, je to jisté znamení, že božská láska v tobě vychladla nebo chladne.

7. Chraňte se tedy pro Boha takového bouření a kypění proti svým bližním a myslete sami na sebe. Zkrušte svou neumrtvenou povahu, aby nevybuchovala tak dravě jako divoké, nezkrocené zvíře. Jak ošklivé je to u rozumného člověka, jemuž přec Bůh ve své dobrotě udělil tolik světla a v jehož přirozenost vštípil vlohu k laskavosti, že by i dravou zvěř mohl ochočiti, kdyby jen na sebe dbal a hlasu svého rozumu poslouchal. Takhle však býváme lítější než lvi a medvědi; věru hanba to před Bohem, na-

ším Stvořitelem. Proti své přirozenosti a proti svému určení žijeme, jako by světlo jeho tváře nebylo na nás vyznačeno (Žalm 4, 7). Pravím vám velmi vážně, že nám bude přísný počet vydávati ze všeho toho, cojsme svou prchlivostí pokazili jak v sobě, tak i ve svých bližních, které svou hněvivostí nejen rozrušujeme, nýbrž i pohoršujeme a ve mnohém dobrém jim překážíme, z čehož se nám bude odpovídati.

8. Nevrhej se tedy s rozhořčením a prchlivostí nebo s tvrdými úsudky na chyby bližního, nebo snášej milosrdně jeho nectnosti. Nenáviď hříchu a miluj hříšníka. Chyby nemívají vždy původ ve zlé navyklosti nebo zlobě, nýbrž nezřídka v neopatrnosti nebo liknavosti nebo též, jak praví sv. Řehoř, v dopustění Božím, jenž je dopouští, aby člověk tím byl pokořen a svou chybnost poznal, aby tím byl varován a napraven, nebo aby se při tom učil cvičit se, sobě umírati a sebe přemáhati v trpělivém utrpení a snášení chyb bližního. Uvaž, že Bůh na tobě nejednou mnoho přehlédl a tvé hříchy snesl. Uvaž, jak dobrotivý a tichý byl náš milý Pán

Ježíš k svému zrádci Jidášovi a k svým všem nepřátelům, že nejen snášel jejich zlobu, ale ještě jim lásku projevoval, ač dobře znal jejich nenávist a nevěrnost a mohl je právem za vše ztrestati, byv bez viny a bez hříchu.

Choďte tudíž, aby to bylo důstojno vašeho povolání, ve vší pokoře, tichosti a trpělivosti a snášejte se vespolek v lásce Boží (Efez. 4, 1, 2).

XVII

O POVAZE PRAVÉ LÁSKY K BLIŽNÍMU

1. Svatý Pavel dí: »Bratří, prosím vás, aby se vaše láska vždy více rozmáhala a oplývala ve všem poznání a rozumu« (Fil. 1, 9).

Přeje si tedy sv. Pavel, aby naše láska stále rostla z menší ve větší a v dokonalou, překypující.

A věru láska je nejušlechtilejší a nejlíbeznější předmět, o němž možno mluviti; a ničemu užitečnějšímu nelze se naučiti. Bůh nepožaduje vysokého rozumu nebo

hlubokého poznání, ani dlouhého cvičení, ačkoli dobrého cvičení nesluší opomíjeti, ale všem cvičením láska dodává ceny a důstojnosti. Bůh požaduje toliko lásky, neboť láska je podle učení sv. Pavla svazem všeliké dokonalosti (Kol. 3, 14). I pohané a židé mají vědění a dovednost; veliké činy konají spravedliví i nespravedliví; ale láska rozlišuje hříšníky a dobré, neboť Bůh jest láska, a kteří v lásce přebývají, přebývají v Bohu a Bůh v nich (1. Jan 4, 10). Proto dí sv. Augustin: »Měj božskou lásku a pak čiň, co chceš.«[1]

2. Učte se tudíž přede vším uměním pravé lásce. Bůh nás první nevýslovně miloval, i sluší se, abychom lásku láskou spláceli. Tím též nebude naše láska ustávati a nebude jí ubývati, nýbrž poroste a bude síliti. Láskou se zasluhuje lásky a čím více kdo miluje, tím více může a dovede milovati.

3. Pravou lásku k Bohu na sobě poznáš po tom, jakou máš lásku k bližnímu, neboť nemiluješ Boha, nemiluješ-li bližního, jakož

[1] Dilige, et quod vis fac. In ep. I. Jo. c. 4, tr. 7, nr. 8.

je psáno: »Kterak může kdo milovati Boha, jehož nevidí, nemiluje-li bratra svého, jehož vidí?« (I. Jan 4, 10). Kdo miluje Boha, jak ho milovati má, musí milovati bližního jako sebe samého.

V tom též záleží všecka přikázání a závěť Boží: Boha milovati nade všecko a bližního jako sebe samého. Na toto druhé se vztahují slova Páně: »Toto je přikázání mé, abyste se vespolek milovali (Jan 15, 12). A: »Přikázání nové dávám vám, abyste se vespolek milovali, jakož i já jsem miloval vás. Po tom poznají lidé, že jste mými učedníky, budete-li míti lásku k sobě navzájem« (Jan 13, 34).

4. Je též slušno a spravedlivo, aby člověk člověka miloval božskou láskou. Jsmeť všichni od téhož Boha stvořeni, máme všichni v Ježíši Kristu rovného vykupitele a v Adamovi a Evě společné prarodiče. Jsme též všichni k témuž království povoláni, abychom tam spolu věčně žili.

5. Mnozí se domýšlejí, že mají božskou lásku a že v ní žijí a jednají a trpí; ve skutečnosti však mají toliko lásku přirozenou,

níž i pohané konali přirozené ctnosti. Sv. Pavel udal znamení, po kterém se pozná božská láska, jako se pozná strom po ovoci: »Láska trpělivá jest, dobrotivá, nezávidí, nečiní příkoří, nenadýmá se, není ctižádostivá, nehledá svého prospěchu, nehněvá se, nemyslí zlého, neraduje se z cizí nepravosti, nýbrž raduje se z pravdy; láska všecko trpí, všemu věří, všeho se naděje, vše přikrývá« (I. Kor. 13).

Tyto vlastnosti pravé lásky podle těchto známek se projevují na každém člověku tím jasněji, čím výše pokročil a čím skutečněji žil v pravdě.

Z toho vyplývá, že utrpení bližního má na člověka doléhati zrovna tak, jako utrpení vlastní; že má druh druha chrániti škody, jíž by mohl utrpěti na majetku a na cti; že má míti na zřeteli jeho prospěch, přáti mu, čeho sobě přeje, těšiti se z jeho radosti a cti a přáti si jí jako své vlastní cti. Má ho poučovati a povzbuzovati, seč jest, a též napomínání přijímati.

Je třeba u bližního zabraňovati chybám, ale dopustil-li se jich, trpělivě a tiše je sná-

šeti, lítost a hoře s ním cítiti, aby znovu byl přiveden k lásce Kristově. Toť nejlepší projev lásky k bližnímu. Jestiť největší zásluhou, vésti jiného k Bohu a ke spojení s ním.

Kdo má pravou lásku, modlí se též vážně za všecky, za živé i za zemřelé, a je ochoten, kdyby bylo třeba, za bližního zemříti. V tom tkví nejvyšší dokonalost lásky, již nám ukázal Ježíš Kristus, když řekl: »Milujte se vespolek, jako jsem já miloval vás, neboť život svůj dávám za vás, abyste i vy tak činili...«

Tuto lásku měl sv. Pavel. »Všem vším jsem se stal, abych všecky získal lásce Kristově« (I. Kor. 9, 22), pravil, a jindy: »Kdo je nemocen, abych já nebyl nemocen s ním?« (II. Kor. 11, 29). Tak se všemi lidmi cítil, s dobrými i se zlými. Rmoutil se se zarmoucenými, radoval se s radujícími se. Tak činí i všichni, kdož Boha opravdově milují.

7. Nezapomínejme, že láska musí býti všeobecná, t. j. objímati všecky lidi, a ne toliko naše nejbližší, ne toliko zámožné,

nýbrž i chudé, zkrátka všecky, podle vzoru Ježíše Krista, jenž všecky na zemi objal společnou láskou; za všecky, kdož chtějí býti spaseni, vysílal svou vroucí vznešenou modlitbu k Otci. Všem věnoval svou péči láskou, poučováním, napomínáním, konejšivými útěchami, laskavou dobročinností, milosrdným odpouštěním. Duši i tělo, život i smrt a službu svou daroval všem. Nepožil na zemi pokrmu ni nápoje, nepopřál sobě ničeho potřebného, leč ku blahu všech lidí. Měl matku a učedníky pro nás; žil a umíral pro nás. Jeho utrpení a trápení a bída byly ovšem jeho; ale jejich ovoce a užitek jsou všem společny; a konečně též sláva jeho zásluh je věčně všem společna.

Tak má i naše láska býti všeobecná, vztahující se na celý svět. Všichni máme býti jedno srdce a jedna duše, jak tomu bylo v dobách apoštolských. Všeobecná láska obepíná a zahrnuje vše do sebe a všem by se ráda sdělila. Ráda by pro všecky lidi učinila, co náš otec svatý Dominik učinil, nabídnuv se na prodej, aby utrženými penězi bylo přispěno strádajícím.

8. Je ovšem obtížno vykonávati tuto všeobecnou lásku a svého bližního milovati jako sebe, jak nám Pán káže. Ale toto přikázání přináší více odměny než jiné. Přikázání se zdá těžké, ale odměna je přežádoucí. Pravá láska bere podíl na dobrém životě všech, na všech dobrých skutcích a na všem utrpení, slovem na všem, co všichni lidé na světě dobrého konají. Důvodem toho jest, že celá Církev je jedním svatým tělem, jehož hlavou je Ježíš Kristus a my údy. Máme-li opravdovou lásku, plyne do nás vše, co má tato Hlava s údy.

9. Pečujte tedy, milé dítky, aby vaše láska byla všeobecná, a milujte každého člověka celým srdcem a nechovejte k nikomu záští a nebořte chrámu Božího. Jakmile objevíte na tomto duchovním těle ušlechtilejší úd, než jste sami, mějte jej za vzácnější sebe. A jako paže nebo ruka více chrání hlavu, srdce nebo oko než sebe, tak bychom se měli s blahovolnější láskou těšiti z každého více než ze sebe, když jej shledáváme hodnějším vznešené Hlavy a jí milejším. Ah, jaký by to byl ušlechtilý, jaký bla-

žený život! Nebyl by to život ušlechtilý, kdyby každý myslel na uspokojení svého bližního právě tak jako na svoje a kdyby jeho láska byla tak čistá a nezištná, aby nehledala leč Boha?

XVIII

NESUĎTE A NEBUDETE SOUZENI

1. Chceme-li dojíti pravého, plodného míru s Bohem, se sebou i se světem, musíme se především pilně a vážně učiti všecko obraceti k lepšímu a trpělivě a tiše se přizpůsobovati mravům a zvykům jiných. To nás stojí nejedenurputný boj, poněvadž všelicos nás na jiných mrzívá a odpuzuje. Zdává se nám, že ten mluví mnoho, onen málo; ten příliš mnoho jí, ten příliš málo; že ten je příliš povolný, onen příliš prudký. Jestiť tolik růzností, které nás zarážejí a pobuřují. I dlužno se naučiti úsilnému přemáhání a takovým hnutím nepovolovati.

Nepodaří-li se nám to pro naši slabost vnitřně, dlužno aspoň vše vynaložiti, abychom alespoň jazyk ovládli, abychom nikoho netrestali a nesoudili a nemluvili mnoho o životě jiných, ani tajně ani veřejně, i kdybychom k tomu byli sebe prudčeji puzeni. Řekl náš Pán:

Nesuďte, abyste nebyli souzeni. Neodsuzujte, abyste nebyli odsouzeni. Odpouštějte, aby vám bylo odpuštěno. (Luk. 6. 37).

2. Tato ctnost je však mnohým docela cizí. Kdekdo je tvrdý k svému bližnímu, kdekdo vynáší rozsudky nad jinými. Stihne-li někoho nehoda, jistě přispěchá jiný a bez rozmyslu přikládá ještě své polínko, aby mu ještě přitížil a vykládá to v nejhorším smyslu. Hned vytrhne do boje zlý jazyk, od něhož tolik zla pochází.

Ubohý člověče, počkej přec a uvaž, co mluvíš. Kdo pak ti odevzdal soudní moc? Naopak řekl náš Pán: »Kdo soudí, bude též souzen, neboť jakou měrou měříte, takovou bude i vám naměřeno.« (Mat. 7, 2). Lidé by tak rádi byli představenými, jimž přísluší jiné souditi. Což víš, co se skrývá

v hloubi srdce tvého bližního? Co víš o Božích úmyslech s ním a kterou cestou ho k sobě volá a zve? Ty však bys rád všecko rovnal a pořádal podle své hlavy a Boží vůli vyměřoval podle svého křivého úsudku. Soud nepřísluší nikomu, leč Bohu, neboť Otec veškeren soud odevzdal Synu (Jan 5, 22); Kristu přísluší soud a rozsudek nad člověkem. Toť přece zcela slušno a spravedlivo, poněvadž přece je synem lidským a Moudrostí Otcovou. Této moudrosti přísluší všeliký soud, poněvadž jedině jí jsou všecka srdce a všecky věci na nebi, na zemi i pod zemí jasny a zjevny.

3. Duševražedné opovážlivé souzení působí nepochopitelně veliké škody mezi lidmi. Vykonejte dobrých skutků, kolik vám libo: ďábel si ze všech nic nedělá a vysměje se vám za ně, máte-li tuto chybu a přitahujete na sebe a na všecky své skutky soud, že před Bohem neobstojíte a Bůh vám bude strašlivým soudcem.

Zlý nepřítel nenávidí lásky a proto vnuká lidem falešnou spravedlivost, nelibost k bližnímu, k jeho způsobu života a jed-

nání, jako by nebyly tak dobré, jak se zdají. Tu člověk ustává v lásce a soudí a říká o jiném, že by měl býti takový a takový. A tím souzením jazyk se stává vrahem a jako luk vystřeluje šíp, jenž zasahuje duši a zraňuje ji k věčné smrti a ničí, co jsi sám v sobě ušlechtilých skutků nashromáždil. Toť přece na pováženou. A zlý úsudek, jenž tebe ranil, usmrcuje i jiného touž ranou; vniká i v něj, i vraždí toho, na nějž míří, i toho, kdo jej slyší.

Jindy tě dráždí zlý duch k nelibosti a k posuzování dobrého člověka. Ale odsuzuješ-li takového, ztrácíš podíl na jeho dobrých darech a skutcích jeho ctnosti.

4. Ach, nikdo si neosobuj soudcovství nad jiným, dokud jsi neposoudil svých vlastních chyb. Je to přec žalostná slepota, požádá-li někdo po jiných, aby byli podle jeho vkusu, zatím co sám při vší píli nezmůže, aby sám byl takový, jaký by býti měl a jakým by se sám rád viděl.

Neposuzujeme příkře ničích chyb, chceme-li vůbec, aby Bůh naše vlastní chyby milosrdně přehlížel. I kdybychom jistotně

věděli, že s bližním je velmi zle, přece Bůh uchovej, abychom o tom vynášeli rozsudek. Člověk má nejdříve vyvrci břevno z oka svého, než počne vytahovati mrvu z oka svého bližního. Myslete sami na sebe a hleďte na svoje chyby a cizích si nevšímejte.

Náleží-li k tvému stavu, k tvému postavení, abys o jiných soudil, vyčkej k tomu času a místa a učiň to s láskou a tichostí a s přívětivou tváří a vlídnými slovy, jak učí sv. Řehoř. Kde Duch Svatý skrze člověka soudí, vyčkává času a místa. Neslušíť se jednu ránu hojiti a jiné dvě při tom způsobiti.

Nezmenšuj též a nenič bližního v srdci jiných z prchlivosti příkrými slovy; vše se děj v lásce a tichosti.

Je-li i kněžím, kteří jsou soudci v Církvi, přísně zapověděno příkře trestati: kterak bys ty se toho směl opovažovati před Bohem a před lidmi?

5. Proto bděte nad svými řečmi! Trapného klepání je všude slyšeti až běda! Ztratili byste tím Boha a jeho milost a svou věčnou blaženost. Neotvírejte nikdy úst, dokud se třikrát neporadíte, slouží-li vaše

slova k oslavě Boží a k nápravě bližního a přinesou-li i vám pokoj, vnitřní i vnější.

Poněvadž mluvení zaviňuje tolik hrozných škod, svatí zakladatelé řádů řeholních s tak velikým důrazem zakázali v klášteřích mluvení ve všech prostorách kromě v refektáři a v hovorně, a i tam jen se zvláštním dovolením.

6. »Mluvení jsem mnohokrát litoval,« pravil opat Arsenius, »ale mlčení jsem nelitoval nikdy.« A opat Agatho nosil tři léta kámen v ústech, aby se naučil mlčeti. A jiný odpověděl na otázku, jak dlouho má mlčeti: »Dokud nebudeš tázán.« Proto uč se i ty tomu umění, ovládati svůj jazyk.

Ještě více však se střez souzení, je-li ti Bůh milý a záleží-li ti na věčné blaženosti, neboť tím stavíš velikou silnou zeď mezi Bohem a sebou. Nesuď nikoho leč sebe. Jeden světec praví: »Kolik lidí svým soudem odsoudíš, právě tolikrát budeš odsouzen.«

Raděj se hryzni do jazyka, než bys někoho odsoudil. Souzení je dítětem pýchy a samolibosti. Zdržuj se úsudků, odsuzuj sám sebe a nebudeš od Boha odsouzen.

XIX

BLAHOSLAVENÍ MILOSRDNÍ

1. *Blahoslavení milosrdní, neboť oni milosrdenství dojdou* (Mat. 5, 7). O milosrdenství jest řečeno, že jest nade všecka díla Boží (Žalm 144). Proto člověk milosrdný jest božský člověk.

Milosrdnost je dcerou lásky a dobroty. Proto pravípřátelé Boží bývají v pravdě milosrdní a ke hříšníkům a trpícím mnohem útrpnější než jiní, kteří lásky nemají.

2. Poněvadž milosrdenství se rodí z lásky, kterou jsme povinni k sobě vespolek míti, bude na nás Pán na posledním soudu zvláště přísně doléhati, nebyli-li jsme milosrdni. A jak sám řekl, odepře každému své milosrdenství, u koho této potřebné ctnosti neshledá. Neboť všecku ostatní dokonalost pomíjí mlčením a prohlašuje za odsouzeny jen ty, kdož nebyli milosrdni (Mat. 25, 24). Řekl též: »Jakou měrou měříte, takovou bude i vám naměřeno.« Byl-li jsi velmi milostivý, dojdeš velikého milosrdenství. A jindy

dí: »Cokoliv jste učinili jednomu z nejmenších, mně jste učinili (Mat. 25, 40.).

3. Milosrdenství dlužno pěstovati především v nitru, a to tím, že cítíme upřímnou útrpnost s našimi trpícími bližními a se srdečným soucitem Boha prosíme, aby je utěšil.

Pozorujeme-li, že bližní bloudí a vězí v duchovní slepotě, že nedbá na Boha a na svou věčnou spásu, že je nevděčný k Bohu za dobrodiní od něho přijatá a za utrpení, jež proň Kristus podstoupil, nezkušený a netečný k životu ctnostnému a naopak náchylný ke všemu zlému a jen o pozemské pečující, má v nás tato úvaha vzbuditi velikou útrpnost a obavu o jeho spásu a máme mu, pokud jen můžeme, radou, slovy i skutky pomáhati. Máme prositi Boha, aby naň vylil své božské dary, aby Boha poznal a k pravdě se obrátil.

Vidíme-li pak bližního v tělesné bídě, v rozličných strastech, v hladu, žízni, mrazu, nahotě, nemoci, nouzi, potupě a útiscích, trpme s ním. A můžeme-li mu skutkem pomoci, neváhejme. Bůh učinil chudé pro

bohaté a bohaté pro chudé. Láska se má též projevovati zevně, dary, útěchou, pomocí a radou. Ze soucitné lásky prýští sedmero skutků milosrdenství. Majetní je mají činy prokazovati, pročež dí sv. Jan: »Má-li kdo jmění a vidí bratra svého nouzi trpícího a zavře své srdce před ním, kterak láska Boží je v něm?« (Jan 3, 17.) Chudí pak mají k nim jeviti dobrou vůli.

4. Pravá milosrdnost vyvyšuje všecky ctnosti a síly duše; neboť kdo tuto ctnost má hluboko vštípenu, má ducha plného radosti, srdce prosté zbytečných starostí a ochotu, všem lidem účinnou láskou pomáhati. Nemůže-li mnoho, činí aspoň něco, a nemá-li vnějších prostředků, má aspoň v nitru útrpnost a navenek dobré slovo. Takového blahoslaví Ježíš Kristus a v den soudný uslyší slova: »Pojďte, požehnaní Otce mého, ujměte království připravené vám od počátku světa za vaše milosrdenství.«

XX

O LÁSCE K NEPŘÁTELŮM

1. *Milujte nepřátele své, modlete se za ty, kteří vás pronásledují a tupí, a dobře čiňte těm, kteří vás nenávidí,* řekl náš Pán. A učil nás i modliti se: »Odpusť nám naše dluhy, jakož i my odpouštíme svým dlužníkům!« Jindy pak přikázal, že dříve než přineseme oběť na oltář, jest se nám smířiti s nepřítelem.

Sv. Tomáš píše, že pod těžkým hříchem jsme zavázáni povšechným způsobem všecky lidi milovati, tudíž i nepřátele, třebas nejsme povinni zvláštní projevy lásky jim prokazovati. Kdyby však nepřítel byl u veliké nouzi, hladu a žízni a pod., byli bychom povinni mu přispěti. Proto dí Šalomoun: »Lačni li nepřítel tvůj, nakrm jej; žízní-li, dej mu píti.« (Přísl. 25, 21.) Jsi též povinen odpustiti mu nenávist a mstu, prosí-li tě o to, a hněv svůj proti němu odložiti.

2. Ježíš Kristus však neměl dosti na tom; prokázal ještě větší, dokonalejší lásku, osvědčiv skutky, čemu slovy učil, že totiž třeba mi-

lovati nepřítele jako přítele. Proto připustil, aby Jidáš s ním chodil. Vinu svých nepřátel nesl na svých bedrách a chtěl na všech svých údech za ně býti mučen. Kdyby byl jen za své přátele trpěl, už to by bývalo bylo znamení veliké lásky; ale že chtěl i za nepřátele trpěti, to bylo víc než dokonalá láska.

Náš Pán tedy chtěl býti mučen netoliko za dobré nebo za své přátele, chtěl i za zlé a za nepřátele trpěti hořká muka a smrt. Sv. Pavel píše o veliké lásce, již k nám Bůh projevil: »Když jsme byli ještě jeho nepřáteli, miloval nás tolik, že svého jednorozeného Syna za nás na smrt vydal, aby nás učinil svými přáteli« (Řím. 5, 10).

Rovněž jednoho ze dvou lotrů, mezi nimiž visel, který se mu byl posmíval a spílal mu, přijal ihned na milost, jakmile o ni požádal; ano dal mu více milosti, než byl žádal. Lotr totiž řekl jen: »Pane, rozpomeň se na mne, až přijdeš do svého království.« Ježíš ho rád vyslyšel a odvětil: »Amen, pravím tobě, ještě dnes budeš se mnou v ráji.« Netoliko naň pamatoval, nýbrž dal mu i sebe viděti, svou božskou tvář a bytnost, jež

je pravým živoucím rájem všeliké radosti.

Z toho jest se nám učiti, abychom lásku a milosrdenství netoliko přátelům, nýbrž i nepřátelům prokazovali. Máme jim v srdečné příznivosti rádi vše dobré přáti, dobře o nich mluviti a jejich vinu omlouvati. Máme je přívětivě pozdravovati, leč by byla obava, že tím jen více zpyšní; pak by bylo ovšem lepší mlčeti, aby snad tím se vzpamatovali.

3. Nepřátelé nám mohou více prospěti než všecky pomíjející statky a blaha. Můžeme uzmouti nepřátelům převzácné bohatství, neboť skrze jednoho nepřítele můžeme více odplaty získati nežli skrze všecky přátele a skrze všecky své dobré skutky. Kdo pak učinil sv. Kateřinu tak slavnou a bohatou? Tyran Maxencius. Kdo korunoval Neviňátka betlémská? Ukrutný Herodes. Kdo připravil korunu sv. Petru a Pavlovi? Nero. Kdo svatého Jiří tak oslavil na zemi i na nebi? Dioklecian. Nevidíš, jak svatí trpělivým utrpením uzmuli nepřátelům jejich bohatství? Proto řekl Šalomoun: »Spravedliví obdrželi kořist násilníků« (Moudr. 10, 19). Utrpení nám bývá

působeno od zlých lidí, ale je nám nade vše dobré a spasitelné.

Věz, že Bůh se nespokojí jen tvým dobrým srdcem; žádá od tebe více. Žádá též, abys netoliko trpělivě snášel, tupí-li tě někdo veřejně slovem i skutkem, ale aby ses i tolik přemohl, že neulehneš, dokud nezajdeš k svému protivníku a pokud ti možno, neukonejšíš něžnými slovy a pokorným vystoupením jeho běsnící srdce; neboť takovou láskyplnou pokorou mu odejmeš meč a dýku a odzbrojíš jeho zlobu. Viz, to je stará dokonalá cesta, kterou milý Ježíš ukázal svým učedníkům, když řekl: »Aj, já posílám vás jako ovce mezi vlky.«

Čiň, co čiň, vykládej si to jakkoliv, jsi povinen býti ovcí mezi vlky, pravou tichostí, mlčenlivostí, povolností a trpělivostí, ponechávaje pomstu Bohu a pro něj každému tvoru. Ať slova jejich jsou sebe příkřejší, chování sebe urážlivější, útoky sebe prudší, nemysli na svou obranu, nýbrž mlč.

5. Než ach, nám se již nechce strpěti, aby se nás někdo slovem neb činem nemile dotkl! Jakmile se k nám přiblíží, už

se stavíme na odpor, ať jsme v právu či v neprávu, nedáme se nijak utlačovati.

Běda, jak jsme ještě nezkroceni, diví a neumrtveni a jak jsme ještě nemoudří! Měli bychom si vždy připomínati, že utrpení a utiskování je nutná a nezasloužená milost a měli bychom tento veliký dar Boží vždy přijímati s mlčenlivou, pokornou, tichou trpělivostí, jak statečný Job. Mělo by se nám též vždy zdáti, že jsme všeho utrpení zasloužili, a byť nám někdo po našem mínění sebevíce křivdil, neměli bychom se ospravedlňovati. Tak bychom dospěli pravého, božského pokoje, jak praví sv. Bernard, a posilovali bychom i bližního ve všeliké ctnosti. A bylo by to Bohu milejší a příjemnější a nám užitečnější než všecko dobrovolné zevní cvičení v dobrém. Opravdové zahynutí člověka je pravým kořenem všech ctností a blaženosti. Proto též řekl Spasitel: »Blahoslavení, kteří protivenství trpí pro spravedlnost, neboť jejich jest království nebeské.«

6. Svévolní lidé myslí ovšem, že nutno se hájiti a nedati se utlačovati. Ty však patř

na svůj vzor, na život Pána našeho Ježíše Krista. Ptej se, stal-li ses jeho ovečkou a následoval-li jsi jeho příkladu.

On se choval na kříži, když mu nepřátelé spílali, jako tichý beránek, netoliko byl trpělivý, že ani hořkých myšlenek nikdy si nepřipustil ani nevlídného slova nevyřkl, nýbrž ještě ve svých velikých bolestech se modlil: »Otče, odpusť jim, neboť nevědí, co činí.«

Nauč mne tedy, milovaný Pane, všecky posměchy, potupy a útisky s nezdolnou trpělivostí pro tebe snášeti a všecky protivníky láskyplně omlouvati.

XXI

O ČISTOTĚ A NEPORUŠENOSTI SRDCE

1. Je dvojí čistota: čistota ducha a čistota srdce. Čistota ducha záleží v tom, aby člověk neulpěl nepravou náklonností na žádném tvoru, nýbrž k jedinému Bohu lnul,

poněvadž všech tvorů sice máme používati, ale v jediném Bohu se kochati.

Čistota srdce pak záleží v tom, aby člověk při každém tělesném pokušení a hnutí přirozenosti s rozhodnou vůlí, s novou důvěrou a bez váhání se obrátil k Bohu, aby s novou věrností a silnou vůlí vždy setrval s Bohem. Naopak odlučuje se od Boha, kdo přivolí ke hříchům a k rozkoši, které si tělesná přirozenost jako zvíře žádá. Nemíním tím ovšem prvních okamžitých hnutí, která bez našeho vědomí a chtění v nás vznikají a jimž se nemožno vždy ubrániti.

2. Srdce čisté je Bohu vzácnější než všecko na světě. Čisté srdce je ušlechtilým, vyzdobeným příbytkem, sídlem Ducha Svatého, zlatým chrámem Božství, svatou modlitebnou jednorozeného Syna, v níž se klaní svému nebeskému Otci, oltářem vznešené oběti, na němž se Syn Otci denně obětuje.

Čisté srdce je trůnem nejvyššího Panovníka, odpočivadlem nejsvětější Trojice, svítilnou věčného světla, pokladnicí božských klenotů, předchutí božské slasti, štítem věčné Moudrosti, cellou božské důvěrnosti,

sladkým ovocem života a utrpení Kristova, stanem nebeského Otce; čistá duše je nevěstou Kristovou, přítelkyní Ducha Svatého, líbeznou pastvou zrakům všech svatých, sestrou andělů, miláčkem všech dobrých lidí, radostí a žádostí nebeského vojska, postrachem nepřátel, vítěznou porážkou všech pokušení, zbraní proti každému útoku, ohniskem všech božských jisker, pokladem všech ctností, příkladem pro všecky lidi, náhradou za vše ztracené.

3. Čisté srdce se podobá bílým liliím a čistým andělům. Tím pak, že odpírá pokušením, podobá se červeným růžím a šlechtě mučedníků.

Čisté srdce je nejkrásnější ozdobou přírody. Pomáhá obnovovati a rozmnožovati milost Boží. Čistota srdce je počátkem všech ctností, jejich pěstěním a uchováním. Střeží a ochraňuje smysly na venek; krotí a poutá zvířecí žádostivost uvnitř; je zdobou všeliké vnitrnosti. Uzavírá srdce věcem pozemským, otvírá je věcem nebeským a pravdě. Proto řekl Ježíš Kristus: »Blahoslavení čistého srdce, neboť oni Boha viděti budou« (Mat.

5, 8), v čemž tkví naše věčná radost a všecka odměna a blaženost.

Čisté srdce se podobá lampě plné hořícího oleje; jako její plamen směřuje k nebi, tak i čisté srdce, neboť zespod k světu je zavřeno, vzhůru pak milosti Boží otevřeno. Milost Boží vlévá v čisté srdce dobrou vůli a dobré počiny, jež jsou olejem lampy; Kristus vlévá oheň své lásky do oleje dobrých činů, aby lampa stále hořela.

4. Čistota srdce bývá porušována třemi mocnými nepřáteli a často i zničena. Ti nás pokoušejí vždy a všude rozmanitými útoky. Smíříme-li se s jedním z těchto tří nepřátel a ustoupíme-li mu, jsme přemoženi. Tito tři nepřátelé jsou ďábel, svět a malátnost přirozenosti.

Pekelný nepřítel pokouší čistého člověka planými myšlenkami, ošklivými obrazy, neslušnými představami a zlými nápady, že člověk na Boha zapomíná a maří čas.

Svět pokouší čistého člověka slastmi i strastmi, starostmi o příbuzné a přátele, zaujetím pozemskými věcmi, jež srdce zatěžují a rozptylují.

Malátnost přirozenosti požaduje jídla a pití, spánku, příjemností, pohodlí a potěšení z tvorů atd.

Proti těmto nepřátelům dlužno bojovati, chceme-li zvítěziti. Co se zrodilo z těla, tělo jest; co se zrodilo z ducha, duch jest (Jan 3, 6). Tyto dvě stránky si stále odporují. Dlužno duchem bojovati proti žádostivosti smyslů a rozlučovati ducha od těla. Žijeme-li podle těla, zemřeme ve hříších; jsme-li však podle ducha zrozeni z Boha milostí, s vírou a důvěrou v Boha, můžeme přirozenost podříditi rozumu, přikázáním, zákonu a vůli Boží, jakkoliv přirozenost zůstává přirozeností, dokud žijeme na zemi.

5. Nejlepší zbraní a lékem v tomto boji je útěk. Neboť ctnost čistoty je svou povahou tak jemná a ušlechtilá, že nemá jako jiné ctnosti zápasiti se svými odpůrci, nýbrž držeti se opodál a prchati. Běžívá ponejvíce o věci, na které není možno dlouho mysliti bez hříchu neb se jimi zabývati, neboť snadno nachylují člověka k svolení. Proti všem hříchům možno bojovati, ale hříchu nečistoty dlužno prchati. Kdyby se bylo potý-

kati dvěma zápasníkům, z nichž jeden by byl z ohně, druhý ze slámy, co by bylo užitečnější tomu slaměnému, nechce-li zhynouti, než dáti se na útěk? Neboť přiblíží-li se k svému odpůrci, bude s ním jeden oheň. Tak chceme-li zůstati cudni, třeba se vyhýbati každé příležitosti k hříchu nečistoty, zejména důvěrnostem s osobami druhého pohlaví, i kdyby byly sebe světější. Začátkem bývá jakási duchovní láska; zkoumá-li se však až na dno, uvidí se tam ďábel.

Též očí a uší dlužno ostříhati, abychom se nenachylovali k nedovoleným věcem a po nich chlipně nedychtili. Neméně bedlivě třeba dbáti mírnosti v jídle a pití a oděvu, poněvadž poživačnost a strojivost bývá mnohému příležitostí a podnětem ke mnoha hříchům, jako silné víno, jež vyvolává neslušné chování, bláznivé řeči a vyprazdňuje srdce z milostí.

Buďte též cudni ve svých řečech a chraňte se slov marnivých a planých a počínejte si mravně i opatrně před lidmi i před Bohem a jeho anděly a svatými. Styďte se před nimi jediné špatné myšlenky. Nebuďte zahálčiví,

i kdybyste byli bohatí, neboť zahálka je počátkem nečistoty. Obracejte se v hluboké pokoře a s vroucí modlitbou a srdečnou žádostí na Boha, hledejte jeho milosti a vyjevujte svá pokušení pokorně zbožnému zpovědníku, abyste podle jeho rady své tělo mohli rozumně kázniti.

Konečně slouží k uchování čistoty rozjímání posledních věcí (Sir. 7, 40) a čtení Písma svatého, neboť tím se srdce zprošťuje špatných myšlenek. Kdo pilně koná rozjímání, jistě bude uchráněn těžkých pokušení nečistoty, jak dotvrzuje sv. Jeronym: »Buď pilen čtení Písem svatých a pohrdneš chlipností a nezalíbíš si v ní.«

6. Střez se všeho, byť se to i dobré zdálo, co by mohlo zkaliti čistotu tvé duše. Je-li srdce prosto všeliké tělesné žádosti, všecek jeho zájem obrácen k nezměnitelnému Dobru, není pak přístupno ničemu než Bohu. Přitahuje k sobě Boha, jenž nikde tak rád neodpočívá jako v čistém srdci. Ano to právě ho rmoutí, že nenalézá tolik čistých srdcí a neporušených duší, jimž by se mohl tak dokonale sděliti, jak by si přál. Tak rád

by se dával všem lidem stejně, jen kdyby lidé byli čistší a cudnější a tím přístupnější jeho přítomnosti. Čisté srdce takřka nutí Boha, aby v ně zavítal a spojil se s ním, neboť Bůh, pán přírody, nemůže strpěti, aby něco pod nebem bylo prázdné. Proto přebývá vždy tak rád v čisté, bezúhonné duši, se svou sladkou útěchou a se svou božskou milostí, jakož sám dosvědčuje: »Rozkoší mou jest býti se syny lidskými« (Příl. 8).

Blaze těm, kdož jsou srdce čistého, neboť uvidí Pána našeho. On si v jejich duších připravil příbytek a oni budou jeho požívati věčně v plné slávě.

XXII

JAKÉ ŠKODY PŮSOBÍ NEBEZPEČNÉ STYKY

1. Vystříhejte se důvěrného styku s osobami druhého pohlaví, nechcete-li utrpěti veliké škody. Vyhýbejte se příležitostem ke hříchu, neboť pokušitel, jenž nikdy nespí,

nedá si ve své zlobě ujíti žádné příležitosti k svodům. A právě v tom bývá člověk nejslabší a nezřízená žádostivost je tak hluboko zakořeněna, že člověk do konce života se jí nezbaví, ač nejeden myslí, že si už boj vítězně odbyl. Nikdo však nespoléhej, že již zvítězil.

2. Odkud to, že i čistí, duchovní lidé, kteří žili v dětské nevinnosti, dlouho trvali v odloučenosti a svou smyslnost už tak přemohli, že už téměř ani pokušení nepociťovali, ani v spánku ani ve bdění a ani zlé příležitosti a představy v nich nebudily smyslných zálib, všem těm útokům a návalům odolali, že se zdálo, jako by byla smyslnost v nich odumřela - odkud to, ptám se, že i takoví lidé bývají později v srdcích raněni smyslnými zálibami nebo aspoň zlými hnutími pokoušeni? Ach, dítky, pamatujte si, jak se to stává a jak se člověk víc a víc do takových léček zaplétá.

Nejdříve si člověk někoho vnitrně zamiluje pro jeho milost a zbožnost a zdá se všecko ještě duchovní. Opomine-li však tato hnutí potlačovati, začne ponenáhlu i zevními projevy ukazovati svou příchylnost, do-

brotou a přívětivostí, líbezným chováním, srdečnými slovy a rozličnými znameními, láskyplnými pohledy, něžnou mluvou, smíchem a klaněním, hlazením po šatech, dotekem ruky nebo objetím nebo nachýlením hlavy k hlavě, laskáním a podobnými projevy. Všecko to však jsou známky přirozené, tělesné lásky a že srdce je raněno nezřízenou láskou a že duchovní záliba se zvrhla v smyslnou, a ubožák ten je už tak silně zamotán do ďáblovy sítě a do tělesných žádostí, že stěží vyvázne bez smrtelného hříchu.

3. Vidíte, milé děti, tak může padnouti do všech hříchů, kdo se nechce vystříhati zlé příležitosti. Ano i kdyby byl někdo téměř nejvyššího a nejdokonalejšího stupně ctnosti dospěl, hrozí mu, neprchne-li, tak veliké nebezpečí pádu do těchto hříchů, jako ještě nikdy předtím, a nikdy mu nebylo tolik se báti jako nyní; neboť nikdo není prost pokušení a útoků, aby nemohl padnouti do hříchů a vydati svou spásu v nebezpečí. Byť kdo byl sebe lepší a světější, jen tehdy je jist, má-li se na pozoru, dokud duch dýše v těle.

4. Mnozí ovšem se domnívají, že tím neutrpí škody, poněvadž jejich láska má duchovní nátěr. Ach, říkají, to neškodí, to přec je jen duchovní láska; je přec třeba trochu zábavy a povyražení, bez toho nelze žíti.

Ale jsi tak upevněn v dobrém, že si smíš takové věci dovoliti? Proč nemyslíš raději na množství hříchů, které ti Bůh prominul, a na své těžké boje při svém obrácení k lepšímu životu a na svou nynější nicotnost? Ach, kdybys dbal o sebe a nechal lidi lidmi! Nevidíš ďábla, jenž ti uvázal hedvábné vlákno kolem krku a rád by tě k sobě stáhl?

Pravíš snad, že bys rád jiné přivedl k Bohu. Ale dosud jsi to ani u sebe nezmohl. Jsi slabší než Eva v ráji a chtěl bys jiné vésti k Bohu? Budeš jen klásti slámu na oheň, který je tence pokryt bílým popelem, ale neuhasl.

Pravíš, že bys rád to, co dříve bylo tělesné, povznesl v duchovní poměr? Bůh ví! ať si to v duchu začne, ale jistě v těle to skončí. Ještě jsi dost nedostal za vyučenou? Pravda, ty neustaneš, až tě ďábel spoutá provazem. Bývá-li i dobrý člověk při takových

příležitostech napadán, jak se teprve povede liknavému, svévolnému, ospalému, jenž je líný ke všem věcem duchovním? Šparně pochodí a obyčejně to zle skončí, se svízely a zatížením srdce.

5. Proto všichni ti, kdož povinností nebo úřadem jsou vázáni, aby jednali s osobami druhého pohlaví, pamatujte si toto:

Za prvé co nejdříve, jak jen možno, se zase odkliďte. To je užitečné jak pro vaše svědomí, tak i pro vaše podřízené nebo okolí, jimž se tak dává méně podnětu k pohoršení nebo pokušení.

Za druhé, jak praví svatý Bonaventura, tak veřejně s jinými jednejte a mluvte, jako byste si přáli, aby každý viděl, co s těmi osobami máte, poněvadž nic zvláštního s nimi nemáte jednati ani víc než s jinými. Vůbec k nikomu nepojímejte v srdci zvláštní lásky, abyste jím byli zaujati. Nezřízená láska může i v okamžení zapustiti kořínek, ale potom dlouho trvává, než se ze srdce vyplemení. Proto nikomu neprojevuj zevně příliš srdečnosti, zvláště ne osobám druhého pohlaví, nýbrž spíše vážnost

na sobě dávej znáti, neveď s nimi dlouhých řečí a rychle se ztrať.

Za třetí, a tím se přichází více na kloub věci, nesnaž se příliš o to, abys byl od lidí milován. Čím více člověk vyhledává lásky tvorů, tím více se vzdaluje lásky k Bohu. Nejméně však vyhledávej lásky přirozených lidí, t. j. takových, kteří žijí své tělesné přirozenosti. Kdo je milován takovými lidmi, osvědčuje tím, že své přirozenosti ještě neumřel; neboť přirození lidé milují přirozenou rozkoš, a kde jí nenacházejí, nedovedou milovati. Kdo tedy je milován světskými lidmi, ten ještě sobě neodumřel.

6. Ach, Pane, chraň mne všech nebezpečných léček, abych byl před tváří tvou shledán čistý a cudný na duši i na těle. Dej mi, abych na vše pozemské zapomínal, abych jen na tebe myslel; dej mi, abych vším pozemským pohrdal, abych tebe získal a u tebe věčně přebýval. Amen.

XXIII

HLEDEJTE NEJPRVE KRÁLOVSTVÍ BOŽÍHO

1. *Hledejte nejprve království Božího a spravedlnosti jeho, a všecko ostatní bude vám přidáno.* (Mat. 6, 33.) Náš Pán nám předložil podobenství a odkazuje nás na kvítí polní a na nerozumné ptactvo nebeské, řekl: »Patřte na lilie polní; nepředou, nešijí, a ani Šalomoun ve vší své slávě nebyl tak krásně oděn, jako jedna z nich; a na ptactvo nebeské, jež nežne ani neseje, aniž shromažďuje do stodol - a Otec váš nebeský krmí je. Nejste cennější než jedno z nich? Protož pravím vám, nepečujte, co byste jedli, ani čím byste se odívali, a neříkejte: Co budeme jísti nebo píti, a čím se odějeme? neboť těchvěcí hledají lidé světa. Víť Otec váš nebeský, že toho všeho potřebujete.« A káral je řka: »Ó, vy malé víry, proč se staráte? Hledejte nejprve království Božího a spravedlnosti jeho, a všecko ostatní bude vám přidáno.«

Přímo před tím pravil Pán, že nikdo nemůže dvěma pánům sloužiti, t. j. Bohu a bohatství tohoto světa; neboť musí jednoho milovati a druhého nenáviděti.

Jest ku podivu a k nepochopení, kolik je v těch slovech obsaženo. Tuto řeč Páně třeba vždy míti na očích; měla by býti naším Otčenášem. Jak jasně zakazuje nám zde on, věčná Pravda, všecko zbytečné pečování o pomíjející věci a praví: »Kdo jest mezi vámi, jenž by pečováním mohl přidati svému tělu něco délky? Proto, vy malověrní, nač se staráte?«

2. Nuže vizte, pročlidé tak maloučko důvěřují v Boha, který přece všecko může, zato však starají se a shánějí a jednají, jako by zde věčně měli žíti. To vše pochází z tajné, skryté nepravosti, jež se pod touto starostlivostí ukrývá: je to mrzká lakota, jedna ze sedmera hlavních neřestí. Tato neřest plodí největší škody na zemi.

Zděsili bychom se, kdybychom uviděli, jak velice člověk hledá ve všem svého prospěchu, u všech lidí, ve svých řečech, ve svém jednání, dávání, ve všem jen své,

budiž to rozkoš, zisk neb čest; to se ve všem hledá. Tato nepravost je u mnoha lidí tak zakořeněna, že všecky kouty jsou plny dychtění po pozemském.

Ubohý, slepý člověče, proč nedůvěřuješ v Boha, že on, jenž ti tolik dobrého prokázal, dá ti též všecky ty drobnůstky, jichž potřebuješ?

3. Není to bída, když i duchovní člověk dnem i nocí tak horečně myslí na svůj krámek, na svůj kabátec, že sotva kdy vzpomene plně na Boha neb na sebe, a že, daří-li se mu dobře, vůbec nezatouží dále usilovati o věci věčné?

Takoví duchovní lidé se zabývají Bohem jen pokud toho nutnost vyžaduje, záliba jejich však tíhne k jejich věcem a lpějí na těch ubohých, titěrných věcičkách zcela tak, jako světští lidé na svých velikých věcech.

4. Dychtění po pozemském má v zápětí odvrácení od věčného, až se konečně dojde tak daleko, že ztratíme obojí, časné i věčné. Kdybychom hledali nejprve to, co nám napomáhá k věčnému a zajišťuje naši blaženost, Bůh by nám jistě netoliko neodmí-

tal časné, nýbrž přidával by a rozmnožoval, podle často uváděných slov Páně: »Hledejte nejprve«, t. j. přede vším a nade vše, »království Božího a spravedlnosti jeho,« t. j. Boha: on vám budiž prvním, a potom si mějte peníze a statky a všecko ostatní. Ano, »všecko ostatní bude vám přidáno.« Kristus Pán nepraví »dáno«, nýbrž »přidáno«, jako by řekl: Nezasluhuje to slouti darem, nýbrž přidává se vám to. A prorok David volá: »Složte všecky své starosti na Boha, neboť on pečuje o vás« (Ž. 54, 23).

5. Nemíním tím, abychom Boha pokoušeli, neboť nutno též pečovati o sebe, o bližního, o svůj úřad a o všeobecné zájmy rozumně a opatrně, jak toho žádá světový řád.

Při tom však ušlechtilý duch má skrze všecko tvorstvo tíhnouti k věčné vlasti, k svému původu, neupoutávaje se na věci pozemské. Jsme stvořeni, povoláni a pozváni k nesmírně velikým věcem a Bůh nám přičítá k tíži, spokojujeme-li se věcmi tak nepatrnými, jako jsou věci časné.

6. Nemírné pečování o vnější věci přináší

trojí velikou škodu. Za prvé oslabuje vážnost, horlivost a oheň lásky v člověku. Jako studený sníh a jinovatka, tak ubozí, uschlí a zkažení tvorové, kteří ovládli srdce, uhašují oheň lásky Ducha Svatého a působí podivný chlad, vyhašujíce Boží milost a útěchu se spasitelnými vnuknutími.

Za třetí uzavírá přílišná starostlivost o vnější věci cestu vnitřnímu styku s Bohem jako zlá mlha a hustý dým.

7. Proto, milé děti, pozorujte dobře, čím se zabýváte, a hledejte přede vším království Božího a spravedlnosti jeho. Neboť pravím vám podle pravdy: co zde na zemi zanedbáte pro věci časné a pomíjející, toho budete tam na věky zbaveni. Ano, zmaříme-li nebo promrháme-li jen hodinku tohoto vzácného, drahého času, nikdy jí už nezískáme, zůstane pro nás na věky ztracena; a ovšem byli bychom oloupeni též o nezměrnou, velikou, věčnou radost, kterou za tuto hodinku můžeme získati. Časné jmění však můžeme vždycky znovu získati, ovšem jen pro tento krátký, pomíjející život.

8. Království nebeské však trpí násilí.

Nedobude se ho, nepřemůžeme-li dříve lakotu, což však se nezmůže za den.

Chce-li člověk něčeho násilím dobýti, musí s námahou a napětím o to bojovati. Pečování o vnější věci musí býti oproštěno ode vší náklonnosti k pozemským věcem. K tomu je třeba horlivé píle, neboť tato nepravost vězí hluboko a skrytě v přirozenosti, ve zvířecí podstatě, aby člověk ve všem hledal svého sobeckého prospěchu, v řečech i v jednání, u přátel i u cizích.

9. Aby se ti v tomto tuhém boji lépe dařilo a aby ses vždy více uvolňoval od časných věcí a nepožíval více, než potřeba žádá, měj neustále dva strážce mezi svou duší a časnými věcmi; ti ať tě chrání, aby tě pozemské věci nesváděly, aby sis jich žádal, mnoho jich měl a dlouho požíval.

Prvním strážcem je *rozvaha,* jež všech věcí požívá řádně, t. j. dokonale podle vůle Boží, takže srdce člověkovo je odcizeno všem pozemským věcem, a to tak opravdově, že při ztrátě pozemských dober zůstává srdce tak lehké, duše tak volná a smysly tak prosty vší starosti, že je nám to pak v Bohu tak

milé, jako by s nás dobrý přítel sňal přetěžké břímě. Kdo nepociťuje pozemských věcí jako těžkého útlaku, nemůže před Bohem slouti řádným duchovním člověkem.

Druhým strážcem je *svatá bázeň*, která tě s moudrostí Boží uchovává, aby tvá duše si nezalibovala ve věcech pozemských, jichž se jí dostává. Přijímá je spíše tak, jako by byly pokušením, s úzkostí před žádostivostí a marnou ctižádostí, jež nejednoho jinak chvályhodného člověka v duchovním životě do té míry zatemňuje, až ztratí světlo rozumu a oheň lásky a zálibu v Boží sladkosti, nejsa si toho ani vědom.

Takoví lidé ovšem říkávají krásně a klamavě: »Chceme jen proto pozemské věci milovati a množství jich ovládnouti, abychom tím lépe mohli sloužiti Bohu.« Avšak oni slouží více sobě než Bohu, neboť člověk, který pro sebe vyhledává pohodlí a požitků, náleží sobě samému.

10. Opravdově duchovní člověk je ke všemu, co má, lhostejný. Jeho bázeň před pozemským štěstím je větší než jeho starost o časné zaopatření. Proč? Jeho příby-

tek je v nebesích (Fil. 3, 20), na zemi jeho vězení. Proto řekl náš Pán: »Kde poklad tvůj, tam i srdce tvé« (Mat. 6, 21); neboť duše je podle slova sv. Augustina více tam, kde miluje, než kde dává tělu život.

Viz tedy, kolik z tvého srdce má Bůh a je-li tvým pokladem? Užívej tohoto krátkého, vzácného času moudře a plodně a nedej se svésti žádným tvorem, abys bláznivě zanedbával svou věčnou spásu.

XXIV

O DOBRÉM ÚMYSLU V NAŠEM KONÁNÍ

1. Písmo svaté chce, aby všecko, co dobrého konáme, bylo modlitbou. A to je správné. Neboť postí-li se někdo nebo almužnu dává neb cokoliv dobrého činí a tím se povznáší k Bohu, je to modlitba. Jestiť modlitba výstup duše k Bohu.

Každým činem máme směřovati k Bohu a jemu se více připodobňovati. Každý,

i sebe menší dobrý čin, jenž láskou a přímým, správným úmyslem se vztahuje na Boha, připodobňuje k němu a zasluhuje věčného života v Bohu. Dobrý, čistý úmysl sbírá roztříštěné síly v jednotu ducha a spojuje ducha v Bohu.

Čistý úmysl je cílem, počátkem a zdokonalením všech ctností. Obětuje chválu a čest a všecky ctnosti Bohu. Povznáší sebe a všecka nebesa a všecky věci k Bohu. Povznáší se nad sebe k Bohu a nachází Boha v čistém nitru sebe samého.

2. Čistým sluje ten úmysl, který nic jiného nezamýšlí a nic jiného nemá na zřeteli než Boha a všecky věci k němu vztahuje, takže člověk ve všem, cokoli hledá a žádá, ať mluví, jí, spí, bdí, pracuje, jen Boha tím má na zřeteli a ne sebe. Čistý úmysl zapuzuje falešnost a dvojsmyslnost. Proto třeba jej ve všem počínání vzbuzovati a pěstovati. On udržuje člověka v přítomnosti Boží, dává mu jasné porozumění, tvoří statečné hrdiny ctnosti a zbavuje jak zde, tak v den soudný planého strachu.

Čistý úmysl je oním prostným okem,

o němž mluvil Kristus Pán (Mat. 6, 22), že celé tělo, t. j. všecky skutky člověkovy a celý život jeho osvěcuje a uchovává čistými od hříchu. On je též vnitřním osvětleným směrem duše, základem duchovního života a uzavírá v sobě víru, naději a lásku; neboť důvěřuje v Boha a jest mu věren.

Čistý úmysl ovládá přirozenost, zjednává mír, zahání reptání ducha a udržuje všecky ctnosti na živu. Přináší klid, odvahu a naději v Boha, nyní i v den soudný.

3. Obětujme tedy všecek svůj život a všecky své činy s čistým úmyslem Bohu: tak se mu budeme každým dobrým činem vždy více připodobňovati. Dobrým úmyslem jdeme Bohu bez překážky vstříc, abychom tam obdrželi dědictví, jež nám je připraveno od věčnosti. Život a ctnosti všech duchovních lidí se zakládají na spojení s Bohem skrze dobrý úmysl.

4. Proto konej všecky své skutky velmi opatrně, zůstávej při nich sebrán a často s láskou a zbožností vzpomínej na Boha. Zkoumej též často, co tě při tvém konání podněcuje. Měli bychom býti při každé práci tak

v Bohu sebráni, aby nám představa díla unikala a jen Bůh v duši setrvával. V každém, jakémkoliv díle třeba zcela náležeti Bohu.

5. Buď jako ten, kdo běží o závod k cíli nebo jako střelec, jenž míří na terč. Kdykoli začínáš něco nového, obrať svůj pohled k Bohu, zamýšleje při tom jeho oslavu. Pak vykonáš jedním dobrým činem více než nedokonalá vůle mnoha činy; a způsobíš za vteřinu tolik, jako jiný za dlouhou dobu. Neboť Bůh hledí při každém činu na dokonalost a na čistotu úmyslu; nehledí tolik na počet a velikost skutků, jako spíše na lásku a úmysl, s nimiž se konají.

Vmísí-li se však proti tvé vůli něco jiného než Bůh do tvého konání, vzchop se opět, když to zpozoruješ, a zatoč loď kormidlem rozumu správným směrem.

6. Je třeba veliké píle k tomu, aby člověk správně poznal svůj úmysl. Dlužno dnem i nocí přemýšleti, sobě zpřítomniti a představiti, co nás při všech našich činech vede a pobádá, a všecko konání usměrniti k Bohu. Jinak člověk stále lže, neboť

všecka dobrá díla, jež směřují k něčemu jinému než k Bohu, jsou lži, a všecky věci, jež nemají konečným cílem Boha, jsou modly.

Proto bdi stále, abys aspoň toto dovedl. Utni hlavu osobní zálibě a sebelásce, jež vždy a všude se dožadují nějakého ukojení, a vyhledávej v myšlenkách, slovech, v jednání i utrpení, zkrátka vnitřně i zevně jen cti a slávy Boží.

XXV

O ČERVOTOČI NAŠICH DOBRÝCH ČINŮ

1. Chceš-li věděti, komu sloužíš a kdo ti bude platiti, ptej se sebe, pro koho konáš své skutky. Viz, co chceš a co je pohnutkou tvých činů: tomu sloužíš a tomu jsi poddán. O tom tě nemůže poučiti žádný duchovní učitel, na to jen sám si můžeš odpověděti. Ať se tvoje skutky zdají dobré, ale pro koho jsou konány a komu náležejí,

po tom se nelze nikoho ptáti než tebe, neboť ty jediný to víš.

2. Střezte se, abyste nekonali dobrých skutků pro něco malicherného, časného. Bůh jestiť konečným cílem všech věcí; a ty bys činil cílem svých činů něco ubohého, pomíjejícího? Byť některý skutek byl sebe lepší, směřuje-li tvůj úmysl k nějakému tvoru a ne přímo k Bohu, nedostihneš svým skutkem vůbec Boha, poněvadž Boha náležitě nehledáš. Takový skutek nemůže býti Pánu Bohu příjemný.

Vyhledáváš-li však v jakémkoli skutku upřímně cti a slávy Boží, pak Bůh ten skutek přijímá, jakož sám o tom praví: »Cokoliv učiníte nejmenšímu ve jménu mém, mně jste učinili« (Mat. 25, 40). Je-li Bůh cílem našeho úmyslu, pak srdce i mysl i láska se povznášejí k Bohu, s Bohem se spojují a odnímají se všem tvorům.

3. Pomysli si krásný ovocný sad, plný krásných stromů, osypaných plnými plody, ale opadávajícími, dříve než dozrály, poněvadž jsou červivé. Dokud jablka leží na zemi a ruka se jich nedotkne a nezdvi-

hne jich, jeví se tak krásná, jako zdravá. Podobně i mnohé ku podivu dobré činy a skutky bývají uvnitř červivé. Všecko může zčervivěti, není-li nitro zcela dobré a čisté, neboť každé dílo, v němž se hledá vlastní uspokojení a jež nesměřuje přímo k Bohu, je červivé.

Lidé na příklad dávají almužnu nebo konají jiné skutky lásky k bližnímu. Nedopřává-li ti klidu, že o tom ví jen Bůh a žádný člověk, tu se v tvých skutcích skrývá tajná touha po chvále a v tom se ukazuje, že ty dary a služby jsou červivé. Tak lidé přivlastňují své almužny sobě, chtějíce, aby o nich jiní věděli; dávají na př. pořizovati okna a oltáře a kostelní roucha a přejí si, aby se vědělo, že oni to darovali, a proto dávají tam vkresliti své znaky a nápisy. Tím však již přijali odplatu svou (Mat. 6, 2). Oni se ovšem omlouvají a namítají, že to činí proto, aby se lidé za ně modlili. Ale almužna ukrytá jen v srdci Božím byla by jim užitečnější, než kostel vystavěný s vědomím všech lidí, neboť Bůh by jim dovedl nahraditi to, čeho všichni lidé nemo-

hou poskytnouti, kdyby jemu věnovali své dobré skutky a jemu důvěřovali. Almužna z čistého, dobrého úmyslu modlí se sama více, než by se namodlili všichni lidé, kteří o tvé almužně vědí.

4. Takto přemnozí kazí všecky své skutky, že jim pramálo užitečných a dobrých skutků zbude. Ať ve službě Boží nebo ve službě lidské, ať v modlitbě nebo ve bdění a postech nebo v dobročinnosti, ve všem hledají jen uznání a sebe. Více je vábí vlastní záliba a blaho než láska Boží, více hledí na skutky než na toho, komu mají býti věnovány. Více dbají nahodilostí než podstaty, více hledí na cestu než na cíl, více na vnějšek než na ducha.

Všecky takové skutky jsou červivé. Člověk jimi má na zřeteli jen pozemské zájmy, peníze a statky, čest a vnější výhody, vynikající postavení, přízeň nebo rozkoš. Takových skutků však Bůh nepřijímá a jich neodměňuje, byť se i zdály nebo i byly sebe znamenitější; neboť všecky naše skutky jsou jen potud hodny odměny a chvály, pokud je Bůh uznává.

Ach, co uzříte v poslední den! Jak mnozí, kteří konali veliká díla a získali si skvělé jméno, svou samolibostí a pachtěním po příjemnostech tolik ztratili, že s velikým vděkem budou přijímati, budou-li vřazeni mezi prosté a neproslavené duše! Jiní, chudí a prostní, kterých nikdo za nic neměl a kteří neslynuli slavným jménem ani pozoruhodnými skutky, budou pro svou pokoru postaveni tak vysoko nad ony proslulé, že tito stěží svými zraky dohlédnou jejich výše!

5. Nepojímej této nauky jen jako mé řeči. Odkazuji tě na božského Učitele pravdy, jenž na mnoha místech se takto vyjadřuje. Praví: »Nečiňte jako pokrytci, kteří ukazují, že se postí; vězte, že přijali odplatu svou. Ty raději skrývej svůj půst...,« čímž mínil všecky dobré skutky, »a Otec, který vidí ve skrytě, odplatí tobě« (Mat. 6, 16). A jinde dí: »Vizte, abyste spravedlnosti své nečinili před lidmi, sice neobdržíte odplaty od Otce vašeho, který jest v nebesích. A nevytrubujte před sebou jako fariseové pokrytci, neboť pravím vám, přijali již odplatu svou. Dáváš-li ty almužnu, ať neví levice

tvá, co činí pravice; a Otec tvůj, který vidí ve skrytě, odplatí tobě« (Mat. 6, 1). A opět: »Modlíš-li se, vejdi do pokojíka svého a zavři dveře za sebou a v skrytosti vzývej Otce svého« (Mat. 6, 6).

Proto čistým úmyslem jen k Bohu směřujme a vše konejme jen z lásky k němu.

XXVI

JAKÉ ŠKODY ČLOVĚKU PŘINÁŠÍ MARNÁ CTIŽÁDOST

1. »Bratři,« píše sv. Pavel, »žijeme-li duchem, v duchu též choďme a nebuďme žádostivi marné chvály« (Gal. 5, 25).

Marné cti vyhledává, kdo si žádá, aby byl od jiných vážen, oslavován, ctěn a milován. Tato žádostivost se snadno vpližuje do každého dobrého úkonu, proto dlužno bedlivě státi na stráži a Boha prositi o jeho ochranu, neboť sám ze sebe člověk nezmůže nic dobrého.

2. Žádný hřích není svrchovanému Bohu

tak protivný, jako pyšná vypínavost a chlubivost, poněvadž tím člověk sobě přivlastňuje čest, která náleží samému Bohu.

Nic není Bohu tak protivného a odporného, jako toužiti po velikém jménu. A přece mnozí, aniž to vědí, trpí touto vadou a ani netuší, v jak velikém jsou nebezpečí, a nedbají toho. Zejména takoví, kteří jsou postaveni nad jiné, domnívají se, že jim přísluší vysoká čest, a nesnesou, řekne-li se neb učiní-li se něco, čím jejich čest jest dotčena nebo porušena, nebo jejich jméno poněkud zastíněno.

3. Nevyvyšuje-li se však někdo pro své veliké jméno a nehoví-li samolibosti, je mu i to záslužné, jen když zůstává v milosti Boží a z pokory setrvává v bázni a uznává svou slabost a hříšnost a pokládá se za služebníka nehodného darů Božích a nemá se pro svůj titul nebo úřad za lepšího nebo důstojnějšího než byl, nýbrž vykonává svůj úřad s čistým úmyslem ke cti Boží a svaté Církve a k spáse svých bližních. To přináší veliký užitek před Bohem a veliký užitek i jiným lidem.

4. I vynikající pověst pro zvláště hluboký duchovní život bývá velmi nebezpečna a třeba se jí chrániti nebo aspoň jí pohrdati. Neboť kdo není na tom stupni duchovního života, na jakém chce býti viděn, a požívá nepříslušné sobě cti a pověsti, odpyká to zahanbením a zármutkem buď zde neb na onom světě, a to tím více, čím výše stál v očích lidí než v očích Božích.

Rozšíří-li se pověst a sláva takového člověka a on koná dobré, aby se líbil lidem nebo ze zlého úmyslu, zpyšní tím a zbujní a dá se ctižádostí tak zavésti, že pak chce konati jen to, co ho navenek činí velikým.

5. Že takoví lidé nestojí u víře, naději a lásce k Bohu, poznává se z toho, že neskládají důvěry na Boha. Kdykoliv se jim poručí něco, k čemu nejsou dosti obratní, nelze jich k tomu přiměti, poněvadž se obávají, že by lidé zpozorovali jejich neobratnost a tudíž je měli za nepatrnější a za ubohé, jakož vpravdě jsou.

6. Chtějí-li takoví dospěti někdy pravého míru a pravé radosti, poznávejtež

své nitro a očišťujte je od pýchy a domýšlivosti a vyjevujtež jiným lidem své křehkosti a svou neschopnost a přejte si pokládáni býti za neužitečné a chybující, a v tom se tak dlouho cvičte, až bude ze srdce vyhlazena i pouhá náklonnost k líbivosti. Budete-li se v tom cvičiti, dojdete pravého pokoje a lásky.

Budete-li se takto zapírati, přejde vás též všeliká zlá zádumčivost a získáte lásku ke všem lidem, s nimiž jest vám obcovati a mezi nimiž bydlíte. Dokud se k tomu nevzchopíte, budete trvati v hořkosti a nevraživosti k svým bližním, takže bratrská láska bude pro vás mukou a dobré skutky bližních trýzní.

7. U takových lidí se zanedbalo na počátku jejich výchovy tříbiti je pohrdáním a odpíráním. Místo toho dávalo se jim znáti, že lidé nacházejí zalíbení v jejich počínání. Tím však se tolik zatvrdili, že už potom nechtějí konati, leč z čeho mohou kliditi čest a chválu. Jejich stav je k politování a o nich právě dí Pán: »Přijali odplatu svou.«

Ach, v jaké hanbě budou státi v den, kdy všecky věci budou odhaleny! Tehda si budou přáti, aby raději nebyli došli cti, aby si raději byli v potu tváři dobývali chleba.

Takové Bůh sotva již přijme na milost, nýbrž zůstaví je zlému duchu, který svádí k všeliké zlobě. Stěží se najde hřích tak nelidský, aby k němu nebyli pokoušeni; a to vše pochází z toho ďábelského kořene vnitřní pyšné samolibosti, které se zprvu nebránili a která tudíž od mládí v nich tak hluboko zapouštěla kořeny.

8. Proto dlužno začátečníky důtklivě před tím varovati a důkladně je poučovati, aby nic nekonali pro chválu, nýbrž vše jedině ke cti Boží.

Bylo by mnohem lepší takové lidi v dobrotě trestati a zlehčovati je v jejich očích a cvičiti je v poddajnosti; takto mohou z nich vyspěti velicí svatí lidé. Kdežto dostává-li se jim chvály a cti, zkazí se tím, a když potom dospějí a někdo je chce poučiti, jsou v tom zlém směru tak ztrnulí, že žádná domluva jich nepřivede k lepšímu.

Kdo jich pak nechválí, o tom soudí, že je nenávistník. Také bývají pak nelaskavi a zlomyslní k jiným a žijí v samém smutku, v trudnomyslnosti a v podezíravosti a myslí, že si jich lidé nevšímají, že se o ně nezajímají, a poukazují často na své veliké skutky a námahy, na svou píli a na dobro, jež způsobili, a vykládají to lidem a stěžují si a reptají, že se nikdo po nich neptá.

Do takové bídy bývají ti ubozí lidé přivedeni tím, že byli chváleni a že se jim lichotilo, čímž jejich spása je tolik ohrožena.

9. Proto chraň se každý, seč jest, chvály a vyvyšování. Raději prosme Boha, aby *jeho* jméno jen bylo vyvyšováno a ctěno, nikoliv naše; a abychom se dovedli náležitě zmenšovati.

Toto sebezmenšování však nemá buditi zoufalou bázeň, nýbrž má v nás působiti pokorné podrobení Bohu a všem tvorům v náležité povolnosti.

XXVII

JAK RŮZNÉ JE VOLÁNÍ BOŽÍ A CESTY K NĚMU

1. »Bratří,« píše sv. Pavel, »já zajatec v Pánu prosím vás, abyste kráčeli důstojně toho povolání, k němuž jste pozváni, ve všeliké pokoře, tichosti a trpělivosti.« (Ef. 4). Otec nebeský vás volá vším tím, co jest, co má a co může. Zve a vábí nás všecky k sobě a v sebe. Bůh stále po nás tolik touží, jako by všecko jeho blaho záviselo na nás. Volá nás k svému milovanému Synu, abychom byli jeho bratry a spoludědici.

2. Bůh volá lidi rozmanitě. Někoho povolává k nižšímu stupni, totiž aby vzpřímil svou vůli k Bohu a žil podle přikázání Božích a svaté Církve, aby přijímal s věrou svaté svátosti, aby litoval svých hříchů a měl pevný úmysl již se jich nedopouštěti, aby žil v kajícnosti, v bázni a v lásce k Bohu a v lásce k bližnímu. K do tou cestou správně jde a v pravé, správné víře svaté Církvi je

poddán a poslušen, ten je a sluje pravý křesťan a kráčí bezpečnětou cestou k Bohu, neboť Pán Bůh na něm více nepožaduje. Může se státi, že tou cestou přijde do nebe i bez očistce.

3. Jiné povolal a pozval Bůh k vyššímu stupni - zve je k plnění evangelických rad, a to je mnohem vyšší stupeň. Kdo následuje těchto rad, vynikne nad lidmi, kteří zachovávají jen přikázání. Rady ty se týkají ustavičné čistoty, chudoby a poslušnosti.

4. Jak rozličné je povolání, tak rozdílné jsou i služby. Sv. Pavel pravívepištole (I. Kor. 12): »Rozdílné jsou služby a úkony, ale vše působí jeden Duch k užitku a prospěchu člověka. Jeden Duch působí všecko ve všem.«

Vidíte na sobě, dítky, že jste jedno tělo; a tělo to má mnoho údů a mnoho smyslů, a každý úd má zvláštní službu a činnost, neboť jinou službu mají oči, uši, ústa, ruce, nohy a žádný z těch údů si neosobuje jiné služby než tu, k níž jej Bůh určil.

Tak jsme i my všichni jedním tělem a údy vespolek a Kristus je hlavou toho těla. I v tomto těle je veliká rozmanitost údů: jeden je okem, druhý rukou, třetí nohou,

ústy, uchem. Očima těla svaté Církve jsou učitelé; jejich úkol nepřísluší vám. My prostí křesťané máme však dobře pozorovati, k jaké službě jsme povoláni a pozváni od Boha a kterou milost nám Bůh udělil. Neboť každé umění a každé dílo, ať sebe menší, jsou vesměs milosti a působí je vesměs Duch Svatý k užitku a prospěchu člověka.

5. Začněme nejnižšími. Ten umí tkáti, onen ševcovati, ten je zběhlý ve světských záležitostech, onen nikoliv.

To jsou vše milosti, jež Duch Boží uděluje. »Kdybych nebyl knězem, ani řeholníkem,« praví Tauler, »pokládal bych za něco velkého robiti boty a chtěl bych je všem lidem šíti a rád bych též svýma rukama si dobýval chleba.« Ani ruka ani noha ať nechtějí býti okem. Každý konej práci, kterou mu Bůh přiřkl, ať je sebe nepatrnější. Jiný by jí snad nedovedl. Žádná službička, žádné řemeslo není tak nepatrné, aby nebylo od Boha a aby nebylo jeho zvláštní milostí.

6. Když tomu tak, proč si kdekdo stěžuje, že mu jeho povolání, které přec je od Boha, překáží? Bůh přec nikomu nedává, co

by mu překáželo k němu přijíti. Odkud tedy to, že ti tvé povolání působí neklid? Víš, co ti působí ten neklid? Nikoli tvé práce, nýbrž nepořádek, v němž je konáš. Kdybys konal svou práci náležitě a tíhl jen k Bohu a nehledal sebe, kdybys v ní nevyhledával svého prospěchu a svého ukojení, nýbrž jen slávy Boží, kdybys jen pro něho pracoval, bylo by nemožno, abys upadl v neklid. Náš Pán nedomlouval Martě pro její službu, která byla dobrá a svatá, nýbrž pro přílišnou její rozrušenost při ní.

7. Bůh nám přispěj, abychom práce, jež nám Duch Boží uložil a jimž nás naučil, tak vykonávali, jak tomu chce Bůh. Amen.

XXVIII

JAK ROZLIČNÉ JSOU CESTY K BOHU

1. Vzpomínám si, že jsem jednou ve škole filosofie četl výrok, kterému jsem tehdy nerozuměl. Slavný mistr Aristoteles praví:

Vládce všehomíru, jednoduchá Bytost uvádí v pohyb všecky věci, a přece sama je nehybná. Uvádí je v pohyb jakožto jejich žádoucí cíl; dává srdci spěch a žádostem běh a sám je v klidu jakožto nehybný cíl. K tomu cíli hledí a tíhnou všecky bytosti, ale jejich běh a postup je nestejný. Nebes Pán dává mravenci lézti, hbitému jelenu běžeti, bujnému sokolu létati. Jejich způsob je nestejný, mají však jeden cíl, spějí k témuž konci svého bytí, který vyplývá z vůle Prabytosti jakožto z cíle.

Toť též rovnost při všeliké nerovnosti, jakou pozorujeme u přátel Božích, kteří přece o týž cíl usilují. Proto hleď každý okem ducha, kterou cestou, k čemu a jak jsi Pánem veden. Jednoho povolává k nazírání, jiného k činnému životu, třetího zase k láskyplnému vnitrnému klidu, aby v mlčení, v sjednocení ducha utkvíval v Božství. Jiný postupuje s velikou přísností, jiný spěchá s čirou odloučeností, každý podle toho, jak je puzen.

2. Někteří praotcové vedli nadlidsky a neuvěřitelně přísný život, že v nové době

změkčilí lidé se děsí, když se jen o tom vypravuje; neboť nemají ponětí, co dovede vážná horlivost pro Boha a s Boží pomocí vykonati a vytrpěti. Takovému člověku i nemožné věci se stávají možnými, jak dí David, že s pomocí Boží by hradbu prorazil.

Dočítáme se však též v knihách svatých, že jiní nejevili tak veliké přísnosti. A přece ti i oni chtěli dospěti téhož cíle. Jinak byl od Boha veden sv. Petr, jinak sv. Jan. Jak to vysvětliti než tím, že Pán, jenž je podivuhodný ve svých svatých, chce býti při své vesměrné vládě rozličně oslaven?

3. My jsme též nestejných povah; co pro jednoho je dobré, pro jiného není dobré; co jednomu je k životu, jinému by bylo k smrti. A podle povah lidí dostává se jim též přiměřených milostí. Proto též neřekl Kristus Pán: »Vezměte kříž můj na sebe,« nýbrž »Vezmi kříž *svůj* na sebe.« Tolik přísnosti má každý na sebe vzíti, kolik snese a kolik dostačí, aby umrtvil své nectnosti. To je ovšem dlouhé cvičení, ale nejlepší.

Proto nesluší mysliti, že nekonal-li někdo některých přísností, nemohl dospěti výše

dokonalosti. Též lidé změkčilí nezavrhujtež přísných úkonů jiných lidí ani je nerozumně neposuzujtež.

Tělesná přísnost je velmi vhodná, koná-li se s rozvahou. Všeobecně však řečeno: mnohem lepší jest mírná přísnost, neboť míry ve všech věcech dbáti, jak praví praotec Antonín, je největší ctnost. Poněvadž však bývá těžko nalézti střednícestu, radí se spíše poněkud ubírati než přepínati, neboť upírá-li se přirozenosti přes míru, bývá potom nutno nadmíru mnoho jí poleviti.

4. Rovněž nemohou všichni vésti život rozjímavý. Někteří jeví k němu příchylnost, ale jen z vrozené lenosti; leckdo by chtěl se oddati jen kontemplaci, ale ne činnosti. Obrať každý pozornost na sebe a viz, co Bůh od tebe požaduje, a tomu se věnuj, pomíjeje jiných věcí. Zkoumej především, k čemu *tebe* Bůh povolal, a jen tím se řiď. Obrátíš-li zřetel jen k tomu, nalezneš a poznáš to jasně, jako bys to měl na dlani.

Po mém rozumu nejvroucnější žádostí duše Boha hledající má býti, aby poznala, čeho od ní nejsvětější vůle Boží požaduje,

a tak aby získala Božího zalíbení a lásky jeho. Taková žádost pudila kdysi věrného Abrahama z jeho země a od jeho přátel. Nevěděl kam a hledal Boha v dáli, až ho nalezl. To pudilo všecky vyvolené od počátku světa až podnes a puditi bude nadále.

5. Proto nehledejte jiných cest a jiných služeb, než naplnění vůle Boží. Hledejte a milujte ve všem z hloubi srdce Boha a jeho oslavu, nikoli svou zálibu a svůj prospěch. Proto též zapírejte sebe a svou svévoli ve všem počínání a v odevzdaném utrpení, abyste jen Bohu sloužili.

Všichni ti, kdož zde Boha opravdově milují, mají jen jednu vůli, totiž přelíbeznou vůli Boží; proto se jí poddávají, ať jakkoliv je vede. A toto bezpodmínečné a úplné odevzdání do nejvyšší vševědoucí vůle jim pomáhá ve všech bouřích, zjednává jim zde klid srdce, onde pak Boha samého tak líbezně, že toho ani oko nevidělo, ani ucho neslyšelo, ani to na lidské srdce nevstoupilo.

XXIX

O ŠLECHTICTVÍ ŘEHOLNÍHO STAVU

1. Ježíš Kristus stanovil pravidlo, podle něhož sám žil a jemuž učil své učedníky i všecky lidi, kteří ho chtějí následovati. Kromě příkazů dává nám Kristus radu, abychom, chceme-li býti dokonalí, pohrdli světem, zapřeli sebe, dali svou vůli ve službu Bohu a tak v nezištné lásce a čistotě ducha ho následovali. Toto pravidlo tím není přikázáno, nýbrž jen doporučeno; není povinností podrobiti se mu, nýbrž má člověk na vůli přijmouti je. Proto řekl Kristus: »*Chceš-li* dokonalý být, prodej vše, co máš, a dej chudým; potom přijď a následuj mne.«

Aby se této rady Boží mohlo správně a dobře následovati, založila svatá Církev, Duchem Svatým řízená, duchovní společenstva a řády. Ty mají sice mnoho a rozličných předpisů, ale stejné cíle. Kristův život a jeho pravidlo je základem všech řádů.

2. Zajisté kdo vstupuje do kláštera, do

osvědčeného řádu, vstupuje do nejbezpečnějšího stavu. I když všichni nevstupují do kláštera z Božího popudu, přece kdo v něm jsou, říkají: »Děkuji Ti, Pane, že zde jsem; vždy Ti chci sloužiti, Tobě díky a chválu vzdávati, ať jakkoliv jsem se sem dostal.« Blaženi všichni, kdo vstoupili a až do smrti vytrvají, neboť určitě dojdou blaženosti.

Majíť všecky předpisy, obyčeje a cvičby řádové jen ten účel, abychom Pána Boha jediného hledali, jemu samému sloužili a aby on se s námi spojil.

Všecka vnější cvičení jsou jen cestou a prostředkem. Postiti se, bdíti, pracovati a pod. jsou ovšem dobrá vodítka a prostředky k duchovnímu životu, nikoli však vlastní duchovní život; neboť je mnoho takových, kteří se v tom cvičí a přece zůstávají plni nectností, svévolní, neposlušní, pyšní, hněviví atd. Podobají se sochám, jež zevně se zdají zlaté, uvnitř však jsou kámen a dřevo. Kristus sám v Evangeliu je přirovnává k obíleným hrobům, jež zevně jsou krásné, uvnitř však plné umrlčích kostí.

3. Odřeknuvše se a vzdavše se světa, slí-

bili jsme Bohu, že mu chceme sloužiti a jeho milovati až do smrti. Tento slib je tak veliký, že rozvazuje od slibů, které kdo učinil před vstupem do řehole, poněvadž v řádu se zasvěcujeme Bohu úplně.

4. Naši bratři prosili našeho svatého Otce Dominika před jeho smrtí, aby jim pověděl rozlišovací znamení svatého řádu a účel všech zákonů. On řekl, že to je pravá, božská láska, pokora a chudoba. Toť podstata a účel řádu: Boha milovati z celého, čistého srdce a mimo něj nic; dále milovati sebe vespolek bratrskou láskou; podrobovati své srdce i rozum pokorně Bohu a láskyplně si pomáhati; odříci se sebe a všeho, co není Bůh, abychom v duchu i ve skutečnosti byli chudí a oproštěni ode všech tvorů a ode všeho, co by nás mohlo od Boha zdržovati, aby konečně Bůh neomezeně ovládal naše nitro a tak v nás měl zalíbení. Toť také pravý život kající, k němuž vás milý Bůh ze svobodné, čisté lásky, bez jakékoli vaší zásluhy povolal, totiž úplné, opravdové odvrácení ode všeho, co není Bůh, a úplné, opravdové obrácení k nej-

vyššímu a pravému dobru, jímž jest Bůh.

Ano, toť jediné, co náš řád chce, a tomu účelu slouží i všechny ostatní řády a všecek duchovní život a kázeň, zákony a pravidla všech klášterů. Toť jediné je účelem všech našich zákonů a čím více mu slouží, tím jsou vzácnější a užitečnější a tím věrněji sluší je milovati a zachovávati. Toť úmyslem a účelem řeholního života, to jsme při skládání slibů zamýšleli a k tomu se zavázali. Toto-li zachováváme, je v nás podstata řeholního života, jak jej měli na zřeteli náš svatý Otec a všichni svati Otcové, sv. Benedikt, sv. Augustin, sv. Bernard nebo sv. František; všichni chtějí tuto podstatu a k ní směřují všecka vnější zařízení a všecky zákony.

5. Ah, učme se Boha z hloubi srdce milovati a hledati a všecky ostatní věci jen potud, pokud je jich k tomu třeba. Učme se tomuto podstatnému z hloubi a v pravdě, potom se náš Pán s námi dokonale spojí. Jsme vázáni mnoha předpisy: jsme povinni choditi do chóru a zpívati a modliti se, ať nás to těší nebo netěší. Proto

konejme vše raději slavnostně a svatebně nežli suše a mrzutě, abychom se nepřipravili o věčnou svatbu. Je ovšem pravda, že, kdo žije bez smrtelného hříchu a má dobrou vůli nečiniti nic, co by bylo proti vůli Boží, bude ve svaté víře spasen. Ale buďte též jisti, že chcete-li v srdci cítiti a požívati přítomnosti Boží, musíte své nitro vyprázdniti a vyčistiti a pak teprve můžete skutečně Boha míti a požívati. To jediné je pravá zbožnost a smysl milostného povolání k řeholnímu stavu, abys totiž nic jiného nehledal a nechtěl než svého Boha, abys mu v lásce sloužil.

Leckdo žije ve světě a má ženu a děti a mnohý koná perné práce, aby uživil sebe a děti, a mnohý chudý si vydělává na chléb s velikou námahou - a možná že s nimi je stokrát lépe, protože s čistým úmyslem žijí svému povolání. To tě velmi zahanbuje, duchovní člověče.

6. Ubohý, slepý duchovní člověče, pozastav se a uvaž bedlivě, co Bůh od tebe chce, a konej to a nebloudiž. Jsi přece Bohu silně zavázán díky za podivuhodné povo-

lání k řeholnímu stavu, neboť toto povolání ti skýtá velikou bezpečnost, že Bůh, jenž tě z klamného světa vyvolil a sem uvedl a s tebou se již v tomto čase zasnoubil a spřátelil a tě poctil svou zvláštní láskyplnou důvěrností, tebe též na věčnosti u sebe podrží.

XXX

O CHUDOBĚ DUCHA

1. »*Blahoslavení chudí duchem, neboť jejich jest království nebeské*« (Mat. 3, 3). To je první ctnost, které nás Pán učil na hoře, poněvadž je počátkem a základem dokonalosti.

Ježíš Kristus mínil těmito slovy v první řadě chudobu těch, kteří z lásky se stanou chudými zevně i vnitřně, jak mají býti řeholníci. Býti chudý duchem znamená následovati našeho Pána Ježíše Krista v pravé, upřímné lásce, vnitřně i zevně se zprostiti všeliké starosti a příchylnosti a svou mysl nerušeně, dokonale a trvale s Bohem spojovati. Též svatí apoštolové opustili vše

vnitřně i zevně a zachovávali pravou chudobu těla i ducha, a to v nejvyšším stupni.

2. Vnější chudoba jest jen rada evangelická. Není věcí všech lidí a nejsou ani všichni k ní povoláni nebo zavázáni, nýbrž toliko ti, kterým Bůh toto dokonalé následování Krista vnukne. Proto řekl Pán k mládenci: »Chceš-li dokonalý býti, prodej vše, co máš, a dej chudým, a přijda následuj mne« (Mat. 19, 21), t. j. opusť otce i matku, bratry a sestry, ženu a děti, dům i pole a všecko, co tě ve světě od vnitřní služby Boží zdržuje, aby ses mně připodobnil.

Ježíš Kristus je pravzorem vnější chudoby. Přišel na tento svět jakožto do své vlastní říše, jež mu podle přirozenosti, podle práva i podle milosti náležela, poněvadž jest Bohočlověk, Král králů, tvůrce všech tvorů, kníže a pán nade všemi lidmi, mající moc a vládu nade všemi věcmi. A přece opustil svět a všecko, co mu mohl poskytnouti, a vyvolil si chudobu, aby všem lidem sloužil. Sám řekl: »Království mé není z tohoto světa« (Jan 19, 36). Dal všecko, co byl a co měl a co mohl, svým učedníkům a těm,

kteří až do soudného dne dobrovolně volí chudobu. Pro nás se učinil tak chudičkým, že neměl ani místečka, kde by hlavu položil, ano že ze vší své velebnosti a ze svých pokladů neměl ani tolik, aby se přioděl, když pněl na kříži. Nah umíral na kříži.

Takto se stala vnější chudoba prvním pravidlem, podle něhož Pán Ježíš žil a jemuž učil své učedníky a všecky, kdož ho dokonale chtějí následovati. Proto žili i jeho učedníci ze společného jmění, neměli nic vlastního, každý jen podle potřeby a v lásce.

3. Dobrovolně chudí, kteří nic nemají neb nedrží vlastního, ačkoliv žijí ze společného majetku, jsou občany nebes. Proto řekl Ježíš: »Blahoslaveni chudí duchem, neboť jejich jest království nebeské.« Království nebeské je tak veliký poklad, že ten, komu se ho dostane, je vpravdě blažený.

Chudý duchem je proto blažený, že již na zemi má víc, než si žádá; neboť dostačuje mu to, co má, a je v chudobě tak spokojen, že se mu ani nezdá, že by byl chud. Již světský mudřec byl řekl, že není moudřejšího

člověka nad toho, jenž málo má a ještě méně si žádá. Zatím co lakomý pořád si více žádá a se bojí, aby mu něco nechybělo, dobrovolně chudý si vždy myslí, že má příliš mnoho. Sluje blažený, poněvadž má, co si přeje; neboť nepřeje si než chudoby a nedostatku a chce ochotně oboje pro Boha snášeti. Věru takoví lidé se od svého Pána dobře vyučili chudobě a dobře si vštípili obraz jeho svatého života a náležitě si osvojili jeho chudobu.

Chudí duchem jsou též proto blaženi, že jich nikdo nemůže oloupiti; protože nic nemají, nikdo jim též nic nevezme.

Jsou blaženi též proto, že mají podíl na nebeské svobodě, žijíce bez starosti o potřeby pozemské. Jako chytrý kupec dal dobrovolný chudý zemi za nebe, poslechnuv výroku našeho Pána: »Není možno sloužiti Bohu a mamoně.« Proto opustil vše pozemské a koupil si dobrovolnou chudobu.

Dobrovolný chudý je konečně i proto blažený, že následoval Krista; proto jeho odplata je již zde stonásobná; onde pak mu

kyne sláva Boží a život věčný, v poslední den pak bude zasedati na soudu nade všemi.

4. Dobrovolně chudý život je sice těžký život a přirozenost k němu nepřivoluje ráda; jest však před Bohem tím záslužnější, čím těžší nám připadá. Právě proto též je to život veskrze svatý, oddáme-li se mu v dobrém úmyslu a s čistým srdcem. Bůh jím působí též mnoho obrácení světských lidí, zejména dobrým příkladem, jejž dobrovolní chudí dávají chudým, žijícím v těžkých hříších. Zevní chudoba oněch je nabádá, aby se obrátili od svého hříšného života ke kajícímu. Proto též bývá tato chudoba od Boha tolik odměňována.

5. Zevní chudoba však, aby byla dokonalá, musí býti též vnitřní. Pouhé zevní zdání chudoby nemá valné ceny. K této vnitřní chudobě však jsou povoláni všichni, kdož opravdově a dokonale chtějí býti přáteli Božími. I na ty se vztahuje slovo Kristovo: »Blahoslavení chudí duchem.«

Vnitřní chudoba záleží v tom, aby Bůh sám ovládal naše nitro a abychom všemi věcmi vládli tak, jak toho od nás žádá věčný

Bůh, t. j. abychom nic pozemského, ani peníze ani radosti, ani tělo ani duši, ani rozkoš ani užitek nemilovali tak, abychom se toho rádi nevzdali z lásky k Bohu a k jeho chvále, chce-li nám to Bůh odníti, takže kdybychom i všecko ztratili, naše nitro a naše vůle by zůstaly spokojeny.

Takoví lidé požívají pravé svobody ducha, povznášejí stále srdce i mysl k Bohu, jsou prosti všeliké pozemské náklonnosti a proto vždy hotovi všecko opustiti, žádá-li toho od nich Bůh. Takový člověk by mohl míti království, aniž by tím vnitřní člověk trpěl újmu a aniž by tím byla umenšena citlivost vzhledem k milosti. Takový člověk zůstává nedotčen vším tím, co není Bůh, žádná věc se ho nedotkne v nitru.

6. Přeješ si nyní nakonec zvěděti, jak milý je Pánu a jak ušlechtilý ten, kdo zachovává dokonalou chudobu, totiž zevní i vnitřní? Slyš! Kdyby dva šli spolu touž cestou a uzřeli by u cesty květinu a jeden z nich by si pomyslil: »Utrhni ji, je tak krásná!«, druhý však: »Nikoli, nechej ji pro Pána Boha!« tu kdyby ten první utrhl květinu,

nedopustil by se žádného hříchu; ale ten, jenž by se jí pro Boha vzdal, zasloužil by si tím oproti tomu, jenž květinu utrhl, veliké odměny. Chce-li tedy náš Pán udíleti za tak nepatrné skutky tak velikou odměnu, jakou as dá těm, kteří pro něj sebe i všecky tvory opustili?

XXXI

CHVÁLA PANICTVÍ

1. Panická čistota je nejvznešenější a nejvzácnější poklad. Jak krásné a líbezné jest zářiti neporušeností jako anděl! Komu Bůh dopřeje cti, aby byl oděn rouchem, jež tak slavně zdobilo jeho Syna i jeho božskou Matku, ten by se měl tolik radovati, že nikdo by ho na tomto světě nedovedl zarmoutiti a žádné hoře a žádná škoda by ho nedovedly rozrušiti, dokud jen ten poklad si uchovává.

2. Panictví je předmětem zvlášní cti u Boha i u všech tvorů. Náš Pán je poctil tím, že se chtěl z panny zroditi. I andělé ctí panice

a panny, neboť nejednou jsme slyšeli, že pannám v žalářích sloužili a jejich rány léčili. Panenství bylo i od patriarchů chváleno, od apoštolů ctěno a od vyznavačů po celém světě hlásáno. Panictví krotí ďábly, ovládá lidi, přemáhá pomíjející věci a patří na budoucí.

Panenství je zrcadlem Boha Otce, klenotnicí Syna, světlem Ducha Svatého, lilií nejsvětější Trojice. Je ozdobou pozemských poutníků, půvabem ráje, rozkoší svatých. Panenství zůstane věčně i po soudném dni, neboť tehdy nebude již sňatků, a svatí budou jako andělé a budou slaviti věčnou svatbu s Bohem. Jen panici a panny budou tam též pěti píseň novou, které jinak nikdo nedovede zapěti (Zjev. 14, 3); a následovati budou Beránka, kamkoli se béře (Zjev. 14, 4). Též se jim dostane jako vznešeným učitelům církevním a silným mučedníkům zvláštního věnce, věnce panictví.

3. Kdo však si chce uchovati poklad panictví krásný a neporušený, musí bojovati a trpěti. Praví panicové a panny musí pohrdnouti světem a vším jeho leskem, chtějí-li se Bohu líbiti. Za to se ovšem i jim do-

stává od světa pohrdání, potup a trýzní. Ať to však snášejí v pravé pokoře, pokládají se za nehodny toho utrpení a děkují za ně Bohu. Panna pyšná je před Bohem tisíckrát níže než pokorná manželka.

Praví panicové a panny jsou mírní v jídle, v pití, ve spaní, v oděvu a ve všem vnějším, jsou vážní ve svém chování a prostí; chrání se neužitečné společnosti, nikdy nezahálejí, nýbrž vždy pilně pracují. Krotí své smysly, cvičí se v umrtvování a pohrdají vším světským a pomíjejícím, ctí a vnadami světa. Touží ve všem jen Bohu se líbiti a proto povznášejí své srdce k němu. Sv. Pavel praví, že panna ve dne v noci na nic jiného nemyslí, než jak by se Bohu líbila (I. Kor. 7, 32).

Tak panic nebo panna jsou pevným hradem, jehož věží je panická cudnost, branou bázeň Boží, příkopem úplná pokora, mostem pravá trpělivost, strážkyní božská moudrost, podle níž se ve všem řídí. Takový hrad upevní Bůh všemi ctnostmi, že ho nikdo nedobude. Bůh sídlí v něm a jest mu radostí sídliti v něm.

XXXII

JAK SI MAJÍ POČÍNATI PŘEDSTAVENÍ

1. Úřady a hodnosti jsou spojeny s těžkou odpovědností, proto je posvěcuj, neboť samy sebou nečiní člověka svatým a blaženým, jsouce zastávány od dobrých i od zlých.

Dávej svým podřízeným dobrý příklad a uč je více skutky než slovy. Představení mají pokud možná sami nejprve činiti, co požadují od podřízených, neboť s Boží pomocí vše se daří, oddávají-li se představení pěstění ctnosti; podřízení potom jaksi bezděčně jich následují, i kdyby byli k všeliké zlobě a nectnosti náchylni a proti představeným zaujati.

2. Jednej s podřízenými s radostnou láskou a dobrotivou vážností. Nikomu nedávej zvláštní přednosti, nýbrž všechny zahrnuj stejnou láskou jako matka své dítky. Stesky vyslýchej s účastlivostí a každému upřímně poraď. Měj oči orlí, snaž se své

svěřence poznati a utvářeti je, jak tomu chce Bůh.

Slabým prokazuj nejvíce lásky a péče. Též těm, kteří trpí pokušeními, přispívej s velikou láskou a Bůh způsobí, že k tobě budou upřímní.

Denně navštěvuj nemocné svého domu a těš je povzbuzujícími slovy Božími a poskytuj jim všeho potřebného občerstvení. Tak jednal sv. Dominik se svými bratry. Moudré nicméně poučoval, aby nezapomínali svaté prostoty srdce; prosté zase učil pravé moudrosti, pokoušeným pomáhal klidně snášeti boje. Mladé učil mlčenlivosti, aby navenek byli skromní, v nitru moudří; nemocné a slabé laskavě těšil a pečoval horlivě o všecky jejich potřeby. Tak všichni se utěšovali jeho přítomností a styk s ním jim ulehčoval všecky trampoty.

Pros též vroucně Boha, aby tvé svěřence chránil a opatroval. Zejména pak se střez pyšného smýšlení, jež pohříchu často se vkrádá do srdce pod klamavým pláštěm. Uvažuj raději u veliké pokoře a zbožnosti, kdo jsi a jak brzy zmizíš.

3. Musíš-li z povinnosti trestati, čiň to, abys zabránil urážení Boha a ztrátám duše a vlídnými, laskavými slovy a v trpělivosti a klidu. Neboť mírnost a ochota k odpuštění je ctnost, jež nejlépe sluší představeným. Ďábla ďáblem nevyženeš. Vlídná i přísná slova, jakých jest potřebí, mají vycházeti ze srdce tichého, ne s nevrlým vzezřením a zlostnými výrazy, z nichž jen zachmuření a nevole vzniká. K tomu nejsou představení oprávněni; mají své podřízené jen proto trestati, aby je napravili. Trestání má vycházeti z božské lásky a z bratrské pečlivosti a z pokorného a tichého srdce.

Ovšem ke všemu, co se Bohu protiví, musíš jeviti odpor, a to tím, že pokud čas a místo ti dovolují, zjednáš nápravu. Ale s klesajícím nejednej tvrdě a drsně, nýbrž vlídně ho v duchu tichosti pouč. Uč se trestati v dobrotě a lásce. Tak trestal náš otec sv. Dominik. Jeho tichost byla tak veliká, jako jeho svatá vážnost. Ať jakkoli byl svěřenec zvrácený, jeho způsobem trestání býval obrácen.

Kdyby podřízení byli v tichosti a bázni

Boží poučováni tak, aby pozorovali, že se to děje jedině pro spásu jejich duší, mnohem více by se přičiňovali o nápravu a zachovávali by pokoj. Takto však zasadí se prchlivostí deset ran, dříve než jedna se vyhojí.

Mnozí sice myslí, že trestají své podřízené z horlivosti o spravedlnost, činí to však z hněvu, nevole a pýchy: a co míní činiti z nenávisti ke hříchu, činívají z nenávisti k lidem. Jen pravá láska naučí, jak jednati s trestuhodnými.

4. Jednej se srdečnou vážností a více s láskou než s děsem a ve všech věcech patř více na Boha než na časný užitek. Můžeš-li zabrániti, nedopusť, aby některé ovečce bylo ublíženo.

Buď v úsudcích nestranný, aby přítel i nepřítel stejné jho nesli, neboť to plodí pokoj.

Nováčků však zvláště nepouštěj z rukou; neboť špatně vychovaný dorost je zkázou všeho duchovního života. Dbej, aby se horlivě věnovali Bohu a stále byli pilni vnitřního života, dokud nebudou s dostatek upevněni, jinak by se snadno dali zaujmouti věcmi vnějšími, že by zůstali zcela na po-

vrchu. Vůbec péče o sluhy Boží zaujímej první místo.

5. Nemůžeš-li duchovní kázeň přivésti na vysokou úroveň, dbej aspoň, aby nenastalo ochabnutí nebo dokonce těžké poruchy. Kdo si nedá starý rozedraný šat spraviti, tomu se brzy rozedere docela. Ochabuje-li duchovní stránka, brzy se hlásí tělesná. Kdo nedbá maličkostí, brzy upadne do největších chyb.

6. Buď také připraven na osud, jenž tě jistě potká: ať se sebe více namáháš konati ve všem jen nejlepší, bude to často špatně vykládáno, ano, kde nejvíce budeš usilovati o ctnosti, bude ti leckdy spláceno nectnostmi. Bylo by veliké umění všem lidem stejně se zalíbiti. Chceš-li se však všem zalíbiti, octneš se v rozporu s Bohem a s pravdou. Proto hledej cti a slávy Boží, jako Kristus hledal slávy svého věčného Otce a za to se dal ukřižovati. Vezmi i ty kříž představenství na svá bedra pro něho a považ, že představeným býti a úkolu tomu dostáti neznamená pěstovati své pohodlí, nýbrž život plný obětí.

7. Snad odpovíš: »Co bude se zbožnou modlitbou? Co s klidem srdce?« Slyš na to, co praví sv. Řehoř: »Představený má býti tak dokonalý, aby se svým zaměstnáním nedal odvésti od dokonalosti vnitřní sebranosti, nýbrž aby dostál povinnostem jak k svým podřízeným, tak k sobě.«

Ostatně dokonalost nezáleží ve stálých útěchách, nýbrž v obětování své vůle Bohu; záleží v pokorném, poslušném podřízení se jiným lidem jakožto zástupcům Božím. V tomto smyslu byla by mi vyprahlost milejší než sladkost bez ohebnosti vůle. O tom nám svědčí poslušnost věčného Syna, jež se dovršila v trpké vyprahlosti. To ti pravím, abys jho představeného trpělivě nesl a podle svého nejlepšího vědomí a umu svůj úřad vykonával. Budeš-li si tak počínati, pak budeš omluven, i kdybys vždycky nedovedl nejlepší. Pán, jemuž sloužíš a jenž ti ten úřad bez tvého zasahování svěřil - neboť od něho pochází, jak dí sv. Pavel (Řím. 13, 1), všeliká moc - bude ti v tom napomáhati, k své slávě, k tvému věčnému blahu a k užitku tvých svěřenců.

XXXIII

O DŮVĚŘE V LÁSKYPLNOU PÉČI BOŽÍ

1. Člověk má všecku svou péči složiti na Boha a jemu důvěřovati, neboť Bůh o něj pečuje nejlépe. V této úplné důvěře má všecko přijímati jakožto nejlepší a zcela se tím spokojovati.

Důvěřuj Bohu z celého srdce, on všecko dobře zařídí. Jako nemůžeme Boha nikdy dosti milovati, tak v něho nemůžeme nikdy dosti důvěřovati. Proto je též pravdivo: Kdyby se dva lidé k Pánu modlili a jeden z nich prosil o něco velikého, co se zdá nemožné, ale s úplnou důvěrou se toho u Pána doprošoval, druhý pak by prosil o něco malého, ale ne s takovou plnou důvěrou: byl by onen, jenž Boha prosil o nemožnou věc, pro svou velikou důvěru přece spíše vyslyšen než ten, jenž žádal maličkost. Věřícímu, praví Kristus (Mark. 9, 22), jsou všecky věci možny.

2. Nechce-li někdo v Boha důvěřovati a

na něj spoléhati a chce-li všecko sám činiti a opatřovati, Bůh ho často nechá upadnouti do tísně, aby poznal, kam dospěje se svými vlastními výkony. Kdyby se člověk ve všem počínání a jednání s pravou důvěrou svěřil Bohu, pečoval by o něj Bůh vnitrně i zevně jistě neskonale lépe, než všichni tvorové by dovedli, neboť on jest pln milosti a pravdy (Jan 1, 14). Co se u něho s důvěrou hledá, to se i nalezne, vychází-li jen důvěra z věrné příchylnosti a hledá-li člověk Boha v dobrém úmyslu.

3. Ach, jakého pokoje dospějí ti, kdož takto v Boha důvěřují! Jsou přesvědčeni, že Bůh všecky jejich potřeby zná a že chce jen našemu nejlepšímu, jen když v něho náležitě důvěřujeme. Vždyť on už od věčnosti všecko předvídal a ve své moudrosti poznal. On nás od věčnosti povolal a vyvolil a miloval. Z této nevýslovné lásky vychází nejmenší i největší utrpení, jež na tebe dopouští. Ani nejnepatrnější zkouška nemůže na tebe přijíti, aby jí Bůh byl od věčnosti nepředvídal a nechtěl. Onť má sečteny i naše vlasy, aniž o to dbáš, a ne-

sejde ani jediný bez jeho vůle (Mat. 10, 30).

Bolí-li tě hlava nebo prst, mrzneš-li nebo hladovíš-li a žízníš-li, zarmucuje-li tě někdo slovy či skutky nebo potká-li tě vůbec něco protivného, Bůh to vše tak předzvěděl, neboť všecko sám změřil, zvážil, sčetl. Mám-li oči, bylo to od věčnosti od Boha, Otce nebeského, předzvěděno; ztratím-li je a oslepnu-li nebo ztratím-li sluch, i to Bůh od věčnosti předzvěděl a o tom usoudil. Měl bych se z toho rmoutiti? Naopak, budu Bohu děkovati, že jeho úradek se na mně splnil. Proto ať ti slouží ztráta radosti, jmění, cti neb útěchy neb cokoliv ti Bůh dá neb odejme, k pravému pokoji.

Konáš-li své, buď bez starosti, co a jak bude; zůstaň v klidu a poruč vše Pánu Bohu a důvěřuj v něho, neboť on všecko dobře zařídí.

4. Zajisté, kdybychom všecky své záležitosti, tělo i duši s pravou, úplnou důvěrou svěřovali Bohu, kdybychom se zcela odevzdávali jeho vůli, dospěli bychom úplného klidu. On by nám ve všech potřebách těla i duše mnohem účinněji pomáhal, kdy-

bychom ve všem vyhledávali a žádali jeho chvály a cti. Nemuseli bychom se pak tolik starati o své tělesné i duchovní potřeby; on sám by nám již v pravý čas ukázal, co a jak činiti.

My však chceme ve všem sami býti mistry a všecko podle svého zdání a zalíbení zařizovati. Chceme býti moudřejší než sám Zdroj všeliké moudrosti; pokládáme za nejužitečnější a nejlepší, kdybychom byli zbaveni toho neb onoho utrpení, té neb oné osoby, nebo kdybychom přišli do toho či onoho prostředí. Tímto způsobem nás zlý duch rád oklamává a uvádí ve zmatek a v nestálost. Stálost je však základnou a předpokladem všech ostatních ctností; proto zlý duch vší mocí tuto ctnost podrývá.

5. Kdybychom více na Boha patřili, viděli bychom též, že často nevědomky a pudově hledáme, k čemu naše přirozenost tíhne, a že rádi unikáme kříži a odvrhujeme jej dříve, než nás ho Bůh chce zbaviti. To však je veliká chyba; neboť náš milý Pán z veliké lásky a slitovnosti chce své vyvolené v tomto čase neustále křižovati a zkou-

šeti a brání, abychom k ničemu v tomto čase příliš nepřilnuli, poněvadž tím by zlí duchové opět nad námi nabyli moci.

XXXIV

O DŮVĚŘE V BOHA V HODINĚ SMRTI

1. Jedna věc nezkušené lidi v poslední hodině děsí a působí jim těžkou smrt. Přehlížejí-li svá uplynulá léta a svůj promrhaný život a shledávají-li se vůči Bohu velikými dlužníky, nevědí v poslední hodině, co počíti. Proto ti udám ze svatého Písma a z bohovědy bezpečnou cestu, jak té úzkosti ujíti.

Žil-li jsi někdy za svého života hříšně, jak tomu nejčastěji bývá, nestrachuj se proto příliš v hodině smrti. Přijal-li jsi náležitě svátosti, učiň toto: vezmi kříž a pohleď naň, přitiskni si jej na srdce a ponoř se do krvácejících ran bezmezného milosrdenství Páně a pros ho, aby svou božskou mocí všecky tvé nepravosti ve svých ranách smyl, k své

slávě a k tvé spáse, a zůstaň ve své křesťanské víře, která nemůže zklamati, upokojen - můžeš klidně zemříti. Nejmenší rána, kterou kdy Kristus utrpěl, zhlazuje tisíc hříchů jako jediný, dožaduje-li se jen hříšník s opravdovou lítostí odpuštění.

2. A ještě jedno vezmi na pomoc v oné hodině, aby sis ulehčil smrt. V jedné zemi, je zvykem, že narodí-li se dítě, sejdou se všichni a pláčí a naříkají; když však někdo umírá, smějí se a radují se. Chtějí tím vyjádřiti, že nikdo neví, jaké námahy a svízele člověka čekají; proto při narození pláčí, a radují se, když se život končí.

Kdo náležitě uvažuje, pozná, že narození člověka zcela právem lze nazvati smrtí pro strast a bídu, jež ho čeká. Tělesnou smrt však právem lze nazvati novým narozením, poněvadž odpoutává od přítěže těla a otvírá volný vstup do věčné blaženosti. Je ovšem pravda, co dí Písmo (Sir. 41, 1): »Ó běda, smrti, jak hořká je vzpomínka na tebe všem, kdož následují vnad světa!« Dobrým lidem však je zcela příjemná a sladká, neboť smrt jest jen převozem k životu. Dobrý sjednává

smrtí šťastný kup: vyměňuje bolest za věčnou radost.

3. Komu se otevrou oči, aby tuto pravdu náležitě poznal, tomu bude smrt mnohem lehčí; kdo však ji neuzná, zakusí velikého žalu a nenadálá smrt mu bude mnohem těžší.

Viz přece, co hoře je na tomto světě, co utrpení a bídy všude, kamkoli popatříš! Už jen pro strach, ve kterém zde stále žijeme, a pro měnlivost a nestálost tohoto světa mělo by se nám zde stýskati. Než člověk zakusí jedné radosti, potká ho desaterá žalost. Nejeden člověk, tázán jsa po tom, odpověděl by: Ještě jsem nezažil šťastného dne na světě. Svět je tak pln osidel, klamu a nevěrnosti, že je velikým uměním uniknouti jim. Nikdo nemůže na nikoho spoléhati, poněvadž každý hledá svého prospěchu.

4. Kdo si přeje dlouhého života, aby mu přibylo zásluh, ať ví, že je velmi pochybno, přibude-li mu zásluh či vin. Dříve než jedna zásluha se získá, upadne se do deseti chyb. Kdo může neustále patřiti na božskou tvář Páně a dlíti v milé společnosti nebeské, má odměnu dostatečnou.

Ať hodina smrti bolí a je trpká, musí přece jednou nastati. Nikdo jí ještě neušel. Kdo však je dnes nepřipraven, zítra bude možná ještě méně připraven; čím starší člověk, tím houževnatější a horší. Více lidí se po těžké nemoci pohorší nežli polepší. Je-li chvíle smrti trpká, přece ukončuje všelikou trpkost a je začátkem věčné radosti a veliké odměny, jíž se nám má dostati v životě věčném; je branou, jíž se vchází do života věčného. Proto měl by se člověk v hodině smrti těšiti jako zajatec v žaláři, kterého chtějí vykoupiti a vyvésti do země, v níž bude věčně šťasten a bezpečen.

5. Proto povznes, milé dítě, své srdce, ruce i oči k nebeské vlasti a pozdrav ji s žádostivým srdcem a slož svou vůli do vůle Boží. Zhosti se starostí, co a jak s tebou činí; ať to život nebo smrt, přijímej vše od Boha jakožto nejlepší, i když to v té chvíli nepoznáváš. V Boha doufati a důvěřovati má nám býti milejší nežli míti jistotu věčného života.

Kdo by byl na konci svého života tak sjednocen s Bohem a tak úplně odevzdán do

jeho vůle, že by si přál, aby se s ním dělo zcela a úplně podle vůle Boží, jak se Bohu líbí a jak od věčnosti chtěl a ustanovil, byť ho i uvěznil v očistci nebo co a jak a kdy a jak dlouho neb jak brzy by mu bylo libo, a říkal by: »Pane, jak ty chceš«, a kdyby též Bohu zůstavil, zda bude v nebi veliký nebo malý, blízký nebo vzdálený – kdo by byl takto sjednocen s vůlí Boží, mohl by ihned bez překážky vstoupiti do nebe.

To ti však nemůže nikdo dáti, leč Bůh sám. Ale není jistějšího a lepšího umírání než umírati v takovém stavu.

6. Proto se neboj. Buď pevný ve své víře a nic ti neuškodí. I když při smrti zlého člověka zlí duchové si zajišťují svou kořist, svatí andělé jsou na stráži u těch, kteří Boha hledají a v něho důvěřují. Umíráš-li v božské naději a důvěře, je to blažené umírání, neboť milostivý, milosrdný Bůh ti otcovsky ve všech úzkostech přispěje a jistotně se tě zastane.

Umírej tedy rád a těš se, že tvá duše, ten pouhý, rozumem obdařený a podle obrazu Božího stvořený duch bude vysvobozen ze

žaláře těla a že bez překážky bude moci radostně požívati svého blaha; neboť Bůh sám praví: »Žádný člověk v těle smrtelném nemůže mne viděti a žíti« (2. Mojž. 33, 20).

XXXV

CHVÁLA PANNY MARIE

1. Ó, bohatství Boží vědomosti a moudrosti, jak nepochopitelny jsou soudy tvé a jak nevýstižné cesty tvé (Řím. 11, 33)! Jak nevyzpytatelny jsou tvé cesty, jež ubohé duše k tobě vedou! Co jsi myslil nebo jak ti bylo ve tvé věčné nezměnitelnosti, když jsi tvořil tak čistou, vznešenou a nade všecky tvory vyvýšenou Marii? Pane, tehdáž jsi asi řekl: »*Ego cogito cogitationes pacis* Já mám na mysli myšlenky pokoje« (Jer. 29, 11).

Pane, ty jsi z hlubiny své podstatné dobroty vyvedl odlesk své slávy, aby jím ztracení tvorové znovu byli přivedeni k svému původu. Otče nebeský! Kterak by se byl

mohl hříšný člověk odvážiti přiblížiti k tobě, kdybys nám nebyl dal svého jediného vyvoleného Syna, věčnou Moudrost, za prostředníka? Věčná Moudrosti! Kterak by se opět byl kdy hříšný člověk osmělil ukázati se ve své nečistotě před tebou, jenž jsi čistota sama, kdyby neměl za ochránkyni Matku všelikého milosrdenství?

Věčná Moudrosti! Jsi-li mým bratrem, jsi též mým Pánem; jsi-li pravý člověk, jsi též pravý Bůh a přísný soudce hříchu.

2. Poněvadž naše ubohé duše jsou svírány hořkým žalem a nemůžeme se hnouti s místa, nezbývá nám než obraceti své oči k tobě, vyvolená Královno nebes! Protož, o zářící Zrcadlo věčného Slunce, skrytý poklade nevyvážitelného božského milosrdenství, buď dnes pozdravena ode mne i ode všech zkroušených duší! Ah, vy vznešení duchové, vy duše čisté, předstupte a zvelebujte, chvalte a oslavujte líbezný Ráj všech radostí, přeslavnou Královnu! Já toho nejsem hoden, leč by mi to ve své dobrotě ráčila dovoliti.

Důstojnost Mariina převyšuje všecky

pojmy a všelikou míru. Chci-li o ní mluviti, nevím, kde začíti; mluvím-li o jedné přednosti, opominu snad některou ještě význačnější, neboť všecky divy a svatost a dokonalost, jichž se kdy pouhým tvorům dostalo, měla Naše Paní v nejvyšším stupni a v největší míře.

4. Její nejvyšší mohutnosti duše byly obráceny k Bohu a s ním sjednoceny a nižší byly dokonale poslušny vyšších, jako u Adama v ráji ve stavu prvotní spravedlnosti. Této přednosti požívala proto, že nebyla počata v dědičném hříchu; neboť její Syn Ježíš Kristus ji od něho uchoval. Nikdy, ani okamžik, nebyla dítkem hněvu nebo poskvrněnou nádobou pod mocí ďáblovou jako všichni ostatní. Věčná Moudrost tomu předešla a nedala zneuctíti svůj vyvolený chrám. V témže okamžení, kdy se spojily tělo a duše, byl při tom Duch Svatý a zabránil přístupu hříchu, takže se hřích nedotkl těla ani duše.

To se též slušelo. Poněvadž Syn Boží chtěl z ní přijmouti lidskou přirozenost a ona měla s ním sděliti svou přirozenost, ne-

směla nikdy býti dotčena dědičným hříchem.

Z toho důvodu byla její dokonalost tak vysoká a tak převyšovala dokonalost všech andělů, že větší dokonalosti nelze si u pouhých tvorů pomysliti! Proto též byla plna všech milostí a ctností. »Milosti plná,« pozdravil ji Anděl; t. j.: máš milosti nade všecky lidi i anděly, neboť tvýma rukama má se dostati milosti ostatním. Také máš počíti toho, jenž je původcem a souhrnem všech milostí. Konečně máš milost bez hříchu, jako žádný jiný pouhý člověk.

5. Maria byla též zrcadlem a vzorem všeliké svatosti. Byla po všechen čas svého života v chrámu své duše takovou dokonalou láskou spojena s Bohem, že nikdy žádného tvora nemilovala jinak v Bohu. Nikdy nebylo její srdce nějakým jiným předmětem lásky od Boha odchýleno; její láska náležela nedílně Bohu a ona milovala všecky tvory jen v Bohu. Žijíc na výsost niterně, klaněla se svému Bohu v duchu a v pravdě.

Že pak její srdce nikdy nebylo od Boha odkloněno, její nitro bylo též tak shodné s Bohem.

6. Z divů Naší milé Paní největší je ten, že byla Matkou Boží, že počala z Ducha Svatého a byla zároveň matkou i pannou. Jaký div to byl, že svého Boha a Tvůrce ve svém lůně a ve svém náručí chovala a že nikdy nepochybovala, nýbrž jista byla, že to Bůh! Klaněla se mu a patřila naň jako na svého Boha a Syna. Sloužila mu s velikou uctivostí a on zase byl dobrým dítětem své milé Matky. Prosila ho i poroučela mu jako svému synu. Chodila s ním, jak chtěla, a on kráčel s ní jako její dítě. Takových divů svět dosud nespatřil.

V Marii byl obnoven ztracený ráj, zničený obraz Boží. Ona porodila nového Adama, aby všichni lidé byli přivedeni zpět k původnímu blahu. Ve svém nezměrném milosrdenství chtěl nám Bůh pomoci z věčné propasti, do níž jsme byli upadli. Jakmile Maria vyřkla: »*Fiat!* Staniž se!«, stal se v ní Bůh člověkem a člověk Bohem v jedné osobě Věčného Slova; Tvůrce se stal tvorem, Pán nevolníkem a Nesmrtelný smrtelným a zasloužil nám život věčný.

V okamžení stala se Maria dcerou Otce,

matkou Syna, nevěstou Ducha Svatého, královnou nebe, paní světa a všech tvorů, matkou a přímluvkyní všech, kdož se dožadují její pomoci, chrámem Božím. V jejím panenském těle přebýval Bůh jako ženich v komnatě své, s velikou zálibou a radostí, jako v zahradě plné vonných bylin všech ctností a milostí. Těmito ctnostmi způsobila, že nebesa nejsvětější Trojice medem tekla na nás ubohé hříšníky; dala vzejíti Slunci spravedlnosti a zrušila kletbu Evinu a rozdrtila hlavu pekelného hada. Tato druhá Eva svým dítkem vrátila světu všecko, co první Eva byla ztratila a zkazila; ano ještě mnohem více milosti a bohatství přinesla. Ona je vznešená hvězda vzešlá z Jakoba, o níž bylo v knize Mojžíšově (Lev. 24, 17) předpověděno, že její záře celý svět osvítí.

7. Proto, milovaná dobrá Paní, pozdravují tě všecka srdce a chválí tě všecky jazyky, neboť vše, co nám otcovské srdce Božíchtělo dáti, přišlo nám tvýma rukama. A ani nyní, praví sv. Jeronym, nedostává se nám žádné milosti s nebe, jež by nepro-

cházela tvýma rukama. Ty jsi matka všech milostí, ty jsi naše přímluvkyně, ty jsi prostřednice mezi námi a svým Synem a nemůže ti nic odepříti, zač žádáš, poněvadž jsi jeho matka a trůníš po jeho pravici jako korunovaná královna, jako mocná panovnice nebe i země, vyvýšená nade všecky tvory a jemu nejbližší.

Přesladká královno, jak se může ženské pokolení tebou účinně chlubiti! Neboť ať si první Eva byla kletbou stižena, poněvadž požila zapověděného ovoce, druhá Eva je požehnána, poněvadž nám přinesla sladký Plod nebeský! Proto též řekl Anděl: »Požehnaná ty mezi ženami,« t. j.: Eva zasloužila kletby, ty však, Maria, přinesla jsi požehnání a hodna jsi velebení ode všeho lidstva.

Nikdo již nenaříkej na ztrátu ráje: jeden ráj jsme ztratili a dva ráje jsme získali. Není-liž Maria rájem, ve kterém rostl Plod živoucího stromu, ve kterém všecka rozkoš a radost jest obsažena? Nebo není-liž rájem nade všecky ráje Kristus, v němž mrtví znovu ožívají, z jehož rukou, nohou a boku plynou živoucí proudy, zavlažující celou

zemi, studnice nevyvážitelného milosrdenství, nevyčerpatelné moudrosti, oplývající sladkosti, vroucí lásky a studnice života věčného? Zajisté, Pane, kdo z této studnice pil, ten ví, že tento dvojí ráj daleko předstihuje ráj pozemský.

8. Proto nikdo nevzlétej ve svém duchovním životě tak vysoko, abys neprodléval jistou dobu u naší milé Paní, abys ji chválil, jí sloužil a ji snažně prosil, aby nás vedla k svému milému Synu, nás přitahovala a nám pomáhala.

Službu Matce Boží nejmilejší a sobě nejužitečnější prokážeš tím, že ji budeš následovati. Kdo vůbec chce se státi vnitrnějším a s Bohem se sjednotiti, musí následovati vzoru naší Paní v životě vnitřním i vnějším. Tak nalezne u ní velikou pomoc. Nejdříve totiž se odvrátí ode všech pomíjejících tvorů, stane se vnitrnějším a sám sebou bude přecházeti k Bohu, jenž v něm je přítomen. Potom jeho paměť bude oplodněna, jeho vůle v lásce Boží roznícena. Bůh sám bude potom pokrmem jeho ducha, životem duše, ochranou a stráží těla.

Jako matka Boží, i my máme stále se uchylovati do nitra, abychom jsouce spojeni s Bohem, chudí a prostí duchem, čisti na duši i na těle, všemi silami byli připoutáni k Bohu a aby počátek i konec našich děl dobrým úmyslem směřoval k slávě Boží.

9. Ó požehnaná, jež jsi nalezla milost, Rodičko života, Matko blaženosti, skrze Tebe jest nám přistupovati k tvému Synu, aby skrze Tebe byv nám dán, skrze Tebe nás přijal. Tvá čistota očistiž před ním nečistotu naši, tvá Bohu libá pokora zjednej milost naší domýšlivosti, tvá překypující láska zakryj množství našich hříchů, podivuhodný Plod tvého života získej nám plodnost zásluh.

Ó, vyvolená Paní naše, Prostřednice naše, Orodovnice naše, svému Synu nás doporuč, svému Synu nás představ. Milostí, kterou jsi nalezla, vyvolením, kterého sis zasloužila, milosrdenstvím, jež jsi porodila, učiň, ó Požehnaná, aby ten, jenž skrze Tebe se uvolil účastným se státi naší slabosti a bídy, na tvou přímluvu nás též učinil účastníky

své slávy a blaženosti, Ježíš Kristus, s Otcem i Duchem Svatým požehnaný na věky. Amen.

XXXVI

JAK VYTRVALE JEST BOJOVATI O DUCHOVNÍ CENU

1. Uvažuj znovu a znovu, jak veliké a nevýslovné radosti, blaženosti a cti se dostane těm, kdož budou na Boha jasně a přímo a tváří v tvář patřiti, jak budou požívati nejlepšího a nejvyššího dobra, jímž je Bůh sám. Jak převeliká bude jejich radost, budou-li viděti nejsvětější Trojici, Marii, matku našeho milého Pána, se zástupy andělů, všecky patriarchy a proroky, apoštoly, mučedníky, vyznavače a panny se všemi svatými, kteří jsou vespolek tak jednoho srdce, že, kdyby možno bylo, nejvznešenější a největší mezi nimi by rád dopřál své radosti nejmenšímu svatému, jako zase nejmenší svatý by rád přidal svou vlastní radost většímu.

2. Na to mysli s velikou pílí a vážností,

dokud trváš v tomto čase milosti. S touto vážností bdi vždycky nad svým rozumem a bez ustání konej ctnosti. Neustaň, dokud nedojdeš Boha, nedej se zdržeti ani radostí, ani žalostí. Ať tě nemrzí práce a námaha. Nic na světě ti nebuď tak milé, abys pro to mohl ztratiti přátelství Božía věčnou radost. Uvažuj znovu a znovu, že všecka soužení a protivenství nejsou ničím proti radosti života věčného. Kdyby ti na cestě k nebi rostlo pod nohama samé trní, byla by to přece obtíž nepatrná; jde o odměnu převelikou, koupi převýhodnou. Nakonec se ti dostane za všecky námahy a strasti bohaté útěchy, odpočinku po práci a odplaty podle velikosti tvé lásky a podle síly tvé žádosti.

3. Bl. Jindřich Suso brzy po svém obratu k Bohu se odhodlal činiti všecko k zalíbení Božímu, ale zvláštním způsobem, totiž bez námahy a utrpení. Tu se mu přihodilo, když jednou vyšel kázat, že na Bodamském jezeře na lodi se setkal se statným panošem, po dvorsku oděným. I obrátil se naň a ptal se ho, kdo je. On odpověděl: »Jsem ve službách dobrodružného rytířství. Svolávám

pány ke dvoru; tam bývají klání a turnaje a slouží se krásným paním, a kdo se nejvíce vyznamená, tomu se dostane pocty a odměny.« Suso na to: »Jaké odměny?« »Nejsličnější paní mu podá zlatý prsten,« dí panoš. »Ale pověz mi, milý,« ptá se Suso, »co musí rytíř vykonati, aby se mu dostalo prstene?« »Kdo snese nejvíce úderů a ran a nezalekne se, nýbrž mužně a chrabře si počíná, kdo sedí pevně a dá do sebe bíti, tomu se dostane ceny,« odvětil panoš. Suso zvídal dál: »Ah, pověz mi, dostačilo by, aby při prvém výpadu byl statečný?« »Nikoliv, musí vydržeti celý turnaj; a kdyby byl bit, až by mu z očí oheň vyrážel a z úst i z nosu krev proudila, všecko musí snésti, chce-li získati cenu.« »Což, milý příteli, nesmí plakati a rmoutiti se, je-li tak hrubě bit?« »Nikoli,« odpovídá panoš, »kdyby se mu i srdce v těle hroutilo, jako se nejednou stává, nesmí přece dělati, jako by mu bylo zle. Musí naopak zůstati čilý a veselý, jinak by utržil posměch a přišel by o čest i o prsten.«

Touto řečí Suso byl zdrcen a povzdechl si v srdci řka: »Ach, slavný Pane! musí-li

rytíři světští pro tak malou, nicotnou odměnu taková utrpení podstupovati, ach Bože, není-liž pak slušno a spravedlivo, aby se pro věčnou odměnu mnohem více strastí trpělo? Ach, milý pane, bylo by přec důstojnobýtitvýmduchovnímrytířem! Ó krásná, milá, věčná Moudrosti, jejímuž bohatství nic ve všech krajích se nevyrovná, kéž by se mé duši dostalo od tebe prstene! Rád bych za to trpěl, cokoliv bys mi přisoudila!« A přemožen vážností dal se do pláče.

Když pak došel na místo, kamž směřoval, Bůh mu poslal veliké a hořké utrpení a tolik, že ubožák div nezoufal a nejeďno oko se zarosilo útrpností nad ním. Tu zapomněl na smělé rytířství a na všecka předsevzetí o duchovním klání a zesmutněl a mrzel se, že naň Bůh takové utrpení posílá. Když ráno vycházelo slunce, v jeho duši se utišilo a zatím co mu smysly mizely, něco se v něm ozvalo: »Kde pak je tvé slavné rytířství? Co svede slaměný rytíř a hadrový muž? V radosti míti velikou odvahu a potom v utrpení klesati na mysli, tím se nezíská věčný prsten, jehož si žádáš!« On

na to: »Ó běda, Pane, turnaje, jež dlužno podstoupiti, jsou příliš namáhavé.« Na to mu bylo odpověděno: »Zato také cena a čest a prsten rytířů ode mne poctěných jsou věčné.« To zarazilo služebníka, i řekl pokorně: »Pane, neprávem si stěžuji, ale aspoň mi dovol, abych se vyplakal, neboť mé srdce oplývá hořem.« I ozval se v něm hlas: »Běda ti, chceš plakat jako žena? Utržíš hanbu před nebeským dvorem. Osuš své oči a vzchop se čile, aby ani Bůh ani lidé nepozorovali, že zármutkem pláčeš.« I dal se do smíchu a přece se mu koulely slzy po lících, a sliboval Bohu, že už nebude plakati, aby od něho obdržel duchovní prsten.

4. Je na světě dosti pyšných hrdinů a smělých brachů, kteří dali v sázku a ztratili život ve službách světa a nedostali za to jiné odměny, nežli že jejich tělo se stalo potravou červů, duše kořistí ďáblovou. Tak svět odplácí. Proto služ rád Bohu, toť jistý, ušlechtilý život zde i na věčnosti. Je to vpravdě »jho sladké a břímě lehké«. Pro Boha rád přijímej jakékoliv utrpení, neboť odplatou ti dá sebe a nebe a život věčný.

Uvažuj, jakou čest, radost a vznešenost skýtá nebeský Jerusalem a jak milí svatí touto jistou cestou dospěli slzavým údolím věčného života.

5. »Mužně si veďte a upevněte srdce své všichni, kdož doufáte v Hospodina« (Žalm 30, 25). Když udatný rytíř ponejprv za ruku vede svého panoše, dobře ozbrojeného, do zápasu rytířského turnaje, hovoří k němu chrabře: »Hola, švarný reku, čiň se dnes jako udatný muž a drž se statečně a braň se zmužile; lepší je čestně zemříti než nečestně žíti.« Právě tak, v duchovním smyslu povzbuzuje rytířský král David každého člověka, jehož uvádí do zápasu duchovního boje, jenž záleží ve zříkání se pomíjející lásky a příchylnosti k věcem časným. Praví: »Mužně si veďte, mějte rytířské srdce všichni, kdož v Boha důvěřujete.«

Consurge, consurge. Povstaň, povstaň, volá i k tobě Pán. Povstaň a oděj se se silou Boží, veď si zmužile, buď rytířem a neboj se. Stůj pevně a nenásleduj zlých rad ďáblových. Kdo chce náležeti k duchovnímu rytířstvu Božímu, tomu jest tužší boj pod-

stoupiti než kdysi slavným hrdinům starých dob, o jejichž smělých činech svět zpívá a si vypravuje.

Snad nyní právě jsi u nejtrpčího, co tě mohlo stihnouti. Ale projdeš-li touto úzkou stezkou, dospěješ brzy na širou, krásnou pláň božského, ctnostného života, kde budeš požívati sladkého klidu. Kterak by také bylo bez boje vítězství a slavná palma, kterou máš jako jiní slavní rytíři Boží nositi jakožto věčný odznak, zvítězíš-li? Ať sebe více šípů na tebe nyní doráží, právě tolik rubínů bude kdysi vsazeno do tvé koruny.

6. Proto buď silen a stůj pevně! Neustupuj a neprchej! Nespouštěj s očí svého Krále a Vůdce, jenž tak zmužile za tebe bojoval, tolik těžkých ran trpělivě nesl, smrt přemohl a tobě svou pravici na pomoc podává!

Uvaž též, že krátké je, co trpíš, a věčné, co tě za to čeká. Pomni, že mnohem mladší, krásnější a ušlechtilejší a choulostivější lidé než ty rytířsky bojovali stejný boj a že dlouho trpěli týmiž útoky jako ty, ano i mnohem prudčeji byli pokoušeni; ale právě to jest nyní jejich srdečnou radostí. Tak nes

i ty kříž umrtvování až do konce; zůstaň na něm přibit na rukou i na nohou a nemysli nikdy na nic jiného, než abys až do smrti všecky své chyby a vášně křižoval a dobrou vůlí přemáhal.

XXXVII

SKRZE KRISTA ČLOVĚKA KE KRISTU BOHU[1]

1. *Učedník.* Ó Pane, ty jediný znáš povahu milujícího srdce a víš, že nikdo nemůže milovati, čeho nijak nezná. Protože Ti tedy chci sloužiti a Tebe jedině milovati, dej se mi poznati, abych Tě zcela miloval.

Ježíš Kristus. Chceš-li na mne v mém nestvořeném božství nazírati, uč se mne poznávati a milovati v mém trpícím člověčenství, neboť to je nejrychlejší cesta k věčné blaženosti.

Učedník. Pane, proto Ti dnes připomí-

[1] Per Christum hominem ad Christum Deum. (S. Aug. in Joan., tr. 13, n. 4).

nám bezmeznou lásku Tvého otcovského srdce ke mně a ke všem lidem, kterou jsi nám dokazoval třiatřicet let v chudobě a v ponížení, zvláště však ve svém přehořkém utrpení a umírání. Pane, ukaž se tedy mé duši duchovně v nejlíbeznější podobě, jakou Tvá nezměrná láska na se vzala.

Ježíš. Jevím se upřímnému srdci tím láskyhodnější, čím více jsem láskou vyčerpán a čím blíže smrti. Velikost mé lásky se projevuje velikostí mého utrpení, jako slunce svým leskem, jako krásná růže svou vůní a jako oheň svým tavícím žárem.

2. *Učedník.* Ale, rozmilý Pane, já hledám Tvého božství a ty mi ukazuješ své člověčenství; já hledám Tvých sladkostí a Ty mi nastavuješ svou hořkost; já jsem chtěl požívati a Ty mne učíš bojovati. Co tím míníš, Pane? Viz přece, co činí světští milovníci. Mají-li na sobě něco nepříjemného, zrůdného a vadného, pečlivě to skrývají; ale všecku zdánlivou krásu a vábnost vystavují a tím skrývají vlastní obludnost. Ty však, rozmilá Lásko, Ty skrýváš svou líbeznost a ukazuješ svou ztrápenost, ukazuješ trpkost

a skrýváš sladkost. Proč to činíš, milý Pane?

3. *Ježíš.* Kdo opravdově milují, nedbají příliš trnů na růžích, mají-li jen růže, po nichž touží. Zevně se sice jevím odpuzující, tělo se jeví plné bolestí, ale v nitru svítí neviditelná záře božství. Proto zevnější podobu nesluší nikterak míti za ošklivou, jak myslíš, nýbrž za nejvyšší krásu, neboť nenáleží patřiti na zevní zdání, nýbrž uvažovati, kterak, z jakých pohnutek a proč se jevím tak znetvořen. Trpěl jsem z nejvroucnější lásky, trpěl jsem pro tebe, abych svým znetvořením tebe přetvořil a svou smrtí tobě zjednal nesmrtelnost. Má zevní podoba tedy je spíše projevem lásky než ztrápenosti.

4. Nikdo též nedospěje k božské výsosti nebo k mimořádné sladkosti, neprojde-li dříve mou lidskou hořkostí. Čím více se vystupuje bez průchodu mým člověčenstvím, tím hlouběji se později padne. Mé člověčenství je cestou, mé utrpení branou, kterou musí projíti, kdo chce dosíci toho, co hledáš.

Jednoho svého služebníka jsem spočátku dlouho hýčkal nebeskou útěchou. Lpěl na ní tolik, že ho vábilo jen to, co náleží k bož-

ství; měl-li však rozjímati o mém utrpení a mne v něm následovati, bylo mu to obtížné a trpké.[1] Proto jsem ho jednou přísně potrestal a řekl mu: »Nevíš, že jsem branou, kterou všichni praví přátelé Boží musí projíti, chtějí-li dojíti blaženosti? Je třeba proraziti mým trpícím člověčenstvím, chceš-li opravdu postoupiti k mému božství.«

Proto ani ty zde nikdy nedospěješ k dokonalému životu, nebudeš-li podle mého vzoru přemáhati svou přirozenost napodobením mých ctností, pokorou, tichostí a trpělivostí. Kdo jde touto cestou, vejde pravými dveřmi do věčného života a dveřník mu otevře. Kdo však jde jinou cestou nebo se domnívá, že by mohl jinou cestou nežli skrze mne dospěti k Otci nebo k věčné blaženosti, klame se; nejde pravou cestou, ani pravými dveřmi, proto mu nebude otevřeno. (Jan 14, 6).

5. *Učedník.* Ale běda, Pane, línému tělu se nechce jíti takovou cestou.

Ježíš. Neboj se následovati mne v mém utrpení; neboť komu dobrota Boží ulehčí

[1] Srovn. též »Život sv. Terezie«, kap. 22.

utrpení, ten si nemá nač stěžovati. Kdo se mnou sdílí nejprudší trpkost, tomu se též dostane neobyčejné sladkosti. Na trpkost slupky naříká jen ten, kdo neokusil sladkosti v ní ukryté. Kdo má dobrého spojence, ten už zpola zvítězil.

Proto odlož malomyslnost a přistup ke mně do rytířského zápasiště, neboť sluhovi nesluší změkčilost, když jeho pán bojuje chrabrý boj. Oději tě svou zbrojí, neboť podle možnosti musíš vytrpěti všecko mé utrpení. Ozbroj se předem odhodlaností, neboť tvé srdce bude mnohokrát umírati, než svou přirozenost přemůžeš, a budeš se krví potiti úzkostí z mnohých útrap, neboť chci tvou zahradu osázeti rudými květy, utrpením. Musíš přemoci a odložiti své staré zlé návyky, moji protivníci budou tě často tajně tupiti i veřejně hanobiti, nejeden křivý soud nad tebou lidé vyřknou. Proto nes neúnavně mé utrpení ve svém srdci s mateřskou, srdečnou láskou.

Tvůj bohabojný život bude zle posuzován; tvá nábožnost bude často lidskou moudrostí zesměšňována jako bláznovství.

Tuhý, přísný život bude metlou tvému zpovykanému tělu. Potom bude ti jíti se mnou křížovou cestou, aby ses zapřel a odumřel své vlastní vůli. Máš býti volný a odpoutaný ode všeho, co by ti mohlo překážeti ke spáse, jako umírající, který už nemá co činiti s tímto světem. Konečně musíš k mé slávě všecko oddaně snášeti, cokoli ti přisoudím.

6. *Učedník.* Ó Pane, to je pro mne těžká úloha; celá má bytost se děsí těchto slov. Kterak to, Pane, všecko snesu? Dobrý Pane, na něco se zeptám: Nemohl bys ve své věčné moudrosti nalézti jinou cestu, abys mne zachránil a lásku svou mi prokázal, cestu, která by Tebe byla ušetřila těžkého utrpení a mne trpkého následování? Jak divné jsou soudy Tvé!

7. *Ježíš.* Nikdo nezpytuj nezbadatelné hlubiny mé věčné prozřetelnosti, která všecky věci pořádá, neboť nikdo ji nevystihne. Ji bylo možno to i mnoho jiného, ale přece se to neděje.

Věz, že ve skutečném řádu stvoření nebylo možno nalézti líbeznějšího způsobu

a postupu. Pán přírody nedbá na to, co by učiniti mohl, nýbrž na to, co nejlépe odpovídá každému tvoru, a podle toho jedná. Mohl-liž by člověk poznati božská tajemství lépe než na člověčenství, jež Bůh na se vzal? Mohl-li by ten, jenž pro nezřízenou rozkoš ztratil pravou radost, vhodněji býti poučen o pravé radosti? Kdo by se byl dal cestou tuhého, opovrženého života, kdyby Bůh sám na ni nebyl dříve vstoupil? Když na tobě má býti vykonán ortel smrti, čím by ti kdo mohl více věrnosti a lásky dokázati nebo k vzájemné lásce tě lépe nadchnouti, než přijme-li smrtící ránu za tebe? Nepohne-li někoho k vroucímu milování má bezmezná láska, mé nevýslovné milosrdenství, mé zářící božství, mé převlídné člověčenství, bratrská věrnost, snoubenecké přátelství, čím se jeho zkamenělé srdce dá obměkčiti? Ptej se všech tvorů, mohl-li jsem líbezněji svou spravedlnost uchovati, své bezmezné milosrdenství osvědčiti, lidskou přirozenost zušlechtiti, svou dobrotu projeviti, nebe i zemi smířiti, než svou hořkou smrtí?

8. *Učedník.* Pane, je tomu tak; již počínám chápati. Kdo se nedal na rozumu oslepiti a důkladně o tom uvažuje, musí to vyznati a ten krásný, láskyplný způsob a postup nade vše velebiti.

Tvá potěšující slova, Pane, mne též tolik povzbudila, že bych v Tobě, myslím, dovedl všecko vykonati a vytrpěti. Ach, jak jest cesta tvého utrpení stezkou bezpečnou, cestou pravdy, vedoucí k nejvyšším vrcholům všeliké dokonalosti!

XXXVIII

JAK NEVÝSLOVNÉ DOBRO PLYNE Z ROZJÍMÁNÍ BOŽSKÉHO UTRPENÍ

1. *Ježíš.* Nejlepší, co může zbožný člověk míti nebo činiti, je pilné a vytrvalé rozjímání mého hořkého utrpení a umírání.

Proto zařiď svůj život zcela podle života mého, vnitřní i vnější, a měj mne stále na očích, rozjímaje mé utrpení, jež jsem zcela

svobodně a z lásky pro tebe podstoupil. Vážně a nábožně vzpomínej, jak můj líbezný obličej byl znečištěn, jak mé milostné tělo zčernalo krutými údery, jak jeho pleť hrozně se proměnila v smrtelné úzkosti, jak všecka má krev byla prolita, za jakých bolestí všecky mé údy odumíraly a jak jsem ve všech svých úzkostech byl tolik opuštěn, že jsem volal k Otci svému: »Bože můj, Bože můj, proč jsi mne opustil!« Ani nevíš, jak veliký užitek ti takové rozjímání přinese.

2. Kdo všecku svou vůli upne na mé utrpení, nalezne v něm nevýslovné bohatství; neboť z každé rány plynou zvláštní milosti. Ach, lidé jsou tak bláhoví, že tohoto nesmírného pokladu nehledají! Halíř by hledali - a o toto všecko bohatství nedbají! A přece kdyby o mém utrpení vážně rozjímali, bylo by jim ihned zjeveno jeho ovoce, neboť kdo popatří na strom Kříže, vidí, jak všecek je osypán ovocem.

Kdo by poznal, jak ušlechtilé plody rostou na poli mého utrpení, pracoval by na něm stále a neúnavně; zřídil by si kolem něho ohradu a vystavěl by v něm věž a usa-

dil by se v ní a zřídil by též lis. Ohradou by bylo, že by své smysly chránil všech marností a upínal by je na mé utrpení. Věží by bylo, že by svého ducha povznášel nade všecky věci stvořené a přebýval by v nestvořeném Bohu, kdež mu nikdo nemůže uškoditi. Lisem by bylo, že by své srdce stále nechal šlapati a sladkým tím mestem se opájel. Neboť na poli mého utrpení roste víno a pšenice, aby z nich člověk jedl a pil. Proto jsem řekl skrze proroka: »Jezte tuk a pijte mest a opájejte se, nejmilejší« (2. Esdr. 8, 10; Velep. 5, 1). A toto ovoce a víno nebývá ani krupobitím potlučeno ani mrazem spáleno, a v zimě v létě možno slaviti vinobraní a česati ovoce. Zde je vždy jeseň a žeň. Kdo tedy chce zbohatnouti, vystav si prostrannou obilnici a sklep a naplň všecko; neboť tolik plodin a vína se mu dostane, kolik sklidí.

Ani Andělé by nevypověděli, jak bohaté milosti jsou ukryty v mém utrpení. Blaženi všichni, kdož tento poklad nalezli, neblazí však, jimž zůstává skryt a ani se nenamáhají jej nalézti. Je to živé ovoce

rajské. Kdo toto ovoce jí, neumře nikdy.

3. Udělil-li Bůh nerostům a bylinám velikou moc na léčení těžkých neduhů, jakou teprve má moc Syn Boží na vyléčení všech neduhů duše!

Není věru snazší, bezpečnější a lepší cesty, chce-li se člověk zbaviti hříchů a dosíci všeliké milosti, ctnosti a blaženosti, než rozjímání mého utrpení. Proto touto cestou se ubírali všichni svatí; je to cesta k čistému sjednocení s Bohem.

4. Stálým vniterným rozjímáním mého utrpení přemůžeš také tělesnou žádostivost, neboť pohrouzíš-li se do mého utrpení, očistíš se a z očištění ti vzejde světlo a světlo hoří a stráví v tobě všecku tělesnou žádostivost a zrodí se v tobě žádost duchovní, božská, která překonává všecku žádostivost tělesnou. Moje rány jsou tak plny sladkosti, že všichni lidé, kdyby to věděli, obrátili by se k mému utrpení. Ano, i kdyby to člověk nečinil pro Boha, aspoň pro sebe by to měl činiti, neboť každý přirozeně touží po útěše.

Hledej útěchy, kde hledej, nikde jí nenalezneš tolik, jako v mém utrpení. Kdo

ji tam hledá, má nebe zde i na věčnosti.

5. Kdo tudíž hledá blaha mimo mé utrpení, více blaha ztratí, než nalezne; neboť jen moje rány jsou zdroje, z nichž se všeliké blaho prýští. Kdo tedy hledá blaha, hledej ho v mém utrpení; tam je jistotně najde a nikde jinde.

Jako včelka létá po květech a z nich ssaje sladkost a z ní dělá med, tak váš duch má zalétati do mých ran a z nich ssáti, i bude oplývati božskou sladkostí a pravou blažeností.

Ach, rozpíná-li kdo své perutě a zalétá na nivu mého utrpení, na níž rostou květy mých ran, a z nich ssaje sladkost a sbírá med, jakou slastí bude naplněn jeho duch! Bude tak oplývati, že může dávati všem lidem, kteří si toho žádají.

6. Horlivé rozjímání mého utrpení též z prostých osob činí vysoké dovedné mistry. Jestiť živou knihou, v níž se všeho člověk dočte. Blažen, kdo vždy ji má před sebou a v ní se učí. Co moudrosti a milosti, útěchy a slasti, pokroku v ctnostech a zduchovnění v ní získá!

7. Slovem — věz, že všichni mistři, znalí počtů a měr, nevypočtou a nevyměří, kolik dobra se skrývá v horlivém rozjímání mého utrpení.

8. *Učedník*. Ó má sladká Moudrosti! Ty přece znáš všecka srdce! Ty víš, že si převroucně přeji, aby Tvé hořké utrpení jímalo mé srdce více, než jímá srdce všech lidí, a aby z mých očí se řinuly dnem i nocí slzy soustrasti. Ale má duše si musí postesknouti, že mi vždy nejde tak pronikavě k srdci a že nedovedu tak zbožně o něm uvažovati, jak bys Ty, něžná, vyvolená Moudrosti, zasluhoval. Proto pouč mne, jak si v tom počínati.

9. *Ježíš*. Rozjímání mého utrpení ať se neděje letmými pohledy, má-li člověk čas a příležitost, nýbrž buď spojeno se srdečnou láskou a účastlivou úvahou, sice by srdce zůstalo nedotčeno zbožností, jako ústa nerozžvýkaným sladkým plodem. Nejsi-li s to, rozjímati o mém utrpení se slzami pro mé úzkosti, uvažuj o něm s radostným srdcem pro požehnání, jež ti přineslo. Nejsi-li schopen ani radosti ani pláče, roz-

jímej ve vyprahlosti srdce k mé cti a vykonáš tím neméně, než kdyby ses rozplýval slastí nebo pláčem, neboť jednáš z pouhé lásky k ctnosti.

Aby ti však budoucně šlo lépe k srdci, slyš ještě více. Uvažuj často a upřímně o velikosti a množství svých hříchů, jimiž jsi rozhněval srdce svého nebeského Otce. Skutky svého vlastního zadostiučinění pokládej za nepatrné, neboť i jsou proti hříchům jako kapička proti hlubokému moři. Potom radostně rozvažuj nezměrnou velikost mého vlastního zadostiučinění; neboť nejmenší krůpěj drahocenné krve, jež kdy z mého těla vytekla, učinila by zadost za hříchy tisíce světů. Každý člověk má takový podíl na mém zadostiučinění, jakou má účast svou útrpností. Konečně ponoř pokorně a úpěnlivě nepatrnost svého pokání a zadostiučinění do velikosti mého a spoj je s ním.

10. *Učedník.* Věru, Pane, žádnému srdci není zjevno, co nesmírného dobra se najde ve Tvém utrpení, dá-li si člověk čas a píli k rozjímání o něm. Svatý Pavle, ty vznešená

hvězdo mezi všemi nebeskými světly! Jak vysoko jsi byl vynesen a jak hluboko uveden do skrytých tajů božství, když jsi slyšel svatá slova, jichž nikdo nedovede vypověděti (2. Kor. 12, 4), a jak při tom všem jímalo tvé srdce libé utrpení našeho Pána, když jsi řekl: »Neznám než Ježíše Krista, a to ukřižovaného« (1. Kor. 2, 2).

Vroucně tisknu na srdce myrhovou kytičku utrpení svého milého Pána. Z něho vážím úplnou náhradu svých nedostatečných zásluh; v něm je mé dokonalé ospravedlnění; v jeho rozjímání zřím věčnou moudrost, dokonalost všech věd, bohatství všeho blaha, úplnou dostatečnost všeliké odplaty. To mne udržuje ve štěstí a povznáší v protivenstvích; drží mne mezi radostmi a strastmi tohoto světa v pravé rovnováze; chrání mne bezpečně přede vším zlým. Někdy z něho piji doušky hořkosti, někdy doušky božské útěchy a duchovní slasti.

Ó věčná Moudrosti, poznávám z toho: kdo touží po veliké odplatě a věčné spáse, kdo v radosti i žalosti chce zachovati rozvahu a býti bezpečen proti všemu zlu, kdo

chce píti z Tvého hořkého utrpení a z Tvé sladkosti, ať Tebe, ukřižovaného Ježíše, stále chová na mysli i v srdci a v Tobě se shlíží jako v zrcadle, aby všecek svůj život zařídil podle Tebe. Proto chci i já Tebe a Tvůj život s radostí nositi v hloubi srdce a Tebe ze všech sil následovati.

XXXIX

JAK BYLO PÁNU PŘED UKŘIŽOVÁNÍM

1. *Ježíš Kristus.* Poslouchej nábožně, jak mnoho a jak těžce jsem pro tebe trpěl. Když jsem byl za svého pozemského putování ukázal světu líbezný příklad, podstoupil nesmírné námahy a mnoha velikými zázraky dal poznati svou božskou moc a blížila se chvíle mého loučení, chtěl jsem slaviti se svými milými učedníky poslední Večeři a zůstaviti jim svátost svého svatého Těla a Krve. A když jsem jim pokorně nohy umyl a láskyplně je poučil a odebral se s nimi na

horu Olivetskou a učedníci spali, klekl jsem a s velikou vážností volal k Otci: »Otče, Otče, možno-li, ať mne mine toto utrpení; ale ne jak já chci, nýbrž jak Ty chceš«. A z převeliké úzkosti srdce před nastávajícími trýzněmi, jež mělo mé jemné tělo, z královského rodu zrozené, od zlých lidí vytrpěti, vyřinuly se krůpěje krvavého potu.

2. Potěšen byv ve své úzkosti Andělem, šel jsem k učedníkům, oni však spali. Vzbudiv je, mluvil jsem k nim o svém zajetí, potom jsem byl obstoupen rotou pochopů, kteří se při mých slovech skáceli. Potom jsem byl pokrytecky políben, zrazen a násilně zajat. Nezapomínal jsem však na své milosrdenství a uzdravil jsem služebníkovi uťaté ucho. A když všichni moji učedníci se rozprchli, byl jsem sám ponechán v ohavných rukou.

Byl jsem nelítostně vlečen do knížecího domu Annášova a tam jsem byl od bezcitných Židů, kteří seděli kolem ohně, i od Annáše dotazován po svém učení. A když jsem mírně na to odpověděl, byl jsem su-

rově udeřen, oči mi byly na posměch zavázány, můj jasný obličej nečistými chrchly popliván, má bílá šíje, spanilejší než lesk krásných lilií, se spíláním mnohokrát bita.

Dříve než kohout zakokrhal, Petr mne třikrát zapřel; ale milosrdným pohledem svých láskyplných očí jsem ho přivedl k hořkému pláči.

3. *Učedník.* Ach, Pane, již začátek je trpký, což teprve konec! Kdybych viděl, že s dravým zvířetem tak nakládají, stěží bych to snesl. Jak teprve Tvé utrpení má jímati mé srdce!

Přemilý Pane, nejsladší Ježíši, připomínám Ti toto utrpení a prosím Tě, pohleď na nezřízenou úzkost a zarmoucenost mého srdce a uzdrav je růžovými krůpějemi svými, abych ve všem zármutku a soužení byl od Tebe posilněn a v Tobě, pravé Radosti, vždy radost hledal a nalézal.

Ó má jediná spáso, přispěj mi otcovsky na pomoc ve všech mých tísních, vyprosť mne z těžkých pout hříchů, neopouštěj mne a nedopusť, abych se kdy od Tebe odloučil.

Ó Jase světla věčného a Zrcadlo bez

poskvrny, chraň mne tajných hříchů a jakékoli nepravosti. Zastři mne před klamnými radami nepřítele a před příležitostí ke hříchům. Ať mé srdce vždy patří na Tebe, Zrcadlo věčnosti, abych všelikou časnou rozkoší pro Tebe pohrdl, a v každém pokušení shlédni na mne dobrotivě očima svého milosrdenství.

4. *Ježíš.* Vyložím ti ještě dále hořkost svého utrpení. Po velikých trýzních, jež jsem trpěl po celou noc až do rána v domě Annášově, byl jsem ráno jako tichý beránek přiveden, aby mé muky a má láska byly všemu světu zjevny, do nádvoří Kaifášova a od běsnícího davu jako lotr obstoupen. Potom jsem byl, stoje tak pokorně před soudcem, křivě obžalován. Na mé vyznání, že jsem Syn Boží, křičeli odpornými hlasy, že jsem hoden smrti.

Potom jsem byl postaven před Piláta, před ním křivě obžalován a dotazován o svém království. Tu jsem řekl: »Království mé není z tohoto světa.« A aby dílo vykoupení nebylo zmařeno, nechtěl jsem mu na četné otázky odpověděti. Pilát mne před židy

prohlásil nevinným, oni však křičeli proti mně, tvůrci všech věcí, že jsem zločinec. Poté mne vedli k Herodesovi. Když jsem tam na všecky otázky mlčel, posmíval se mi se svou družinou a na potupu mne oděli v bílé roucho. Tak jsem byl poslán k Pilátovi, kdež jsem já tichý beránek za lvího řevu davů byl odsouzen k bičování a k ukřižování, zatím co Barabáš byl propuštěn.

Učedník. Ó nejsladší Spasiteli, Ježíši Kriste, uděl mi tiché pokory, abych se utvářil podle Tebe, nejvznešenějšího vzoru, a všecka protivenství tohoto života pro Tebe, láskyplný Ježíši, trpělivě snesl.

Ó Králi všech králů a Pane všech pánů, obnov v mém srdci všecky ty potupy, jež jsi pro mne vytrpěl, abych nedbal ničeho pozemského a všecky své tužby upínal na Tebe a za tohoto časného zmítání kotvil tam, kde jedině je pravá radost.

Přeji si však, Pane, abys mi ještě více pověděl o svém utrpení.

5. *Ježíš.* Já, původ všech bytostí, byl jsem potom nahý přivázán k tvrdému sloupu, paže mi byly bolestně vytaženy, byl jsem

ostrými důtkami šlehán, nachovým pláštěm oděn, trnovým věncem korunován, posměšně pozdravován a po svaté šíji surovýma rukama bit. Takto s krvavým obličejem, s trnovou korunou a s šarlatovým pláštěm byl jsem předveden před ty ukrutníky a od nich s nepřátelským křikem žádán na smrt. Tak byl od smrtelného soudce nade mnou, původcem života, vynesen ortel smrti.

6. *Učedník.* Ach, mé srdce, zastav se na chvíli a popatř pozorně na milou, vyvolenou Moudrost, jak všecka je zalita krůpějemi krve, již vyloudily kruté rány bičů. Pohleď, jak z něžného těla se všude řinou krvavé potůčky na zemi. Běda, ó Slasti mé duše, jak Tě mohli tak surově tlouci, když přece viděli Tvé tělo tak líbezně ztvárněné. Místo aby tě ze soucitu šetřili, naopak po celém těle Tě zasypali ranami. Ale vím ovšem, že jsi to vše připustil, abys mi ukázal, že mne ze srdce miluješ, poněvadž jsi se pro mne vydal na pospas nejhroznějším trýzním.

Nuže, duše má, obejmi svou Moudrost, která z veliké lásky k tobě zapomněla na svou krásu. Jest přece slušno, abys i ty

z lásky tolikrát ji zulíbala, kolik pro tebe trpkostí vytrpěla.

7. Pohleď na jeho libý obličej, v němž je plnost všech půvabů a milostí. Jak se zardívá vzácnými krůpějemi, jež z nebeského ráje, z jeho překrásné hlavy se řinou. Jak tryskají krvavé prameny zpod trnů, jež bolestněbodají do hlavy. Ó Lásko má, těmito potůčky krve, jež po Tvé krásné tváři tekly a Tvé líce zbarvovaly, rač mi zvlažiti duši i tělo, aby její mocí tělo se poddávalo rozumu a rozum vždy se srovnával s Tvou přelíbeznou vůlí.

Uděl mně ubohému hříšníku, abych roucho duše, jež jsem znečistil kalem hříchů, umyl v Tvé milostiplné krvi a abych vždy se Ti připodobňoval ve Tvém kříži, abych tak s radostí směl očekávati od Tebe, věčný Soudce, poslední rozsudek. Amen.

XL

OBĚŤ NA KŘÍŽI

1. *Učedník.* Věčná Moudrosti, čím důkladněji se sleduje Tvé nezměrné utrpení, tím je nevystihlejší. Proto Tě prosím, abys mi úplně odhalil bohatství svého utrpení.

2. *Ježíš.* Když jsem byl od soudce odsouzen k potupné smrti kříže a královské to znamení bylo vloženo na má bedra, byl jsem s posměchem a láním veden na smrt. Každému, sebehoršímu zločinci bývá šibenice připravena bez jeho spolupráce, jen já jsem si musil kříž nésti sám. Kamkoli jsem vkročil, bylo znáti po krvi mé stopy. Cestou židé hrozně křičeli proti mně, až se to rozléhalo vůkol. Děti po mně házely kalem. Se dvěma zločinci mne vedli až na místo popravní. Tam jsem byl svlečen a napjat na položený kříž. Ruce i nohy mi natáhli provazy a za strašlivých bolestí mne hřeby přikovali na kříž. Takto jsem byl potupně vztyčen na kříži mezi nebem a zemí.

3. Nyní patř na mne na vysoké větvi kříže.

Má pravice probita, levice probita, pravá paže přepjata, levá bolestně vykloubena, pravá noha proražena, levá příšerně probodena. Bez pomoci jsem visel a v hrozné mdlobě svých božských údů; všecky mé něžné údy byly nehybně přitlačeny na tvrdý skřipec kříže. Má krev tekla po umírajícím těle, až bylo celé zkrvaveno, že to byla žalostná podívaná. Mé mladé, krásné, kvetoucí tělo počalo vadnouti, vysýchati a odumírati. Zemdlená jemná šíje měla v drsném kříži tvrdou oporu. Mé těžké tělo tíhlo k zemi. Celé mé tělo bylo zraněno a plno bolestí a celá má podoba žalostně změněna. Mé jasné oči hasly, uši mé byly naplněny posměšky a rouháním, má sladká ústa byla napojena trpkým nápojem; můj jemný hmat byl krutými údery ztýrán. Neměl jsem na zemi místečka ani ke kratičkému odpočinku. Má božská hlava se bolestí a únavou sklonila, můj líbezný krk byl utýrán, můj čistý obličej popliván, má krásná barva pobledla. Zmizela má krásná podoba, jako bych byl malomocný a nikdy krásnou věčnou Moudrostí. I světlo nebes haslo soucitem se mnou.

4. *Učedník.* Pane, nebylo by divu, kdyby nám srdce žalem a soustrastí pukla. Ó Ty plnosti a prostředníče všech milostí, kéž bych mohl obraz Tvé smrti tak živě a vroucně rozjímati, až by mé srdce bylo proniknuto vroucí účastí.

Ale, Pane, nebylo nikoho, jemuž by Tvá žalostná smrt byla šla k srdci?

5. *Ježíš.* Slyš, jaké smutné věci se tam dály, a vnímej je srdcem.

Když jsem v úzkosti a smrtelné tísni pněl na kříži, židé stáli proti mně a pokřikovali na mne posměšně, ukřivujíce hlavy; a ničili mne úplně ve svých srdcích, jako nepříjemného červa. Ale já jsem zůstal pevný a modlil jsem se za ně vroucně k milému Otci. Viz, já nevinný beránek, byl jsem naroveň postaven s vinníky, byl jsem od jednoho z lotrů tupen, od druhého vzýván. Toho jsem se ihned ujal a odpustil jsem mu všecka jeho provinění; otevřel jsem mu nebeský ráj. Ano, ve svém bezmezném milosrdenství volal jsem láskyplně k svému Otci zaty, kteří mne křižovali, kteří se o mé roucho dělili a o suknici mou metali los,

kteří mne, krále králů, v mé úzkosti a bídě posměšně tupili a se rouhali.

Hleděl jsem kolem sebe, ale shledal jsem se ode všech lidí bídně opuštěn. Přátelé, kteří mne následovali, stáli opodál, moji milí učedníci ode mne utekli. Nah a oloupen o všecky své šaty visel jsem na kříži, v největší bezmocnosti a opuštěnosti. Činili se mnou bez slitování, já však jsem vytrval jako mlčenlivý beránek v tichosti. Kamkoliv jsem se obrátil, odevšad na mne doléhalo hoře a strast. Pode mnou stála zarmoucená Matka a její mateřské srdce trpělo vše, co jsem já trpěl na těle. Mé jemné srdce bylo tím hluboce pohnuto, poněvadž jsem jediný plně chápal její veliké hoře a znal její přání a slyšel její nářek. Těšil jsem ji dobrotivě před rozloučením, doporučil ji svému milovanému učedníku a jeho jí.

6. *Učedník.* Ach, můj dobrý Pane, kdo by zde mohl jinak než vroucně vzdychati nebo hořce plakati? Má krásná Moudrosti, jak mohli býti k Tobě, něžnému beránku, tak suroví, ti draví lvové, žraví vlci, že Tě tak ztrýznili! Ach milý Bože, kéž bych já,

Tvůj ubohý služebník, býval byl při tom, abych všecky lidi zastupoval a před svým Pánem stál nebo i se svým Milovaným smrt podstoupil! Kdyby mne nebyli s mým Miláčkem usmrtili, byl bych aspoň tvrdou skálu, na níž stál kříž, rukama svého srdce v hoři a nářku objal, že soucitem i mé bídné srdce bylo by se s ní rozpuklo.

Ježíš. Byla to má věčná vůle, abych sám vypil kalich svého hořkého utrpení za všecky lidi až do dna.

7. *Učedník.* Ach, můj milý Pane, pověz mi ještě, jak bylo s vnitřní stránkou Tvého člověčenství, s Tvou ušlechtilou duší? Nedostalo se jí žádné útěchy, žádné sladkosti, jako jiným mučedníkům, kteří často pro vnitřní božskou útěchu zapomínali na vše, co trpěli na těle? Nedostalo se i Tobě takového ulehčení? Nebo kdy byl konec Tvému utrpení?

Ježíš. Věz něco o trýzni větší všech trýzní, o jakých jsi dosud slyšel. Ačkoli má duše svými nejvyššími mohutnostmi byla pohřížena v nazírání a požívání božství, právě tak jako nyní, nižší její mohutnosti vnitřní

i vnější byly zcela zůstaveny sobě a pociťovaly bezmeznou hořkost všeho mého bezútěšného utrpení do poslední kapky, takže nikdy nebylo utrpení podobného mému.

Ach, slyš! Když jsem tak zcela bez pomoci a opuštěn visel, s otevřenými ranami, s plačícíma očima, s rozpiatými pažemi, s napiatými svaly, se všemi údy bolestně umírajícími, pozdvihl jsem ve svém hoři hlas a volal jsem ve své bídě k Otci svému: »Bože můj, Bože můj, proč jsi mne opustil?« A přece má vůle byla sjednocena s vůlí jeho.

Když pak má krev byla vycezena a všecka má síla zmizela, pocítil jsem ze smrtelné strasti palčivou žízeň; ale ještě prudčeji jsem žíznil po spáse všech lidí. Tu nabídli mým žíznícím ústům žluči a octa. Když jsem tak dovršil spásu lidí, zvolal jsem: »Dokonáno jest.« Osvědčil jsem Otci svému dokonalou poslušnost až k smrti. Poručil jsem svého ducha v jeho ruce a řekl jsem: »V ruce tvé poroučím ducha svého« a tu se odloučila má ušlechtilá duše od mého božského těla; božství ovšem zůstalo s duší i s tělem spojeno.

Potom mi bylo vraženo do pravého boku ostré kopí a vytryskl pramen drahocenné krve a s ním zdroj vody živé, aby vše, co bylo mrtvé a vyschlé, znovu bylo občerstveno a všecka žíznící srdce napojena.

Viz, milé dítě, takovými mukami a úzkostmi jsem tebe a všecky vyvolené získal a živoucí obětí své nevinné krve z věčné smrti vykoupil. Všecko to sneslo mé láskyplné srdce z lásky k tobě, abych tě opět navrátil svému nebeskému Otci v původní milosti, jasnosti a čistotě. Byl jsem chudý a bídný, abych tě opět povznesl k tvé důstojnosti; vytrpěl jsem hořkou smrt, abych tě znovu oživil; pněl jsem na kříži jako prostředník mezi přísným soudem mého Otce a tebou.

8. *Učedník.* Ach, něžný, rozmilý Pane a Bratře, jak trpce a krutě jsi za mne pykal! Ach, vznešený Pane, jak vroucně jsi mne miloval a jak přátelsky jsi mne vykoupil! Pane, mé oči patří na Tvůj umírající obličej na kříži, má duše líbá všecky Tvé čerstvé rány; všecky mé smysly se sytí tím sladkým ovocem živoucího stromu kříže. Pane, někdo se těší ze svého nevinného života, ně-

kdo ze své přísné kázně, ten z toho, onen z něčeho jiného. Ale má všecka útěcha a naděje jest jedině ve Tvém utrpení, ve Tvém zadostiučinění a v odplatě, kterou jsi nám zasloužil.

Proto táhni mne k sobě, milovaný Pane. Ujmi se mne pro své bezedné milosrdenství, přijmi mne na milost a uděl mi, aby drahocenná krev, kterou jsi jako nevinný beránek za všechen svět prolil, prosila za mne před očima Tvého Otce a zjednala mi jeho milost a získala mi za všecky mé hříchy jako chvályhodná oběť úplné zadostučinění.

Ó Útočiště mé, Ochrano má a Vykupiteli můj, připomínám Ti bezmeznou lásku, která tě přiměla, abys pro mne vytrpěl nejtrpčí smrt kříže. Proto mi odpusť milosrdně všecky nepravosti, kterých jsem se já nečistý hříšník dopustil, zachraň mne před budoucími hříchy a všelikým zlem v milostné ráně svého boku, řiď mou životní cestu v hrozném nebezpečí k svatému konci a uděl mi, abych směl patřiti na Tvou věčnou radost. Amen.

XLI

HOŘE PANNY MARIE

1. *Učedník.* Čistá Paní a vznešená Královno nebe i země, dotkni se mého zkamenělého srdce jednou ze svých horkých slz, které jsi pro trpké muky svého něžného Syna prolévala pod křížem, aby mé srdce změklo a Tebe pochopilo; neboť bol pozná náležitě jen ten, kdo jím jest dotčen. Ach, dotkni se mého srdce, vyvolená Paní, svým smutným lkáním a pověz mi, jak Ti bylo pod křížem a sis počínala, když jsi viděla své něžné Dítě, krásnou věčnou Moudrost, v bolestech a trápení umírati.

2. *Maria.* Naslouchej s žalem a bolem, neboť jakkoliv nyní jsem prosta všeliké strasti, tehdy tomu tak nebylo. Ještě dříve, než jsem přišla pod kříž, zažila jsem mnoho velikého a nevypověditelného bolu zejména při prvním pohledu na údery, bití a týrání, jichž mé milé Dítě zakoušelo. Byla jsem tím všecka zemdlena a tak zemdlena byla jsem za svým Synem vedena až pod kříž.

Ale ty se mne tážeš, jak mi tam bylo a jak jsem se chovala. Nuže poslyš, pokud je možno zvěděti; neboť žádné srdce lidské to nemůže úplně proniknouti.

3. Všecek bol, který kdy dolehl na srdce lidské, je jako kapka proti moři u srovnání s bezedným hořem, jež mé mateřské srdce tehdy cítilo. Tímto způsobem to pochopíš: Čím milejší je milovaná bytost a čím láskyplnější a sladší, tím bolestnější je její ztráta a smrt. Zrodilo se kdy na světě něco něžnějšího, bylo kdy viděno něco láskyhodnějšího než můj rozmilý Jedináček v němž jsem měla všecko, co svět může poskytnouti? Byla jsem už dříve mrtva sobě a žila v něm; a když mi můj krásný miláček byl usmrcen, umírala jsem s ním teprve docela.

Jako můj Jedináček byl jediný a milý nade všecko milé, tak bylo i mé hoře ojedinělé a bylo hořem nade všecko hoře. Jeho líbezné člověčenství bylo mi roztomilou podívanou; jeho vznešené božství bylo sladkou pastvou mým očím; na něho myslit bylo radostí mého srdce; o něm mluvit

viti bylo mou rozkoší; jeho sladkým slovům naslouchati bylo hudbou mé duši. Byl zrcadlem mého srdce, slastí mé duše. Jeho libá přítomnost byla mi nebem a zemí a vším, co na nich jest. Když jsem však viděla svého miláčka před sebou viseti v smrtelné úzkosti, ó běda, jaký pohled to byl, jaká hrozná podívaná! Jak zmíralo ve mně mé srdce, jak zmíral můj duch, jak jsem byla zničena a jak mizely všecky mé smysly! Pohleděla-li jsem vzhůru, nemohla jsem svému milému dítěti přispěti; pohlédla-li jsem dolů, viděla jsem ty, kteří mé dítě tak hrozně týrali. Jak úzko mi bylo na světě!

4. Pozdvihla jsem hlas a volala k svému Synáčku žalostně: »Ach, mé dítě! radostné zrcadlo mého srdce, v němž jsem se tak často s radostí zhlížela, jak tě nyní vidím plného bolu před sebou! Ó poklade vzácnější nade všecko na světě! matko má, otče můj a vše, čeho si mé srdce může přáti! Vezmi mne s sebou! Nebo komu mne, svou ubohou matku, zanecháš? Kdo mi dá, abych umřela za tebe, abych tuto krutou smrt za tebe vy-

trpěla? Jak jsem oloupena o všelikou radost a útěchu! Vezmi mne, ó smrti, vezmi k dítěti ubohou matku, jíž život je trpčí než jakékoliv umírání. Vidím přec umírati toho, jehož má duše nade vše miluje!«

Když jsem tak naříkala, můj Synáček mne těšil, že pokolení lidské by nemohlo býti vykoupeno jinak a že on vstane třetího dne a zjeví se mně i učedníkům, a pravil: »Paní, zanech pláče! neplač, má krásná matičko! neopustím tě již na věky.«

Když mne můj Synáček tak dobrotivě těšil a mne doporoučel učedníkovi, kterého miloval a který též tam stál pln bolu - slova ta se mi zarývala bolestně do srdce i do duše jako ostrý meč - tu cítilo i tvrdé srdce velikou soustrast se mnou. Pozdvihla jsem ruce a byla bych ráda z žalu objala svého miláčka, ale bylo mi to odepřeno. Líbala jsem však krev, tekoucí z jeho ran, takže mé pobledlé tváře a ústa se zbarvily krví.

5. *Učedník.* Ó, jaká vrchovatá míra nekonečného utrpení a hoře! Kam se obrátím nebo ke komu pozdvihnouti oči? Popatřím-li na krásnou Moudrost, ach, vidím

ji v takové strasti, že by mi srdce puklo. Z venku doráží naň pokřiky, v nitru zuří smrtelný zápas. Obrátím-li pak oči k přečisté Matce, ach, tu vidím, že její něžne srdce je prokláno, jako by tisíc dýk v něm vězelo, vidím její čistou duši plnou muk. Nikdy nebyla vídána taková bolestná touha, nikdy slýchán takový nářek! Její krásná tvář je skropena rubínovou krví věčné Moudrosti. Smrt jejího nevinného Synáčka je jí bolestnější než vlastní smrt. Komu z nich je bolestněji, kdo z obou více mučen? Na obou stranách je utrpení tak bezmezné, že nikdy nebylo podobného.

Pověz mi však, přečistá Matko, milá Paní, kdy byl konec tvému velikému hoři?

6. *Maria.* Slyš o tom se srdečnou účastí: Když můj něžný Synáček skonal a visel přede mnou mrtev a jeho bok byl proklán ostrým kopím, nemohla jsem než vzhlížeti k němu. A když potom přišli, aby ho sňali, bylo mi, jako bych procitla ze smrti! Jak mateřsky jsem vzala jeho bezvládné ruce a s jakou láskou jsem je tiskla na své zkrvavené líce, a když mi byl složen na klín, jak

vroucně jsem ho objímala a jeho rány líbala. Patřila jsem na svého milého Synáčka - byl mrtev; patřila jsem naň opět a opět - neměl citu ani hlasu. Tu zmíralo mé srdce znovu a smrtelnými ranami, jež pocítilo, bylo by se na tisíc kousků rozskočilo. Ze srdce mi vyrážely vroucí, bolestné vzdechy, z očí se řinuly hojné hořké slzy; celá má bytost byla plna smutku.

Když se mi slova nářků prodrala ke rtům, byla sevřena bolem, takže jsem jich ani nemohla zcela vyřknouti. Pravila jsem: »Ach, běda! Byl-li zde na světě člověk tak hrozně ztýrán jako ty, nevinné, milované dítě! Mé dítě, má útěcho a jediná radosti, proč jsi mne opustil? Proč jsi se mi tak všecek obrátil v hořkost? Kde je nyní radost, kterou jsem měla při tvém narození? Kde je rozkoš, kterou mi bylo tvoje dětství? Kde čest, již mi působila tvá přítomnost? Kam se podělo vše, co mé srdce kdysi potěšilo? Ach, všecko se nyní obrátilo v bezedné hoře a ve smrtelnou bolest!«

7. Dokud jsem svého synáčka měla u sebe, bylo vše ještě snesitelné. Ale když mé

mrtvé dítě vzali od mého odumřelého srdce, z mých objímajících rukou, od mých tulících se tváří a pochovávali je, jak veliké teprve bylo mé hoře! A když nastalo loučení, jaké hoře a jakou úzkost bylo na mně zříti? Když mne odváděli od mého pohřbeného miláčka, zápasilo loučení s mým srdcem jako smrt: šla jsem do vyhnanství, neboť jsem byla zbavena všeliké útěchy, mé srdce bylo plno zžírající touhy po mém Synu a mou jedinou útěchou ještě bylo, že jsem mu sama jediná ze všech lidí všelikou službu prokázala a věrnost až do hrobu zachovala.

8. *Učedník.* Milá, dobrá Královno, proto tě pozdravují všecka srdce a chválí tě všecky jazyky. Požehnána buď, Jitřenko milosti, nade všecky tvory!

Ach, milá čistá Matko, rozpomeň se dnes na ono hořké bolestné odloučení od svého milého synáčka a pomoz mi, abych nikdy nebyl odloučen ani od tebe, ani od blahého patření na jeho tvář. Ó Matko, jako nyní má duše s lítostivou soustrastí tebe pozoruje a v duchu tě se srdečnými díky

od hrobu branou do Jerusalema provází, tak i ty, milá, přečistá Matko, doprovoď, prosím, duši mou na mé poslední pouti k jejímu cíli a doveď ji do věčné blaženosti. Amen.

XLII

ROZMLUVA DUŠE S KRISTEM POD KŘÍŽEM

1. *Duše.* Ach, vidím svého Spasitele pod planou jabloní (Velep.). Pomiluji se s ním, dokud nebude odňat mým zrakům, pomazán a uložen do hrobu.

2. Jak neplakati, když Ho vidím před sebou v tak žalostném stavu? Co mohu jiného než vzíti Tebe, můj líbezný květe, s truchlícím srdcem a s plačícíma očima do náručí, přitisknouti Tě k srdci a se srdcem bolestí naplněným Tebe líbati? Mne neodpuzují bledé rty Tvých úst, ani zkrvavené Tvé paže, naopak, právě pro ně jsi mi tak láskyhodný a zcela můj.

3. Ó nejsladší Ježíši, Tys vyvolený ze všech lidí světa. Jak blaženy byly oči, jež Tě viděly, a uši, jež slyšely Tvá přesladká slova, neboť nad Tebe není bytosti líbeznější. Ale nyní je Tvá hlava ostrými trny probodána! Tvé oči, jež svítily jako karbunkuly, nyní jsou vyhaslé a obrácené v sloup jako u jiných mrtvých. Tvé ruměnné líce, jež jako růže plály, jsou nyní kalem zohavené a zbledlé a vpadlé. Tvé jemné rty, jež byly jako rudá poupata, Tvá ústa, jež byla školou vší moudrosti a ctnosti, zmlkla a vyprahla, až jazyk přilnul k dásním.

Ach, jak Tvůj obličej, dříve tak líbezný jako ráj všeliké rozkoše, jest nyní znetvořen! Tvé paže pak zemdlely rozpětím na kříži, že by možno bylo na Tvém těle krví zbroceném sčítati všecky kosti!

4. Ó horké slzy, řiňte se bez ustání z hloubi mého srdce a zalejte všecky rány mého Milého. Které srdce by mohlo býti tak tvrdé a kamenné, že by nezměklo při pohledu na tolikeré hrozné rány, jež Ti byly zasazeny! Ó nejsladší, kdo mi dá, abych za Tebe mohl umříti? Kéž má všecka síla s Te-

bou odumře a můj život s Tebou zanikne.

Milosrdný Bože, neopouštěj mne! Můj Ježíši, neodlučuj se ode mne. Spasiteli můj, buď mým pomocníkem. Dej mi, abych umřel světu! Chraň mne přede všemi úklady nepřátel, aby mne ani smrt, ani život, ani životní osudy od Tebe neodloučily.

5. Ó líbezný Jase Světla věčného, jak jsi nyní pohaslý, když Tě má duše pod křížem na klíně Tvé zarmoucené Matky s žalem i s díky objímá. Uhas ve mně všeliký žár zlé žádostivosti!

Ó přečisté, jasné Zrcadlo božské velebnosti, jak jsi z lásky ke mně znečištěno! Ach, očisť všelikou skvrnu mých hříchů!

Ó krásný, světlý Obraze Otcovy dobroty, jak jsi nyní znetvořen! Obnov opět znetvořený obraz mé duše!

Ó nevinný beránku, jak hrozně jsi nyní ztrýzněn! Odpykej a odčiň za mne můj hříšný provinilý život!

Ó Králi Králů a Pane všech pánů! Jako s hořem a strastí objímáš mou duši ve svém ponížení, tak ji, prosím, obejmi s radostí ve své věčné slávě. Amen.

XLIII

JAK SE V NÁS MÁ OBRÁŽETI OBRAZ UKŘIŽOVANÉHO SPASITELE

1. *Učedník.* Ó krásná Moudrosti, jak Ti mám děkovati za tvou lásku a za Tvé utrpení? Kdybych měl, Pane, hlasy všech Andělů, chtěl bych Tě jimi chváliti; kdybych měl všechny strasti, jež všichni lidé kdy vytrpěli, chtěl bych Ti je obětovati; kdybych měl krev všech mučedníků, chtěl bych Ti ji věnovati; kdybych měl lásku všech srdcí, chtěl bych Tě jí milovati! Kdybych měl sílu Samsonovu, krásu Absolonovu, moudrost Šalomounovu a bohatství a slávu všech králů, chtěl bych jich k Tvé chvále a k Tvé službě použíti. Že však nejsem nic, nemohu ti nic dáti! Ach, jak se Ti odvděčiti?

Ježíš. Ani kdybys měl jazyky všech Andělů a dobré skutky všech lidí a sílu a moc všech tvorů, přece by ses mi nemohl odvděčiti ani za nejmenší muku, kterou jsem z lásky k tobě vytrpěl.

2. *Učedník.* Dobrý Pane, když tedy nikdo nemůže projevů Tvé lásky splatiti, dej mi a nauč mne, abych Tvou milostí byl Ti milý. Někteří Tvoji učedníci bývají Tvým utrpením tak mocně dojati, že Tě vroucně litují a oplakávají. Ach, Bože můj, kdybych mohl a dovedl všecka milující srdce svým nářkem zastoupiti, čisté slzy všech očí vyroniti a naříkání všech jazyků vysloviti, chtěl bych Ti dnes tím ukázati, jak mne Tvé hořké utrpení dojímá.

3. *Ježíš.* Chce-li někdo ukázati, jak ho mé utrpení dojímá, nejlépe to dokáže skutky. Srdce nedotčené pomíjející láskou a usilující o dokonalost a snažící se připodobniti se mi v mém utrpení je mi milejší, než kdybys mne neustále litoval a tolik slz nade mnou vyronil, co kdy krůpějí dešťových s nebe spadlo, neboť pohnutkou k bolestné smrti bylo mi právě to, aby lidé mne následovali, třebas slzy mi jsou milé a příjemné. Ti pak, kdož mne chtějí následovati, zapírají se, berou kříž svůj na sebe a jdou za mnou.

Učedník. Dobrý Pane! Je-li Ti ochotné

následování Tvého něžného života a Tvého láskyplného utrpení ťak milé, chci od nynějška snažněji dbáti láskyplného následování Tebe než plačtivého naříkání, třebas by i toto podle Tvých slov Tě těšilo. Proto mne pouč, jak bych se Ti měl ve Tvém utrpení připodobniti. Pouč mne též, jak bych měl s Tebou umírati a který jest můj kříž, neboť vpravdě, milý Pane, nechci již žíti sobě, když Ty jsi pro mne umřel.

4. *Ježíš.* Kroť zvědavost svého zraku a sluchu; z lásky ke mně ať ti chutná a jest vítáno, co ti dříve bylo protivno; odlož pro mne změkčilost; hledej všelikého uspokojení jen ve mně, miluj tělesné nepohodlí, zlo od jiných ti způsobené ochotně snášej, žádej si pokořování, umrtvuj své žádosti a všem svým choutkám odumírej. To je začáteční učení ve škole moudrosti; to se čte v knize mého ukřižovaného těla.

5. Potom dej sebe i vše, co máš, bez výhrady mně a již nikdy si to neber zpět. Čeho nepotřebuješ, na to nesahej; tak budou tvé ruce přibity na můj kříž. Rád počínej dobrá díla a při nich setrvávej; tím

bude tvá levá noha přikována na kříž. Semkni a upevni svou nestálou mysl a své rozptýlené myšlení na mne, tím bude tvá pravá noha přibita na můj kříž. Tvé duševní i tělesné síly ať nezemdlívají ve vlažnosti, nýbrž ať podle vzoru mých služeb jsou rozpjaty a napjaty. Tvé slabé tělo ať se ke cti mého božského těla často namáhá v duchovních cvičeních a ať se mu nedopřeje ukájeti jeho žádosti. Mnohé neznámé utrpení tě upevní se mnou na mém kříži, čímž se mi staneš podobným a milým.

Chřadnutí tvé přirozenosti dopomůže mi k nové svěžesti, tvé ochotně snášené nepříjemnosti budou měkkou poduškou mé znavené šíji, tvé statečné odpírání hříchům ulehčí mé starosti, zbožnost tvého srdce zmírní mou bolest a tvé rozohnění zapálí mé milující srdce.

6. Budeš-li se dále snažiti, abys konal, co uznáš za nejlepší, a budeš-li za to od lidí kliditi posměch a hanu a budou-li tebou pohrdati myslíce, že se nedovedeš nebo neodvažuješ pomstíti, a zůstaneš-li přitom nejen pevný a nezviklatelný, nýbrž budeš-li

ještě s láskou za ně prositi Otce nebeského a je před ním omlouvati, hle! kolikrát takto z lásky sobě samému umřeš, tolikrát má smrt v tobě znovu ožije.

Žiješ-li ctnostně a nevinně a jsou-li ještě tvoje dobré činy kárány a jsi-li odsuzován a snášíš-li to trpělivě a ubližovatelům, prosí-li tě za prominutí, tak rád a ochotně odpouštíš, jako by se nic nebylo stalo, a ještě jim slovem i skutkem pomáháš a sloužíš, jak jsem to já činil na kříži, pak opravdu se jevíš se svým tělem jako ukřižovaný.

Vzdáváš-li se pak i lásky a blahovůle všech lidí, jejich užitku i útěchy, vyjma kolik poměry vyžadují, tímto svým odříkáním je nahražena všecka bolest, kterou mi způsobili ti, kdož mne v hodině utrpení opustili.

Lpíš-li z lásky ke mně na svých přátelích tak málo, jako by ti na nich nezáleželo, totiž ve všech věcech, které by mohly býti přehradou mezi mnou a tebou, mám pod křížem milého učedníka a bratra, který mi pomáhá snášeti mé utrpení.

Jestliže pak při všech protivenstvích, jež

ti působí bližní, z lásky ke mně se odříkáš vítězství a všechen sebe urputnější hněv jako tichý beránek snášíš a svým něžným srdcem a vlídnými slovy a laskavou tváří zlobu jiných přemáháš, hle, tu se v tobě obráží pravý obraz mé smrti.

7. Dopustím-li pak ještě na tebe neútěchu, vyprahlost a opuštěnost, jako na mne Otec nebeský dopustil, nehledej útěchy u jiných. Volej a vzdychej ve své bídě k Otci nebeskému, zapíraje sebe a odevzdávaje se v jeho otcovskou vůli. Čím trpčí pak bude tvé utrpení a čím poddajnější při něm budeš, tím více budeš se mně podobati a tím milejší budeš nebeskému Otci. Bude-li pak tvé srdce žízniti a hledati ukojení v něčem pozemském, zřekni se toho z lásky ke mně; tak budou i tvá vyprahlá ústa napojena hořkostí. Žízni po spáse lidí. Usiluj ctnostnými činy o dokonalý život a setrvej v něm až do konce.

Poddáš-li konečně svou vůli hbitou poslušností svým představeným a tvá duše vloží svou vůli do rukou Otce nebeského a tvůj duch vzletí z tohoto času do věčnosti,

jako při posledním vzdechu, pak bude tvůj kříž zcela podle vzoru mého kříže a dospěješ v něm pravé dokonalosti.

Oh, jaké zalíbení mám v člověku, jenž se mi takto připodobní! Takové umírání sobě je mi tak milé, jako bys byl šel se mnou na smrt.

8. Chovej tedy stále mou hořkou smrt v hloubi srdce, pamatuj na ni při modlitbě a připodobni se jí svým životem. Uzavři se do mého otevřeného boku, do mého láskou raněného srdce a přebývej v něm. Pak tě očistím živoucí vodou a svou nachovou krví tě růžově zbarvím; připoutám tě k sobě a spojím tě věčně se sebou.

9. *Učedník.* Pane, k Tobě tedy dnes pozdvihuji oči své s vroucí radostí a srdečnou láskou. Pane, srdce mé se otvírá, aby Tě přijalo, jak něžná růže se otvírá záři jasného slunce. Duše má se Tobě otvírá dokořán s vroucí žádostí, abys mi na duši i na těle vytvořil obraz své smrti, ať mi to je milé či nemilé, k Tvé největší slávě a podle Tvé svaté vůle.

Pane a Bože můj! S nejvroucnější touhou

Tě objímám s díkem a chválou a tisknu Tě do hlubin svého srdce a své duše a připomínám Ti onu vznešenou hodinu Tvé smrti, aby na mně nebyla zmařena. Ani život ani smrt, ani radost ani strach ať mne nikdy od Tebe neodloučí.

XLIV

PROČ BŮH DOPOUŠTÍ NA SVÉ PŘÁTELE TOLIK ZLA?

1. *Učedník.* Pane, smím-li Ti pověděti, co mám na srdci, nehorši se a vyslechni mne trpělivě. Dobrý Pane, lidé říkají, že ať jakkoliv sladká a příjemná je Tvá láska a Tvá přízeň, přece dáváš svým přátelům okusiti i její trpkosti. Nejednou na ně sesíláš utrpení, potupy a všeliká protivenství. Sotva člověk došel tvého přátelství, již aby se připravoval na utrpení.

Pane, jakou slast mohou pak Tvoji přátelé nacházeti v takovém stavu? Nebo jak je můžeš na ně dopouštěti?

Ježíš. Jak můj Otec miloval mne, tak já miluji své přátele. Jednám nyní se svými přáteli právě tak, jako jsem jednal od počátku světa až dosud.

2. *Učedník.* Pane, právě na to si lidé stěžují. Říkají, že právě proto máš tak málo přátel, že je necháváš na světě tolik trpěti. Proto mnozí, kteří se domáhali Tvého přátelství a nakonec poznali, že jen v utrpení se mají osvědčovati, vracejí se zase k tomu, co pro Tebe byli opustili. Ach, Pane, co na to díš?

3. *Ježíš.* To je stesk lidí slabé víry a nepatrných skutků, lidí vlažných. Ale ty, můj milý, nezapadej do bahna tělesných zálib. Otevři své vnitřní smysly, otevři své duchovní zraky a popatř na veliký zástup svatých, popatř na nebeský Jerusalem, jak skvoucí jemné kameny města byly dříve utrpením otesávány a uhlazovány a nyní tak krásně v jasném světle září! Jak se dařilo milé svaté Alžbětě? Pavel byl na tomto světě povrhelem. Job, Tobiáš, David měli tentýž úděl. Sv. Athanáš trpěl, jako by se celý svět byl spikl k jeho utracení. Viz, jak

všichni svatí cedili krev buď ze svého těla nebo ze srdce a z duše.

Vidíš tedy, že ti nikdy nic nečiním, abych tě hněval, nýbrž abych ti svou lásku projevil. Nikdy bych nedopustil utrpení leč pro užitek, který lidem přináší. Proto též nechávám hříšníky na zemi málo trpěti, kdežto pravý přítel Boží nikdy není bez utrpení. Sesílám naň nemoci nebo pronásledování, chudobu nebo hlad, bídu a potupy neb jiné strasti, aby je trpěl pro Boha. Ano, než bych své milé vyvolené nechal beze zkoušek a bez utrpení, raději bych utrpení z ničeho stvořil a všecky své tvory rozumné i nerozumné na ně popudil, aby od nich byli tříbeni. Jen svět, to jest lidé milující svět, jsou nehodni, aby pro Boha strasti a svízele trpěli. Moji přátelé však by se měli radovati jako svatí apoštolové, že jsou hodni pro jméno Boží strast a protivenství trpěti (Skut. 5., 41).

4. Moudrý by přijímal utrpení s větší radostí, než kdyby se mu všecky statky světa nabízely. Časné statky zbavují člověka, jenž na ně věsí své srdce, věčné blaženosti;

utrpení však přináší člověku věčnou blaženost, snáší-li je z lásky. Blázen by byl, kdo by se od dobrého odvracel a zlé volil. A přece je tolik lidí, kteří po časných statcích baží a se pachtí a utrpení se vyhýbají. Proto nejchytřejší lidé světa před Bohem jsou největší hlupci.

Duše čistá je mi jakýmsi rájem; proto nepřipouštím, aby se upoutávala láskou k něčemu pozemskému. Poněvadž však je od přírody náchylna k škodlivým radostem, vysazuji jí cestu trním. Všechny mezery jí vyplňuji protivenstvími, ať jí to vhod nebo nevhod, aby mi neunikla. Všecky cesty jí posévám utrpením, aby její srdce nikam nesměřovalo leč k mému božství. Člověk je vždy nakloněn k škodlivé smyslové radosti; proto mu zahrazuji cestu, abych jen já byl jeho radostí.

Příměsí své myrhy přitahuji člověka k velikým věcem. Do všeho na světě jsem přimísil hořkost, aby nic nebylo bez utrpení. Mohl jsem stejně snadno způsobiti, aby chléb v hojnosti rostl ze země jako žito, ale člověk si má všeho dobývati s ná-

mahou. Všecko je ode mne v odvěkém řádu stanoveno a zřízeno. Dbá-li malíř úzkostlivě, aby všecky tahy a barvy byly náležitě voleny, aby obraz byl mistrovským dílem, tisíckrát více dbám já rozličnými tahy a barvami utrpení dosíci u člověka toho, aby se mi zcela zalíbil, jen ukazuje-li se hodným milosti utrpení.

Také chci člověka vyzkoušeti, věří-li a důvěřuje-li ve mne. Též poddajnosti ho tím učím. Mimo to přispěji-li člověku na pomoc v jeho tísni a bídě, poznává z toho mou ochotu a otcovskou přízeň a tím v něm roste a sílí božská láska a vděčnost a on se ke mně přibližuje a vroucněji se se mnou spojuje.

5. *Učedník.* Ale, Pane, odkud to, že některé lidi přece nenecháváš tolik trpěti jako jiné?

Ježíš. Není většího a ušlechtilejšího daru nad to, co je mi nejvlastnější. A to je utrpení. Viz, na koho kdy bylo vloženo mučivější a mnohonásobnější utrpení než na mne? A v kom mohu v duchu své svatosti nejvhodněji působiti, ne-li v těch,

kteří se mi nejvíce podobají! Takoví jsou královstvím Božím a v nich trůním na královském stolci a vládnu a řídím vše podle své vůle.

Nejpodobnější jsou mi lidé trpící. Nikdo netrpěl nikdy tak trpce jako já a nebyl též nikdo tak dokonalý jako já. Kdo byl kdy více tupen než já, kdy jsem svého nebeského Otce nejvíce ctil? Na kříži jsem byl tolik ztrýzněn, že jsem se ani nepodobal člověku. Ať vystoupí, kdo se mi chce vyrovnati! Všecky jeho bolesti, všecko tupení a křižování mizí před mým jako kapka v moři. Bylť jsem více červ než člověk.

6. Ostatně věz, že dobře přihlížím k slabosti lidské přirozenosti. Z lásky a spravedlnosti nechci jí ukládati více nežli snese. Trpímť sám s tím, jenž pro mne trpí, a podkládám své rámě a nesu břímě na nejtěžším místě. Věru kdyby někdo chtěl trpěti pro Boha a kdyby naň dolehlo i všecko utrpení, jež kdy lidé trpěli a jež kdy bude na světě, nebolelo by ho a nebylo by mu těžší, poněvadž já sám bych nesl jeho tíži. Všecko, co trpí člověk pro Boha, Bůh mu činí leh-

kým a sladkým. A kdyby s tebou bylo dobře, nebylo by ti utrpení utrpením, nýbrž slastí a útěchou.

7. V tom je též rozdíl mezi utrpením hříšníků a spravedlivých. Zajisté i hříšníci trpí, neboť každý hřích má v zápětí zvláštní duchovní trýzeň; ale toto utrpení se podobá trýzním zavrženců v pekle; oni čím více trpí, tím jsou horší. Podobně i hříšníci čím více ve svých hříších trpí, tím jsou jedovatější a tím více se pohružují do hříchu, aby se vyprostili z utrpení; ale čím více se vymykají vnějšímu utrpení, tím mučivěji bývají vnitrně trýzněni; a byť i neměli vnějšího utrpení, přece jsou neustále svými hříchy trápeni. A naříkají si na své veliké utrpení a domnívají se, že by jim mělo získati odměnu, poněvadž se říká, že utrpení je blahodárné. A však u nich je spíše počátkem muk pekelných, než přípravou na nebe.

Spravedlivý naproti tomu nachází v utrpení předchuť věčných radostí a jeho utrpení je Bohu příjemné a záslužné. Jako jsem řekl skrze proroka Davida, »jsem při něm v soužení a vysvobodím ho a poctím

ho a obdařím ho dlouhým životem a ukáži mu svou spásu« (Žalm 90).

8. Když tedy své přátele tolik miluji, kterak bych mohl připustiti, aby kdy byli bez utrpení? Věnec, jenž se na věčnosti před mým Otcem má zelenati a kvésti, musí přece býti pevně zasazen. Kdo chce býti ponořen do bezedného moře mého božství, musí též býti hluboko pohroužen do moře hořkého utrpení; kdo má býti povznesen vysoko nad zemi, musí též býti přikován na vysoký kříž bolestí. Co je ušlechtilého a dobrého, musí býti krušně vydobyto. I kdyby všecka srdce byla jedním srdcem, neunesla by ani nejmenší odplaty, kterou jsem na věky připravil za nejmenší utrpení, jež člověk z lásky ke mně podstoupí. Kdyby někdo měl přítele, jenž by mu krátkým utrpením mohl získati veliký užitek, čest a blahobyt na dlouhý čas, byl by mu ten člověk opravdu přítelem a měl by ho rád, kdyby mu utrpení odňal nebo kdyby se snažil, aby od někoho bylo zmařeno? Tak ani já nemohu dopustiti, aby moji přátelé kdy byli bez utrpení.

Když Bůh dovolil andělu, aby všecko na zemi bil a hubil, řekl: Nikoho nešetři kromě těch, kteří mají T, t. j. kříž, na čele; kdo nemá kříže v sobě a před sebou, nebude ušetřen (srov. Ezech. 9, 5). Křížem se rozumí hoře a utrpení. Také jsem neřekl: Chce-li kdo za mnou přijíti, následuj mne bez utrpení, nýbrž jsem řekl: s utrpením. »Tím se tvůj život posvěcuje«, řekl jsem kdysi k jedné své služebnici, »že mé důtky se nevzdalují od tvé šíje.«

9. *Učedník.* Pane, na to již věru nevím co odpověděti. Ach, důstojná Hlavo svých údů, my, chrabří rytíři císařského Pána, nechceme se již báti; my, ctní následovníci důstojného Předchůdce, chceme se vzchopiti a nevyhýbati se již utrpení! Vždyť Ty jsi třiatřicet let posvěcoval utrpení na svém srdci i na svém těle a posvětil jsi je též na své milé Matce a na všech těch, kdož v lásce tvé trpěli. My ubozí údové měli bychom se tedy utěšovati a radovati se z Tebe, své důstojné Hlavy, jenž jsi nás v utrpení předešel a nikdy příjemného dne nezažil. A kdyby ani nemělo utrpení jiného užitku a výhody,

nežli že se jím připodobňujeme Tobě, krásnému jasnému zrcadlu, mělo by dostatečnou cenu.

I kdyby Bůh dával trpícím i netrpícím po tomto životě stejnou odplatu, měli bychom přece voliti stránku utrpení, byť i jen proto, abychom se Ti připodobnili, neboť láska si žádá spodobení a snoubí se s láskou, kde může.

Připodobni mne tedy k sobě, ať to sladké či trpké, ať mi to milé či trapné. Vímť přec, že miluješ sobě podobné, neboť je to přirozeno. Ať jsem i od světa zavržen, jen od Tebe chci býti přijat, můj milovaný Pane. Pohrdne-li mnou svět, Tobě přece budu milý. Dáš-li mi i utrpení, dáš mi zato svou lásku. Vznešené utrpení, jež mi získáváš věrnou lásku mého milovaného Pána, vždycky tě chci s radostnou myslí objímati.

XLV

O PŘEVELIKÉ DŮSTOJNOSTI ČASNÉHO UTRPENÍ

1. *Učedník.* Milý Pane, pověz mi: Které utrpení míníš? Které je tak užitečné a dobré? Srdečně si žádám, abys mi o tom více pověděl, abych, když mi je sešleš, ochotně a rád je pak z Tvé otcovské ruky přijal.

Ježíš. Míním všeliké utrpení, ať zvolené či vnucené, nedělá-li se z nouze ctnost a nevymyká-li se mu člověk proti mé vůli, nýbrž snáší-li je ochotně, pokorně a trpělivě k mé cti. A čím ochotněji to činí, tím je dokonalejší a mně milejší.

2. *Učedník.* Možná, Pane, že je utrpení nesmírné dobro, ale jen není-li ho přes míru a není-li tak hrozné a neslýchané. Pane, Ty sám znáš vše skryté a stvořil jsi všecky věci podle počtu a míry (Moudr. 11, 21); Ty víš, že mé utrpení je nade vši míru; přesahuje všecky mé síly. Pane, má někdo na světě tolik utrpení neustále jako já?

Ježíš. Každý nemocný myslí, že on nej-

více trpí, a každý nuzný, že je nejchudší, poněvadž každý člověk je sám sobě nejbližší. I ty myslíš, že je tvoje utrpení největší, a při pohledu na jiného nemocného nebo zarmouceného si myslíš: Pane, jak je tomuto člověku blaze proti mně! - Tak nesmýšlej. Kdybych ti byl dal jiné utrpení, bylo by tomu zrovna tak. Odevzdávej se ve všem utrpení, jež ti dávám trpěti, ochotně do mé vůle, nevyjímaje ani toho ani onoho utrpení. Nevíš, že chci jen tvému největšímu dobru, a to zrovna tak jako ty? Jsemť věčná Moudrost a vím lépe, co je pro tebe nejlepší. To jsi snad už seznal, že utrpení ode mne uložené, snáší-li se náležitě, mnohem hlouběji zasahuje a rychleji k cíli vede než všecka utrpení svobodně zvolená.

Co si tedy stěžuješ? Mluv ke mně: Můj nejvěrnější Otče, čiň se mnou úplně, co a jak sám chceš.

3. *Učedník.* Ach, Pane, je snadno o utrpení mluviti; ale dolehne-li na člověka, bývá tak těžko unésti je, neboť tolik bolí.

Ježíš. Kdyby utrpení nebolelo, neslulo by utrpením. Nic není tak trapného jako

utrpení a nic není tak sladkého jako pocit, že jsme trpěli. Utrpení je krátké, radost dlouhá. Trpělivost působí, že utrpení přestává být utrpením, stávajíc se lehkým a snesitelným. Kdybys měl tolik duchovní sladkosti a božské útěchy a radosti, až by jí tvé srdce přetékalo, nebylo by to o sobě tak záslužné, neboť neměl bych se ti vlastně zač odvděčovati, nebyl bych tvým dlužníkem, jako trpíš-li oddaně pro mne utrpení nebo vyprahlost z lásky.

4. Utrpení je před světem ohavností, před Bohem má vznešenou důstojnost. Po Bohu je stěží něco dokonalejšího než utrpení; neboť kdyby bylo něco dokonalejšího než utrpení, byl by to Otec nebeský vložil na svého Syna v hojnější míře než cokoliv jiného. Na mne však nebylo ničeho složeno tolik jako utrpení. Kdybych byl býval člověkem bez božství, moje utrpení by mne bývalo přece povzneslo nad všecko lidstvo, neboť kdo nejvíce trpí, je nejušlechtilejší, a žádné utrpení lidské se nevyrovná mému.

Kdyby utrpení nebylo tak vzácné a dokonalé, Otec můj by mi byl jistě aspoň ně-

kolik hodin na světě ponechal bez utrpení, to se však nestalo. Ano, kdyby bylo něco vzácnějšího než utrpení, byl by Bůh tím vykoupil lidi; nebo musíš říci, že můj Otec mi byl nepřítelem, věděl-li něco vzácnějšího než utrpení.

5. Utrpení mi člověka činí milým, neboť trpící člověk se mi podobá. Utrpením se mi splácí utrpení mé. Je nebeským pokladem, jehož nikdo nemůže slovy vystihnouti; je skrytým statkem, jehož nikdo nemůže splatiti, poněvadž zjednává člověku všecko dobro, jež Bůh svým milým přátelům na nebi i na zemi prokazuje. Kdyby někdo sto let přede mnou klečel, aby si vyprosil utrpení, přece by bylo nezaslouženou milostí.

Pravé utrpení je matkou všech ctností, člověka pozemského proměňuje v nebeského, vzdaluje ho světu a snoubí jej vroucně se mnou. Utrpení také zmnohonásobuje ctnosti. Umenšuje radost ze světa a rozmnožuje milosti. Kdo chce býti ode mne vlídně přijat, musí býti od světa úplně odvržen a opuštěn. Utrpení je nejjistější a nejkratší a

nejbližší cestou k blaženosti. Je nejrychlejším běžcem, jenž tě donese k cíli dokonalosti, je ohnivým vozem, na němž Eliáš vjel do ráje.

6. Utrpení chrání před těžkým pádem. Udržuje duši v pokoře a drží srdce člověkovo dole, aby se pýchou nevypínalo. Utrpení učí trpělivosti, opatruje čistotu a získává korunu věčné blaženosti. Je tak vzácné, že Bůh za ně nic jiného nechce dáti v odplatu než sebe samého.

Nechci, aby něco hříšného v člověku zašlo bez utrpení a nechci uděliti žádného daru, na nějž bych duši nepřipravil utrpením, neboť nic neusmrcuje nectnosti v člověku tolik jako utrpení. A kdyby se i člověku dostalo darů Božích před utrpením, musí je přece utrpením ochraňovati.

Utrpení tříbí člověka jako oheň tříbí zlato. A jako zlato proháněné nejprudčím ohněm je nejkrásnější, tak i člověk, který nejvíce s Bohem trpí, bývá nejvytříbenější.

Tak pomáhá utrpení lidem k zvláštní svatosti a je tudíž největším darem, jaký Bůh zde na světě dává.

7. Stěží se najde člověk, jenž by utrpením nezískal, ať ještě bojuje s chybami nebo nastupuje cestu duchovní nebo již pokročil nebo již dospěl dokonalosti, neboť utrpení čistí železo, tříbí zlato, zdobí klenoty.

Utrpení zmirňuje očistec, zapuzuje pokušení, ztravuje smyslnost, obnovuje ducha; přináší pravou důvěru, čisté svědomí, vytrvalost s ušlechtilou horlivostí. Utrpení je zdravým nápojem a léčivou bylinou.

Utrpení sice kruší tělo, jež ovšem jednou shnije, ale utužuje duši, která má věčně žíti, a podrobuje jí tělo. Ušlechtilé duši prospívá utrpení jako májová rosa krásné růži. Utrpení táhne a pudí člověka k Bohu, ať je mu milé či nemilé.

8. Utrpení zjednává moudrost a důkladnost. Co ví člověk, který netrpěl? Kdo však byl utrpením vyzkoušen, bývá nejrozumějším člověkem, neboť utrpení ho učí všecko správně poznávati. Příjemnost časných věcí zatemňuje rozum, hořkost časných věcí však zbavuje rozum pozemského zatemnění. Poznání pravdy jestiť podmíněno odpoutáním ducha od smyslovo-

sti. Příjemnost tvorů však svádí rozum, aby se přikláněl k věcem viditelným, kdežto hořkost jejich odpoutává od nich.

Utrpení tedy působí odpoutání a tím poznání pravdy.

Kdo tedy chce býti vpravdě moudrý, jdi do školy utrpení, neboť tak dojdeš poznání sebe i světa.

9. Kdo v utrpení zůstává veselý, tomu prospívá radost i žalost, přítel i nepřítel. Kolikrát jsi nepřátelům soptícím vyrazil zbraň z ruky a učinil jsi je bezmocnými svou vlídnou chválou a tichou trpělivostí!

Všichni svatí jsou číšníky trpícího člověka, neboť sami dříve okusili a souhlasně dosvědčují, že utrpení bez jedovatosti je spasitelným nápojem. Utrpení je úzkou stezkou, vedoucí k bráně nebeské. Utrpení odívá duši nachovým hávem; trpící duše je ozdobena věncem z červených růží, zelená palma je jí žezlem. Utrpení je skvoucím rubínem v panenské čelence. Duše utrpením zkušená pěje na věky novou píseň, které nemohou pěti voje andělů, protože utrpení nezakusili. Zkrátka: trpící slovou před svě-

tem ubožáky, ale přede mnou blahoslavenými, poněvadž jsou mými vyvolenci.

10. *Učednik.* Ach, milý, dobrý Pane, jak líbezná je to melodie pro trpícího člověka! Pane, budeš-li mne v mém utrpení tak láskyplně těšiti, rád chci trpěti.

Je v tom podivuhodné řízení tvé moudrosti, že utrpení člověka tolik bolí a přece ho tolik povznáší. Pane, ty jsi svými sladkými slovy nejen způsobil, že mi v budoucnu všecko utrpení bude snesitelné a příjemné, ale já ještě dnes klekám před Tebou, Pane a Otče můj, a děkuji Ti vroucně za hoře nynější i za všecka sebe větší utrpení minulá.

Pane, žádám si z hloubi srdce: ať všecka utrpení a hoře, jež jsem kdy vytrpěl a k tomu všecky bolestné žaly všech srdcí, bolesti všech ran, úpění všech nemocných, vzdechy všech zarmoucených, slzy všech plačících, útisky všech utlačovaných, bída všech chudých, nuzných vdov a sirotků, strádání všech hladových a žíznivých, prolitá krev všech mučedníků, odříkání všech mladistvých duší, bolestná cvičení všech

přátel Božích, všecko skryté i zjevné utrpení všech zmořených a obtížených lidí, všecky ztráty zdraví i jmění, všecky oběti cti a přátelství, všecka soužení lidí, jakož i vše, co kdy bude všem lidem až do soudného dne vytrpěti - to vše ať slouží Tobě k věčné cti a Tvému Otci nebeskému k věčné chvále na věky věkův. Amen.

XLVI

O PŘÍTOMNOSTI KRISTOVĚ V NEJSVĚTĚJŠÍ SVÁTOSTI

1. *Učedník.* Věčná Moudrosti! Smí-li má duše ještě hlouběji vniknouti do Tvých božských tajemství, rád bych se ještě otázal: Pane, ve svém svatém utrpení jsi tolik vylil svou bezmeznou lásku, že se divím, mohl-li bys dáti ještě jiné důkazy lásky?

Ježíš. Ano; neboť jako hvězd na nebi je bez počtu, tak nesčetné jsou i projevy mé bezmezné lásky.

Učedník. Ach, můj přemilý, vyvolený Pane,

viz, jak má duše bolestně touží po Tvé lásce. Obrať ke mně, povrženému tvoru, svou líbeznou tvář; viz, jak všecky věci mi mizejí a zanikají, kromě pokladu Tvé vroucí lásky, a pověz mi něco více o tomto vzácném, skrytém pokladu. Pane, jak víš, je právem lásky, že co se týče jejího miláčka, nic jí nestačí; čím více má, tím více si žádá, byť se i sebe více pokládala za nehodnou toho, neboť to působí přesila lásky. Ach, krásná Moudrosti, pověz mi tedy, jaký největší a nejvroucnější důkaz své lásky jsi ve svém člověčenství dala lidem, kromě bezmezného důkazu daného svou hořkou smrtí?

Ježíš. Odpověz mi tedy na tuto otázku: Co je milujícímu srdci ze všeho nejmilejší od jeho milované bytosti?

Učedník. Pane, po mém rozumu milujícímu srdci není nic tolik milé jako milovaná bytost sama a její milá přítomnost.

2. *Ježíš.* Tak tomu jest. Viz tedy! Když jsem se chtěl rozloučiti se světem a předvídal touhu, s jakou mnoho milujících srdcí bude po mně toužiti, pudila mne má bezmezná láska, abych sebe i svou milou pří-

tomnost svým milým učedníkům zůstavil, aby mým miláčkům nic nechybělo z toho, co k pravé lásce náleží.

Jako Melchisedech, velekněz z doby Abrahamovy, obětoval chléb a víno, předobraz novozákonní oběti, tak vzal jsem i já, nejvyšší kněz, chléb do svých svatých rukou, pozdvihl oči k Otci svému, děkoval mu, požehnal chléb a lámal řka: »Vezměte a jezte, toto jest tělo mé«. Potom jsem vzal týmž způsobem kalich vína, požehnal jej a dával učedníkům řka: »Pijte z něho všichni; totoť jest kalich krve mé, nové a věčné úmluvy, která se za vás a za mnohé vylévá na odpuštění hříchů.« Když jsem řekl: »Toto jest tělo mé,« proměnila se podstata chleba v podstatu mého těla; totéž tělo, s nímž jsem seděl za stolem s učedníky, měli učedníci též před sebou ve svaté svátosti. Tak bylo též proměněno víno v mou krev. A tak se dávám po všecky dni lidem, neboť tělo mé vpravdě jest pokrm a krev má vpravdě jest nápoj (Jan 6, 56).

3. *Učedník.* Ach, přemilý Pane, jsi tedy opravdu i nyní ve Svátosti přítomen?

Ježíš. Máš mne ve velebné Svátosti právě tak skutečně před sebou a u sebe jako Boha i člověka, s duší i s tělem, jak mne má přečistá Matka chovala v náručí a jak jsem v nebi ve své dokonalé slávě. Po proměnění při poslední večeři jsemť řekl apoštolům: »Kolikrátkoliv toto činiti budete, na mou památku to čiňte,« t. j. na památku mé lásky, mého utrpení a mé smrti a na vyznání, že jsem pravý Bůh a člověk a že všecko na nebi i na zemi je v mé moci. Slova ta byla předpovědí, příkazem a přenesením mé božské moci na apoštoly a jejich nástupce, aby tento úřad vykonávali až do soudného dne. A apoštolové je tak též pochopili.

Při konsekraci této svaté Svátosti jsou všichni kněží mými nástroji a ústy každého z nich a ústy všech říkám já ona slova: »Toto jest tělo mé« a »toto jest krev má«. A tak konsekruje každý kněz vpravdě mé tělo a přece konsekrují všichni kněží úhrnem jen jedno a totéž tělo.

4. *Učedník.* Hle, milý Pane, mám ještě něco na srdci. Nepochází to z nevěry; věřímť,

že to můžeš učiniti. Jak se může líbezné, krásné, oslavené tělo mého Pána ve vší své velikosti a úplnosti skrýti pod nepatrnou podobou chlebíčka, jenž k Tvé velikosti není v pražádném poměru? Milý Pane, nehněvej se proto na mne. Tys přec má vyvolená Moudrost, proto bych rád něco o tom uslyšel z Tvých sladkých úst.

5. *Ježíš.* Kterak mé krásné tělo i má duše jsou v plné skutečnosti ve svaté Svátosti přítomny, to žádný jazyk nevypoví, poněvadž žádný smysl to nepochopí. Je to dílo mé všemohoucnosti. Proto to prostě věř a nehloubej příliš o tom.

Ale něco ti o tom přece povím. Rozptýlím tvůj podiv něčím jiným podivuhodným. Pověz mi, jak je v přírodě možno, že veliký dům se zrcadlí v malém zrcadle, ba i v každé jeho střepině? Nebo jak je možno, že veliká obloha se vejde do malého oka, ač jsou velikostí tak nesrovnalé?

Učedník. Pane, to opravdu nechápu; je to něco podivného, neboť oko je proti nebi jako tečka.

Ježíš. Zmůže-li tolik příroda, proč bych já, pán přírody, nezmohl nadpřirozeně mnohem více?

Pověz mi dále: Není zrovna tak veliký div, stvořiti nebe a zemi a všecky tvory z ničeho, jako proměniti chléb neviditelně v mé tělo?

Učedník. Pane, po mém rozumu je Ti zrovna tak snadno proměniti kteroukoli věc v jinou, jako stvořiti něco z ničeho.

Ježíš. A proč se divíš jedné věci a druhé nikoli? Pozoruj přec učedníky. Žádný z nich se mne neptal při poslední večeři po proměnění: »Mistře, jak je to možno?« Věděliť, že ten, jenž nebe i zemi a všecky věci z ničeho stvořil, může též podstatu proměniti v jinou, chce-li.

Pověz mi dále: Věříš, že jsem nasytil pět tisíc lidí pěti chleby. Kde byla skrytá látka, jež posloužila mým slovům?

6. Všecek tento údiv a všecky takové pochybnosti pocházejí jen z toho, že člověk pojímá věci božské a nadpřirozené jako pozemské a přirozené. Mé tělo není

pod způsobou chleba přítomno stejně jako tělesa v prostoru, proto může býti současně na mnoha místech.

Jsem v ní přítomen zvláštním způsobem, svátostným. To tvůj rozum nevyzkoumá; proto raději podrob svůj rozum v poslušnost Kristovu (2. Kor. 10, 5) a buď vždy pamětliv, co zmůže nekonečná moc, jíž všeliká hmota na pouhý pokyn se podrobuje. Slyš příklad: Kdyby žena porodila dítě v tmavé věži a dítě tam bylo vychováno a matka mu vyprávěla o slunci a o hvězdách, dítěti by to bylo divné a zdálo by se mu to zvláštní a neuvěřitelné, kdežto matka to dobře ví.

Jakožto božská Moudrost snížil jsem se k lidské nevědomosti a předložil jsem člověku k věření, co přesahuje jeho rozum. Přidržíš-li se mne, neomylné Pravdy, máš větší jistotu, než kdybys důvěřoval svému nebo cizímu názoru.

7. Vírou zvěstuje se též tvá zásluha a odměna na věčnosti. Proto řekl Boží přítel král Ludvík, že kdybych při pozdvihování

svaté hostie stál za ním v lidské podobě, neobrátil by se a neohlížel by se po mně, aby mu zůstala větší zásluha víry.

8. *Učedník.* Pane, Tys osvítil mou víru, že už všeliké pochybnosti z mého srdce jsou vyhoštěny. Nebo jak bych se nepoddal Nejvyššímu, když ani nejnižších věcí nemohu pochopiti? Ty jsi Pravda, jež nemůže selhati; Ty jsi nejvyšší Moudrost, jež všecky věci zná; Ty jsi Všemohoucí, jenž všecko může.

Milý, krásný Pane! Mnohokrát jsem ze srdce toužil, abych Tě mohl se spravedlivým Simeonem ve chrámě vzíti na lokty a přitisknouti si Tě na srdce. Nyní vidím, že Tě zrovna tak skutečně přijímám jako on. Mezi ním a sebou nevidím jiného rozdílu, než že on Tě přijímal viditelně, já neviditelně. Ale právě tak jako nyní mé tělesné oči nepoznávají Tvého pravého člověčenství, jeho tělesné oči nemohly tehdy patřiti na Tvé božství, leč věrou, jako já nyní. Co mi také záleží na tělesném patření? Komu se otevrou oči ducha, ten nedbá valně na smyslové nazírání, neboť

zrak duchovní vidí správněji a věrněji. Pane, poznávám-li nyní věrou, že Tě zde mám, čeho si ještě přáti? Mámť všecko, čeho si srdce mé žádá. Jak ona blažená sestra Irmengard v klášteře wilském, řekl bych i já k Tobě, kdyby se mi dostalo milosti uzříti Tě v podobě malého dítka v rukou knězových při Mši svaté: »Ach Pane, Ty přece víš, že mám pevnou víru; proč se neukážeš člověku, který by toho potřeboval, aby se upevnil ve víře?«

XLVII

NEJSVĚTĚJŠÍ SVÁTOST SVÁTOSTÍ LÁSKY

1. *Ježíš.* Při poslední večeři jsem řekl k svým učedníkům: »Toužebně jsem si žádal jísti s vámi tohoto beránka velikonočního (Luk. 23, 15). Beránek ten vyznačoval mne, jenž se dávám ve svaté svátosti lidem požívati. Láska, s jakou se dávám, je vskutku tak veliká a hluboká, že nikdo

ji zcela nepochopí a nevystihne. Není-liž v tom nevýslovná láska, že mi nestačilo vtělením se státi tvým bratrem, abys ty se připodobnil Bohu, nýbrž že ještě jsem se chtěl státi tvým pokrmem? O takovém divu lásky, aby někdo své tělo a svou krev dal za pokrm a za nápoj, dříve nebylo slýcháno.

Vpravdě není národa tak vznešeného jako křesťanstvo, poněvadž žádnému se Bůh tolik nepřibližuje jako jemu. Požívajíť křesťané Boha ve svaté Svátosti.

2. Jaká podivuhodná, nevýslovná láska to byla, že jsem tento div ustanovil! Tato láska by měla zraňovati srdce všech lidí, jsouc tak nepředstižná. Není hmotné věci, jež by se tak úzce a vnitřně s člověkem spojovala, jako pokrm a nápoj. Abych se co nejúže a nejvnitřněji s tebou spojil, vymyslil jsem tento veliký zázrak.

3. Tvému duchovnímu hladu dávám své tělo za pokrm, a požíváš-li ho s vroucí zbožností, zaněcuješ se srdečnou láskou ke mně a tělo i duše nabývá duchovní chuti a naplňuje se radostí. Dávám ti svůj život plný

moudrosti, pravdy a nauky. Za to ty mne máš následovati ve všech ctnostech a ve chvále mého Otce.

Nad to vše dávám a slibuji ti své božství. Když královna ze Sáby uzřela bohatství a slávu krále Šalomouna, byla uchvácena. Co však je bohatství a sláva Šalomounova proti bohatství a slávě, jež jsou ve mně a jež ti nabízím ve svaté Svátosti? Věru pozoruješ-li bohatství, jež máš před sebou v této Svátosti, neměl bys láskou omdlévati?

4. A dávám-li v této Svátosti tak veliké dary, jak můžeš ještě pochybovati, že ti neudělím i menší? Jaký dar by byl příliš veliký tomu, kdo již sám sebe úplně dal a dávati chce? Mým přáním není zůstávati zavřen ve svatostánku, nýbrž dlíti s dětmi lidskými, jakož jsem řekl: »Rozkoší mou je býti se syny lidskými« (Přísl. 8, 31), t. j. v jejich srdcích a duších.

5. *Učedník.* Ó lásko Boží! Abych se já, opovrženíhodný tvor, nebál tvé velikosti, vznešenosti a moci, zmenšil jsi se a skryl tak nesmírně v malé hostii a vzdal se v moc knězi. Skryl jsi se pod způsobou chleba,

jako bys vůbec nechtěl patřiti na mé hříchy. Zašel jsi ve své lásce tak daleko, že tímto vzácným pokrmem daříš mou chudobu.

Ó věčný Otče nebeský, kdo jsem já, že mi svého jediného milého Syna dáváš za pokrm? Ó sladký Ježíši, jak bezmezná je Tvá láska, že ráčíš přicházeti do mého nuzného příbytku! Jak se Ti, ó Pane, mám poděkovati? Ó sladký pokrme andělský, pravá manno poutníků, bloudících v této poušti, ó světlo věčného Slunce, ó vysoký cedre nebeský, kterak jsi se tak líbezně schýlil ke mně, chudému yzopu!

Ach, sladký Pane, kdyby mi bylo bývalo dopřáno milosti, aby mi skanula do úst jen jediná kapka krve z Tvých ran a z Tvého srdce, jak by se mi byla zdála splněna nejvyšší má přání! Ale, ó nepochopitelný dive, nyní nepřijímám jen z jeho srdce nebo z jeho rukou a nohou a ze všech jeho milých ran po kapce, nýbrž všecku jeho ruměnnou svatou krev přijímám ústy do srdce a do duše. Není to nesmírný div? Nemám si na výsost vážiti toho, co přec všem velebným andělům je drahé? Pane, chtěl bych,

aby všecky mé údy a vše, co jsem a co mám, pro tuto vznešenou lásku mně projevenou, proměnily se v bezmeznou lásku. Čeho by si mohlo mé srdce ještě přáti na celém světě, když Ty se mi dáváš tak láskyplně požívati a milovati? Právem se nazývá tato svátost svátostí lásky, neboť co láskyplnějšího bylo kdy slyšeno nebo viděno? Smímeť přijímati lásku v nejvlastnější osobě!

Milý Pane, kdybys mi byl poslal jen svého posla, nevěděl bych, jak bych ho důstojně přijal. Jak se tedy mám zachovati k tomu, jehož má duše miluje? V Tobě jestiť obsaženo vše, čeho si mé srdce zde i na věčnosti může přáti. Nebo čeho by si má duše mohla ještě žádati kromě Tebe? Ty jsi očím nejkrásnější, ústům nejsladší, srdci nejmilejší. Pane, všecko, co má duše na světě vidí nebo slyší nebo cítí, tisíckrát lepší a milejší nalézá v Tobě, svém vyvoleném!

Jak se mám k Tobě, Pane, chovati? Tvá přítomnost mne uchvacuje, ale Tvá velikost mne děsí; můj rozum chce svého Pána ctíti, ale mé srdce chce svou jedinou lásku mi-

lovati a objímati. Jsi-li mým Pánem a Bohem, jsi též mým bratrem a smím-li to říci, mým milým chotěm! Jakou radost a rozkoš v Tobě mám! Kdyby mé srdce mělo lásku všech srdcí, mé svědomí čistotu všech andělů a má duše krásu všech svatých duší, chtěl bych Tě tak láskyplně přijmouti a do hloubi srdce i duše pohřížiti, aby mne ani život ani smrt nemohly již od Tebe odloučiti. Amen.

XLVIII

O PŘÍPRAVĚ K SVATÉMU PŘIJÍMÁNÍ

1. *Učedník.* Pane, rozjímám-li, jak nesmírně dobře, láskyplně a moudře jsi všecko zařídil, volá mé srdce: »Ó hlubokosti bohatství moudrosti Boží« (Řím. 11, 33)! Jaký jsi sám, když jsi už tak veliký ve svých dílech! Nuže, milý Pane, shlédni na žádost mého srdce. Nikdy nebyl král tak uctivě vítán, nikdy nebyl vzácný host tak láskyplně přijímán, nikdy nebyla nevěsta tak něžně uvá-

děna do domu, jako má duše touží Tebe, svého nejvzácnějšího krále, nejsladšího hosta, nejmilejšího ženicha dnes přijmouti. Má duše by Ti ráda poskytla vše nejlepší, co může poskytnouti. Ráda by Ti připravila čestné láskyplné přijetí, jakého se Ti ještě od žádného tvora nedostalo.

Pouč mě tedy, Pane, jak se mám k Tobě zachovati, jak Tě mám nejlépe a nejvroucněji přijmouti, neboť po mém soudu důstojná příprava na Tvé přijetí náleží k nejvýznamnějším úkonům.

2. *Ježíš.* I kdyby měl člověk čistotu všech andělů a svatých a ctnosti všech lidí, přece by ještě nebyl důstojně připraven.

Učedník. Ach, milý Pane, s jakým třesením jest tedy nám, neužitečným hříšným lidem k Tobě přistupovati! Chci-li Tvé Tělo přijmouti a popatřím-li dříve na tvář své duše v zrcadle svých hříchů a uvidím v něm, jak jsem žil a jak žiji, nevidím v tom zrcadle než: běda, běda! Pak by bylo vhodnější, abych byl jako zlodějvlečen předsoud, poněvadž jsem zákonnému pánu zpronevěřil drahý poklad nevinnosti, udělené mi

na křtu svatém, nežli aby věčný neobsáhlý Bůh se snižoval do mého nečistého srdce.

3. *Ježíš.* Ovšem, není to maličkost. Jde o tělo a o duši. Kdo se nepřipravuje s všelikou péčí, jak tomu učí učitelé Církve, ocítá se v povážlivém stavu. Kdo však vykoná všecko, co je v jeho moci, na tom se více nepožaduje, neboť Bůh doplní, co bylo nedokonalé.

4. Chceš-li tedy přistoupiti k sv. přijímání, vejdi nejdříve do sebe, zpytuj pokorně své svědomí, pozoruj svůj hříšný život a uvažuj, jak jsi nehoden mne přijmouti. Potom s velikou lítostí vykonej zpověď a vše, co k ní náleží, jak svatá Církev předpisuje.[1] Vnitrná zkroušenost, vyplývající z hlubokého poznání hříchů, tě očistí více, než všecko modlení. Umiň si pevně, že nikdy neučiníš, co by tě zbavilo Boží milosti a měj pevnou vůli chrániti se i příčin hříchů.

Uvažoval-li jsi o své nehodnosti a vykonal, co bylo řečeno, obrať své srdce

[1] Jde-li o těžké hříchy; při všedních hříších, zvláště význačnějších, jest radno se zpovídati, třebas by to nebylo přikázáno.

s radostnou důvěrou k dobrotivému Bohu a pomni, že jeho milosrdenství je neskonale větší než tvé hříchy a než hříchy všech lidí a že jsem lidskou přirozenost přijal ne pro spravedlivé, nýbrž pro hříšníky, aby skrze mne byli ospravedlněni a milostí obohaceni. Proto jsem též ustanovil nejsvětější Svátost. Mnozí hledí jen na své chyby a nedokonalosti a nechtějí proto přijímati tuto Svátost. Naopak měli by vyhledávati lékaře, aby se zbavili svých chyb. Kdo v pokorné bázni se uznává za nehodna a zároveň důvěřuje v dobrotu Boží a svaté Svátosti chce použíti jako prostředku k nápravě, ať klidně přistupuje.[1]

Hleď také, aby tě k přijímání sv. Svátosti pudila touha po polepšení života. Ne pouhý zvyk, nýbrž hlad a vroucí zbožnost ať tě pobádá. Sám rozněcuj v sobě duchovní hlad a žízeň po tomto božském pokrmu; všecky síly tvé duše ať si žádají býti mnou nasyceny. Pomni mého slova: »Kdo jí mé tělo a pije mou krev, ve mně přebývá a já

[1] A to nejen jednou, nýbrž často, i denně, podle dekretu sv. Otce Pia X. z 20. prosince 1905.

v něm« (Jan 6, 57), a: »Nebude-li kdo jísti mého těla a píti mé krve, nebude míti v sobě života« (Jan 6, 54), totiž života Bohu milého. Pravého křesťana má nabádati především myšlenka, že zde přijímá svého Boha a Přítele, pro kterého má denně umírati světu a zříkati se pozemské lásky.

5. Snaž se odívati se mými ctnostmi, pokorou, tichostí, poslušností, čistotou, trpělivostí a milosrdenstvím, láskou k bližnímu a ostatními. Neboť duše, jež mne chce vnitrně pociťovati a sladce okoušeti, musí býti dříve očištěna od nectností, odpoutána ode všech nezřízených náklonností a vyzdobena růžemi vroucí lásky, fialkami pokorného sebepohrdání a liliemi pravé čistoty. Snaž se o pravý pokoj srdce, neboť v pokoji jest příbytek můj (Žalm 75, 2).

Chraň si bedlivě tento pokoj. Střez se všech roztržitostí. Nemíním pokoj smyslový, přirozený, nýbrž pokoj duchovní, božský, neboť pokud je člověk v Bohu, potud je v pokoji, pokud je mimo Boha, potud je mimo pokoj.

6. Pro všecky duše horlivé, jež by rády

pracovaly o svém posvěcení, není bezpečnější, kratší a lepší cesty k hodnému sv. přijímání, než často přijímati, neubývá-li přitom úcty a vzmáhá-li se tím láska a zbožnost. Chceme-li, aby dřevo bylo zápalné, položíme je k ohni; byť bylo sebe vlhčí, oheň je vysuší a zapálí. Podobně není člověka tak špatného, tvrdého a prosáklého hříchy a ke zlému nakloněného, aby jeho srdce nezměklo, nerozehřálo se a nerozohnilo, přistupuje-li zbožně a s čistým úmyslem ke Stolu Páně a činí-li, co dovede. Není lepší přípravy než ta, již Bůh sám působí.

Nastává-li zítra veliký svátek a míníš-li přistoupiti k sv. přijímání a co nejlépe se na ně připraviti, bylo by nejúčinnější přípravou, přijmeš-li dnes co nejzbožněji milého Boha ve svaté Svátosti. Jak by ses chtěl lépe připraviti a nábožněji mne přijmouti než skrze mne samého? Jak bys chtěl též své veliké nedokonalosti, svou neduchovní, zdřevěnělou přirozenost obnoviti a svůj způsob života přetvořiti leč tím, že přijmeš mne, pravého Syna Božího, mé pravé živé,

božské, svaté tělo a mou svatou očišťující krev, mou svatou duši, mého svatého ducha, mé milující srdce, mé věčné božství, mé svaté člověčenství, celou Svatou Trojici a vše, co jsem, co mám a co mohu?

7. Když se blíží chvíle, kdy mne máš přijmouti, jdi vstříc svému Pánu a Bohu s náležitou uctivostí. Žasni, že svrchovaný Pán se schyluje k ubohému sluhovi, božská Velebnost k bídnému malomocnému, nebeská Výsost k zemskému červíku. Rci s bázní a lítostí: »Pane, nejsem hoden, abys vešel pod střechu mou; ale v důvěře ve Tvou dobrotu a ve Tvé milosrdenství přistupuji: nemocný k Lékaři života, žíznivý k zdroji slitování, nuzný k Pánu nebes i země, ovečka k Pastýři, tvor k Tvůrci, sklíčený k Těšiteli a Osvoboditeli.« Potom přijmi se žhoucí žádostí a vnitřním hladem svého vyvoleného ženicha a kochej se jeho přesladkou přítomností.

8. *Učedník.* Uděl mi tedy, ó Pane, abych Tě do čisté duše a do čistého srdce mohl přijímati. Uděl mi vnitrnou žádost po přijetí Tvého svatého těla. Popřej mi tak vroucí

zbožnosti, jakou má ten kněz, který Tě dnes nejzbožněji a nejhodněji přijímá. A potom se už nikdy ode mne neodluč, dokavad duši mou nepovoláš do radosti věčné. Amen.

IXL

MODLITBA KAJÍCÍ DUŠE PŘED SV. PŘIJÍMÁNÍM

1. *Učedník.* Božský Pane, kdo jsem já, že Tě chci přijmouti? Ach, nezměrné Dobro, jak jsem nepřipraven! Mocný Pane, jak špatně jsem Ti sloužil! Láskyplný Otče, jak často jsem na Tebe zapomínal! Ošklivím se sám sobě, neboť od dětství jsem hřešil a mařil čas.

Bože milosrdný, jak je mi potřebí Tvého milosrdenství! Pane Ježíši Kriste, považím-li, že Tvá důstojná Matka Maria se ulekla, když Tě měla přijmouti do svého panenského lůna, považím-li, že sv. Jan Křtitel se chvěl, když Tě měl v Jordánu křtíti, tu právem já hříšník se děsím, maje

přijmouti Tvé nesmrtelné oslavené tělo. Ó Pane, můj nevděk a mé hříchy na mne žalují, mé svědomí svědčí proti mně. Kam mám utéci, když Tvé moci uniknouti nemohu?

2. Ale byť i Tvá spravedlnost byla nesmírná, Tvé milosrdenství je přec ještě větší. Vím, že Tvá dobrota ke všem hříšníkům je tak veliká, že nemůžeš zamítnouti nebo opustiti žádného, kdo v Tebe důvěřuje. Tys nás přec poučil, že jsi nepřišel povolati spravedlivých, nýbrž hříšníků. Od Tebe vyšla též ona výzva: »Pojďte ke mně všichni, kteří jste zmořeni a zatíženi, a já vás občerstvím.« Všemohoucí, milosrdný Bože, jak veliká je dobrota Tvá, jak nevýstižná je milost Tvá!

3. Buď mi tedy milostiva, věčná Lásko. Nejsem sice hoden, abys ke mně přišel, ale jsa hříchy všecek raněn, neuzdravím se nikdy, nedostane-li se mi útěchy z Tvých sladkých úst. Pane, ač nejsem Tebe hoden, přece Tě potřebuji; jediným slovem můžeš uzdraviti chorou duši mou. Proto Tě prosím, Pane, pro Tvou velikou pokoru, račiž

ke mně, neužitečnému, nízkému, nehodnému člověku zavítati.

V této důvěře odvažuji se Tebe přes svou hříšnost přijmouti. Doufám ve Tvé milosrdenství a ve Tvou dobrotu. Ukaž na mně lásku a milost svého milosrdného, dobrotivého srdce.

4. Otče nebeský! Poněvadž mé hříchy jsou tak četné, že jich nemohu odkáti, chci přijmouti Tvého Syna, abych jej za své hříchy obětoval. Vždyť nikdo ani na nebi ani na zemi nemohl by lépe za mne prositi než on. Proto, Otče nebeský, kladu já bídný hříšník trpké práce a bolesti Tvého milého Syna, jeho čerstvé rány, jeho svatou krev a nevinnou smrt mezi sebe a Tvůj přísný soud a jeho dlouhou věrnou službu za všecku službu, kterou Tobě dlužím.

5. Ty pak, Ježíši Kriste, dobrotivý Bože a Pane, dokonej své dílo na mém hříšném srdci a spočiň ve mně, jak se Tobě líbí, nejmilejší Pane. Dej, abych se před Tvou božskou tváří objevil čist ode vší viny a ozdoben všemi dokonalými milostmi. Amen.

L

TOUHA DUŠE PO PŘIJETÍ MILÁČKA

1. *Učedník.* Velebím Tě, ó Pane, že splňuješ mou žádost a touhu. S jakou radostí přijímám nejsvětější Svátost, jež je mi nejvzácnějším darem! Přijímám ť Tvé přesvaté Tělo, nade vše mi sladké a spasitelné. Je mým nebeským chlebem, a kteří ho nejedí, jsou mrtvi. Je pokrmem andělů; kteří ho okusí, nabývají moudrosti.

Ó Pane, žádám si, toužím, jsem puzen Tebe požívati; a přece nemohu se nasytiti. Čím více Tebe požívám, tím více lačním; čím více piji, tím více žízním.

2. Ó živoucí, lahodný plode rajský, sladký hrozne z vinice Engaddi, kdo mi dá, abych Tě dnes důstojně přijal, aby Tě těšilo ke mně zavítati, u mne zůstati a nikdy se ode mne neodloučiti? Kéž bych Tě mohl přijmouti s onou velikou zbožností, jakou projevila Tvá matka Maria, když k Andělu řekla: »Aj, já dívka Páně, staniž mi se podle

slova Tvého«. Neboť když Duch Svatý to uslyšel, zalíbilo se to slovo Lásce Boží, že seslala božské Slovo do lůna Mariina, aby nás z všeliké bídy vysvobodilo. Nekonečný Bože, jenž naplňuješ nebe i zemi, schyl se dnes milostivě též ke mně a nepohrdej svým ubohým tvorem. Přemilý Ježíši, věčné Slovo Otcovo a světlé zrcadlo všeliké dokonalosti, přijď do svého domu a vzdělej svůj rozpadlý a znesvěcený chrám, vztyč v něm sloupoví lásky a spořádej mých patero smyslů, aby Ti v pravé obezřelosti sloužily.

3. Nejdobrotivější Pane, jednej se mnou podle své milosti, podle svého bezmezného milosrdenství a ne podle mých zásluh. Tys nevinný beránek, jenž se ve Mši svaté obětuje za hříchy všech lidí. Lahodný chlebe nebeský, všelikou chutnost do sebe mající, občerstvi dnes mou vyprahlou duši, nakrm mne a napoj, posiluj mne, ozdob mne a spoj mne vroucně se sebou.

Ach, věčná Moudrosti, přijď dnes do mé duše, zapuď všecky mé nepřátele, uzdrav všecky mé neduhy, odpusť mi všecky mé

hříchy. Osviť můj rozum světlem pravé víry, rozohni mou vůli svou svatou láskou, očisť mou paměť svou svatou přítomností a uděl všem mým mohutnostem ctnost a dokonalost. Tvá milost mne naplň a rozmnožuj se ve mně stále a nebudiž mi nikdy odňata, aby mi získala v životě věčném věčnou odplatu a věčnou radost a rozkoš v Tobě. Amen.

LI

JAK SI POČÍNATI PO SVATÉM PŘIJÍMÁNÍ

1. *Ježíš.* Když jsi přijal vzácný Pokrm nebeský, poklekni a seber všecky své smysly a síly a vděčně uvažuj, jak veliké dílo Bůh právě v tobě vykonal, když svým Tělem a svou Krví jsem se s Tebou spojil, svou duši s tvou duší, své božství s tvým člověčenstvím. Povznes se nade všecky věci pozemské a prodlévej v Bohu s poznáním a láskou.

2. Je veliká škoda, nesetrvá-li člověk po

sv. přijímání sebrán, zabývá-li se jinými věcmi, místo aby se modlil, a nedbá-li milosti a ovoce této Svátosti. Kdo se brzy po svatém přijímání rozptýlí myšlenkami na vnější věci, není přístupný účinkům milosti a žár lásky utuchá a duch je nepřístupný k přijetí božských osvícení a podnětů.

3. Proto uzavři mne do svého náručí a vyluč všecku cizí lásku, neboť před tou prchám jako vzácný pták před klecí. Zpívej mi píseň sionskou, jež se skládá ze tří akordů: z úplného zapomenutí na všecko pozemské, z vroucí lásky a bezmezné chvály. Pak tě obejmu a dám ti spočinouti na mém srdci.

Pociťuješ-li pak tichý odpočinek, jasné nazírání, příchuť věčné slasti a blaženosti, podrž to pro sebe. Povzdechni si vroucně: »Vpravdě, Ty jsi Bůh skrytý, tajemné blaho, jehož nepochopí, kdo ho nepocítil.«

4. Děkuj mi též, že jsem se ti dal požívati: své tělo za pokrm, krev za nápoj a za odměnu, vodu ze svého boku na obmytí hříchů a své božství jako záruku věčného života.

5. Konečně rozjímej ve svém nitru mé utrpení. To jsem přikázal svým milým učedníkům: »Kolikrátkoli tento pokrm jísti budete, na památku mého utrpení to čiňte.« (1. Kor, 11.) Kdo by svou duši viděl, když přijala mé tělo, pozoroval by v ní utrpení Kristovo zřetelněji a jasněji než na nějakém obraze.

Proto vzpomínej z hloubi srdce na vroucí lásku, jež pohnula mé dobrotivé tiché srdce, abych vydal svou duši za tebe a za všecky lidi. Nebyl jsi koupen stříbrem ani zlatem, nýbrž drahocennou krví věčného Syna Božího. (I. Petr, 1, 18.)

6. Nakonec pak přijmi ještě toto naučení. Kdybys ráno po sv. přijímání nemohl se oddati modlitbě pro nutné zaměstnání, učiň tak později, třebas i večer. Přijdu pak svým působením právě tak jako ráno, čekáš-li na mne. Nejsvětější svátost působí, kdekoli najde přístupné místo.

7. A co chceš činiti jiného po celý den než se mnou kochati? Viz bláhové milovníky světa, jak jsou potěšeni po celý den, spatřili-li jen dům své milé. Oč víc jest ple-

sati tobě, když jsi přijal ne nízkého tvora, nýbrž samého Tvůrce, ne kousek země, nýbrž vtělenou Moudrost Boží pod viditelnými způsobami Hostie. Bylo by s podivem, kdyby křesťan v ten den, kdy svého milého Tvůrce přijal, rmoutil se pro ztrátu nějaké pozemské věci, maje v sobě takovou plnost radostí, že by měly každý zármutek pohltiti jako oceán kapku octa.

LII

O ÚČINCÍCH SVATÉHO PŘIJÍMÁNÍ

1. *Učedník.* Ó nejsladší Hoste duše mé, pověz mi prosím, co přinášíš ve velebné Svátosti duši, která tě s láskou a zbožností přijímá?

Ježíš. Je to vhodná otázka? Co mám lepšího, než sebe samého? Kdo má svého milého samého, po čem se ještě ptá? Kdo sám sebe dává, co odepřel? Dávám ti sebe, odnímám ti tebe a spojuji tě se sebou; ztrá-

číš se a proměňuješ se ve mne. Když vyjde slunce, červánky se ztrácejí a mění se v jasný den. Tak se děje i duši při svatém přijímání. Její poznání bývá prozářeno božským světlem věčného Slova. Co přináší slunce svým skvoucím leskem bezmračnému vzduchu? Co přináší vycházející jitřenka temné noci? Co přináší krásná jarní pohoda po studené, smutné, zimní době?

Učedník. Pane, přinášejí bohaté dary.

Ježíš. Zdají se ti bohaté, protože je vidíš. Hle, nejmenší milost, kterou dávám ve sv. Svátosti, je skvělejší než všecek jas sluneční; je zářivější než jitřenka; zdobí tě půvabněji věčnou krásou, než zdobí líbezné léto přírodu. Či není mé světlé božství skvělejší než slunce, má vzácná duše zářivější než hvězda; mé oslavené tělo půvabnější než nádhera léta?

2. *Učedník.* Ach, Pane, proč si to vše jasně neuvědomuji? Přistupuji často s takovou suchopárností, jako bych byl zbaven všeho světla a milosti, jako slepec, který se slepý narodil a nikdy světla neuzřel. Pane, smím-li to říci, přál bych si, abys mi lépe dal pocítiti svou skutečnou přítomnost.

Ježíš. Čím slabší je pocit, tím čistší je víra a tím větší tvá odměna. Pán přírody působí v nejednom krásném stromě tak skrytě nádherný vzrůst, že oko to nepozoruje, dokud strom nevyroste. Já nejsem ve svaté Svátosti světlem navenek svítícím ani dobrem navenek působícím, nýbrž svítím a dobro působím do nitra. To je tím vznešenější, čím duchovnější.

3. Ovoce a užitek této svátosti jsem rozličně vyznačil svými božskými slovy v Evangeliu: »Totoť jest chléb, který s nebe přišel a dává život světu. - Ne jako otcové vaši jedli mannu na poušti a přece zemřeli; kdo jí chléb tento, živ bude na věky. - Kdo jí mé tělo a pije mou krev, nezemře na věky a já ho vzkřísím v den poslední. - Jako mne poslal Otec a já živ jsem skrze Otce, tak i kdo jí mne, živ bude skrze mne.« (Jan 6.)

Účinky svatého přijímání poznáš podle toho, máš-li v sobě božský život, t. j. odpoutáváš-li poněkud více své srdce ode všeho, co není Bůh, a projevuje-li se tento božský život též ve tvém smýšlení a chování, ve tvých řečech a činech.

»Neproměňuji se já v tebe, nýbrž ty jsi proměňován ve mne«, řekl jsem k sv. Augustinovi. Chci zničiti tvůj hříšný život a proměniti jej v život můj, plný milosti a slávy. Na tom poznáš, povznesl-li jsem tě v božství, shledáváš-li sebe v Bohu a Boha v sobě a sebe nikde nenalézáš a nic jiného v sobě. Řekl ť jsem: »Kdo jí mé tělo, ve mně přebývá a já v něm.« Má láska je tak vznešená, že beru tebe a všecko tvé a za to ti dávám sebe a své.

4. Tato svatá svátost vyhlazuje vše, co je zlé. Co je neužitečné a zbytečné, vzdaluje a připravuje místo Bohu. Oslabuje zlou žádostivost, jež po pádu Adamovu v tobě vězí a tebe k zlým skutkům a žádostem pudí; mírní a krotí všecka pokušení; vyhlazuje lehké hříchy, ano i těžké, jichž si člověk není vědom a z nichž by se ochotně zpovídal, kdyby o nich věděl. Věz, že člověk se často dopouští velikých všedních hříchů, které působí velikou duchovní lenost a vlažnost a vnitřní bezcitnost. Ty vady se však mírní přijímáním mého svatého Těla. Ono chrání před smrtelnými hříchy,

posiluje duši a rozmnožuje v ní posvěcující milost.

Zároveň však se jeví účinky této svátosti v celém životě, že je všecko novější, čistší a světější. Tato svátost rozptyluje slepotu a dává člověku sebepoznání; učí ho odvraceti se od sebe a od tvorů, neboť jest psáno: »Krmil je chlebem života a poznání.« (Sir. 15, 3.)

Tento pokrm proměňuje člověka tak, že je všechen jeho život upraven a od Boha přetvořen. Duše bývá povznesena nade vše, co není božské; duch se posilňuje ke všemu dobrému; rozum bývá božským světlem osvícen, srdce rozohněno božskou láskou. Člověk je zahrnut pokladem všeho bohatství, že už zde začíná okoušeti onoho pokoje, jenž má trvati věčně, neboť ve spojení se mnou dostává se mu všeho.

Věru kdyby všichni lidé vynaložili všechen um, nedovedli by vystihnouti užitek a blaho, jehož se dostává čisté duši ve svatém přijímání. Divíš se tomu? Hle, všecku milost, již jsem při svém vtělení přinesl na svět, přináším každému člověku se svým

svatým tělem; všecky plody své svaté smrti a svého zmrtvýchvstání a nanebevstoupení, oslavení a blaženost svého svatého těla a své duše a svého božství, to vše přináším v této svátosti každému člověku.

5. Kdo však chce těchto plodů požívati a tohoto nebeského chleba okoušeti náležitě, musí dříve vyjíti z Egypta, ze země tmy. Chléb s nebe byl vyvolenému lidu dán teprve tehdy, když už neměli mouky, již si byli nesli z Egypta; teprve tehdy jim Hospodin seslal mannu, všelikou rozkoš do sebe mající. Podobně nemůže člověk chutnati tento božský pokrm, dokud v něm vězí příchylnost k tvorům.

6. *Učedník.* Ach v jakou slepotu jsem byl dosud pohřížen! Trhal jsem růže a nevoněl jsem jejich vůně, chodil jsem mezi krásnými květy a neviděl jsem jich, byl jsem jako suchá haluz v sladké májové rose. Ach, nikdy se dosti nenaželím, že jsi mi tak dlouho byl nablízku a já tebe tak vzdálen. Sladký Hoste čisté duše, jak nedůstojně jsem se dosud k Tobě choval! Jak málo jsem toužil po tomto sladkém andělském

pokrmu! Měl jsem libý balsám v ústech a nechutnal jsem ho. Radostná Lahodo všech andělů, nikdy se vlastně z Tebe náležitě netěším. Kdybych očekával ráno přítele milého, celou noc bych se naň těšil. Nikdy však jsem se nepřipravoval, jak by bylo žádoucno, abych Tebe, vzácného hosta, jehož ctí nebe i země, důstojně přijal. Ach, jak rychle na Tebe zapomínám, jak Tě vypuzuji brzy z Tvého vlastnictví!

Ach Bože, jak málo je lidí, kteří náležitě uvažují, co přijímají. Většinou přistupují bezmyšlenkovitě a nedostatečně připraveni. Potom není divu, že přijaté milosti nepůsobí, poněvadž jim chybí uvědomění toho, co přijímají.

LIII

O PŘIJÍMÁNÍ NEHODNÉM A O PŘEKÁŽKÁCH PLNÉHO PŮSOBENÍ SV. PŘIJÍMÁNÍ

1. *Učedník.* Pane, nyní bych rád věděl, jakou škodu trpí člověk, který se nepřipravuje náležitě na sv. přijímání; vylož mi, co překáží plným účinkům sv. přijímání.

Ježíš. Účinnost této Svátosti je podmíněna láskou a vážností, s jakou se přijímá. Dobře připraveným je živým chlebem; málo připraveným je suchým chlebem; nepřipraveným je časnou smrtí a věčnou kletbou.

2. *Učedník.* Ale, Pane, toť hrozné! Které nazýváš nepřipravenými?

Ježíš. Nepřipraveni jsou hříšníci, kteří vnitřně neb zevně žijí ve smrtelném hříchu. Ti přijímají jako Jidáš.

3. *Učedník.* Ach, milý Pane, myslím přece, že se před přijímáním Tvého Těla zpovídají.

Ježíš. Ovšem zpovídají se, ale nemají při

zpovědi pevné vůle, že již nikdy nebudou Boha urážeti. Zpovídají se, a nechtějí se vystříhati příležitosti ke hříchu. Nezpovídali se upřímně snad už dvě léta, pět, deset let nebo ještě déle, a přece po všecka léta přijímali nejsvětější Svátost. V srdci zůstávají po zpovědi prázdni a chladni a ve svém vnějším životě lehkomyslní a nevázaní; jiným dávají podnět k hříchům a sami žijí bez bázně Boží a nemají vůle zanechati svých zlých návyků. V takovém stavu přijímají velebnou Svátost. Toť nebezpečné, bolestné a strašlivé!

Čím častěji takoví lidé přijímají, tím bývají tvrdší, zkamenělejší, slepější a necitelnější. Neboť jako nic není užitečnějšího a lepšího nad hodné sv. přijímání, tak zase nic ohavnějšího a nebezpečnějšího nad nehodné přijímání v těžkých hříších.

4. *Učedník.* Ach, milý Pane, pak myslím, že by takoví lépe činili, kdyby Tě nepřijímali.

Ježíš. Ano, neboť tím mají vinu na mé smrti. Zvou živého Božího Syna do svého pustého, páchnoucího příbytku a tupí toho,

jenž je s tělem i s duší může pohřížiti věčně do pekla.

5. *Učedník.* Ach, tato slova mi otřásají srdcem i tělem. Ale pověz mi, Pane, obrátí-li se takoví lidé a litují-li svých hříchů a zpovídají se a chtějí-li se polepšiti a pokáni činiti, nemá se jim ani potom podávati Tvé svaté Tělo?

Ježíš. Proč ne? Jako nekajícím jsem k věčné smrti, tak k těm, kteří se s lítostí vracejí, věčnou oporou, více nebo méně, podle jejich lítosti a nápravy.

6. *Učedník.* Milý Pane, které nazýváš nedosti připravenými?

Ježíš. Nedosti připraveni jsou ti, kteří ještě lpějí na pozemském. Mají vnitřní nebo vnější chyby a hříchy, které brání plným účinkům svaté Svátosti.

7. *Učedník.* Pane, které jsou ty skryté chyby a hříchy, jež zadržují účinky této svátosti?

Ježíš. Dobrovolné všední hříchy zadržují vylití milosti svaté Svátosti a chléb života činí suchým chlebem. Takové hříchy jsou dvojí: chyby zvykové a přechodné.

Zvykové chyby bývají velmi značnou

překážkou, je-li někdo totiž vědomě a schválně zaujat nějakým tvorem, t. j. s láskou a potěšením a s rozkoší na něm lpí.

Tyto chyby tkví v tom, že v člověku převládá pozemský smysl a že nechce tvorů a potěšení opustiti pro Boha; potom tvorové v něm zaberou místo Boha a Bůh v něm nemůže bydliti a působiti. Proto ať člověk bedlivě pozoruje, co v něm sídlí.

Ach, jak je tato chyba bohužel rozšířena! Kdekdo chce získávati, shromažďovati a držeti a poddává se hrabivosti. To činí světští i duchovní lidé. Málokdo se spokojuje, kdekdo myslí, jak by jen mnoho nashromáždil. Stavějí veliké domy a bláznovsky je vyzdobují a shromažďují v nich všelijaké vzácnosti a po čem jejich srdce baží, jako stříbrné příbory, klenoty, roucha a drahé pokrmy, a kochají se těmi věcmi a ukazují je na odiv. Tak si stále více na ty věci navykají, nezřízeně k nim lnou a jejich smyslové záliby rostou. Litují, že mají ještě tak málo, a vyhledávají přátelství, kratochvílí a zábav, místo aby hledali Boha. Proto také Boha nenalézají.

To jsou trvalé překážky účinků sv. přijímání. Stojí jako bašty před dílem Božím. Takoví lidé neokoušejí Boha ani jeho útěchy.

Přechodné chyby jsou ty, jichž se člověk dopustí z neopatrnosti, nebo poklesky z vrozené náklonnosti, jako povolí-li hněvu, pýše, lenosti nebo lehkomyslnosti v řeči, nebo dobrovolně přivolí k pokleskům, na příklad tlachavosti, nemírnosti v pití, jídle, veselosti.

Takové chyby jsou překážkou vroucího spojení, zeslabují důvěru, matou a rozptylují mysl a činí duši necitelnou k osvícením a vnuknutím Božím.

Jsou-li však tyto chyby nedobrovolné a lituje-li jich člověk, nejsou tak silnou překážkou, neboť hořkost a lítost očišťuje většinou bez chyb.

Kdo však je vědomě nepozorný a dobrovolně se rozptyluje tlacháním a mařením času, přidává k předchozím překážkám ještě novou značnou. Nesluší však pro tyto příčiny opomíjeti zcela svaté přijímání; přistoupí-li člověk, nehřeší tím, litoval-li svých poklesků.

9 Viz tedy, proč tato Svátost, mající

přece do sebe tak veliké milosti, u mnoha lidí, byť žili v milosti Boží a často ji přijímali, tak málo účinků působí. Všední hříchy jsou toho příčinou, nedbá-li se jich a nepokládají-li se za nic zlého. Chyby pak stojí v cestě milosti a jejímu vlivu.

10. *Učedník.* Milý Pane, které nazýváš dobře připravenými?

Ježíš. Dobře připraveni jsou ti, kteří mají srdce očištěné a čistý, dobrý úmysl, kteří Boha milují, ať jim dává, či odnímá, kteří nepolevují a důvěřují v něho v slasti i v strasti. Přihodí-li se jim i něco lidského zevně nebo v nitru, rychle se od toho odvrátí a nedají se tím zmásti; hledají a milují Boha a ponořují se v něho a přijímají vše od něho a zase mu všecko obětují. Takovým se dostává přehojně vzácných plodů sv. přijímání, neboť pro ně jsem živoucím chlebem. V takových působí nejsvětější svátost podivuhodné zdokonalení, je pro ně nejkratší cestou. Divy, jež v nich tato vznešená Svátost působí, přesahují chápání a rozum andělů.

LIV

O ČASTĚJŠÍM SV. PŘIJÍMÁNÍ

1. *Učedník.* Milovaný Pane, je lepší přijímati Tě ve velebné Svátosti často nebo zřídka?

Ježíš. Přispívá-li častější příjímání k zvětšení úcty a zbožnosti, jest lepší, a to z mnoha důvodů. Já sám jsem řekl: »Kdo jí chléb tento, živ bude na věky.« Duše, které mne často hodně přijímají, bývají naplněny světlem božství.

Nenítéž lepšího a účinnějšího prostředku k dosažení opravdové zbožnosti a vrcholu duchovního života nad časté sv. přijímání. Duše jím bývá obnovena a obrozena. Proto děkuj Bohu za tu milost a snaž se jí využíti.

Velebná Svátost též rozmnožuje lásku a milost. Při každém hodném sv. přijímání vlévám novou dávku lásky a novému stupni lásky odpovídá nový stupeň slávy v Bohu. Každá nová božská milost zvyšuje citlivost duše pro každý nový dar, ano pro větší dary, než jakých se duši dosud dostalo.

2. Také přirozenost je slabá a ve světě tak náchylná k chybám, že často člověk potřebuje mimořádné pomoci a opory, která by ho pozdvihla a držela. Této pomoci dostává se nejsnáze, nejčistěji a nejcitelněji v této Svátosti, poněvadž se zde dává osobně, skutečně a opravdově sám Bůh. Jako ubývá tělesné síly a zdraví, zdržuje-li se člověk dlouho hmotného pokrmu, tak slábne síla duše, zdržuje-li se pokrmu duchovního.

Učedník. Pravdu díš, Pane, neboť s prorokem jest mi zvolati: Srdce mé zchřadlo, že jsem zapomněl jísti chléb svůj (žalm 101, 5). Chřadne všecka zbožnost a síla k ctnostným úkonům, vzdaluji-li se dlouho tohoto pokrmu, jímž se duši dostává všeliké síly.

Ježíš. Cítíš-li se na duchu chorý, utec se k svatému přijímání, i budeš silen ke všemu dobrému, jakož jsem řekl: »Kdo jí mne, živ bude skrze mne. Kdo jí mne, ve mně přebývá a já v něm.«

Chceš-li trvale zůstati ušetřen těžkého hříchu, je nezbytně třeba, aby ses živil tímto vzácným posilujícím pokrmem. Proto se ho snadno nevzdaluj z důvodu, že shledáváš na

sobě chyby; naopak tím horlivějik němu pospíchej, neboť z této svátosti přichází všecka síla a svatost, všecka pomoc a útěcha.

3. Kdo často přijímá mé tělo, bude též silnější, aby snesl posměch, bude trpělivější při trestech, pilnější v práci, v lásce ohnivější, obezřelejší ve všech věcech, ochotnější k poslušnosti a horlivěji bude Bohu děkovati a jeho chváliti.

Proto v sobě vzbuzuj vroucí touhu po této převelebné Svátosti a žij tak, abys ji mohl často přijímati. Čeho vznešenějšího by sis mohl přáti, než přijímati mé Tělo?

V této svátosti je všecka tvá spása a blaženost. Přijímáš toho, jenž je konečným cílem veškerenstva.

4. *Učedník.* Pane, nedovede-li někdo posouditi, prospívá-li častým sv. přijímáním ve zbožnosti, naopak cítí-li často velikou suchopárnost a vyprahlost v srdci, jak si má počínati? Já se cítím často tak malátný a líný a bez vnitřní vroucnosti a touhy a proto se velmi obávám, že nejsem k častému přijímání dosti připraven.

Ježíš. Koná-li člověk, co může, nemá se

vzdalovati stolu Páně pro duchovní vyprahlost; ta bývá dopuštěním Božím a tu čistá, živá víra nahrazuje nedostatek citelné zbožnosti. Není nutno, aby člověk měl velikou, citelnou zbožnost; stačí, je-li prost těžkého hříchu, žije-li v pokorné svaté bázni a pokládá-li se za nehodna.

Někdy je dobře z hluboké pokory se zdržeti svatého přijímání, ale mnohem lepší jest přistupovati z lásky, než z bázně se vzdalovati. Pokorná bázeň ať tě nevzdaluje od této Svátosti. Poznáváš-li svoje chyby, je to jistým znamením, že tato velebná Svátost v tobě působí, jako lék vyhání nemoc. Je znamením, že se vnitrně uzdravuješ, jeví-li se ti chyby velikými a protiví-li se ti.

5. Pozoruješ-li tedy, že častým přijímáním se víc a víc sobě nelíbíš, skutků hříšných zanecháváš a k dobrým vždy více se cítíš puzen, poznáváš-li, že vůle tvá se tím vždy více upevňuje, abys už nehřešil, nýbrž podle vůle Boží jednal, můžeš volně a beze strachu přistupovati. Čím dříve pak budeš mne přijímati, tím většího užitku a tím bohatších milostí se ti bude dostávati.

6. *Učedník.* Dobrý Pane, což má-li někdo vroucí touhu po této svátosti a nemůže-li jí přijímati?

Ježíš. Někteří nemají možnosti přistoupiti k mému stolu, a přece bohatnou, jiní zasedají u mého stolu a zůstávají chudí. Tito mne přijímají jen tělesně, oni však mne požívají duchovně.

Nemůžeš-li tedy tohoto božského daru přijmouti svátostně, přijímej aspoň duchovně. Aspoň jednou za den tak čiň, zejména při Mši svaté. Jaké divy bys zmohl s Bohem, kdybys dbal na milost Boží v sobě.

LV

JAKOU ŠKODU TRPÍ, KDO ZŮSTÁVÁ BEZ VELEBNÉ SVÁTOSTI

1. *Ježíš.* V prvních dobách Církve měli křesťané tak velikou horlivost a lásku k Bohu, že každý den přijímali velebnou Svátost. Když později láska v srdcích vždy

více chladla, nepodávalo se mé Tělo již denně, ač jsem přece měl vyvolené, kteří mne každý den přijímali. Nakonec úcta k této svátosti tak ochabla, že svatá Církev z popudu Ducha svatého uznala za nutno vydati příkaz, podle něhož každý křesťan je povinen aspoň jednou za rok mé Tělo přijmouti.

Kdo tento příkaz dobrovolně porušuje a v tom stavu bez lítosti zemře, byť neměl na sobě jiného hříchu, pykal by za tuto neposlušnost věčnými mukami. Kterak by také před Bohem mohl slouti křesťanem, kdo se nechce podrobiti a ani jednou za rok mne nechce přijmouti? I kdyby se chlubil: »Věřím po křesťansku, jsem křesťan«, tupí Boha a je ďáblem oklamán a sveden, neboť víra beze skutků je mrtvá a před Bohem bezcenná.

Jako jsem veliké přislíbení dal těm, kteří mne hodně přijímají, tak zase jsem řekl židovským zástupům: »Amen, amen pravím vám, nebudete-li jísti těla Syna člověka a píti jeho krev, nebudete míti v sobě života.« (Jan 6, 54).

2. Vůbec zanedbávání sv. přijímání pů-

sobí veliké škody. Především lidé se vždy více zatvrzují ve svých hříších a chybách. Nemohu jinak než odmítati jim své milosrdenství, protože mi odpírají pohostinství ve svých srdcích. A poněvadž se vymykají mé božské bezmezné lásce, jež tuto velebnou Svátost ustanovila, propadají snadno přísnému hněvu Božímu.

3. Také jejich skutky jsou neplodné. Já jsem vinný kořen a kmen, lidé pak jsou výhonky a ratolesti. Jsou-li ratolesti odtrženy od kmene, nemohou roditi ovoce (sr. Jan 15). Právě Velebnou Svátostí se rozlévá životní oplodňující síla z kořene do ratolestí. Rovněž jsem hlavou Církve a ze mne, jakožto z božského zdroje všech milostí, vylévá se všeliká milost do údů, proto zmírá úd, jenž neudržuje spojení s hlavou.

4. Z toho též vyplývá, že se jim tím méně dostává záslůh mých a svaté Církve. Odvracejí se od pokladu, z něhož plyne všecko bohatství a všecky božské milosti a dary. Odvracejí se od pokrmu, jenž je lékem nemocných, potravou pocestných, posilou slabých, občerstvením silných.

Konečně se takoví lidé zbavují mého božského přátelství a ochrany mých andělů, pohrdajíce pokrmem, v němž jest všeliká útěcha.

5. Někdy ovšem smíš z pokory a z uctivosti zdržeti se sv. přijímání, podle smýšlení onoho setníka, jenž řekl: »Pane, nejsem hoden, abys vešel pod střechu mou.« (Mat. 8, 8). Ale důvěra a láska přece mají nabýti převahy nad bázní, neboť když sv. Petr ke mně na lodičce zvolal: »Odstup, Pane, ode mne, neboť jsem hříšník«, odvětil jsem mu: »Neboj se!« (Luk. 5). Proto raději s vroucí láskou jako Zacheus mne přijmi do svého domu, nežli abys mi ze strachu odpíral vstup.

LVI

O ÚČINCÍCH MŠE SVATÉ

1. *Učedník.* Vznešený Pane a sladký Hoste duše mé, dovol mi ještě otázku. Pověz mi, jaký účinek přináší Mše svatá. Je potřebí, aby se Tvá smrt po všecky dni slavila, když

přece jsi na Kalvarii za celý svět podal úplné zadostučinění? Ano, i kdyby tisíc světů bylo, byl bys tou obětí za všecky učinil zadost.

2. *Ježíš.* To jsem učinil z nesmírné lásky. Ustanovil jsem tu vznešenou slavnost pro lidi, poněvadž jejich slabost vyžaduje, aby po všecky dni byla znovu obětována svatá oběť za jejich hříchy a křehkosti. Jako Židé předobrazně obětovali po všecky dni beránka na veřejné útraty, tak musí Církev svatá po všecky dni ve svých obětech Bohu obětovati mne, Beránka velikonočního, mé utrpení a mou svatou smrt, sice by se lidstvo nemohlo Bohu líbiti.

Tuto svatou oběť jsem sám přinesl a ve Mši svaté ji všichni kněží obnovují, posvěcujíce božskou mocí mé Tělo a mou Krev a obětujíce je na památku mého umučení, mé smrti a věčné lásky, již jsem lidem osvědčil v čase a ještě osvědčuji na věčnosti.

3. V každé Mši svaté je uloženo ovoce mé smrti. Jsemť při ní obětním darem, jejž ti Otec nebeský rukama knězovýma denně posílá, aby uzdravil tvou duši, a jenž zase

jemu se posílá za všecky tvé hříchy a bědy.

Mše svatá každého kněze zjednává lidem ochranu proti zlu a posilu ke všemu dobrému. Posvěcuje všecky, kdo jí zbožně obcují. I kdyby anděl s nebe přišel a řekl ti: »Dám ti tisíc dukátů za neúčast na jediné Mši«, měl bys nejen těch tisíc dukátů, ale i celý svět raději oželeti než milost, kterou ti jediná Mše svatá přináší.

Rovněž ubohým duším v očistci přináší Mše svatá velikou pomoc. Pro její vzácnou cenu odpisuji jejich dluhy, zmenšuji nebo promíjím tresty očistcové. Tisíce duší by do soudného dne úpělo v té výhni, nebýti Mše svaté; touto svatou obětí však bývají vysvobozeny. »Ach, přemilý příteli,« volá k tobě prosebně z očistce nejedna ubohá duše, »podej mi ruku, slituj se nade mnou a pomoz mi z tohoto hrozného ohně.«

Nelze vylíčiti, co užitku a pomoci Mše svatá přináší, jak zvelebuje slávu Boží, jak těší svaté, dobré zdokonaluje, obrací hříšníky a duše z očistce vykupuje.

4. Proto nezanedbávej Mše svaté, můžeš-li se jí zúčastniti. Na počátku žaluj na

sebe před Bohem své hříchy, chyby a nedbalosti a pros ho, aby ti byl milostiv. Pros ho, aby ti ukázal cestu pravdy, ctnosti a spravedlnosti.

Mezi Mší svatou představ si v mysli mé utrpení. Rozjímej o něm s vroucím soucitem a děkuj mi s pokornou zbožností, že jsem se pro tebe a pro tvé hříchy stal člověkem, žil, trpěl a přehořkou smrtí zemřel. Obětuj tuto mou smrt mému nebeskému Otci, zvláště při pozdvihování, jež představuje moje vyvýšení na kříži. Tehdy říkej: »Ach, nevinný Beránku, jenž snímáš hříchy světa, smiluj se též nade mnou. Otče věčný, přijmi oběť svého svatého Syna za mé hříchy.«

5. Uvaž, že v duchovním smyslu každý může býti knězem a do svatyně má vcházeti. Kněz Církví ustanovený má moc Syna Božího obětovati Otci nebeskému za lid. Vykonává tento úřad jménem svaté Církve svátostným způsobem. Takto ovšem může jen kněz přinášeti oběť. Ale duchovním způsobem mohou to činiti všichni. Kdo takto chce býti knězem, ať jde do sebe,

všecky smyslové věci ať zanechá vně a tak mne obětuje nebeskému Otci se všemi mými skutky a slovy a mukami a celým životem za všecko, čeho si přeje a na všecky své úmysly. Při tom zároveň ať obětuje i sebe a odevzdává se jeho vůli, aby Bůh s ním činil, co se mu líbí, v čase i na věčnosti.

6. Uzavírej též do svaté oběti potřeby a tísně všeho křesťanstva, jak jsem já činil umíraje na kříži a jak činím i nyní v životě věčném před tváří Otcovou.

Uzavírej do ní též vznešenou důstojnost mé matky Marie a mých apoštolů; obětuj utrpení všech mučedníků, statečná vyznání vyznavačů, čistotu panen a chválu andělů se všemi zásluhami svaté Církve. S tímto obětním darem předstup před tvář Boží s díky a chválou a srdečnou láskou. Pak budeš míti podíl na mém utrpení a smrti a na všem dobrém, jež kdy bylo vykonáno a jež se stále děje na nebi i na zemi. Tak přijmeš všecky účinky svaté Oběti duchovně do své duše.

7. Uzavírej se též s vroucí toužebností do všech mešních obětí, jež se na celém

světě konají, a uzavírej do nich všecky, na něž s láskou a vděčností vzpomínáš, živé i zemřelé. Věřící má podíl netoliko na Mši svaté, jíž je přítomen, nýbrž na všech, jež se na celém světě slouží.

LVII

JAK SE MÁME CHOVATI PŘED NEJSVĚTĚJŠÍM

1. *Ježíš.* Chovej se v chrámě velmi uctivě, neboť tam přebývám. Setrvávej tam s očima sklopenýma a s myslí sebranou před tváří věčného Krále, jenž na tebe patří.

2. Představ si, jako bych mluvil k tvému srdci: »Jsem tvým učitelem a věrným průvodčím ve tvém vyhnanství. Jsem zde u tebe, abych ti svou přítomností připomínal své utrpení, svůj život a svou smrt a že jsem vše na zemi trpěl z lásky k tobě.« Jestiť velebná Svátost ovocem svatého kříže. Rozjímáním mého utrpení třeba to ovoce trhati, chce-li se s užitkem požívati. Považ, jak trpě-

livě jsem pro tebe vše snášel, jak tiše a ochotně; pomysli na mou chudobu a nahotu, na mou všecku bídu, námahu a únavu, na potupy, hanobení, bití a bolesti až do smrti; uvaž, že ve všem jsem měl na zřeteli tebe a nikoli sebe. Tato vzpomínka obměkčí tvé srdce a roznítí tě láskou ke mně. Tato láska pak tě přivede k tomu, abys mne následoval a pro mne se zříkal pozemské útěchy a všecko své utrpení a námahy tiše snášel pro mne a přitiskl si mne na srdce jako pečeť lásky, neboť láska je silnější než smrt (Velep. 7, 6). Já jsem při tobě a obnovuji v tobě lásku, kterou k tobě chovám; aby tak všecky tvé úmysly a myšlenky byly láskou zpečetěny a s mou láskou splývaly, abys ve všem svém konání jen mou nejmilejší vůli chtěl. Zbožná duše má v mé přítomnosti rozjímati slova Velepísně: »Můj milý je můj a já jeho« (Velep. 2, 16).

3. Tvé srdce by se mělo rozplývati láskou, když v mé přítomnosti uvážíš, že veliký Bůh se stal tvým bratrem a že se tobě tajemně sdílí. Kdyby k tobě přišel vznešený pán, jěnž tě zachránil od smrti a jenž

by se zbavil své velebnosti a navštívil tě v prostém oděvu pocestného, aby se ti tím více připodobnil a dodal ti odvahy k větší důvěrnosti, pověz mi, vítal bys ho proto méně přátelsky, že se z lásky k tobě tak snížil, ačkoliv zůstává týž, jako byl dříve ve své velebnosti?

Učedník. Oh ne, nýbrž s ještě větší láskou a vděčností. A věru ještě více mi to přísluší před Tvou nejsvětější Svátostí. Ó nejlepší Pane, kníže nesmírného bohatství, Tvůrce všehomíra, jak Ti mám děkovati, že ses stal mým bratrem a že ses pro mne tak snížil? Ty jsi zde jako můj bratr, abych se osmělil Tebe prositi a od Tebe vyvýšení očekávati.

4. Ach, svrchované Blaho, kolikrát jsem před Tebou v nejsvětější Svátosti prodléval tak bezmyšlenkovitě a nepobožně! Tělem jsem tam byl, ale srdce bylo jinde. Kolikrát jsem kolem Tebe šel tak nepozorně, aniž mé srdce Ti poslalo srdečný pozdrav nebo zbožnou modlitbu! Předobrý Pane můj, mé oči měly by na Tebe patřiti se zářící radostí, mé srdce mělo by Tě vroucně milo-

vati, má ústa Tě radostně chváliti a opěvovati, všecky mé síly měly by se rozplývati ve Tvé vznešené službě. Jak radostně hrál Tvůj služebník David před archou, v níž byla uchována jen hmotná manna!

Pane, nyní dlím zde před tebou a před svatými anděly a padám Ti k nohám s vroucími slzami. Pomni, pomni, dobrý Pane, že jsi mé tělo a můj bratr, a promiň mi všecku neuctivost, již jsem kdy k Tobě projevil. Želím jí a vždy jí budu želeti. Světlo moudrosti počíná mi svítati. Místo, kde prodléváš nejen s božstvím, nýbrž i s krásným, líbezným člověčenstvím, budiž mi od nynějška místem posvátné úcty.

ČÁST TŘETÍ

CESTA SJEDNOCENÍ

I

JAK LÁSKYHODNÝ JEST BŮH

1. Milující duše hovoří k svému Milému ve Velepísni: »*Sonet vox tua in auribus meis.* Ať zazní hlas tvůj v sluchu mém, neboť hlas tvůj jest sladký a tvář tvá je líbezná« (2, 14).

2. Milý odpovídá: Slyš, dcero má, a nachyl sluchu svého ke mně (Ž. 45, 11). Viz, já jsem nejvyšší neobsáhlé dobro, které vždy bylo a vždy jest. Mohu se ovšem dáti srdcím vnitrně pocítiti, ale žádný jazyk mne nemůže vlastně vypraviti. Jsem tak krásný a rozkošný, že všemi mukami, jež by člověk vytrpěl ve žhoucí výhni až do soudného dne, nemůže si mne ani na okamžik zasloužiti. Všecky sbory nebešťanů patří na mne neustále s novým údivem. Jejich oči

jsou na mne obráceny, jejich srdce ke mně nakloněna, jejich duše a jejich mysli nepřetržitě ve mne pohříženy. Blaze tomu, kdo věčně se bude kochati v nebeské slasti a utěšené bezpečnosti hrou lásky, rejem radosti. Jedinké slůvko z mých sladkých úst překonává zpěv všech andělů, znění všech harf, všelikou sladkou hudbu.

Viz, jsem tak důvěřivý, tolik milý a něžný, že všecka srdce by mne měla objímati, všecky čisté, milující duše celovati a všichni po mně toužiti. Jsem tolik blahovolný a přítulný a čisté duši vždy blízký. Jsem všude skrytě při ní, u stolu, ve spaní, na cestách. Ať se obrátím sem nebo tam, nic se na mně nenajde, co by se nelíbilo, ale ve mně jest vše, co může utěšiti touhu srdce a žádost duše. Hle, já jsem čiré, naprosté Dobro: komu se ode mne v tomto čase dostane jen jedinké krůpěje, tomu všecka radost a rozkoš tohoto světa zhořkne, všecko dobro a všecka jeho sláva se zprotiví. Ti milí budou oděni mou sladkou láskou a spojeni s Bohem, od něhož pocházejí.

Má láska může i srdce začátečníků zpro-

stiti tíživého břemene hříchu a uděliti srdce volné, šlechetné a čisté a svědomí očistiti a zbaviti výčitek.

Pověz mi, co by mohlo na celém tomto světě vyvážiti blaho takového srdce? Kdo mně samému své srdce dá, žije v radosti a umírá v bezpečí a má nebe zde i onde věčně. Kdo pro mne zanechá pomíjející lásky a ke mně s pravou věrností a láskou plně přilne, toho zde zasnoubím se svou láskou a sladkostí a při smrti mu nabídnu své ruce a povznesu jej na trůn své slávy před veškerým vojskem nebeským. Proto, dítě mé, daruj mi srdce své (Přísl. 23, 26).

3. Věru, veliký Bože, ty jsi nejvyšší a lásky nejhodnější dobro! Jak jsi milý! Ach, srdce mé, viz, odkud pramení všeliká láska a líbeznost! Odkud pochází všecka krása, radost a srdečnost? Neprýští se vše ze zdroje božství? Nuže tedy, srdce mé a mysli má, vzhůru k nekonečnému Prapůvodu všeho, co jest líbezné. Ach, objímám tě již dnes s nejhoroucnější žádostí svého srdce!

Ó, Pane, kdybych nyní byl zasnouben s královnou, má duše by se tím pyšnila.

Ale nyní jsi ty, věčná Moudrosti, vládkyní mého srdce. V tobě mám bohatství a hojnosti, co si duše přeje. Chtěl bych nyní býti zbaven všeho, co země nabízí.

Ó vy všichni, kteří jste z lásky k Bohu opustili svět se všemi jeho přívěsky, těšte se přec z té veliké milosti a nevracejte se již k němu, abyste neztratili věcí velikých pro nepatrné. Jak veselé je srdce, jehož životem Bůh a jež své lásky nikomu jinému nedává leč Bohu samému. On jest Moudrost, která všecky věci stvořila, Krása, od níž všeliký půvab tvorstva pochází, Plnost, jež všelikou nouzi zapuzuje, Bohatství, z něhož všecko dobré plyne, Dobrota, od níž všeliký tvor přijímá život, Spravedlnost, která každému dává mzdu, Milosrdenství, jež nikoho neodmítá, kdo milosti u něho hledá, Láska, která se srdci přivlastňuje, Vznešenost, před níž se všecka kolena sklánějí, Sláva, které všeliká výsost slouží, Velebnost, kterou všeliká moudrost chválí, Život, jenž nikdy neumírá, Radost, jež se nikdy nekončí, Síla, jež nikdy neochabuje, Moc, která všecky věci udržuje, Slast, která

všem andělům a svatým věčné blaho a radost připravuje.

4. Komu se ještě *jediná* bytost kromě Boha může jeviti vznešenou a velikou, ten dosud nepochopil vznešenosti a velikosti Boží. Kdo však jednou okusil a pocítil spojení s Bohem, toho mysl se povznáší tak vysoko v lásku a vděčnost a Bůh je mu tak vznešený, že se mu v tomto čase nic kromě Boha nemůže zalíbiti. Všecko stvořené jest právě tak nevýslovně hluboko pod Bohem jako nic vůči všemu tomu, co Bůh stvořil.

V něm je zcela a plně obsažena všecka skvělost a milost, jakou by všichni lidé mohli vymysliti, ano ještě nekonečně rozkošnější, než by kdo mohl vysloviti. Neboť všecko dobro, všelikou lásku a pomoc, všecku útěchu a radost, jež jest ve všech tvorech rozdělena, na nebi i na zemi, nalézá pravý, dokonalý milovník soustředěnu v Bohu samém, ano nevýslovně plněji a též o tolik vznešenější a dokonalejší, oč lepší, vznešenější a dokonalejší jest Bůh Tvůrce nad tvorstvo.

5. Uvaž také, jak milovníci tohoto světa

bývají oklamáni, jak blažen však je ten, kdo se od něho odloučil a Bohu slouží! Člověk, jehož miluji, zemře; miluji-li Boha, ten zůstane při mně. Miluji-li člověka, láska slábne; miluji-li Boha, láska vzrůstá. Člověk, jehož miluji, mne ochuzuje; miluji-li Boha, on mne obohacuje. Člověk, jehož miluji, mne oslepuje; miluji-li Boha, on mne osvěcuje. Člověk, jehož miluji, mne ohlupuje; miluji-li Boha, vzdělává mne. Člověk, jehož miluji, mne mate; miluji-li Boha, poučuje mne. Miluji-li člověka, působí mi strast a zármutek; miluji-li Boha, připravuje mi radost a sladkost. Miluji-li člověka, mívám starost a hořkost; miluji-li Boha, zbavuje mé srdce všeho hoře. Člověk, jehož miluji, jedná často proti mně; miluji-li Boha, ten je povždy se mnou.

6. Na to často mysli a neupoutávej své lásky na žádnou bytost nebo věc, kterou můžeš ztratiti. Naopak povznášej své zraky k Dobru nejvyššímu. Miluj je celým srdcem. Jak milá, jak sladká a jak dobrá je tato láska!

Ach, duše, proč nemilujete vznešeného, láskyhodného Boha? On by vašim srdcím

hořem stravovaným, přinesl volnost a radost. Pravíte snad: »Kde člověku bylo bojovati tak tuhé boje jako právě v lásce k Bohu?« Ale nenáleží podle starého práva k lásce utrpení? Není zápasníka bez zápasu, není lásky bez muk. Proto jest jen slušno a spravedlivo, aby toho, kdo vznešeně miluje, potkalo někdy něco nepříjemného. Kolik nehod a mrzutostí utrpí služebníci světa! Láska světská radostí začíná a strastí končí, láska k Bohu však začíná se někdy strastí, ale bývá vždy sladší a sladší, až milující duše navždy se spojí se svým Milým.

7. Blažena duše, kterou jsi Ty, nejlepší Pane, vyvolil, abys u ní a s ní odpočíval! Jaký pokoj srdce nalezne v čase, jakou náplň radostí a poct v životě věčném!

II

TVOROVÉ JSOU CESTOU K BOHU

1. Věz, že žádný učenec nedovede pověděti, co Bůh jest, poněvadž Bůh jest nad všeliký smysl a rozum, jakož praví svatý Jan Zlatoústý: »Máme Boha, jenž převyšuje všeliký náš rozum a překonává všecko naše myšlení.« Jeho vznešenost je neobsáhlá. Jest tisíckrát výše, než možno srdcem považiti, ústy vyřknouti, rozumem pochopiti, všemi silami obsáhnouti. Proto praví bohovědec: »Kdybych měl Boha, jehož bych mohl pochopiti, neměl bych ho již za Boha.« Kterak chceme pochopiti Boha, jenž nad nás jest, když nemůžeme pochopiti duše, jež v nás jest?

Zejména však nemůžeme si náležitě představiti převelebnou Trojici Boží. Jestiť pro všecku stvořenou mysl nemožno porozuměti, jak jeden Bůh jest jednoduchý ve svém bytí a trojí v osobách a jaká jest jejich rozdílnost; jak Otec svého Syna plodí

a jak Syn se z něho rodí a přece zůstává v něm; jak Duch Svatý jakožto obapolná nevýslovná Láska z nich se vyřinuje a jak přece všecky tři osoby přes rozdílnost jsou jedné bytnosti. Tomu nás učí křesťanská víra, bez níž nikdo nemůže náležitě žíti ani se Bohu líbiti ani spasen býti, a věříme to pomocí božské víry, která jest nadpřirozeným světlem a základem ctnosti všeliké.

2. Přece však i pouhý rozum horlivým zkoumáním může dospěti jistého poznání o Bohu, byť i způsobem vzdáleným. Nalézáť Boha prostřednictvím tvorstva. Z bytí věcí, které zde jsou, poznává se Bůh jakožto bytost, z podivuhodného pořádku věcí jakožto moudrá bytost a z pohybu věcí jako živoucí bytost.

Tímto způsobem ho druhdy hledali velicí filosofové pohanští a zvláště moudrý Aristoteles. Ten se snažil z běhu přírody poznati pána přírody. Hledal ho horlivě a nalezl ho. Dokazoval z uspořádaného koloběhu přírody, že nutně jest vládce a pán všehomíra, v němž a z něhož jest vše, co

jest a býti může, a v němž všecky věci pozůstávají a udržovány jsou.

I pouhý rozum nám praví, že Bůh jest bytost, která jest sama od sebe a věčná, jednoduchá, nezměnitelná, pouhý duch, jehož podstatou jest jeho životačinnost, že všecky věci v sobě samém sám sebou poznává a sám v sobě nekonečnou blažeností jest.

3. Duchovnímu zraku věrou osvícenému objevuje se dále z bytí tvorstva moc nebeského Otce, z nádherného pořádku ve stvoření nezbadatelná moudrost Synova, a pozorujeme-li dále dobrotu tvorů, poznáváme lásku Ducha Svatého.

4. Rozumné uvažování moci a moudrosti Boží, která se jeví v nádheře a v uspořádání světa, rozjímání dobroty, kterou Bůh všem tvorům na nebi i na zemi tak mnohonásobně prokázal a kterou také tím projevil, že celou přírodu tak bohatě vším potřebným opatřil, vede nás k poznání všemohoucí Síly, nekonečné Moudrosti a oplývající dobroty Boží. Tak dospíváme prostřednictvím podivuhodných děl Božích, jež tak nádherně před nás rozestřel, k Bohu samému.

Tvorové jsou, jak dí sv. Pavel (Řím. 1, 20) jakoby zrcadlem, v němž se obráží Bůh; nesou na sobě pečeť svého božského původu, zejména však člověk. Třebas by tedy Bůh sám v sobě byl nepoznatelný, přece v jeho dílech ho postřehujeme; skrze díla Boží chválíme jeho velikost.

5. Nuže pozastavme se, duše má, a pozorujme velikého, vznešeného tvůrce v jeho dílech. Pohleď na sebe a kolem sebe do čtyř končin světa, jak daleko a jak vysoko se pne krásné nebe a jak nádherně je Stvořitel jeho vyzdobil planetami. Viz, jak je okrášleno nesčetným množstvím zářících hvězd. Vyjde-li v letní době za časného jitra krásné slunce, jak bohatý život a jaké plody vykouzlí na zemi svým skvoucím jasem a svou silou! Viz, jak se potom louky zelenají, jak listí i tráva raší, jak půvabné květy se usmívají svými pestrými barvami! Jak lesy i pláně i nivy se ozývají sladkým zpěvem slavíků a drobných ptáčat a jak všecka zvířátka, jež se byla před zlou zimou zahrabala, zase radostně vylézají ze skrýší a se veselí. Viz, jak lidé, mladí i staří, blahoplod-

ným opojením radostně znovu okřívají.

Ach, předobrý Bože, jsi-li již ve svém tvorstvu tak líbezný, jak krásný a jak líbezný jsi teprve sám v sobě!

Viz dále, duše má, a pohleď na zemi, na vody, vzduch a oheň a na všecky ty divy, jež v nich jsou, na ty rozmanité podoby lidí, na zvířata, ptáky a ryby a divy mořské. A vše, co zde jest, volá souhlasně chválu a čest vznešené, podivuhodné Nesmírnosti Boží. Pane, kdo to vše zachovává? Kdo to vše živí? Ty pečuješ o všecky, o každičkého tvora svým způsobem; ty, Bože, to působíš, ty Bože, vpravdě jsi Bůh!

6. Každý tvor tudíž jest zjevením Božím a žádné stvořeníčko není tak malé, aby nebylo stupněm, po němž se možno přiblížiti k Bohu.

Proto se máme snažiti, abychom uviděli, jak dí Richard od sv. Viktora, jak v kráse tvorstva krásný a veliký Bůh nám vychází vstříc a krásou nás k sobě vábí a nám dává na srozuměnou, abychom ho milovali a chválili, poněvadž přece všecko jen pro nás stvořil. Ozdobnost a krása i pořádek tvor-

stva nás zvou, abychom uvážili, jak asi moudrý a slavný jest Pán, jenž jest toho všeho příčinou.

Vezme-li člověk na př. růži do ruky, měl by povznésti svého ducha, a vdechuje její libou vůni, pomysliti, jak libý a blahý je Tvůrce, jenž růži stvořil. Vidí-li velikého, silného tvora, neměl by se pozastavovati nad silou jeho, nýbrž zamysliti se nad velikostí a silou Tvůrcovou. Pozoruje-li stvoření krásné nebo moudré, neměl by utkvívati na kráse nebo moudrosti tvora, nýbrž na kráse a moudrosti jeho původce. A tak by měl člověk při všech věcech nalézati Tvůrce ve stvoření; tehda by mu byli všichni tvorové cestou k Tvůrci.

7. Bůh nám též dal viditelný svět jen proto, aby nás svět odkazoval dále na toho, jenž jej stvořil. Proto též praví sv. Bernard: »Co znamená všecka rozmanitost bytostí stvořených v jejich bohatém počtu, v tolikerých tvarech a podobách? Nic jiného než božskou návnadu, která nás odkazuje na Dobro nejvyšší, od něhož všecky věci pocházejí. Odkazují nás od nižších věcí na

vyšší, od viditelných na neviditelné a od časných na věčné. Proto neviditelné věci i věčná moc Boží skrze věci viditelné a skrze tvory tohoto světa se stávají rozumu poznatelnými (Řím. 1, 20).«

Stejně se vyslovuje též svatý Augustin: »Všichni tvorové, jež Bůh stvořil, nejsou ničím jiným než pokyny, jimiž Bůh nás k sobě chce přivábiti a navnaditi, abychom ho poznali a k němu se zase vrátili. Láká nás svým stvořením, jako ovečku lákáme zelenou větvičkou. Tvorové nás hlasitě volají zpět k svému Původci, k tomu je Bůh stvořil. Jsou odleskem jeho božské Bytnosti, k níž všichni tíhnou.«

Tímto způsobem všechno tvorstvo jest mluvou Boží. Velicí filosofové čtou veliké knihy a obracejí listy, a dobře činí; ale praví přátelé Boží čtou v pravé, živé knize, v níž všecko žije. Obracejí nebesa i zemi a čtou v nich podivuhodné dílo Boží. Jim ve všech věcech se projevuje Bůh.

8. Nuže tedy, duše má, když jsi nalezla svého Boha, jehož tvé srdce dlouho hledalo, pohleď vzhůru se zářícíma očima, s ra-

dostnou tváří, s bušícím srdcem a popatř na něho a obejmi ho pažemi své duše a své mysli a vzdej mu dík a chválu, jemu, Pánu všech tvorů.

III

JEDINÉ V BOHU NALEZNEME KLID

1. Bůh stvořil všecko tvorstvo k útěše a blahu lidí, člověka však, aby Boha poznával a miloval.

Namítáš: Bůh jest bezměrný, jest Dobro nejvyšší, nekonečné, duše pak jest omezená; jak tedy může duše Boha milovati a poznávati? Poslyš tedy! Bůh jest sice nekonečný, ale žádost duše je též propastí, kterou jen nekonečné dobro může naplniti. Jak jest Bůh bezměrný v dávání, tak duše jest bezměrná v braní a přijímání; a jako Bůh jest věčné, nekonečné Dobro, tak žádost duše tíhne k Nekonečnu.

Duše jest divem, nevýslovným divem. Nese na sobě obraz božství. Jako všichni

tvorové se nevyrovnají Pánu Bohu, tak nemohou všichni tvorové naplniti duši! Jak málo vydá drobná kapka v hlubokém moři, právě tak maloučko je všecko, co svět může poskytnouti, v poměru k tvé žádosti.

2. Již vzhledem k přirozenosti duše nemůže tedy žádný tvor vyplniti nebo uspokojiti hlubinu duše, nýbrž jediné Bůh svou nesmírností. Co Bůh může dáti kromě sebe, neutěší duše, neboť duše má žádost nenasytnou, která nemůže býti ukojena věcmi pozemskými. Je tak veliká, že Bůh, který všecko může, nedovede její žízně ničím jiným uhasiti, leč sám sebou, jak praví sv. Augustin.

3. Kterak tedy může člověk, ten div všech divů, pro kterého Bůh všecky věci stvořil, tak uboze ulpěti na tvorech? Neodkazují všichni tvorové člověka od sebe, volajíce: »My nejsme Bůh, povznes se nad nás k Věčnému!«? Nevolá každý nerozumný tvor k tobě: »Já nejsem tvůj Bůh, já ti naň toliko ukazuji!«? A přesto člověk je tak bláhový, že se vášnivě upoutává na věci a setrvává tam, odkud by měl postupovati výše!

Z tvorů, které nám Bůh dal jakožto prostředek, mající nás vésti k němu, učinili jsme si sami past (Moudr. 14, 11) a zastavili jsme se u nich na cestě, která nás měla přivésti do vlasti. Proto dí sv. Augustin: »Tvorové jsou nám cestou k Bohu a zlořečen člověk, jenž na cestě Boží zbloudí.« Přirozená záliba překáží mnohým přijíti k Bohu a oslepuje je, aby nepoznali božské pravdy.

4. Avšak i přirozenost tvorů působí, že nemohou vyplniti propasti duše. Všecko, co na tomto světě může slouti dobré, jest pouhá kapka z moře Boží dobroty. Není tudíž tvora, který by měl všecku dokonalost. A proto Bůh každému, byť sebe rozkošnějším jej byl učinil, přidal přec něco trpkého a zraňujícího. Kdybych měl všecko, čeho bych si přál, a bolel by mne prst, neměl bych všeho, neboť dokud trvá bolest, nebyl bych uspokojen. Chléb chutná člověku příjemně, dokud má hlad; žízní-li však, málo si pochutná na chlebě. Taktéž tomu se šaty. Jsou nám vítány, dokud je nám zima; nastane-li však horko, neskýtají

nám radosti. A tak tomu se všemi tvory. Uspokojení, jehož nám poskytují, jest toliko na povrchu natočená pěna; vždycky je s ním spojen nějaký nedostatek. Nic kromě Boha není takové, aby to mohlo srdce lidské zcela uspokojiti.

Mimo to tvorové působí nechuť a odpor. Žádný tvor není tak úchvatný, aby při delším pozorování se nezprotivil.

5. A co člověk nenalezne na jednom tvoru, hledá na jiném. Avšak poněvadž veškeren souhrn tvorů může tak málo představiti Boha, jako krůpěj vody moře, ano ještě méně - poněvadž z kapek možno slíti moře, kdežto všechno tvorstvo není ničím proti Bohu - nedospěje člověk klidu, dokud nenalezne ono Dobro, v němž jsou všecky dokonalosti nerozdílně. Tím však jest jediné Bůh, onen blahý zdroj božského bytí, v němž souborně a nedílně jsou všecky dokonalosti, které ve tvorech jsou rozptýleny a rozděleny.

To dokazuje též Hugo od sv. Viktora slovy: Všecka radost a všecka síla a všecko časné dobro a všecka krása světa nejsou s to,

aby srdce člověkovo naplnily tak, aby si již nic jiného nežádal. Rozum usiluje pochopiti pravdu a podstatu všeho a teprve tehdy je uspokojen, pojme-li tu Pravdu, ve které všecka pravda jest obsažena. Tou však je Bůh sám. A jako rozum se vrhá na pravdu, tak vůle na dobro; a není uspokojena, dokud nedosáhne toho dobra, v němž jest všeliké blaho a bohatství.

6. Toho zakusil též svatý Augustin, jenž o tom vyznává: »Hledal jsem tě, ó Bože, nocí rozkoše tohoto světa; a nenalézal jsem než hroznou hořkost srdce a mezi lidmi stálé zklamání a smutek. Ve škole marnosti jsem se učil o všech věcech pochybovati a nikde jsem nenacházel tebe, čirou Pravdu. Proto jsem následoval své vlastní vůle a honil se bláhově po horách a po nivách. A má ubohá duše bloudila v hluboké temnotě. Byla obklíčena bolestmi smrti a pekla, žalostně pohřížena v běsnící, bouřící, hříšné myšlenky a spoutána osidly věčné smrti. Na všech cestách jsi mi připravoval těžká protivenství, takže kamkoliv jsem obrátil své srdce, vždycky jsem nacházel něco, co

se příčilo touze mého srdce a od čeho jsem opět byl odpuzen. To trvalo tak dlouho, až jsi ve mne vpustil světlo své a pravdu svou, která mi dotud byla zcela neznáma, a obrátil jsi se ke mně a probudil mne ze smrti a vynesl z propasti země a povznesl mne milosrdně opět odtud, kam jsem byl zapadl. Nyní však co ještě hledám kromě tebe na zemi? Tys Bůh srdce mého a podíl můj na věky (Žalm 72, 25).«

7. Tomu, kdo poznal velikost Boží, všichni tvorové se jeví nepatrnými a pomíjející věci nicotou. Proč by neměl Bůh stačiti? Čeho si také můžeš přáti, abys to v něm nenalezl? Pomysli si, co si jen srdce může pomysliti. Chceš-li lásku neb věrnost nebo pravdu nebo útěchu neb stálou přítomnost - to vše jest v něm zcela a úplně bez míry a bez mezí. Toužíš-li po kráse - on jest Nejkrásnější; toužíš-li po bohatství - on jest Nejbohatší; žádáš-li si síly - on jest Nejsilnější. Čeho si kdy srdce mohlo přáti, nalezne se tisíceronásobně v něm, všecko nalezneš v jediném nejvýbornějším Dobru, jímž jest Bůh.

8. Proto zaplaš a vyhosti ze srdce svého všecky tvory s jejich útěchou. Rci: »Odstup ode mne, ty nejsi ten, jehož hledám, na nějž myslím, jehož miluji!«; rci: »Jdi si, prchni ode mne, nestojím o tebe!« Okus jen a viz, jak libý jest Pán! (Žalm 33, 9). Odtrhni své srdce ode všech věcí pomíjejících a upři je na Boha. Vládni časnými statky, jako bys jich neměl, tak aby ti byly spíše pomůckou než překážkou na cestě k Bohu, poněvadž všechen pobyt zde v tomto vyhnanství jest jen průchodem k věčnosti. Viz, kterak všecko časné je nicotné. Hleď, jak vše klame a lže a tě opouští, když si namlouváš, že to máš.

Proto obrať své srdce k Dobru věčnému, nehynoucímu. Tak dojdeš zde klidu srdce a tam odměny věčné. Upni lásku srdce svého na toho jediného, jenž sám jest pravá Láska a jehož láska jedině zušlechťuje duši.

9. Odumřeš-li tímto způsobem všem tvorům i sobě samému, pak teprve můžeš užívati věcí správným způsobem.

Vskutku nikdo nenalézá ve věcech stvo-

řených pravého půvabu, leč kdo dříve z lásky k Bohu se odřekl všeliké nepravé příchylnosti k nim. Pravá láska a přátelství k otci, k matce, sestře, bratřím nebo přátelům jest teprve tehdy možna, až jí člověk z lásky k Bohu odumře.

10. Ah, duše má, nebesa i země jsou ti k službám. Nepřevracuj tedy řád, činíc pána poddaným sluhovi, dej se raději ve službu Tvůrci nebe i země, neboť on k své slávě tě stvořil, k sobě připodobnil a se sebou v lásce spojil.

IV

KDO BOHU SLOUŽÍ, VLÁDNE

1. Bohu sloužiti znamená ve všech věcech vůli svou jemu odevzdávati a ponechávati jemu, aby on činil, co se mu líbí. Neboť Bůh žádá od nás především, abychom říkali: »Pane, buď vůle tvá.« Bohu sloužiti značí též oslavu Boží chtíti a milovati, tím že při všem svém počínání a jed-

nání se snažíme jen jemu se líbiti. Jako Bůh všecky věci stvořil ze svobodné, překypující lásky, svět pro člověka a člověka pro sebe, tak zase máme i my sami sebe i všecky věci se svobodnou, překypující láskou jemu obětovati.

2. Bohu sloužiti však jest, dobře-li tomu jen rozumíme, největší ctí a nejvyšší důstojností, jakou si lze na světě mysliti. Bohu moudře sloužiti znamená míti věčné království a vládnouti.

3. Otrokem jest jen ten, kdo činí hřích (Jan 8, 34); kdo však s čistým svědomím a bezúhonným životem následuje Krista, ten požívá pravé svobody. Vždyť Kristus sám řekl: »Osvobodí-li vás Syn, budete vpravdě svobodni« (Jan 8, 36). Vůle jest tehdy opravdově svobodná, když dobré činí a zlého zcela zanechá. V hříších není svoboda, nýbrž poroba. Duše hříchy obtížená není paní, nýbrž otrokyní.

Čím svobodnější jest vůle, tím větší bol pociťuje ze zlého, z bezpráví, z nepravosti, zkrátka z všeliké zloby a ze všeho toho, co slove hřích. Příklad vidíš na Kristu. On

měl vůli nejsvobodnější, nejneomezenější; a také cítil největší a nejtrpčí žal a bolest nad hříchem.

4. Svobodným králem možno jen toho nazvati, kdo přemohl všecky své nepřátele a nyní nerušeně může ve své říši vládnouti; nebyl by však svoboden král, jenž by od svých nepřátel byl přemožen a ze svého království vyhnán. Tak i vůle je tehdy svobodnou královnou, když všecky své nepřátele překoná a nerušeně vládne, totiž »v Bohu, v němž všecko zmůže«, jak dí sv. Pavel (Fil. 4, 13).

Našimi nepřáteli jsou svět, ďábel a my sami. Jestliže s milostí Boží a s pomocí Andělů zvítězíme nad světem a opovrhneme tím, co ve světě jest, stáváme se králi a knížaty nad tímto světem a království nebeské je naše. Nikomu nenáleží svět tolik jako tomu, kdo všecek svět opustil. Jestliže sami sebe k slávě Boží ze srdce a z hloubi duše ponížíme a pokoříme a sebou pohrdneme a žádným hříšným skutkům se neoddáme, nýbrž jim odpíráme a svou vůli od nich zcela odvracíme, pak naše vůle jest

Bohem přemožena. Tak se dostane duši zušlechtění a vyvýšení a větší svobody, než kdyby se nebyla zřekla své vůle. Aristoteles praví: »Každá věc je tím dokonalejší, čím bližší je své prvotní příčině. Spojí-li tedy duše svou vůli s vůlí božskou, jest zcela dokonalá a svobodná.

5. Vůle svobodná tudíž není poddána nikomu než Bohu; vzlétá nad všecky stvořené věci a proniká k nestvořenému Dobru, k Bohu. A Bůh ji spoutá tak silně, že síla všech tvorů jejích pout neroztrhne.

Proto je ke všem věcem lhostejna: k radosti i k žalu, k potupě i chvále, k chudobě i k bohatství, k přátelství i k nepřátelství. Svobodná duše je povznesena nade vše, neboť nelpí na ničem stvořeném ani na ní nic nelpí, poněvadž všecky tvory hned odkazuje k Bohu, jenž jediný je všeliké lásky hoden. Duše svobodná se nedá k ničemu strhnouti, co by ji odloučilo od Boha, jako praví Pavel: »Kdo nás odloučí od lásky Kristovy?« (Řím. 8, 33). Všecko naopak napomáhá takové duši ke spojení s Bohem a ona volně proniká všemi překážkami k svému prapůvodu.

Svobodná duše si vybojuje a získá každou ctnost. Nic ji nevíže, leč ctnost. Ta však není poutem, nýbrž pravou svobodou; neboť ctnost je taková přednost, že ani Bůh nemůže odplatiti sebe menší ctnosti, již taková duše vykoná, ničím z toho, co kdy stvořil, nýbrž musí jí dáti sebe samého, on, jenž je svoboda sama.

6. Kdo svou vůli hříchem zotročil, musí též přijmouti odplatu hříchu: starosti a útrapy, nespokojenost, neklid a neštěstí, a to pro čas i pro věčnost. Duše je nešťastna, dokud nepřemůže vše, co není Bůh, a dokud nedospěje božské svobody. Bohu sloužiti vesele a svobodně s čistým srdcem, jaký to líbezný život! Svrchované, nekonečné Dobro celým srdcem objímati, toť pravá rozkoš! A kdyby nebylo žádné odměny po tomto životě, už to by bylo odměnou. Nikomu nesloužiti leč Bohu, pro nikoho jiného nežíti leč pro Boha a lásku pro Lásku opustiti, toť požívati svobody!

V

O VZNEŠENOSTI BOŽÍ MILOSTI

1. Milost nepřísluší žádnému tvoru od přirozenosti. Milost zavírá člověku peklo a otvírá mu život věčný. Všecky skutky člověka činí Bohu příjemnými a milými, jako oběť spravedlivého Abele byla Bohu milá.

Co jiného jest milost posvěcující než obraz pravdy a sdělení spravedlnosti Boží, skrze niž se duše stává Bohu podobnou a s ním se spojuje? Jest účastenství na božské přirozenosti. Proto je milost vnitrně spjata s duší, je formou ducha, spojuje ho s Bohem. Milost dává duši nadpřirozené bytí a nadpřirozené působení.

2. Milost je základem všech ostatních nadpřirozených darů a cílem všech zjevení Božích, neboť bez ní nemůžeme býti spaseni. V tomto světle se opět povznášíme k Bohu, v němž tkví naše blaženost.

Je plodným letorostem z živoucího ráje

věčné říše. Jako se divoké stromky ořezávají, přesazují a letorosty plodných stromů štěpují, aby urodily dobré a chutné plody, tak ve skutcích lidských není užitku pro blaženost věčnou, nevyrůstají-li z této ratolesti milosti Boží. Žádný čin lidský není Bohu milý bez jeho milosti a neodměňuje ho věčnou odplatou, neboť žádný čin není nadpřirozeně záslužný bez milosti Boží. Proto řekl Bůh Otec o svém jednorozeném Synu: »Tento jest Syn můj milý, v němž se mi zalíbilo«, totiž pro plnost milosti, z kteréžto plnosti my všichni jsme obdrželi (Jan 1, 16).

3. První člověk byl tak stvořen, jak Bůh určil od věčnosti ve své moudrosti, totiž ve stavu spravedlnosti a nevinnosti. Kdo však není takový, jakým ho Bůh od věčnosti míti chtěl, není podle obrazu Božího. A v takovém stavu se nyní všichni lidé rodí, takoví jsou po smrtelném hříchu. Bůh však nemůže hříšníku odpustiti hříchu bez udělení nové milosti. Duše musí býti znovu uvedena do pravého řádu a to se děje milostí, jež vytváří v duši nadpřirozený obraz Boží.

4. Milost je měrou, podle níž se určuje stupeň blaženosti. Jako milost zde na zemi povznáší duši do stavu svatosti, tak »světlo slávy« na věčnosti povznáší duši do blaženosti. Sláva nebeská je dovršením milosti. Milost se má k slávě jako květ k ovoci.

5. Milost tudíž není původu pozemského, přirozeného, nýbrž nadpřirozeného, nebeského; přivtěluje člověka ke Kristu a sjednocuje ducha s Bohem. Vnikne-li do duše, ničí v ní hřích a vštěpuje ctnost a svatost. Milost a těžký hřích se nesnesou spolu v duši, jako se nesnese světlo s tmou, oheň s vodou. Proto též není možno, aby někdo, jsa v milosti, byl zatracen. Milost působí, že duše dlí v Bohu a Bůh v duši.

6. Vejde-li však Bůh do duše, zjevuje se v ní novým světlem, jehož člověk dříve nepoznal, sdílí duši nové poznání a nový způsob života. Proniká všecky mohutnosti duše od vyšších k nižším a od nižších k vnějším a povznáší člověka nad pozemské. Proto dí náš Pán: »Bude-li kdo píti vodu, kterou já dávám, poplynou z jeho útrob proudy živé, tryskající do života věčného« (Jan 4,

13). Touto živou vodou je světlo svítící v duši a přecházející na tělo a uschopňující je k ctnostem.

7. Ten štěp milosti Boží se nabízí všem lidem; ale nebývá do všech vštípen, poněvadž mnozí si nenechají ořezat divoké výhonky svého stromu. Aby letorost milosti Boží byl vštípen do naší duše, potřebí k tomu trojího: milosti Boží předcházející, svobodné, k Bohu namířené vůle a očisty svědomí od smrtelných hříchů.

8. Předcházející milost působí ochotu k přijetí milosti, s níž se zasluhuje život věčný. Vábí žádost duše a obrací duši k Bohu. Touto předcházející milostí Bůh se dotýká všech lidí, pohanů i židů, dobrých i zlých. Jako povšechné působení Boží se vztahuje na všecky tvory a jako bez něho by se žádný tvor nemohl hnouti, tak se dostává všem lidem předcházející milosti. V den soudný nebude si moci nikdo stěžovati, že se mu nedostalo pomoci, aby se obrátil. Jako slunce svítí nad celým světem, nebrání-li mu mraky, tak svítí milost Ducha Svatého do všech srdcí, nepřekážejí-li jí naše

hříchy. Člověk je povinen vykonati, co na něm jest, poněvadž svou vůlí může odporovati přípravnému působení Ducha Svatého. V téže chvíli, kdy člověk vážně a upřímně projeví ochotu k přijetí milosti, přichází Duch Svatý se svými milostmi a dary.

9. Že milost Boží je v srdci, projevuje se zejména tím, že ze srdce proudí dobré myšlenky a svaté žádosti jako vroucí voda; dále tím, že člověk rád hovoří o věcech nebeských a věčných; konečně život takového člověka je pln ctnostných úkonů jako strom osypaný ušlechtilými plody. Dobré plody dosvědčují, že kořen je živý a svěží a nikoli uschlý.

Proto usiluj pokorně o milost Boží. Nejmenší kapka milosti je vzácnější než všecko bohatství pod sluncem; ano jediná kapka je vzácnější než všecko stvoření. Proto jest nejdůležitější, abychom, jak dí sv. Pavel, upevnili srdce milostí (Žid. 13, 9).

VI

O PŘÍPRAVĚ SRDCE NA PŮSOBENÍ DUCHA SVATÉHO

1. Duch Svatý je Dobro nepochopitelné, nezměřitelné, proti němuž je vše, co si můžeme představiti, tolik jako prášek proti celému vesmíru, ano, ještě neskonale méně. Má-li tedy někam zavítati, musí si sám připraviti místo, učiniti duši vnímavou k svému působení.

2. Avšak i my jsme povinni působiti k tomu, aby mu byl příbytek v našem nitru připraven. Na prvém místě pokorou. Aby Duch Svatý svým světlem nadpřirozeným člověka osvítil, musí jej nalézti v úplné pokoře; člověk se musí uznávati před Bohem vpravdě a nejen na oko nepatrným a zcela se Bohu podrobiti a odevzdati.

3. Druhou přípravou je čistota. Veliká zbožnost může ochabnouti, vysoké nazírání může zemdlíti, vroucí láska ochladnouti, ale čistota je vždy hodna milosti Boží. A čím čistší je člověk, tím přístupnější milosti

Boží. Proto dí sv. Augustin: »Vylej vše ze sebe, abys mohl býti naplněn«; chceme-li nalíti sud vzácným vínem, nejdříve vylejeme, co v něm bylo, neboť dvoje se nevejde zároveň do téže nádoby. Jakou měrou vyhostíš bytosti stvořené ze svého srdce, takovou měrou vejde do něho Bůh.

Poněvadž tedy čistota, jsouc vždy přístupna Bohu, je tak potřebna, směřuj všemi svými úkony, modlitbou, bděním, posty k tomu, abys jí nabyl.

4. Právě proto též nehledej a nečekej útěchy od světa. Zůstávej raději v sobě. Útěcha Boží, praví sv. Bernard, je tak jemná, že se nesnese s jinou útěchou. Hříšná záliba nás odloučila od Boha. Zato Bůh nám dává zálibu ke všemu, co pro něj máme činiti a trpěti. Kdo se vzdal všeliké útěchy tohoto světa, má již nebe v srdci.

5. Světlem rozumu a víry zkoumejme všecky své myšlenky, slova i skutky, hledáme-li ve všem jen Boha. Objevíme-li, že k něčemu směřujeme více než k Bohu, dlužno se od toho odloučiti. Když na jaře zasvitne slunce, sadař ořezává stromky, vy-

trhává plevel a překopává zemi. Tak i my pilně a důkladně překopávejme a ořezávejme zbytečné větve, to jest žádosti smyslů a nižších mohutností, a vyplejme býlí. Nejdříve vykořeňme sedmero hlavních hříchů a všecku zlou žádostivost a připravme půdu. Potom slunce Boží zasvítí a zahřeje sad našeho srdce, že se rozzelená, rozkvete a vydá přelíbezné plody.

6. Duch Svatý nejdříve osvěcuje svým světlem. Vlévá nám milost a nadpřirozené ctnosti: víru, naději a lásku, sedmero svatých darů a působí jimi sedmero plodů.

Nejprve se dostává člověku ducha bázně; ta ho zbavuje všeliké svévole, učí ho prchati zlým příležitostem, ve všem se přemáhati a odříkati se nezřízeného pohodlí. Potom ducha něžnosti, jenž činí člověka tichým, dobrotivým, milosrdným a snášelivým, že nikoho tvrdě neposuzuje. Potom mu bývá dán duch umění, aby člověk vnitřně poznal, jak se má ve všem zaříditi podle svaté vůle Boží. Duchem síly bývá člověk posilněn, aby mu bylo snadno všecko pro Boha konati a trpěti. Pátý dar je dar rady; kdo ho

používá, stává se svatým. Nakonec vlévají se dva dary: dar moudrosti a rozumu.

7. Když tak Duch Svatý, pravý utěšitel, zavítá do duše se svým světlem a se svou milostí, je to svatební veselí pro duši. Jediná kapka této hostiny vyváží a uhasí všecky slasti, jež by mohli tvorové poskytnouti. Kdo okusí této božské lásky, jak dí svatý Bernard, tomu zhořkne vše pozemské a on překypuje radostí. Některým Bůh uděluje tak prudkou radost, že je musí nadpřirozeně posilniti, aby ji snesli.

8. Člověk může též poznati, kdy je u něho Duch Svatý. Poznávám, Bože můj, píše sv. Bernard, že dlíš ve mně, hýbeš-li mým srdcem, to jest obrací-li se mé srdce láskyplně k Bohu a odvrací-li se pohrdavě od světa.

Nejjistější však známkou přijetí Ducha Svatého jest, nelíbí-li se člověk sám sobě, neboť zavítá-li k nám Duch Svatý, učí nás všeliké pravdě, to jest ukazuje nám naše chyby, ničí naši sebelásku a poučuje nás, jak jsme ještě pozadu a jak na svou škodu lpíme na malicherných věcech. Učí nás pohřížiti se v pokoru a zcela se podrobiti Bohu.

Toť umění všech umění a toho je potřebí k pravé dokonalosti.

VII

O VZNEŠENOSTI BOŽSKÉ LÁSKY

1. »Milovati budeš Pána Boha svého z celého srdce svého, z celé duše své. ze vší síly své a ze vší mysli své« (Luk. 10, 27). Tato slova Páně vysvětluje sv. Albert Veliký takto:

Z celého srdce milovati znamená milovati s rozvážnou, svobodnou vůlí. Někdy se člověku zamane něco milovati, ale svobodný rozum se tomu vzpříčí; jindy zase necítí se váben k něčemu, ale rozvaha ho pudí, aby si to zamiloval. Tak i božská láska má spočívati na svobodném, svatém rozhodnutí.

Z celé duše milovati znamená s radostí a zálibou a svobodným souhlasem. Tato láska pochází z poznání pravdy.

Ze všech sil milovati znamená: miluj

Boha s veškerou horlivostí a s veškerým úsilím; ovládni své nízké pudy a smysly a všecko zevnější a žij usilovně láskou v nitru i navenek. Toť vrchol lásky.

Miluj též Boha ze vší mysli své. V tom je vše ostatní obsaženo. Mysl dává všemu, co konáme a chceme, život, vroucnost, sílu a pevnost. Svatý Augustin pravil: Jeden skutek není ještě ctností, nýbrž teprve koná-li jej člověk pravidelně a vytrvale, snadno a rád, jako by se mu stal druhou přirozeností. A to působí pokorná láska.

2. »Láska je silná jako smrt, tvrdá jako peklo« (Velep. 8, 6). Smrt odděluje duši od těla, láska odděluje všecky věci od duše. Duch milující Boha netrpí u sebe nic, co není božského, zejména hřích, neboť jako oheň všecko ztravuje, tak božská láska ztravuje hříchy. Milující duše miluje všecko, co miluje Bůh, nenávidí vše, co Bůh nenávidí. Netrpí nikde špatných mravů.

3. Pouto božské lásky trhá všecka nezřízená pouta k tvorům. O tom dí sv. Tomáš: »Chceš-li věděti, přibývá-li v tobě božské lásky nebo ubývá, poznáš to podle tohoto

měřítka: jakou měrou ubývá v tobě lásky k tvorům, takovou přibývá v tobě lásky k Bohu a vzmáhá-li se v tobě láska k tvorům, ubývá v tobě lásky k Bohu.« Duše smí milovati tvory jen pro Boha, se vztahem k Bohu a v Bohu. Pro Boha je miluje, miluje-li je proto, že Bůh jest jejich původcem; se vztahem k Bohu, miluje-li je jako prostředky a cestu k Bohu, nejvyššímu dobru; v Bohu je miluje, nehledá-li v nich žádné záliby ani jiného cíle než Boha. Tak miluje tvory v Bohu a Boha v tvorech.

4. Kdo by měl takovou lásku, mohl by zvolati se sv. Pavlem: »Mně je svět ukřižován a já světu« (Gal. 6, 14). Kdo tak smýšlí, je na pravé cestě k dokonalosti. Mezi tisíci však stěží se najde jeden, jenž by byl dospěl takové dokonalosti.

5. Pravá láska působí, že člověk zapírá sebe a svou vlastní vůli. Chceš věděti, praví sv. Řehoř, miluješ-li Boha? Zkoumej se, přijde-li na tebe utrpení a protivenství; zůstaneš-li v nitru spokojen a neomrzelý a na venek bez prudkosti ve slovech i v jednání, je to znamení, že Boha miluješ. V čas

útěchy si myslí mnozí lidé, že Boha velmi milují. Přijdou-li však na ně svízele a pokušení, zapomínají na vše. Jejich sladké city byly chabým základem, sypkým pískem. Kdo však Boha opravdově miluje, zůstává Bohu věren v radosti i v strasti. Pravá láska se nevypíná štěstím ani hořem neklesá. Jen zůstává-li ti tvůj Milý, srdce buď spokojeno. Byť i zevní člověk plakal, vnitřní zůstává klidný a spokojen vším, co Bůh chce.

6. Pravá svobodná láska je ta, jež jednak povznáší ducha k Bohu, jednak jej hluboko pokořuje. Též dodává člověku stálosti a vytrvalosti. Je spokojen vším, jak co přichází, a chce v radosti i v žalosti vytrvati až do konce, i v bezútěšnosti. Minou-li blahé chvíle, kdy mu Bůh udílel veliké útěchy, zůstává dobré mysli a zdá se mu dobré i to, co jiné duše bolí. Je ke všemu hotov, kam ho Pán vede nebo co s ním učiní, jako služebník, stojící před stolem pána svého a patřící naň, aby vykonal vše, co mu pokyne.

7. Ó blahá lásko, blaženi, kdo tě znají!

Jsou prozářeni Svatou Trojicí, jakož píše sv. Jan ve svém prvním listě: »Bůh jest láska, a kdo zůstává v lásce, zůstává v Bohu« (4, 16). Jsou Bohem proniknuti a obemknuti. Čím více jsou pokoušeni, tím více sílí. Proč? Čím déle jest jim bojovati a čím více milují, tím vznešenější jeví se jim Bůh a tím nepatrnější se jeví sami sobě. Čím vyšší láska, tím větší úzkost; čím rozmanitější útěcha, tím stálejší bázeň. Milující duše však se nebojí otrocky, nýbrž šlechticky. Nic nepřipoutává člověka k Bohu a Boha k duši, jako toto sladké pouto. Duše láskou vyrůstá nad svou přirozenost a spojuje se s nekonečným božstvím. Potom může říci se sv. Pavlem: »Kristus je můj život a smrt je mi zisk« (Fil. 1, 21). Toť je ušlechtilé umírání, jímž duše sama sobě umírá, aby žila svému Milému, jenž sám jest život a v němž všichni tvorové na věky žijí.

8. Poněvadž nic není vyššího než láska, Bůh nehledá nic tolik, jako naši lásku. Ona je silným poutem a přece sladkým břemenem. Kdo toto sladké břímě na sebe vezme, dosáhne více a dospěje dál než všemi mož-

nými skutky kajícnosti a sebezáporu bez lásky. Bez božské lásky totiž žádný skutek není hoden božské odplaty, jak praví svatý Pavel: »Kdybych své tělo dal k spálení a všecko své jmění chudým, lásky však kdybych neměl, nic nejsem.« (I. Kor. 13). Láska je svatebním rouchem, bez něhož bývá duše uvržena do temností zevnitřních. Skutky neznamenají před Bohem nic, chybí-li láska a srdce.

Kdo tedy nalezl cestu lásky, nehledej jiné cesty. Kdo od ní je zajat, je tak zajat, že ruce i nohy, ústa, oči, srdce a vše, co člověk má, je v moci Boží. Proto upírej zřetel jen na lásku a budeš blaze zajat, a čím pevněji zajat, tím svobodnější.

9. Ó podivuhodná lásko Boží, ty máš svatou, velikou moc. Osvěcuješ duši a poučuješ smysly a dáváš všem ctnostem vzrůst a rozkvět. Lásko, ty jsi slastí, korunou všech dobrých skutků, paní všech ctností. Ty oslazuješ bídu a hoře a zlehčuješ břemena. Omlazuješ duši a ničíš hořký žal srdce.

Ach, milá božská lásko, naplň mou duši! Hořem bych zhynul, kdybych měl žíti bez

tebe! Ach, lásko, nenech mne zchladnouti, neboť všecky mé skutky jsou mrtvé, nemám-li tebe!

VIII

MILUJÍCÍ DUŠE MLUVÍ K BOHU

1. Milovaný Pane, ty jsi můj král, můj pán, má láska, má radost, ty jsi vše, co mé srdce těší a blaží. Neměla bych k Tobě mluviti, protože Tě nevidím? Měla bych činiti jako ti ubozí slepci, kteří, nemohouce viděti Lásku věčnou, věnují svou lásku bytostem pozemským?

Srdce se mi chvěje radostí, pomyslím-li, že mne miluješ. Ó miluj mne, Pane můj, miluj mne silně a trvale, věčně. Čím více mne miluješ, tím jsem čistší; čím silněji mne miluješ, tím jsem krásnější; čím déle mne miluješ, tím jsem světější.

Přemilý Bože, kéž bych jen byla hodna Tvé lásky a Tvého přátelství, abych mohla říci: Ty jsi můj a já jsem Tvá!

2. Ó svrchované Blaho, nemohu se vynadiviti tomu - třebas mi to dříve též bylo cizí - že může některé srdce zakotviti v něčem jiném svou láskou než v Tobě, hlubokém bezedném moři, hlubině vší líbeznosti. Blažen, komu jsi se stal předmětem lásky a kdo je utvrzen v lásce k Tobě. Blažen, že se narodil. Kdyby člověk měl tisíc životů, měl by všecky vynaložiti, aby Tě získal.

Ó vy přátelé Boží, všichni zástupové nebeští a ty, milá svatá Anežko, jež jsi řekla: »Jeho krev růžově zbarvila má líčka«, pomozte mi ho prositi, neboť jsem nikdy nevěděla s dostatek, co jest jeho láska! Ach, mé srdce, odlož všecku liknavost, abys, dokavad biješ v těle, zakusilo jeho sladké lásky. Jak líně a vlažně jsi dosud žilo!

3. Ó milá, krásná, vyvolená Moudrosti, jak jsi láskyhodná nade vše na světě! Jak nepodobná je láska k Tobě a láska k tvorům! Jak klamavé je vše, co se jeví tomuto světu láskyhodné, jen když se to zblízka pozná! V žádné lásce jsem nenalezla nic jiného nežli žal a nestálost a klam. Kamkoli jsem

oči obrátila; všude jsem nalezla nějaké »kdyby ne«. Nalezla-li jsem krásnou postavu, byla bez citu; bylo-li něco krásného a vábivého, nemělo to vnitřní ceny; nebo mělo-li ji, přece jsem zase něco objevila, uvnitř či zevně, co mému srdci bránilo přilnouti k tomu. Při bližším seznámení nalezla jsem vždy něco mrzutého. Ty však jsi krása plná dobroty, milost plná moudrosti, vznešenost plná ctnosti, bohatství sdružené s mocí a - co jsem na světě nikde nenalezla - úplné ukojení všeliké žádosti milujícího srdce. Čím lépe Tě člověk pozná, tím více si Tě zamiluje a čím důvěrněji s Tebou obcuje, tím roztomilejším Tě shledává.

4. Proto měj se dobře, klamavý světe, na vždy! Loučím se s tebou a vypovídám ti všecko přátelství, jež jsem ti dosud bez vděku věnovala, neboť chci se darovati tomu, jenž mne tak milosrdně k sobě přitáhl. Ach, nejvyšší, neskonalé Blaho, žel, že jsem k tomu nedospěla už mnohem dřív, že jsem to již dávno nevěděla. Nyní jsem nalezla Toho, po němž touží duše má. Jak jsou šáleni ti, kdož svou lásku věnují něčemu ji-

nému. Oh, pošetilci, nepřibližujte se již ke mně, neboť mé srdce si zvolilo toho, jenž jediný dovede nasytiti srdce, duši a všecky mé schopnosti nevýslovnou láskou, která nikdy nepomíjí.

5. Dej mi, nejmilejší Bože, aby mne již žádný falešný lesk neoklamal a aby žádná cizí láska nepřevrátila mé srdce a abych nikdy neporušila věrnost tobě, svému nejkrásnějšímu snoubenci. Naše láska ať svou silou přemůže smrt a pouto lásky ať trvá na věky. Amen.

IX

O PRAVÉ ZBOŽNOSTI A VNITŘNÍ MODLITBĚ

1. Den co den věnuj nějaký čas našemu milému Pánu a Bohu, kdy bys nerušen se k němu modlil a zapomínaje na všecky věci, svou mysl k němu volně povznášel a s ním se spojoval. Taková hodinka tě odškodní za celý den. Ale též za dne často vcházej do sebe.

2. Modlitba je povznesení ducha k Bohu a zbožnost je vnitřní spojení duše s Bohem. Podstata zbožnosti záleží ve vnitřním odevzdání a spojení s Bohem, podstata vroucí, nábožné modlitby v sjednocujícím povznesení stvořeného ducha s nestvořeným duchem Božím. Pravá zbožnost záleží v tom, že se duše ochotně a úplně přidržuje Boha, že vždy si žádá a miluje, co Bohu je milé; modlitba záleží v povznesení k Bohu, při němž duch se upírá zcela na Boha, s láskou a vroucí žádostí a pokorným podrobením.

3. Člověk se má často sbírati ve svém nitru, semknouti své síly a všecku pozornost obrátiti na Boha, jenž je v čisté duši přítomen jako ve svém paláci. Máme si z hloubi duše žádati, aby se dála vůle Boží, zříkajíce se sebe a všeho stvořeného a tak vroucněji vždy se s vůlí Boží sjednocovati. Potom máme přednášeti Bohu všecky potřeby, jež nám byly doporučeny, a prositi ho, aby zařídil všecko k své cti a chvále.

4. Vnitřní modlitba daleko předčí modlitbu pouze ústní. To je modlitba těch, kteří se Otci klanějí v duchu a v pravdě, jak si

přeje Ježíš Kristus (Jan 4, 23). Této modlitbě, při níž duch a mysl jsou přímo upřeny na Boha, má vnější modlitba sloužiti jako prostředek a výraz,[1] zejména ona modlitba, jíž nás sám božský Mistr naučil, »Otče náš.« Je to nejdokonalejší a nejprospěšnější modlitba, již se možno modliti srdcem i ústy.

Vnitřní modlitba předčí jiné dobré úkony; ty jsou spjaty s pozemskou činností, ona však se uvolňuje ode všech myšlenek a oddává se přímo a úplně Bohu.

V této modlitbě poznáváme jako v zrcadle své chyby; prospíváme v poznání Boha a v lásce k němu, postupujeme na cestě k životu věčnému, jenž záleží v dokonalém poznání Boha Otce, Syna i Ducha Svatého.

5. Mnozí by se rádi uvolnili od práce, aby se oddali rozjímání a nazírání. Ale nesluší se Duchu Svatému tak sloužiti, abychom zanedbávali povinnosti svého stavu a skutky lásky k bližnímu. Nepřekážejí nám vlastně ty práce samy, nýbrž nepořádnost v nich. »Znám výborného přítele Božího,«

[1] Sv. Tomáš 2. II qu. 83, a. 12.

praví Tauler, »jenž po celý život, přes čtyřicet let byl oráčem a ještě jest; ten se tázal kdysi našeho Pána, má-li nechati rolnictvía prodlévati jen v kostele. Pán mu řekl: Nikoli, dobývej chleba s potem k uctění mé předrahé krve.«

6. Dlužno však přece za dne nebo v noci si vyvoliti vhodnou dobu, kdy bychom se pohřížili do nitra a obrátili se k Bohu řkouce s prorokem: »Pane, má tvář Tebe hledá; tváře Tvé, Pane, chci vyhledávati.«

Ale každý ať to činí svým způsobem. Každý zkoumej, co ho nejvíce podněcuje k rozjímání, k čemu má větší zálibu nebo vlohu, na př. k rozjímání o Nejsvětější Trojici nebo o svatém životě našeho Pána, o jeho utrpení a smrti, o jeho svatých ranách nebo o životě naší milé Paní nebo o svatých nebo o Písmě svatém. Uvažujme vnitrně, jak dobrotivě nás Spasitel vykoupil svou smrtí; máme se dáti přibíti na jeho kříž a skrze něj dospěti věčné blaženosti. Písmo svaté pak vyplynulo z Ducha Svatého. Všecka tato duchovní cvičení nás mají vždy více podněcovati k modlitbě a ke spojení s Bohem

7. Nelekej se námahy, neboť za den ani za krátký čas to nesvedeš. Dlužno úsilím se toho umění dopracovati; pilně a vytrvale se třeba cvičiti a pevně při tom setrvávati. Není zahálkou, praví sv. Bernard, čekati na Boha; spíš je to práce těžší než jakákoli jiná pro toho, kdo to ještě nedovede. Nakonec však se mu stane snadnou a příjemnou.

Leckdy pociťují i praví přátelé Boží takové vnitřní soužení, takovou nechuť, že se nedovedou ani Otčenáš pomodliti bez ponoukání zlého ducha. Tu mnozí nechávají modlitby a říkají: »Co pomůže taková modlitba?« Nedobře však činí; tím jen povolují ďáblu. Ten totiž chce jen člověka odtrhnouti od jeho duchovních cvičení. I při nedobrovolných zlých nápadech modlitba je Bohu milá a příjemná.

Sv. Řehoř praví, že některá duše bývá tak zdrcena, že očekává jen žal a utrpení. Takové protivenství však se modlí vroucně před Bohem a hořkost utrpení se před tváří Boží proměňuje v příjemnou modlitbu a vede blíž k Bohu a nakloňuje ho rychleji k udě-

lení milosti. Proto nikdo neopomíjej dobrého úkonu nebo modlitby neb návštěvy kostela, jež zvláště zlému duchu se protiví. Nedostatek vroucnosti při modlitbě se doplňuje snášením protivenství, proto je modlitba Bohu zcela milá. I my vyslyšíme často nemocného člověka, který sotva může promluviti, spíše než zdravého, silného. Čím více člověk zanechává modlitby, tím více se nachyluje k zlému duchu.

8. Aby se ti modlitba dařila, ustraňuj se od lidí, oprosť se od rušivých představ a vzpomínek, nechej všecky starosti doma a obrať všecku pozornost na přítomnost Boží. Duše je jako pápěří. Je-li volné, vznáší se snadno do výše; lpí-li na něm něco, padá. Právě tak duše očištěná od pozemských žádostí tíhne přirozeně v rozjímání k výšinám. Jako oheň přirozeně směřuje do výše, jako pták lehce vzlétá, tak se povznáší čistá, volná mysl k Bohu.

9. Jak sladká jest vzpomínka na Tebe, ó Bože! Čím víc o Tobě myslím, tím více mne těší o Tvých darech a dobrodiních rozjímati. Proto chci, dokud putuji po této

zemi v slabosti těla, seč budu, o Tobě rozjímati a na Tebe mysliti, Tebe chváliti a ze všech sil Tebe, svého Stvořitele a Zachovatele ctíti a velebiti, duchem pronikati do nebes a touhou prodlévati u Tebe, zůstávaje tělem zde v slzavém údolí. Neboť mé srdce nezná jiné slasti než na Tebe mysliti, o Tobě mluviti a psáti, o Tobě slyšeti, s Tebou hovořiti a Tvou slávu velebiti. Sladká vzpomínka na Tebe budiž mou pomocí a úlevou v bouřích a zmatcích světa.

Rozjímám-li o Tvé nevýslovné dobrotě, cítím tíži pozemského života a vlastního těla mnohem méně a útoky nepřátelské se ode mne vzdalují, zlé myšlenky ustávají, břímě smrtelnosti se mi zmenšuje, všecko kolem mne tichne. Srdce však se rozohňuje, mysl se rozjásává, paměť oživuje, názor se jasní a celá duše se povznáší žádostí a láskou k Tobě, ó Bože, v slasti dříve nepocítěné.

X

MALIČKÝM SE DOSTÁVÁ ZJEVENÍ

1. Čteme v evangeliu, jak král připravil svatbu svému synu a pozval mnoho lidí na hostinu. Tím pánem je Otec nebeský, ženichem je náš Pán Ježíš Kristus, nevěstou je duše, tvá i má. Všichni jsme povoláni a pozváni a vše jest již připraveno k spojení Božímu s milující duší, jeho nevěstou. To spojení je tak nevýslovné, tak vnitrné, tak láskyplné, že přesahuje všeliký rozum. Sebe učenější theolog to úplně nevysvětlí. Jen kdo pro sebe toliko Boha hledá a je pokorný, pocítí z toho něco ve svém nitru. Proto řekl Pán Ježíš: »Děkuji ti, Otče, pane nebe i země, že jsi to ukryl před moudrými a chytrými a zjevil jsi to maličkým« (Mat. 11, 25).

2. Nikdo nemysli, že tohoto spojení s Bohem se dospěje studiem a vědou; to vše pomůže a poslouží jen málo. »Nikdo nepřichází ke mně,« řekl milý Ježíš, »leč by

ho Otec, jenž mne poslal, přitáhl« (Jan 6, 44). Jen ve vysoké škole Ducha Svatého vzchází toto poznání. Proto přikázal pokorný sv. František ve své řeholi bratřím, aby se především snažili osvojiti si Ducha Božího a s čistým srdcem o jeho působení prosili.

V této škole se učí moudrosti pokorou, výmluvnosti mlčením, životu umíráním, vědění zapomínáním. Jan spal, když mu bylo dáno nahlédnouti do zdroje věčné moudrosti (Zjev. 1, 10); a Pavel nevěděl, byla-li jeho duše v těle nebo nebyla, když ve svém vytržení zřel věčnou pravdu (II. Kor. 12, 2).

3. V této sladké, nadpřirozené škole Ducha Svatého se člověk naráz naučí více, než se může naučiti ode všech lidí až do soudného dne. Sv. Řehoř praví: »Duch Svatý je podivuhodný mistr; naplní rybáře a učiní z něho kazatele; naplní pronásledovatele a učiní z něho učitele národů; naplní celníka a učiní z něho evangelistu.« Tento mistr nepotřebuje času k vyučení; jakmile se dotkne, vyučí a pouhý jeho dotek stačí k vyučení.

Proto též často prostí lidé docházejí rychleji cíle než vysoce vzdělaní. Je ovšem pravda, že též světlo přirozeného poznání dává duchu poznati malost a omezenost všeho, co je na světě. Ale proti světlu milosti je přece přirozené světlo tak nepatrné, jako kapka proti moři.

Kdyby však vzdělaní následovali Boha a jemu se oddávali, dospěli by mnohem dokonaleji a snáze k cíli, neboť jejich rozum a poznání by jim vše ulehčily. Přidruží-li se milost k dobrým vlohám, vše postupuje rychleji.

4. Milost se rodí v hlubině pokory, proto též náš Pán praví: »Nebudete-li jako pacholátka, nevejdete do království nebeského« (Mat. 18, 3). Proto též si nemáme zakládati na ničem, co konáme, neboť Pán řekl: »Nechte maličkých přijíti ke mně.«

Vody tekou do hlubin údolí. Údolí bývají mnohem úrodnější než hory. Tak i výsost Boží působí nejplodněji v hlubině člověka. Otec nebeský zjevuje veliké, vysoké, skryté věci maličkým a pokorným a ukrývá je před velikými a moudrými tohoto světa. Plné,

čistě božské pravdě rozumějí jen maličcí.

5. Maličký nikoho nermoutí a neklame; nic nebere ve zlé a nikoho neposuzuje příkře, slyší-li o někom nebo vidí-li na někom něco zlého. Ničím se snadno nepohoršuje. Se svým okolím žije v pokoji. Každému je užitečný, nikomu neškodí. Jeho rozum je prost zbytečných myšlenek a vrtochů. Jeho vůle a všecek jeho život slouží čistě Tvůrci Bohu.

Abys toho jistě dosáhl, všimni si dobře učení sv. Bernarda: »Je-li srdce naplněno láskou Boží, marnivost světská nenajde místa. Proto přijmi božské věci tak hluboko do svého srdce, aby nižší, časné věci byly z něho vypuzeny.«

XI

JAK BŮH MLUVÍ V DUŠI

1. »Budu naslouchati,« praví prorok David, »co Pán ve mně mluví« (Žalm 84, 9). Tím nám dává na rozum, že Bůh vnitrně k nám mluví. Bůh svou nevýslovnou mi-

losti dává duši poznati svou svatou vůli a pomáhá jí, aby ji vykonala a tím se spojila s božskou vůlí.

2. Kdo chce slyšeti hlas Boží, musí se sebrati a vyloučiti všecky starosti a všecka zaměstnání. Proto praví Bůh skrze proroka: »Na poušť vy vedu svou nevěstu a tam budu mluviti k jejímu srdci« (Os. 2, 14), to jest, v poušti samoty, kde všecka pozornost je obrácena na Boha, tam věčné slovo Boží se mluví a slyší.

V knize Moudrosti čteme: »Když všecky věci byly pohříženy v hlubokém mlčení a noc na své dráze urazila polovinu cesty, všemohoucí Slovo tvé, Pane, sestoupilo s královského trůnu« (18. 14). V tichu a za nejhlubšího mlčení slyšeti toto slovo, neboť má-li Bůh vejíti, musí všecky bytosti uhnouti.

Když náš Pán přišel do Egypta, sřítily se všecky modly, co jich bylo v zemi. Tvými modlami jsou věci, které překážejí bezprostřednímu vstupu věčného Slova k tobě, byť se zdály sebe lepší a světější. Pán Bůh se skrývá lidem, kteří se zabývají tvory a se rmoutí ze ztráty pozemských bytostí a

věcí; odvrátí-li se však člověk od tvorů, aby nalezl Boha, Bůh se mu zjevuje.

3. Zuří-li bouře a řinčí-li okna a lomcují-li se dveře, neslyšíme slov. Chceš-li slyšeti hlas Boží, jenž v tichém vánku mluví v nitru duše, musí v tobě a kolem tebe utichnouti všecek hluk. »V pokoji učiněno jest místo jeho,« praví prorok David (Žalm 75, 9). Kdyby Bůh chtěl mluviti za hluku, nebylo by ho slyšeti, jako mluví-li dva zároveň, nelze oběma naslouchati.

4. Sluší se, aby služebníci mlčeli, mluví-li pán. Kdo skáče pánu do řeči, uráží ho a popouzí ho k hněvu. Mluví-li Bůh k duši, má v člověku všecko zmlknouti a naslouchati Bohu, jenž učí všeliké moudrosti. Člověk ruší hlas Boží, obrací-li se bez potřeby k vnějším věcem. Nejsou-li jeho mohutnosti soustředěny v lásce, nemůže slyšeti a rozuměti hlasu Božímu, uráží Boha a popouzí ho k hněvu.

5. Čte se v třetí Knize královské, jak prorok Eliáš přišel na poušť a žádal si umříti, neboť byl ztrápen na duchu. Když usnul, přistoupil k němu anděl, položil mu k hlavě

podpopelný chléb a postavil džbán vody a kázal mu vstáti a pojísti, poněvadž má dalekou cestu před sebou. Eliáš pojedl a kráčel pak v síle toho pokrmu až na místo, kde mu anděl oznámil, že Hospodin k němu přijde. Tu zadul bouřlivý vítr, jenž trhal skály, ale nebyl v té bouři Bůh. Potom se zatřásla země, ale v tom zemětřesení nebyl Bůh. Potom se ukázal oheň, ale ani v ohni nebyl Bůh. Poté zadul mírný vánek jako jemný májový větřík a v tom byl Bůh, jak Písmo praví. Tak Bůh přichází i do duše v klidu a v tichosti. Světské zábavy, společnosti a rozmluvy brání Bohu, že nemůže duše navštíviti svými vnuknutími, proto se jich vzdaluj a pozorně očekávej Boha. On ti poskytne za hodinu více vědomosti, než všichni lidé za tisíc let, a to vědomosti pravé, božské.

7. Bože můj, vyznávám, že jakmile jsem se kdy od Tebe uchýlil, dálo se mi jako kolouchu, jenž se odtrhl od své laně a je stíhán lovci. Pane, k Tobě se utíkám s vroucí horlivostí jako jelen k studnici vody živé. Pane, hodinka bez Tebe je dlouhá

jako rok; na den se Tobě odciziti je milujímu srdci tisíc let.

Pane, které srdce by bylo tak chladné, která duše tak tvrdá a vlažná, aby Tvá vnuknutí jich neobměkčila a neroznítila? Ty sám voláš k duši: »Otevři mi, sestro má, neboť jsem tvůj bratr; otevři mi, holubičko má, neboť posílám ti svého Ducha Svatého k útěše! otevři mi, přítelkyně má, neboť jsem tvůj choť; otevři mi své srdce s láskou a dopřej mi radosti a potěšení ve svém srdci.«

Dobrý Bože, jenž nám vycházíš vstříc tak láskyplně a něžně, po tobě touží mysl má, po Tobě prahne srdce mé. Promluv slovíčko k mé duši, neboť pod stínem tvým je tak sladko dřímati i bdíti.

XII

O POKOJI V NEPOKOJI

1. Všichni lidé přirozeně touží po klidu a odpočinku, jako přirozeně touží po blahu. Toť cíl všech prací a námah. Ale nedo-

jdou navěky pravého klidu, nehledají-li ho tam, kde jedině jest, v Bohu.

Nemůže ovšem duše lidská, dokud je uvězněna v žaláři smrtelného těla, dojíti dokonalého a úplného klidu; toho dojde teprve tam, kde je radost bez rmutu a pokoj bez práce. Ale přece má ten pokoj již zde zavládnouti v duši, aby potom trval věčně. To je možno jen tehdy, oddá-li se člověk zcela Bohu.

2. Mnozí říkají, že nemají klidu a pokoje, protože na ně doléhá tolik protivenství a útoků, tolik soužení a utrpení, že nevědí kudy kam. Kdo však o věci náležitě uváží, musí uznati, že pravého klidu a pokoje se nenabude zvenčí. Kdyby záleželo na vnějších okolnostech, mohli by i zlí požívati pokoje, daří-li se jim podle jejich přání. To se však neděje, neboť praví Pán skrze proroka: »Není pokoje bezbožným« (Js. 57, 21).

Ani Ježíš Kristus nemínil tělesného a zevního pokoje oním pokojem, jejž zůstavil svým učedníkům, když řekl: »Pokoj svůj zůstavuji vám, pokoj svůj dávám vám«

(Jan 14, 27). Milí učedníci a následovníci Kristovi trpěli od počátku veliké soužení a pronásledování, jak jim byl předpověděl: »Ve světě budete míti soužení« (Jan 16, 33). Kristus mínil pravý vnitřní pokoj srdce, jenž zde začíná a tam věčně má trvati. Proto doložil: »ne jako svět dává.« Svět je falešný a jeho dary šalebné; mnoho slibuje a málo plní. Kristus mínil vnitřní pokoj, jenž překonává všecka protivenství a soužení, bídu a potupu, že člověk při nich zůstává veselý a trpělivý, jako byli milí učedníci Kristovi. Nehledá-li se tohoto pravého pokoje srdce, kterého nikdo nemůže uloupiti, nedojde se zde nikdy pokoje. Nikdo na světě nemá vždy pokoje a klidu bez útrap, nikomu se nedaří vše podle přání. Promine-li jeden útok, nastanou dva jiné.

3. Náš Pán řekl svým učedníkům před svým nanebevstoupením: »Budete mi svědky v Judsku, v Jerusalemě, v Samařsku a až do končin země« (Skut. 1, 8).

Mnozí lidé by byli rádi svědky Božími, ale v pokoji, aby vše se jim dařilo podle přání; rádi by byli svatí, ale tak, aby jim

práce nebyla trpká; rádi by okoušeli Boha, ale bez hořkosti, bez práce a bez bojů. Dolehnou-li na ně silná pokušení a vnitřní opuštěnost a temnota, vracejí se zase k svým starým návykům. To nejsou pravi svědkové.

Mnozí byli takřka zaplaveni sladkostmi; ale jakmile se dostavily starosti a temnoty, vnitřní i vnější opuštěnost, bylo po všem veta. Kdo dovede snášeti trpělivě hrozné bouře, vnitřní opuštěnost, vnější útoky od světa, od ďábla i od vlastního těla, ten dojde pokoje, jehož mu nikdo neuloupí. Kdo však jde jinou cestou, nikdy nedospěje pravého pokoje.

4. Kdybychom hledali pokoj v nepokoji, vzešel by nám z toho jistě pravý klid. Měl bys vždy radost v zármutku, jednotu ve zmatku, útěchu v hořkosti. Také milí učedníci Páně cítili pokoj v nepokoji, radost v strasti; ve smrti nalézali život a dobývali slavného vítězství, když byli pronásledováni a odsuzováni. To byli praví následovníci Kristovi.

5. Jak šťastni jsou ti, kdož mají pravý pokoj. A toho pokoje jim nikdo v čase ani na

věčnosti neodejme. Vzdali se vlastní vůle a vše přijímají od Boha, rovnocenně a vděčně. Vše, co Bůh na ně dopustí, slouží jim k právému pokoji. Vědí, že vše, co na ně přijde, je už od věčnosti od Boha ustanoveno a že tudíž tak a nejinak má se státi. Proto setrvávají v klidu. A byť se všichni ďáblové proti nim spikli, neuškodí jim; čím více usiluji jim uškoditi, tím vroucněji se spojují s Bohem. Žijí stále v naději, že milý Bůh má pro své věrné připraveno hnízdečko a útočiště.

Jsou ve všem svém konání tak spojeni s Bohem a tak jím proniknuti, že by svým mírem mohli zásobiti celou říši. Oplývajíce láskou, jsou ochotni ke každé oběti pro bližního. Jakkoliv se jich dotkneš, neshledáš na nich než lásku a pokoj. To jsou oni »pokojní, kteří syny Božími slouti budou« (Mat. 3, 9). Mají pokoj, který převyšuje všeliký smysl (Fil. 4, 7) a jehož jim nikdo neodejme.

6. Jak šťastný a vznešený by byl takový život pokojný! Co může takovému pokojnému chyběti? Nic ho nezarmoutí, neboť

je povznesen nade vše, co by ho mohlo zarmoutiti, a je spojen s tím, v němž je všeliké potěšení a radost. Takový ochutnává již zde blaženosti božské a s nevěstou Velepísně může zvolati: »Jak sladké je ovoce tvé ústům mým. Král mne uvedl do svého sklepa vinného« (3, 2).

XIII

JAK SE DOJDE PRAVÉHO POKOJE

1. Kdo chce dojíti pokoje srdce, řiď se těmito pravidly: Střez se hříchů, nevměšuj se do věcí, do nichž ti nic není, neber na sebe více starostí, než je ti přikázáno, nedopusť, aby v tvém srdci vzešlo nebo trvalo nepřátelství, a měj se všemi trpělivost.

Nestarej se mnoho o lidi, jejichž pravého smýšlení dobře neznáš nebo kteří nehledají, neschvalují a nezamýšlejí, co ty. Nedávej se s nimi do dlouhých řečí a jednání, nýbrž odpovídej stručně a tiše: »Ano« nebo »ne«.

Mlčenlivostí získáš si přízeň. Vytýkají-li jiní něco na tobě nebo jsou-li proti tobě, v dobrotě přes to přejdi a rád to strp; neboť lepší je, abys měl věčného Boha pravým, trvalým přítelem a zůstal v srdci ke všem lidem volný, než abys požíval přízně všech lidí, ale pokoj a přátelství Boží ztratil.

2. Věru nenajdeš na světě nic než faleš, nevěrnost a nepokoj. Kde jsme očekávali velikou útěchu, ztrácíme ještě mír srdce, jehož jsme se domohli dlouhou odloučeností a vnitřní sebraností, a ocítáme se v nepokoji sami se sebou. Proviňujeme se zbytečnými a nepravdivými hovory a mařením času, čímž naše srdce chladne, pozbýváme vnitřní spokojenosti a dáváme se snadno podrážditi k netrpělivosti a ke hněvu. Pokoj, útěcha a dokonalá radost se daří jen v Bohu. Promluvte, všecka srdce, a povězte, kde jste kdy nalezla radost bez žalu? Jediné v Tobě, Pane a Bože můj, najde se trvalá radost, úplný pokoj a radost bez žalu, pokud to na světě možno.

3. Pravý, božský pokoj se rodí v člověku,

zůstane-li při vší rozmanitosti vnějšíčinnosti pánem svých smyslů. Povolíme-li smyslům více, než jest potřebí, srdce se rozděluje a nemůže již zůstati tak čisté, jako kdyby smysly si uchovaly sebranost. Nemůžeme se snadno obrátiti k vnějšímu světu, aniž by smysly v sebe nepojaly něco nečistého, což zanešvařuje dům duše. Proto ti, kteří příliš vycházejí, nedospějí nikdy pravého klidu srdce.

Nikdo se neoddávej takové volnosti a neměj se za tak dokonalého, že bys myslil, že ti neškodí, rozptýlíš-li se bez potřeby; neboť stěží se najde tak svatý, že by zůstal stejně čistý v rozptýlenosti jako v sebranosti. Příčinou toho je, že v rozptýlenosti se obracíme k tvorům, v sebranosti k Bohu. Nikdo však nemůže při tvorech zůstati tak čistý jako při Bohu, neboť tvorové jsou chybní, Bůh však beze skvrny. Kdo tudíž říká, že mu rozptýlení neškodí, dokazuje tím jen, že nikdy nedospěl pravé vnitřní čistoty. Vnikne-li jen mrvinka do oka, oko se zakalí a rozbolí; a ještě nepatrnější věc může zakaliti nitro člověkovo, proto dlužno ho stříci jako zřítelnice oka.

4. Chceme-li dosíci božského pokoje, jest neméně potřebí učiti se, jak bychom ve všech věcech si zachovali duchovní klid. Mnozí zůstávají v klidu, dokud jsou v kostele nebo sami. Jsou-li však přidrženi k něčemu jinému, počínají si právě tak, jako by v tom pro ně nebylo Boha. Kdo však má pravý klid srdce, uchová si jej všude a mezi všemi lidmi; takový má Boha u sebe na všech místech a mezi všemi lidmi, na ulici jako v samotě a ve svém pokojíku.

5. Kdo jen Boha miluje a vyhledává, nalézá ho ve všech věcech, ve všech jeho dílech a na všech místech. Proto mu nikdo nemůže uškoditi, neboť on nezamýšlí, nehledá a neokouší nic jiného než Boha. Jeho úmysly a snahy jsou sjednoceny s Božími. Jako Bůh se nemůže dáti rozptýliti sebe větší rozmanitostí, tak ani takového člověka nic nerozptýlí a nerozdělí.

Zvykejme si tudíž chovati Boha vždycky v srdci, jen jeho hledati a milovati. Zachovávej svou mysl i mezi lidmi a v nepokoji světa v takové míře, jako v kostele nebo ve svém pokojíku. To ovšem neznamená,

že bychom měli všecka místa, všecka díla a všecky lidi pokládati ze stejné. To by byl omyl, neboť modlitba na př. je lepší než práce, kostel lepší místo než ulice. Ale při všech dílech a na všech místech třeba Bohu sloužiti se stejnou věrností a láskou, se stejnou vážností a horlivostí.

6. Hleď tudíž náležeti na každém místě a při každém díle Bohu a služ při tom Bohu a konej to dílo co nejdokonaleji. Nevíš, kdy a kde tě Bůh svou milostí chce navštíviti. Měj aspoň vždycky dobrý úmysl, neboť skutečně na Boha stále mysliti je naší přirozenosti nemožno. Tak budeš požívati vždy a všude pravé radosti a pokoje.

7. Jak člověk má dospěti této stejnomyslnosti? Uč se zříkati se sám sebe a nehledati sebe. Hledej jedině Boha a jeho slávy ve všech svých skutcích. Buď jist, že nepokoj vzniká v tobě jen z tvé svévole. Mnozí myslí, že místa, osoby, poměry ruší jejich mír. Nikoli! Ty sám jsi překážkou, ty sám zaviňuješ nepořádnost ve svém životě. Míru požívá, kdo nehledá sám sebe.

Utíkej tedy od sebe, kdekoli sebe nalezneš.

Nebudeš-li utíkati od sebe, všude budeš nacházeti nepokoj. Kdo pokoje hledá ve vnějších věcech, na určitých místech nebo u jistých osob, při určitých cvičeních a skutcích, nebo i v bídě a v chudobě, nenajde při tom pokoje, neboť to vše nemá do sebe pokoje a nemůže ho dáti. Nehledej tudíž sebe, nýbrž hledej ve všem s pravou odevzdaností vůle Boží. Pravý pokoj je Bůh sám; proto nemůže nikdo nalézti klidu ani štěstí, ani pokoje a radosti, leč v Bohu. Proto řekl náš Pán: »Na světě budete trpěti útisk, ale ve mně mějte pokoj (Jan 16, 33).

XIV

O ÚPLNÉ ODEVZDANOSTI

1. »Jste mrtvi a váš život je skryt s Kristem v Bohu« (Kol. 5, 3). Pravé svatosti nenabude nikdo, neumře-li v Kristu všem svým chybám, všeliké žádostivosti a sobeckosti a nemá-li vážnou vůli snášeti pro Boha všecko, co ho potká, poslouchati vnuknutí

Božích a všecko, co pozná jakožto vůli Boží, s veškerým úsilím vykonávati.

Kristus Pán nezamýšlí svým svatým životem a učením nic jiného než přivésti nás k úplné odevzdanosti, abychom totiž zůstali klidni, i když se o nás říká, že jsme falešníci a pokrytci a jsme oloupeni o dobrou pověst; ano i činí-li se nám zlé, odnímá-li se nám, čeho potřebujeme k živobytí, nebo škodí-li se nám na zdraví a na životě.

2. Dokonalý duchovní člověk nastaví, je-li bit v líce, druhé líce. O Pánu Ježíši, našem drahém vzoru, se říkalo, že je svůdce, zrádce a ďáblem posedlý. On mlčel a snášel to v klidu a v dobrotě.

3. I tehdy máme zůstati odevzdáni, zneuznávají-li se naše dobré služby a překrucují-li se naše dobré úmysly. Ano i tehdy, když Bůh nám odejme svou citelnou útěchu, jako by postavil zeď mezi sebe a nás, nebo činí-li, jako by zavíral oči před námi a nechtěl nás viděti ani slyšeti, voláme-li k němu ve své úzkosti, jako Ježíš byl od Otce svého opuštěn. V takových chvílích máme se ukrýti do jeho božství, abychom

se vzpružili ve své skleslosti, a pomáhati si slovy, jež řekl Kristus Pán: »Staň se vůle Tvá.«

To by byla pravá dokonalost, ve všem utrpení, ve všeliké opuštěnosti v hloubi srdce zůstati odevzdaným, jako zůstal náš milý Spasitel; on byl zajisté úplně opuštěn, víc než kterýkoli tvor kdy byl, neboť volal: »Bože můj, Bože můj, proč jsi mne opustil?«

4. Kdo opravdově chce býti Bohu odevzdán, nesmí ani v duchovním životě hledati vlastní záliby, ani v dobrých věcech, v postech, pobožnostech, v čtení, myšlení, v útěše, v osvícení, v touze po odplatě. I když ve svém jednání vědomě nic nezanedbává, má si mysliti, že není nad něj člověka podlejšího, odpornějšího, chladnějšího a nedbalejšího. Tak člověk odumírá sobě; tak odkládá svou vůli, svou moudrost, své názory a záliby.

5. Opravdově odevzdaný člověk má se též vzdáti jakýchkoli přání. Mnohý od rána do večera si přeje: »Kéž by mi Bůh to a ono udělil, kéž by mi dal tu milost a ono

zjevení, nebo kéž by se mi vedlo jako onomu, kéž bych byl takový neb onaký!« Nikoli, ne tak. Odevzdaný člověk nemá stále přihlížeti, co by potřeboval, nýbrž spíše, čeho by se mohl vzdáti. Má se úplně odevzdati Bohu a jeho jediného si žádati, neboť nezřízená žádost i po dobrém mohla by býti skrytou překážkou. Poruč raději všecko Bohu a rci s Kristem: »Otče, ne jak já chci, nýbrž jak ty chceš.« A neříkej to jen ústy, nýbrž z hloubi srdce. Jen Boha hledej a říkej s jeho milovaným Synem: »Nehledám slávy své, nýbrž slávy Otcovy« (Jan 8, 50).

Nikdy se člověk nevzdá dosti; vždycky se má čeho vzdávati. Proto ráno, když procitneš, rci: »Nejmilejší, svrchovaný Pane, hle, znovu obětuji a odevzdávám sebe a všecky věci Tobě.« A to říkej tisíckrát za den. Kdykoliv sebe najdeš, pokaždé se vzdávej sebe, až konečně tak zřídka se nalezneš, jako se nalezne dukát. Na tom vše záleží; bez tohoto sebevzdávání se nedospěje nikam.

7. Mnozí lidé slyšíce o vznešených vě-

cech, ihned by rádi byli takoví a pěkně začínají a chtějí žíti duchovně a pro Boha; nedaří-li se jim však všecko hladce, zůstávají při starém. Jsou jako žáci; všichni by rádi byli velikými učenci, a přece to nedoklepou výše než na dosti bídnou latinu. Někteří však vytrvají a jsou z nich velicí učenci.

8. Bohužel chybívá píle a pohrdání všemi věcmi. Mnozí přicházejí a ptají se po nejvyšší dokonalosti a dosud neučinili ani krůčku. Nedovedou se upokojit pro pouhé slovíčko, neopustili dosud světa ani sebe. Toho však je nezbytně potřebí. Dokavad v tobě ještě žije něco, co není z Boha, nežije v tobě Bůh dokonale.

Ó Pane, tak-li tomu jest, dej mi a odejmi mi všecko, co chceš; čiň se mnou podle své svaté vůle, jak Tobě slouží ke cti, a nech mi jen tu vůli, abych z lásky k Tobě umíral.

XV

JAK BŮH NÁS VEDE DO ŠKOLY PRAVÉ ODEVZDANOSTI

Bl. Jindřich Suso seděl kdysi po jitřních hodinkách na svém místě v chóru, a když byl tak zahloubán v myšlení, opustily ho smysly a zdálo se mu ve vnitřním vidění, že k němu přistoupil statný jinoch a řekl mu: »Už dosti dlouho jsi prodlel v nižší škole a dosti ses nacvičil a dozrál jsi. Chci tě tedy zavésti do nejvyšší školy, v níž by ses naučil nejvyšší vědě, jež ti zjedná božský mír a přivede tvůj svatý počátek k blaženému konci.«

On byl srozuměn a vstal. Jinoch ho ujal za ruku a vedl ho do nadsmyslové krajiny. Tam stál krásný dům, jenž se zdál příbytkem duchovních lidí. Bydleli v něm ti, kteří pěstovali touž vědu. Byl tam laskavě přijat a mile od nich pozdraven. Spěchali k nejvyššímu mistru a pravili mu, že přišel jeden, jenž chce též býti jeho učedníkem a

naučiti se jejich umění. Mistr pravil: »Chci ho spatřiti na vlastní oči, zalíbí-li se mi.« Uzřev ho, usmál se naň vlídně a řekl k učedníkům: »Tento žák se může státi vynikajícím umělcem v tomto vysokém umění, poddá-li se trpělivě tuhému krušení, v němž se má osvědčiti.«

Suso tehdy ještě nerozuměl těm tajemným slovům. Obrátil se k mládenci, jenž ho vedl, a tázal se ho: »Milý příteli, pověz mi, o jaké to nejvyšší škole a vědě jsi mi mluvil?« Mládenec odvětil: »Vysoká škola a věda, jíž se zde učí, je dokonalá odevzdanost. Zde se učí odříkati se sebe, stejně přijímati radost i strast, pokud lidská slabost snese, a hledati jen cti a slávy Boží, jako Kristus hledal slávy Otce nebeského.« Uslyšev to Suso, zvolal: »Dobrá, zde zůstanu, i kdyby mi bylo tisíckrát umříti, a postavím si zde stánek.« - »Nikoli,« odvětil jinoch, »čím méně budeš konati vůli svou a čím více se poddáš, tím více vykonáš.«

2. My všichni, milé děti, jsme žáky jednoho mistra, neboť Bůh je mistrem všeliké dokonalosti. Milostnou školou je duchovní

život, jenž nás odlučuje od světa a od mnoha strastí a běd, abychom Boha v pravdě zcela a dokonale milovali a bez ustání o svém zdokonalení pracovali, zkrátka, abychom zkažené přirozenosti, smyslům a světu odumírali a Boha, mistra dokonalosti, následovali.

V této škole Bůh nás napomíná, kárá, trestá, hledá nás jako pastýř ztracenou ovci. Bůh hledá a žádá si člověka pokorného, tichého, chudého, čistého a odevzdaného. Kdo hledá, co byl ztratil, nehledá na jednom místě, nýbrž všude a tak dlouho, až najde. Právě tak Bůh tebe hledá rozmanitě. Dej se jen nalézti ve všem, co tě potká, ať to přichází odkudkoliv a od kohokoli; přijímej to od Boha, neboť on tě hledá.

Bůh chce nalézti člověka tichého; proto dej po sobě tolikrát šlapati, až se naučíš tichostiv utrpení. Bůh chce člověka chudého; proto dej se nalézti, i kdyby ti byly odňaty statky, přátelé, příbuzní a vše, na čem lpíš, Bůh tě hledá, dej se nalézti. Chce člověka čistého, vytříbeného; i navštěvuje ho tak dlouho protivenstvími, až je dokonale očištěn a vytříben.

Mnozí by se rádi poddali Bohu, ale nechtějí se poddati lidem, aby je utiskovali. Dlužno se poddati Bohu, jak on si přeje.

3. Pohleď do svého nitra; nalezneš tam ještě sebe a poznáš, že při všem dobrém, co z vlastní volby konáš, nejsi ještě stejnomyslný vůči protivenstvím. Jsi ještě jako bázlivý zajíček, jenž leží skryt ve kři a leká se každého padajícího listu. Děsíš se utrpení, jež na tě doléhá; bledneš při spatření nepřítele; máš-li zahynouti, prcháš; kde se máš trpělivě postaviti na odpor, skrýváš se; jsi-li chválen, usmíváš se, jsi-li kárán, zesmutníš. Věru potřebuješ ještě tuhé kázně vyšší školy a nejednou ti bude ještě vnitrně povzdechnouti a zvolati: »Ach, Bože, kdy přece již budu odevzdaný?«

4. Mnozí lidé z vrozené náklonnosti chtějí vždy míti něco, na čem lpějí a oč se opírají. Podobají se hrbolaté, nerovné podlaze, kterou dlužno důkladně městi, než je čistá, kdežto hladkou podlahu stačí přetáhnouti chvostem. Předně mnozí lidé jsou tak hrbolatí a nevyrovnaní, že Bůh je musí tvrdým a ostrým koštětem rozličných protivenství

a utrpení čistiti, až se naučí odevzdanosti, kdežto jiní se hladce ve všem poddávají a odříkají se všeho, na čem by lpěla jejich přirozenost.

5. Má-li někdo rozjitřenou ránu, dává se trpělivě ošetřovati, aby zabránil horšímu a aby se vyléčil. Tak i vy trpělivě snášejte všeliké navštívení Boží, abyste se duchovně uzdravili a byli na věky zachráněni.

Pomoz nám Bůh, abychom se dali hledati a nalézti od Pána a dospěli úplného sebezničení. Amen.

XVI

JAK VELIKÉ BOHATSTVÍ PŘINÁŠÍ ODEVZDANOST

1. Kdo se Bohu v lásce odevzdá a nic si nežádá, než co Bůh chce, je nejsvobodnějším člověkem; žije bez starostí, neboť nemůže se ztratiti, kdo Bohu náleží. K pravé odevzdanosti druží se též všecky dary a všecky ctnosti. Úplná odevzdanost je pra-

vou a správnou cestou k věčné pravdě, je základem naší blaženosti.

2. Jistý muž osm let prosil Boha, aby mu ukázal člověka, jenž by mu naznačil cestu pravdy. Tu promluvil k němu vnitřní hlas: »Jdi před kostel, tam najdeš člověka, jenž ti ukáže cestu pravdy.« On šel a uzřel tam žebráka, jehož nohy byly rozpraskané a zablácené a šaty rozedrané. Pozdravil toho chuďasa: »Bůh ti dej dobré jitro!« »Nikdy jsem neměl špatného jitra,« odvětí chuďas. »Bůh ti dej štěstí!« »Nikdy jsem neměl neštěstí!« Udiven táže se onen muž žebráka, co míní těmi odpovědmi. Chuďas vysvětluje: »Nikdy jsem neměl špatného jitra, neboť hladovím-li, chválím za to Boha; mrznu-li, chválím Boha; jsem-li tupen, chválím Boha. Nikdy jsem též neměl neštěstí, neboť co mi kdy Bůh dává, ať to trpké či sladké, přijímám od něho jako nejlepší. Co Bůh chce, chci i já; proto jsem nikdy nebyl nešťasten.«

3. Modlitby odevzdaných duší bývají od Boha vyslyšeny, neboť ony prosí s Bohem a v Bohu; již jejich bytí a žití je modlit-

bou. Ženě kananejské, jež prosila o uzdravení své dcery, odvětil Pán: »Ó ženo, veliká jest víra tvá; jakož věříš, staň se tobě« (Mat. 25, 28). Tak i odevzdaným duším odpovídá Pán: »Staň se tobě, jak si přeješ, neboť vůle tvá se srovnává s vůlí mou.«

4. Cesta sebezapření je nejkratší cestou k dokonalosti. Pravá, pokorná odevzdanost s obětováním vlastní vůle v pravé čisté poslušnosti přivedla Matku Boží k svatosti vyšší než svatost všech andělů a svatých. Byť dokonalá odevzdanost v tomto životě stála nejvíce obětí, takže bl. Jindřich Suso volá: »Tělesná cvičení jsou bolestná, ale sebezničení je tisíckrát bolestnější«, přece právě toto jest nejvznešenější. Nebo co září nejkrásněji před Nejsvětější Trojicí? Když člověk v chudobě, potupě a bídě, v nemoci, duchovní opuštěnosti a všeliké trpkosti vnitřní i zevní Boha ze srdce chválí, jemu radostně děkuje a neustále vzhůru usiluje.

5. Ó Bože, lásko srdce mého, poněvadž jsem si Tě tolik zamiloval, chci si libovati ve všem, co ve své všemohoucnosti se mnou

činíš. Dáš-li mi něco, je mi to milé; odejmeš-li mi něco, je mi to opět milé. Tvá vůle se ve všem děj a nikoli má. Amen.

XVII

O DUCHOVNÍ VYPRAHLOSTI A OPUŠTĚNOSTI

1. Mnozí lidé tolik ulpívají na duchovních útěchách, že Bůh pro jejich spásu musí jim časem odníti citelné milosti. Zalibují si totiž více v útěchách, jež jim Bůh dopřává, než v Bohu samém. Bývají horliví, dokud požívají vnitřních sladkostí; jsou-li jich však zbaveni, upadají v nedůvěru k Bohu, jako by na ně zapomněl a nechtěl jim pomáhati na cestě k dokonalosti; je jim úzko, upouštějí od svých cvičení a myslí, že jsou ztraceni.

To však je veliká chyba a neblahé znamení. Na tom se pozná, zda vyhledávali jen Boha nebo vlastního uspokojení. Pravý služebník miluje Boha stejně, ať cítí slast či

trpkost, ať oplývá či strádá, neboť vyhledává jen cti Boží a ne svého prospěchu.

2. Jiní se cítí v čas útěchy tak oblaženi Bohem a bohati, jako by nikdy nemohli zchudnouti, a myslí, že Bůh je musí vždy těšiti. Pozná-li však dobrotivý Pán, že ve své domýšlivosti spoléhají na sebe a že by mohli těžce klesnouti a ztratiti nejbezpečnější, nejlepší ovoce, k němuž je chtěl přivésti, odnímá jim na čas vše příjemné, čeho jim byl dopřával. V srdci hasne láska, slunné léto se mění v chmurný podzim, bohatství v chudobu. Člověk necítí vnitřní útěchy a radosti; naříká si, kam se poděla jeho láska a vroucnost. Cítí nechuť a prázdnotu, jako by všecka dosavadní námaha byla zmařena.

3. Takto chce dobrotivý Bůh přivésti takové lidi k pokornému poznání, že nic nedovedou a že si nemají na čem zakládati. Někdy na ně dopustí i ztrátu jmění, přátel a příbuzných, opuštěnost, zneuznání a pohrdání, nemoci i jiné kříže.

Tu člověk poznává svou ubohost a chápe, že právem Bůh mu odňal citelné útěchy a milosti: miloval své jméno a hájil svou

čest mezi lidmi tak, že dotkl-li se ho někdo, pokládal ho za nepřítele veřejného blaha; prahl po chvále svatosti jako louka po rose. Myslil, že si získal chvály lidí pravou ctností a sebraností srdce a zatím neznal sám sebe, a ačkoliv byl venkoncem porušen, myslil si, že byl skutečně takový, jaký byl v očích lidí. Tehdy člověk zhroucen padá před Bohem a volá k němu s králem Manassem: »Hříchů mých je nad počet písku u moře a nejsem hoden vzhlédnouti k nebi; popudil jsem hněv Boží a mnoho zlého před ním učinil.«

4. Někdy bývá člověk zbaven i útěchy slz a lítosti. Jednak pociťuje velikou touhu pokorně se podrobiti a sobě umříti, jednak cítí v sobě silnou pýchu a domýšlivost, i jest rozhořčen na sebe, že by se raději dal zabíti nežli to trpěti. Volá v duchu: »Stal jsem se prokletou horou Gelboe, jíž David zlořečil, aby ani rosa ani jíní na ni nepadly? Jak možno, že jen má zloba přemohla nepřemožitelného Boha, že uzavřel vůči mně své milosrdenství, ačkoliv jeho vlastností je slitovávati se a pomáhati?«

5. Takto Bůh dlouho čistí a tříbí duši vodou a ohněm, aby ze všech koutů srdce vypudil pocity domýšlivosti a aby se duše styděla a poznávala všecku svou slabost a nevztahovala na sebe, co dobrého o ní lidé řeknou, ba naopak si byla vědoma, že je plna chyb.

To jsou účinky, jež zamýšlí Bůh, odnímaje duši duchovní útěchu, proto v takový čas volej s trpělivým Jobem: »Hospodin dal, Hospodin vzal; jak se mu líbí, tak se staň. Budiž jméno Hospodinovo pochváleno« (Job 1, 21).

Chraň se také, abys nehledal, co by ti ulevilo v tvé vnitřní pustotě, t. j. nehledej cizí útěchy, nýbrž důvěřuj vytrvale v Boha a konej dále věrně všecko to, co jsi konal v dobách největší útěchy a tak si počínej za největšího utrpení jako dříve, když jsi oplýval radostmi. Tak Bůh opět tě obdaří novou útěchou.

6. Pane, věru, v čas opuštěnosti je má duše jako nemocný, jemuž nic nechutná, jemuž vše se protiví; tělo je líné, mysl těžká, uvnitř tvrdost, zevně smutek. Všecko

duši mrzí, cožkoli vidí neb slyší, třebas ví, že je to dobré; je náchylná k chybám, slabá k odporu proti nepřátelům, chladná a vlažná ke všemu dobrému. Vzejde-li však světlá jitřenka v mém nitru, tu pomíjí, Pane, všeliké hoře a mizí temnota. Tu srdce se usmívá, mysl se veselí, duše se raduje a všecko ve mně znovu Tebe oslavuje. Co dříve bylo těžké, namáhavé a nemožné, je lehké a příjemné; postiti se, bdíti, modliti se, trpěti není mi ničím v Tvé přítomnosti. Tu cítím velikou odhodlanost, duše je zalita jasem a pravdou a sladkostí, srdce snadno rozjímá, jazyk je výmluvný, tělo se chápe všech prací ochotně, a každý u mne nalezne dobré rady. Je mi, jako bych byl přenesen přes čas a prostor a stál v předsíni věčné blaženosti. Ach, Pane, kdo mi dá, aby to jen potrvalo? Neboť rychle, v okamžení to uniká a jsem opět prázden a opuštěn. Proto, Pane, nedej mi v dobrých dnech zapomenouti na zlé a v zlých dnech na dobré (Sir. 11, 27), abych ani se nepoddal domýšlivosti v Tvé přítomnosti, ani skleslosti v opuštěnosti.

XVIII

O POKUŠENÍ K SMUTKU A K NEDŮVĚŘE V BOŽÍ MILOSRDENSTVÍ

1. Zlý duch napadá člověka nejraději nezřízeným smutkem, zádumčivostí a prudkými pochybnostmi. Proti těmto pokušením je tím těžší pomoc, čím jsou skrytější, jako se nesnadno léčí vnitřní rány.

Leckdy člověk je tak smutný a skleslý, že nemůže nic dobrého začíti a neví sám, co mu chybí. Tento smutek pociťoval král David, když se tázal sám sebe: »Proč smutna jsi, duše má, a proč mne kormoutíš?« (Žalm 41, 6).

Pro tento smutek už tisíce lidí po dobrém začátku ustoupilo. Kdo se má rytířsky prosekati v tuhých bojích se svými chybami, potřebuje jasné mysli. Jak může člověka těšiti tento boj, je-li nitro jeho zataženo těžkými chmurami?

2. Ale jak se vymknouti takovým pokušením? Vizte, co se přihodilo jednou Jin-

dřichu Susovi. Dlouho trpěl takovým smutkem a mnohokrát si v Pánu naříkal. Když už se cítil přemožen a seděl ve své celle, promluvil k němu Pán: »Co zde sedíš? Vstaň a ponoř se do mého utrpení a budeš zbaven všeliké strasti.« A tak se i stalo.

3. Nepřítel používá toho smutku, aby člověka přivedl k zoufalství. Namlouvá mu: »Všecko je ztraceno.« Když jednou blahoslavený Jindřich Suso byl napaden takovým nezřízeným smutkem, že mu bylo tak těžko, jako by mu hora lehla na srdce, zmocnila se ho ještě myšlenka, že jeho duši není pomoci, že bude věčně zavržen; ať činí, co činí, všecko že je marno. Tím se zabýval a trápil dni a noci. Šel-li do chóru nebo chystal-li se k čemukoliv dobrému, pokušení mu hned našeptávalo: »Co ti pomůže Bohu sloužiti? Nic ti to neprospěje; zdrž se toho na čas; jsi ztracen, ať jakkoliv začneš.« Tu si pomyslil: »Ach, já, ubožák, co si počnu? Vystoupím-li z řádu, jsem obětí pekla; zůstanu-li, nic mi to nepomůže. Ach, Bože, bylo-li kdy ubožejšího člověka? Není mi opravdu pomoci? Běda

mi, že jsem se narodil!« Ale přes toto trápení nepovoloval ve zbožnosti a v horlivosti a pevně si umínil, že nepoleví, byť i žil do soudného dne a neměl naděje, že jeho služba je Bohu milá.

4. Ostatně lidé sklíčení zádumčivostí nedovedou správně posouditi, co je božské, co je hřích a co lítost. Bůh je tak nevyvážitelný v milosrdenství a dobrotě, že žádná milující matka nepodá svému dítku tak ochotně rukou, aby je zachránila z ohně, jako Bůh spěchá vstříc kajícímu člověku, byť i měl hříchy všech lidí na sobě a kdyby se jich byl tisíckrát za den dopustil. Věru kdo pochopí, kdo je Bůh, nemůže v něj ztratiti důvěry.

5. Takoví sklíčení nedovedou též posouditi, co je hřích. Hříchu těžkého se dopouští jen ten, kdo s rozvahou a svobodnou vůlí, vědomě a dobrovolně se obrací od Boha k něčemu přísně zapověděnému. Kdyby člověk měl sebe více pokušení a sebehorších a ošklivějších a sebe delší dobu, nebylo by smrtelného hříchu, vzpírá-li se jen rozum i vůle proti tomu a nesouhlasí-li.

6. Za třetí nedovedou zádumčiví posouditi, co je lítost. Pravá lítost shlazuje hřích. Nezřízená lítost však se nelíbí Bohu, jak dí sv. Bernard. I Kain měl lítost, ale nezřízenou, neboť řekl: »Větší je zloba má, než abych zasloužil slitování« (1. Mojž. 4, 13). Jidáš též litoval, ale jeho lítost byla nezřízená. Tak říkají mnozí ve své skleslosti: »Ach, že ještě žiji! Pane, k čemu jsem se narodil? Kéž bych zemřel!« a takovými řečmi hněvají často Boha více než jinými hříchy.

Kdo chce míti lítost, musí především míti pokoru a odpor ke hříchům a důvěru v Boha. Věčná Moudrost k nám volá: Synu, neklesej v utrpení, přistup k Bohu, on ti pomůže je překonati! Bloud by byl, kdo nevida na jedno oko, chtěl by si i druhé vyrvati.

XIX

JAK BŮH PŘIPRAVUJE SVÉ PŘÁTELE K SVÉMU SPOJENÍ

1. Podivuhodné jsou cesty, kterými Bůh lidi k sobě vede.

Některé Bůh tolik opájí a tak oplývají Bohem, že myslí, že by divy zmohli: zdá se jim, že by vodou, ohněm a meči dovedli projíti; nebojí se života ni smrti; všechno je jim rozkoší. Ať se jim činí cokoliv, vždycky setrvávají v pokoji a radosti, neboť láska v nich hoří a všecko stravuje.

2. Vidí-li však Pán, že se rozplývají duchovní útěchou, odnímá jim sladké city a opojnou radost a dává jim zakusiti tolik smutku, kolik dříve měli radosti, a tolik střízlivosti, jako dříve opojení. Dříve když žíznili, dával jim Bůh plnou číši a tím je odpoutával od tvorů; nyní však, že v tom hledali slast, chce je vyvésti z opojení. Tu poznávají, kdo jsou a co zmohou sami od sebe. Dříve jich nemohl nikdo spoutati, tolik chtěli pro Boha trpěti a konati, nyní

však, jsouce odkázáni sami na svou sílu, nezmohou ani nepatrného díla bez veliké námahy, stěží slovíčko snesou.

3. Mnozí pak ovšem myslí, že všecko je ztraceno, netonou-li v krásných rozjímáních a sladkých vroucích citech. Takovými sladkostmi vábí Bůh začátečníky k pokroku v duchovním životě, ale když už vyšli z dětství a mají míti dokonalou ctnost lásky, dává jim Bůh dobrý, tvrdý žitný chléb. Dospělému člověku zdravější je tuhý pokrm než medové koláčky.

4. Tu bývá člověk veden cestou tvrdou, tmavou a namáhavou. Dvojí hrůza naň doléhá: jednak duchovní temnota, pokušení k pýše, k necudnosti, k nevěře a mnoho jiných pokušení, od nichž už dávno měl pokoj nebo jež dávno už byl přemohl; jednak strach z přísného soudu Božího, jenž nedopřává člověku místa než v hloubi pekla.

5. Člověk bývá ponechán takřka sám sobě a přichází do takových úzkostí, jako by proň nebylo Boha. Trpí hrozná muka duševní. O Bohu neví a nic zněho necítí

a k jiným bytostem je lhostejný. Je mu, jako by byl na širém moři a široko daleko není země; nebo jako by vězel mezi dvěma zdmi a zpředu naň doráželo ostré kopí, zezadu meč. Nemůže dopředu, ani dozadu. Milovati a býti zbavenu Boha, to se zdá horší než peklo.

Každé slovo útěchy od lidí je mu tvrdým kamenem, o tvorech nechce ani slyšeti.

6. Takové duše se trápívají též často pro milosti jiných a myslí si, že svou vinou jsou podobných milostí zbaveny. Usilují-li však, aby si jich získaly, prahnou ještě více a tvrdnou v kámen, pozbývají trpělivosti a ještě více se trápí, zbaveny jsouce jakékoliv útěchy.

Potom se jim ještě zdá, že bližním jejich milosti nepřejí a jim závidí. Tak trpí trýzeň na trýzeň, jsou zmořeni a nevědí, co si počíti. Neradi by Boha urazili a zdá se jim, že ho přece urážejí svou netrpělivostí neb zoufalstvím neb trudnomyslností a srdečně toho želí, nebo raději by zemřeli, nežli Boha rozhněvali. Ke všemu tomu zdá se jim v těch mukách neuvěřitelno, že by z té tmy mohlo někdy vzejíti světlo.

7. Tito duchovní mučedníci zdají se sobě nejchudšími na světě, před Bohem však jsou nejbohatší; mají se za nejvzdálenější od Boha a jsou mu nejblíže; mají se za nejzavrženější a jsou nejvyvolenější; připadají sobě nejnevěrnější, ačkoli jsou nejvěrnější a nejspolehlivější, aby lásku k Bohu rozněcovali a hříchům zabraňovali; neboť trpí to vše. Rádi by své chyby zničili a ctnosti konali, ale nemohou; to v nich působívá kruté utrpení a úzkost. To pochází z jejich veliké věrnosti a lásky k Bohu, třebas jí v srdci necítí. Mají se za nejhorší lidi na světě a zatím jsou nejčistší před Bohem.

V této temnotě se rodí duchovní síla duchovních mučedníků, kteří vnitřně umírají láskou, jako jiní mučedníci hynou tělesně mečem. Vymírá v nich všeliká záliba pozemská a získávají více než vnějšími cvičeními za mnoho let. Čím odevzdaněji si počínají, tím bohatší jim kyne ovoce.

8. Znenadání přichází Pán a snímá jim roušku s očí a ukazuje jim pravdu. Jasná záře sluneční je zalévá a vybavuje je z vše-

liké bídy. Je jim, jako by byli ze smrti vzkříšeni k životu. Jsou uvedeni ze sebe v Boha a oblaženi za dřívější trápení, a všecky jejich rány se hojí. Ze všeho soužení Bůh je vyvádí do božského bezpečí.

Ano, po této *tmavé noci*, dobře-li jí prošli, nastává jasné, čiré světlo, jež je vnitřně osvěcuje věčnou pravdou. A v den smrti je oblaží Bůh za tu dlouhou temnotu, již přetrpěli, a dá jim už zde cítiti, co budou v Bohu věčně zakoušeti. To jsou blažení mrtví, kteří v Pánu umírají (Zjev. 17, 13).

XX

SPOJENÍ OMILOSTNĚNÉ DUŠE S BOHEM

1. Nejvyšším cílem zbožné modlitby je bezprostřední spojení duše s Bohem, když se totiž všemi svými mohutnostmi pohříží do hlubiny věčného Blaha s čirým nazíráním, vroucí láskou a sladkým požíváním, takže zapomene na sebe a na vše mimo Boha.

»Kdo k Bohu přilne, jest s ním jeden duch«, dí sv. Pavel (1. Kor. 6, 17). Toho si přál Ježíš, odlesk Světla věčného, zrcadlo božské Velebnosti, obraz božské Dobroty, při poslední večeři, když řekl: »Otče svatý, chci, aby jedno byli s námi, jako ty a já jedno jsme« (Jan 17, 11).

2. S Bohem se duše sjednocuje láskou, a to tak, že člověk podle pravdy, kterou je Bůh, se přetvořuje v myšlení a chtění. Toto spojení duše s Bohem možno vysvětliti několikerým přirovnáním.

Jako větévka, kterou naočkujeme na strom, srůstá s kmenem v jeden strom, přijímajíc z něho mízu a potravu, tak i duše, mízou milostia lásky spojená s Bohem, sjednocuje se s duchem Božím. Toto spojení duše s Bohem je mnohem užší, než spojení duše s tělem; je to spojení nadpřirozené.

Dále jako krůpěj vody nakápnutá do číše vína se proměňuje ve víno a přijímá jeho barvu, vůni, chuť a sílu, tak duše tímto spojením se noří v Boha tak, že sice podržuje své bytí, ale všecky její síly jsou blahotvorné, t. j. Bohem proniknuty, jako

hvězda sama sebou temná bývá prozářena jasem slunečním.

Podobně jako žhavé železo nepřestává býti železem, a přece je tak proměněno, že barvou i přirozeností se zdá ohněm, tak i duše v tomto spojení s Bohem bývá přetvořena a všecky její síly proniknuty Bohem.

Jako sluneční paprsek splývá se sklem, na něž dopadá, a jako vzduch sluncem prozářený splývá se světlem, že oko nepozoruje rozdílu mezi světlem a vzduchem, tak duch v tomto sjednocení bývá tak zalit Duchem Božím a přetvořen, tak zabrán a vtažen do hlubiny svého Původu, že kdyby bylo možno jej spatřiti, jevil by se jako Bůh, třebas nepozbývá své přirozenosti.

3. V tomto spojení se pije z pravého, podstatného Zdroje života čistý, sladký, občerstvující nápoj. Zde může říci duše jako nevěsta Velepísně: »*Introduxit me in cellam vinariam,* Uvedl mne Král do sklepu vinného a spořádal ve mně lásku.« (2, 4). Bůh spořádal duši a uvedl ji podivuhodnými cestami do hluboké božské hlubiny, do sebe

sama. Co tam duše pociťuje, to rozum nevystihne; je to předchuť života věčného. Všecky smysly duše se tam soustřeďují a povznášejí k patření na čirou pravdu a božskou jasnost. Není květiny v líbezné letní době tak krásně zbarvené a ozdobené, jako srdce a mysl nadpřirozeně jsou ozdobeny milostmi a ctnostmi. Tyto květy jsou plny ušlechtilé vůně, jež zapuzuje všeliký jed starého hada.

Pozdvihněte oči a vizte, proč se v létě radují hory i doly, háj i luh? Proč se usmívají krásné nivy? Jen proto, že se k nim přiblížilo zářící slunce. Jakým půvabem letním je prozářen ten, k němuž zavítalo pravé Slunce, jež rozptyluje tmy a mlhy a božským jasem vše prozařuje!

6. Jako slunce vytahuje ze země vlhkost, tak Bůh vtahuje ducha do sebe, že se mu zdá, jako by milostí se stal bohem; a opět klesá ve svou nicotu a zdá se mu, že je nejposlednější tvor.

Nikdy dosud nebylo duši utrpení Páně a jeho svaté člověčenství tak milé jako nyní, a zdá se jí, že teprve nyní začíná žíti, a opravdu

začíná též opravdově se všemi ctnostmi a svatými cvičeními.

Zevně se jeví jako vinný kořen. Ten je černý a tvrdý a suchý a uzlovitý, a kdyby ho člověk neznal, myslil by, že se to dřevo nehodí k ničemu než ke spálení. Ale uvnitř jsou skryty živoucí cevy a ušlechtilá síla, jež rodí nejvzácnější, nejsladší plody ze všech stromů a keřů. Zrovna tak tomu s člověkem pohříženým v Boha. Navenek se zdá neužitečný a suchý, neboť je pokorný, nepatrný, neprojevuje se velikými slovy a skutky a podle svého úsudku je nejubožejší. Ale kdo by poznal živoucí cevy pod povrchem skryté, žasl by nad vzácností toho života.

7. Dříve však než dojde k takovému sjednocení, musí přirozenost mnohokrát umříti. Těžkými, neznámými cestami vede Bůh člověka a učí ho umírati; neboť má-li se člověk udostati něčeho mimořádného od Boha, musí si to trpce zasloužiti. Ale jaký vzácný, plodný a líbezný život se rodí z toho umírání!

Se strany člověkovy náleží k tomu vzdáti

se všeliké časné útěchy, všech potěšení a všeho zbytečného; neboť odloučení od časových věcí je přechodem k věčným. Vše, co tvoří stěnu mezi námi a Bohem, musí býti odklizeno, neboť Bůh chce sám hospodařiti, bez jakéhokoli společenství.

Pravou cestou k sjednocení s Bohem je úplné sebezapření, vroucí láska k Bohu, dobrý úmysl nehledati sebe, nýbrž jen cti a slávy Boží, a aby člověk všecko přijímal jako seslané od Boha a všecko zase Bohu obětoval. Musí též předcházeti soustředění všech nižších i vyšších mohutností, aby se zabránilo všemu rozptylování, neboť spojené síly působí silněji. Chce-li střelec zasáhnouti cíl, přimhuřuje oko, aby druhým přesněji viděl.

Síly člověkovy spolu souvisí, a působí-li jedna, jsou ostatní více méně vázány ve své činnosti, neboť tělo a duše jsou jednou osobou a proto mají též jedno působení. Poněvadž pak duše nemůže býti činna beze smyslů, dlužno, aby smysly, má-li vnitřní člověk přijmouti božskou pravdu, byly vtaženy do jednoty vnitřního člověka.

Především však je k tomu potřebí mimořádné milosti Boží, poněvadž zde vylíčené účinky nevyplývají z činnosti přirozených schopností, nýbrž Duch Boží je ze svobodné dobroty uděluje stvořenému duchu.

Není-li člověk od Boha povznesen do tohoto stavu vyššího nazírání, ať se prostě drží nauky svaté Církve. Mnohé prosté dobré duše dostoupily chvályhodné svatosti, aniž byly povolány na tuto cestu.

9. Ovšem všichni jsou povinni láskou se s Bohem spojovati. K tomu náleží čtvero cvičení, od nichž nikdo nesmí upouštěti, byť sebe výše dospěl. První cvičení je, aby člověk z mnohotvárnosti všedního života se soustřeďoval do tiché jednoduchosti. Druhé, aby rád a trvale prodléval v sobě. Třetí, aby neustále střehl vnějšího člověka a přizpůsoboval jej vzoru našeho Pána Ježíše Krista v pokoře, ochotné poslušnosti, tichosti, radostném snášení protivenství, v přehlíženi lidských chyb a v lásce milující sebe i všecky tvory jen pro Boha. Čtvrté cvičení je, aby člověk, kdekoli najde sebe,

opouštěl sebe. Chraňte se též chyb nejmenších jako největších, vyhledávejte společnosti dobrých lidí a buďte pilni svaté modlitby, zbožného rozjímání a pravé vážnosti.

XXI

O NESMÍRNÉ RADOSTI V ŘÍŠI NEBESKÉ

1. Když božský Spasitel vyvedl své milé učedníky na horu Olivetskou a je pokáral, že tak dlouho byli s ním, a přece mají srdce tvrdá k věření, vznesl se před nimi a vstoupil na nebesa (Mar. 16, 14, 19).

Jak asi srdce učedníků, kteří Pána tak vroucně milovali, spěla s horoucí žádostí za ním! Neboť kde poklad, tam i srdce.

Svým nanebevstoupením chce Ježíš Kristus táhnouti srdce i mysl a všecky mohutnosti svých přátel za sebou, aby nehledali slasti a uspokojení zde dole, nýbrž aby jejich obcování, láska, žádost a útěcha byly v nebesích. Nemůže také býti jinak, než

aby údové následovali své Hlavy, služebníci svého Pána, jenž se vznesl do nebe a nás předešel, aby nám připravil místo, a abychom my volali s nevěstou Velepísně: *Trahe me post te* - »Táhni mne za sebou!« Co nám brání následovati svého vůdce? On sám řekl: »Jdu k Otci svému a k Otci vašemu« (Jan 20, 17). Jeho blaženost a naše jsou tudíž jedna blaženost v něm.

3. Povznes tedy, duše má, své zraky, zapomeň na chvíli na všecky své strasti a popatř do oné říše. Zvolej s božským pěvcem Davidem: »Jak milí jsou stánkové Tvoji, Hospodine!« (Žalm 83, 2). Do té země uvádí Bůh za ruku svou milou nevěstu z ciziny s bohatým jitřním darem. Tím jitřním darem je zjevné vidění toho, co zde jen věříš; přítomné uchopení toho, co zde doufáš, líbezné požívání toho, co zde miluješ. Bůh zdobí duši vnitrně krásným šatem věčného světla slávy, jež ji povznáší nade všecky její vrozené mohutnosti. Zevně ji odívá oslaveným tělem, jež je sedmkrát skvělejší než jas slunce, hbité, pronikavé a neschopné trpěti. Dává jí též zvláštní radost, odměnu

za zvláštní zásluhy, jimiž se zde vyznamenala, jako se vyznamenali velicí učitelé, mučedníci a panny.

3. Když dobrý a věrný služebník je uveden v radost Pána svého, je mu nevýslovně blaze jako člověku opojenému, jenž zapomíná na sebe. Blažený je pohřížen v Boha a je s ním jeden duch, jako krůpěj vody vlitá do vína. Jako tato se mění, nabývajíc chuti a barvy vína, tak i ten, kdo se noří do věčné blaženosti. Všeckalidská žádost v něm zaniká a ponořuje se úplně ve vůli božskou. Jinak by nebylo pravdivo Písmo, jež dí, že »Bůh bude všecko ve všem« (1. kor. 15, 28). Zůstává člověku ovšem jeho bytí, ale v jiné formě, s jinou slávou, s jinou mocí, plynoucí z přirozenosti a bytnosti Boží.

4. Rozjímej dále, jak svatí ve spojení s Bohem, v patření na Boha - jež je podstatnou odměnou - a v poznání, jak jeden Bůh jest ve třech osobách a tři osoby v jednom Bohu, požívají podivuhodné nevýslovné radosti, jíž všecka žádost je ukojena. Neboť v Bohu je obsažena všecka rozkoš, síla, radost a krása, on je též pravda, takže

svatí v Bohu mají vše, co je dobrého a žádoucího; on sám je jim nadpřirozenou, nevýslovnou, přislíbenou blažeností. A po čem touží, to mají zcela a úplně v stále novém, radostném půvabu a požívají toho v úplné bezpečnosti na věky, bez obavy, že by se někdy Bůh od nich odloučil.

V patření na Boha nalézají svatí vždy nové divy a nové radosti a novou pravdu. Kdyby nenalézali vždy něco nového, měla by věčnost konec a nebe by přestalo; to však je nemožno, neboť Bůh je nevyvážitelný zdroj živé vody.

5. Čím více kdo zde na zemi Boha miloval a po něm toužil, tím bohatěji ho potom v nebi požívá. Láska je měrou, podle níž se měří slova, skutky a život lidí. Jakou měrou jsi měřil, takovou i tobě bude naměřeno. Měla-li chudá, dobrá sestřička více lásky k Bohu než věhlasný učitel, bude poznávati Boha v nebi více než on se vší svou učeností.

Poněvadž Maria, naše nebeská Matka, měla zde na zemi svatost a dokonalost všech tvorů v nejvyšší míře, že ani rozum všech

andělů nemůže dokonale pochopit její svatosti, požívá též v nebi nejvyšší radosti.

6. Pozoruj též nádherný dvůr, v němž přebývá nebeské vojsko a plesají všecky dítky Boží. Viz líbezné město, svítící zlatem, jímž je všecko obloženo, zářící vzácnými perlami, vykládané drahým kamením, blýskající jako křišťál, s odlesky červených růží, bělostných lilií a všelikých živoucích květů. Zde je všecka krása léta, skvělost májových luhů, pravé údolí radosti; zde blaho na blaho, zde odpočinek bez námahy.

7. Viz nesčetné zástupy, jak pijí z živého proudícího zdroje, jak zírají do čistého, jasného zrcadla čirého božství, v němž všecky věci jsou jim zjevny a zřejmy.

Protlač se dál a viz, jak sladká Královna nebeské říše, kterou tak srdečně miluješ, důstojně a radostně se vznáší před vojskem nebeským *innixa Dilecto suo,* opírajíc se o Milého svého (Velep. 8, 5), obestřena květy růží a lilií údolních. Viz, jak od svého milovaného Syna byla vyvýšena v nebeském paláci jako vznešená choť nejvyššího Vládce. Viz, jak její líbezná krása vylévá půvab a

radost na všecky zástupy nebeské. Viz, jak jest tam od Boha ustanovena za zvláštní přímluvkyni všech hříšníků a jak tato Matka milosrdenství obrací své něžné, milosrdné oči tak vlídně k tobě a ke všem hříšníkům a jak mocně je u svého milého Syna chrání a smiřuje.

8. Obrať své zraky dál a viz, jak vznešení Serafíni a milé duše téhož kůru se rozplameňují neustále v Bohu; jak světlí Cherubíni se svou družinou pojímají v sebe věčné nevýstižné světlo Boží a je obrážejí; jak vznešení trůnové se svým sborem sladce spočívají v Bohu a Bůh v nich. Patř, jak trojice dalších kůrů, Panstva, Síly a Mocnosti udržují líbezný odvěký pořádek v přírodě. Viz též, jak třetí kůr andělských duchů zvěstuje vznešené poselství a zákon Boží do všech světadílů. A nyní viz, jak nádherně a půvabně a rozmanitě to všecko množství je spořádáno!

9. Zamiř pohledem dál a viz, jak vyvolení učedníci Boží a jeho milovaní přátelé v pokoji a v slávě sedí na čestných soudcovských stolcích, jak mučedníci se stkvějí ve

svých nachových řízách, jak vyznavači září věčně mladistvou krásou, jak něžné panny se stkvějí andělskou čistotou, jak všecko nebeské vojsko oplývá božskou slastí. Jak utěšená to společnost, jak radostná říše! Blažen, komu tam dopřáno věčně přebývati!

10. Nyní si promluv s nimi - s těmi, jejichž tváře zde na zemi se nezřídka zardívaly studem pro Boha, nyní však se rdí radostí a vyzařují líbezný jas - a taž se jich: Kde jsou nyní trpké potupy, jež rozrývaly vaše čisté srdce? Kde schýlené hlavy, sklopené oči, skrytá hoře, těžké vzdechy a hořké slzy? Kde bledé líce, chudoba a neduhy? Kde všecky svízele a bědy? Kde jsou ti, kteří vás tupili a utiskovali? Neslyšeti výzev do boje ani bědování: »Pane, proč jsi mne opustil?« Kde je všecko utrpení a strádání, jež jste snášeli zde na zemi? Všecko to pominulo jako sen! Ach milý Bože, jak nevýstižni jsou soudové tvoji!

Hle, milí vyvolení, nyní netřeba vám skrývati se v koutech před bláznovstvím jiných.

Kdyby všecka srdce splynula v jedno, neobsáhla by veliké slávy a vznešenosti, jíž budete stále a stále požívati. Jak vesele zaznívá váš zpěv: »Dík a chvála, spása a dobrořečení, milost a vděk a neustálá čest na věky věků z hloubi srdcí tomu, z jehož milosti se nám toho všeho na věky dostalo!«

Ano, tam je pravá vlast, tam úplný odpočinek, tam srdečné plesání, tam bezmezný život, tam neustálá přítomnost, v níž tisíc let je méně než vteřina.

Tam, milé děti, vysílejte svá srdce, až by i duše tam dospěly. Vizte, jak všecky naše útrapy a hoře mizejí, pohřížíme-li se do hlubiny božské velebnosti. Tam prodlévejme svými žádostmi, tam upírejme zraky duše a naše vyhnanství bude nám příjemné a radosti světa budou nám cizí.

11. Ach, Pane, kdy mi vzejde ten jasný den, kdy udeří radostná hodina rozloučení s tímto vyhnanstvím? Přeji si se sv. Pavlem rozdělen býti a s Kristem bytovati. Jen Tebe hledá, jen po Tobě touží duše má. Celý svět je mi vyhnanstvím, když tebe ne-

mohu zříti. V sobě vidím jen nestálost, hřích a bolest, nad sebou však říši nebeskou, do níž, jak doufám, jsem povolán. Proto volám s prorokem: »Běda, že putování mé se prodlužuje! Kdy přijdu a ukáži se před obličejem Boha svého? (Žalm 119 a 41).

XXII

CHVAL BOHA NEUSTÁLE!

1. Chváliti Boha je nejvlastnějším úkolem andělů a svatých v nebi a svatých duší na zemi; těmto je to nejpříjemnějším a nejradostnějším úkolem.

2. Právem náleží Bohu děkovati a jeho chváliti, protože nás stvořil jako rozumné bytosti a dal nám zemi i nebe, ano i anděly k službám. Pro nás hříšné stal se člověkem, učil nás, sloužil nám poníženě a namáhavě a nakonec podstoupil pro nás potupnou smrt. Svou věčnou říši, ano sebe sama nám slíbil za odměnu.

Ušetřil nás přes naše hříchy, odpouštěje

nám, a vlil v nás svou milost a lásku a chce v nás a s námi věčně přebývati. Svými svatými svátostmi již zde nás navštěvuje ve všech potřebách a zejména zanechal nám své tělo za pokrm a krev za nápoj k ukojení všeliké žádosti srdce.

3. Dlužno Boha chváliti srdcem, žádostí a všemi silami, slovy, tělem, duší, vnitřně i zevně. Kdo Boha zde nechce chváliti, má na věky oněměti.

Třeba Boha chváliti za vše, co nás potká uvnitř i zevnitř. Kéž bychom všecko Bohu vděčně obětovali. Z toho se rodí pravá chvála Boží a přináší ovoce v pravdě.

Přinášej Bohu v oběť vše, ať se ti toho dostává odkudkoliv; všecko mu zase obětuj a sebe s tím. Zažiješ-li něco příjemného, rychle to obětuj Bohu, aby k jeho chvále to bylo ztráveno; neboť Bůh jest Pán.

4. Dobrý člověk nenalézá Boha jen v dobrých, nýbrž i ve zlých, neboť jako ho nachází v dobrých s jeho milostí, tak ho nachází ve zlých s jeho spravedlností. A jako v dobrých chválí Boží dobrotu, tak chválí ve zlých jeho spravedlnost nebo též do-

brotu, která je shovívavá a čeká, aby se obrátili.

Takový člověk děkuje Bohu a chválí ho neméně za ty, kteří jemu i jiným jsou odporní a nepřátelští, jako za ty, kteří jsou jemu i jiným nakloněni, neboť je přesvědčen, že Bůh všecko řídí k našemu dobru. Tak nalezneš Boha ve všech lidech.

5. I ponoukání zlých duchů používej k věčné chvále Boží. Kdykoliv ti zlý duch něco našeptává, rci: Kolikrátkoli tento nebo jiný zlý duch mi proti mé vůli tyto hnusné myšlenky vnuká, tolikrát budiž Ti ode mne na jeho místě s rozhodnou vůlí vzdána nejkrásnější chvála.

Tak milujícím lidem všecky věci napomáhají k dobrému (Řím. 8, 28); i nášeptů zlého ducha možno takto použít k dobrému.

6. Tím snáze můžeš použíti též všeho, co vidíš nebo slyšíš, k chvále Boží. Kdykoli uzříš veliký počet, kdykoli uzříš něco zvláště krásného nebo velikého, pokaždé zvolej z hloubi srdce: »Pane, právě tolikrát a tak krásně ať Tě za mne pozdraví dnes tisíce tisíců andělských duchů, kteří Ti slouží, a

ať Tě dnes za mne chválí desetitisíce statisíců duchů, kteří před Tebou stojí (Dan. 7, 10) a všecky svaté žádosti všech svatých místo mne ať po Tobě touží a líbezná krása všech tvorů ať Tě za mne ctí.«

»Zpívám-li Mši svatou,« pravil bl. Jindřich Suso, »postavím při slovech »*Sursum corda,* Vzhůru spějte, srdce, k Bohu,« před svůj vnitřní zrak sám sebe se vším, co mám na těle i na duši, a kolem sebe postavím všecky tvory, jež Bůh kdy stvořil na nebi i na zemi, ptactvo, zvěř, ryby, stromy, trávu a nesčetný písek mořský a k tomu kdekterý prášek svítící v slunci a kdekterou krůpěj rosy, jež kdy spadla nebo spadne, a přeji si, aby každý z těch tvorů milému Bohu pěl zvláštní chvalozpěv na věky.«

7. Není zde na zemi vhodnější předehry k životu nebeskému než chvalozpěvy těch, kteří Boha s radostnou myslí chválí. Nic nepovznáší tolik mysl, neulehčuje utrpení, nezapuzuje zlé duchy, nerozptyluje zádumčivost, jako veselá chvála Boží. Bůh se přibližuje těm, kteří ho chválí, andělé se k nim důvěrně nachylují a oni sami sobě prospí-

vají. Tato chvála napravuje blížního, těší duši a všecko nebeské vojsko dobrosrdečnou chválou bývá uctěno.

8. Mnozí lidé ovšem chválí Boha jen krásnými slovy, ale srdce jejich je daleko od něho; taková chvála ho mnoho netěší. Jiní chválí Boha, dokud se jim daří vše podle přání; hatí-li se jim něco, umlkají; taková chvála není Bohu příjemná. Cenná před Bohem je chvála, velebíme-li ho celým srdcem, slovy i skutky stejně vroucně v radosti i v žalu, zrovna tak v protivenství, jako když se nám dobře daří.

9. Proto chval, duše má, Hospodina! Kéž vždycky důstojně chválím Boha svého, jehož miluji! Ach, Bože můj, kéž tolik krásných písní se vyřine ze srdce mého, co kdy sladkých písní se ozvalo na světě a co listí a trávy vzrostlo; kéž mé srdce Ti pěje tak vroucí chválu, aby Tvému Srdci byla milá a všem zástupům nebeským radostná!

Bože, má Lásko, duše má si žádá, aby nebesa Tě chválila půvabnou krásou s leskem slunce a s nesčetným množstvím jasných hvězd a svěží příroda s nádherou své

květeny a všecky zbožné myšlenky a vroucí žádosti, jež se kdy v milujících, čistých srdcích milostí Ducha Svatého zrodily.

10. Pane, pomyslím-li jen na Tvou slávu, srdce se mi rozplývá v těle; myšlenky mi hynou, nedostává se mi slov. V srdci svítá, co nikdo nemůže vypověděti, chci-li Tebe, nedostižné Dobro, chváliti; neboť jdu-li k nejkrásnějším tvorům, k nejvyšším duchům, k nejčistším bytostem, všecky nevýslovně předstihuješ. Před velikostí Tvé vznešenosti, Pane, mizí všeliká chvála.

Zchodím-li nebe i zemi, lesy i lada, hory i doliny, všecko pěje píseň k Tvé chvále. Vidím-li pak, jak krásně jsi všecky věci spořádal, zmírá mi slovo na rtech.

11. A jest přece psáno: »Spravedlivým přísluší, aby mne chválili« (Žalm 32, 1). Vím a poznávám dobře, kdo jsem, a že nejsem hoden Tebe chváliti. Poznávám, že pro své hříchy spíše bych měl lkáti o odpuštění, než Tebe chváliti. Ale přece, neskonalé Dobro, nepohrdej chválou hříšného červa.

Pane, chválí Tě Cherubíni a Serafíni a

všichni svatí podle svých sil, co zmohou více vůči Tvé nesmírné velebnosti, nade vši chválu povýšené, než nejnepatrnější tvor? Kdo myslí, že Tě může vychváliti náležitě, osobuje si tolik jako ten, kdo se honí po větru nebo lapá stín.

A přece je mně i všem tvorům dovoleno Tebe chváliti, seč jsme; neboť každý tvor, ať malý či veliký, ať dobrý či zlý, chválí Tě nebo dosvědčuje Tvou chvályhodnost; a čím více je s Tebou spojen, tím jsi mu chvályhodnější. Tvému sluchu liběji zní tiché vnitřní rozjímání, než chvála pouhými slovy a srdečný vzdech příjemněji než hlučné volání; pokorné uvažování o sobě v pravé poníženosti před Bohem a přede všemi lidmi s úmyslem sebezmaření líbí se Ti lépe než všecky krásné zvuky.

Kdo Tebe ve všem hledá a chrání se hříchů a pílí ctnosti, chválí Tě neustále a chvála ta nemá konce.

Proto si žádám, nejmilejší Pane, aby z mého srdce po všechen čas vystupovala k Tobě ohnivá, vroucí chvála, modlitbou vnitřní i ústní, zpěvem, myšlenkami, řečmi

i skutky, a aby zapuzovala všecky mé nepřátele, stravovala všecky mé chyby, vyprošovala mně milost a získala mi svaté skonání, aby konec této časné chvály byl mi začátkem nepřetržité chvály věčné. Amen.

XXIII

ÚPLNÉ ODEVZDÁNÍ SEBE BOHU

1. Pane Bože můj, z hloubi srdce zasvěcuji se zcela a úplně k Tvé věčné chvále. Kdybys dopustil, abych byl nejopovrženějším člověkem na světě, rád to z lásky snesu k Tvé chvále. Odevzdávám se dnes zcela do Tvé svaté vůle; a kdybych byl usvědčen z nejhorších zločinů, jichž se kdy člověk dopustil a kdyby mi za to každý plival do tváře, rád bych to k Tvé chvále strpěl, jen kdybych před Tvýma očima stál nevinný. A kdybych byl vinen, rovněž bych to rád strpěl k chvále Tvé důstojné spravedlnosti, jejíž čest je mi tisíckrát milejší

než má vlastní čest, a za každou potupu chtěl bych Ti vzdáti zvláštní chválu a volati k Tobě s lotrem na kříži: »Pane, já zaslouženě trpím, avšak Ty co jsi učinil? Pane, rozpomeň se na mne ve svém království!«

A kdybys mě chtěl odsud povolati a sloužilo by to k Tvé slávě, nechtěl bych prositi za odklad, ale žádal bych si, kdybych měl býti i tisíc let živ, aby každý rok a týden, každý den, každá hodina a vteřina celé té dlouhé doby Ti skýtala takovou líbeznou chválu, jakou Tě kdy chválil kterýkoliv svatý, a to tak nesčetněkrát, jako je prášků v sluneční záři. Proto, Pane, vezmi mne k sobě, ať za krátko nebo za dlouho, neboť to je žádost mého srdce.

Pane, ještě více pravím. Kdybych měl opustiti svět a bylo to k Tvé chvále, abych padesát let hořel v očistci, vrhám se, Pane, již nyní k Tvé chvále k Tvým nohám a přijímám to ochotně k Tvé věčné chvále. Požehnán buď očistec, v němž Tvá vůle se na mně vykoná. Pane, Ty a nikoli já, Tys jediný, kterého chci, kterého miluji, kterého hledám, nikoli sebe. Pane, Ty víš

všecko a znáš všecka srdce, Ty víš, že to je má pevná vůle.

Čiň, Pane, se mnou, se svým ubohým tvorem, cokoli přispěje k Tvé chvále; neboť ať se mi vede jakkoliv, Tvou chválu chci hlásati do posledního dechu. A kdybych ztratil řeč, přál bych si zdvihnouti prst, aby potvrdil a dovršil všecku chválu, jež Ti má ústa kdy vyslovila. A zpráchniví-li mé tělo, přeji si, aby z každého mého prášku vystupoval k Tobě do nebes k Tvé božské tváři chvalozpěv až do soudného dne, kdy se tělo spojí s duší k Tvé chvále. Amen.

MODLITBY

I. MODLITBY KE MŠI SVATÉ

Rozjímání: O účincích Mše sv. str. 495. Jak nevýslovné dobro plyne z rozjímání božského utrpení, str. 389. Jak bylo Pánu před ukřižováním, str. 397. Oběť na kříži, str. 404. Modlitba pod křížem, str. 419. Jak se chovati před Nejsvětějším, str. 500.

Modlitba přípravná.

Ó Bože dobroty a smilování, před tváří tvou poklekám v nejhlubší pokoře, žádaje si býti účasten nejsvětější oběti. Celým srdcem se spojuji s těmi úmysly, za kterými můj Pán a Spasitel tuto oběť ustanovil a skrze své kněze na celém světě obětuje. Ve spojení s jeho nejsvětějším Srdcem chci konati tuto nekrvavou obnovu jeho přesvatého umučení a jeho přehořké smrti a vzdáti Tvé nekonečné velebnosti touto mešní obětí, jakož i všemi, které se dnes na celém světě konají, chválu a klanění jakožto svému Tvůrci a svrchovanému Pánu, děkovati Tvé nesmírné

dobrotě za všecka přijatá dobrodiní, prositi za odpuštění svých hříchů a zasloužených trestů, podati Tvé spravedlnosti zadostiučinění a vyprositi si od Tebe milosti a pomoci ve všech potřebách, zejména abych svůj život napravil, svou hlavní chybu přemohl, ctnosti si osvojil a jednou svatě skonal.

Obětuji tuto svatou oběť též na uctění nejsvětější Panny a Matky Marie a všech milých svatých, zvláště *N. N.* a těch, jejichž památka se dnes koná.

Uzavírám do ní potřeby všeho křesťanstva, své příbuzné, dobrodince, přátele a všecky, za něž jsem povinen se modliti nebo jimž jsem modlitbu přislíbil, všecky dnes umírající, všecky nemocné, zarmoucené a strádající. Rač, ó Pane, dopřáti hříšníkům a zbloudilým obrácení, spravedlivým vytrvalosti a duším v očistci úlevy a vysvobození.

Uděl mi, ó Bože, abych s náležitou zbožností tuto oběť slavil a doplň mé nedostatky zásluhami Ježíše Krista. Milá Matko Boží a všichni andělé a svatí, pomáhejte mi svými přímluvami. Amen.

Rozjímej o smrtelné úzkosti Páně na hoře Olivetské.

Ó můj trpící Spasiteli, do jakého zármutku Tě pohřížily mé hříchy! Pro zásluhy oněch bolestí, jež jsi vytrpěl v zahradě Getsemanské, uděl mi, abych svých hříchů upřímně litoval, od nich se s odporem odvracel a nikdy Tě již hříchem nezarmucoval.

Obětuji Otci nebeskému na smíření za své hříchy Tvou modlitbu a smrtelnou úzkost. Očisť mou duši ve své drahocenné krvi a posiluj mne, abych nikdy neumdléval v modlitbě a nezapomínal, co jsi pro mne vytrpěl.

Spasiteli můj, uděl mi dokonalé odevzdanosti do Tvé svaté vůle ve všech utrpeních a souženích, abych je s klidnou myslí přijímal a ve spojení s Tvým utrpením statečně snášel. Nežádám, abys mne uchoval všeho utrpení, neboť vím, jak mnoho a jak velikých trestů jsem za své hříchy zasloužil; ano prosím Tě, jako Tě prosili mnozí svatí: Trestej mne, Pane, zde, ale ušetř mne na věčnosti. Ne má, ale Tvá vůle se děj.

Rozjímej o zradě Jidášově a o trýzních, jež trpěl Pán při svém zajetí a u Kaifáše.

Díky, čest a chvála Tobě, nejtišší Ježíši! Ty jsi se ráčil nabídnouti božské spravedlnosti za smírčí žertvu za mé hříchy a nejhorší potupy a strasti na sebe vzíti. Ó Beránku Boží, jenž snímáš hříchy světa, vysvoboď i mou duši ze všech pout zlých žádostí, abych Tě už nikdy nezradil.

Pomni, Ježíši, své sklíčenostia hrůzy, když nepřátelé jako vzteklí lvové Tě obklíčili, provazy svázali a pěstmi tloukli. Pro trýzně a rouhání, jimiž Tě nepřátelé zahrnuli, zbav mne, Ježíši, všech mých viditelných i neviditelných nepřátel a dej mi, abych pod Tvou ochranou dospěl blaha věčného.

Bože, jenž jsi svého jednorozeného Syna vykupitelem světa ustanovil, skrze něho smrt přemohl a nás tak milosrdně k novému životu povolal, uděl nám, abychom pamětlivi jsouce tohoto dobrodiní, k Tobě vytrvalou láskou lnuli a ovoce tohoto vykoupení dojíti zasloužili.

Uvažuj, jaké urážky trpěl Ježíš pro své Evangelium před soudním stolcem Pilátovým a Herodesovým.

O Ježíši, věčná Pravdo! Ty jsi hlásal slávu svého nebeského Otce vydávaje se ochotně v smrtelné nebezpečí. Dej i mně sílu, abych slávy Tvé a Otce Tvého nikdy nezneuctil, nýbrž slovy i skutky ji zveleboval.

Duše má, ó Pane, si žádá kráčeti cestou tvých přikázání. Řiď mé kroky podle svých slov a uč mne konati vůli Tvou, kterou jsi mi svým svatým Evangeliem vyznačil. Ty jsi přišel na svět, abys vydal svědectví pravdě; dej, abych tuto pravdu věřícím srdcem přijímal a nebál se před světem ji vyznávati.

Odpusť mi, že jsem se od Tvé moudrosti odvrátil k moudrosti světa, která je před tebou bláznovství. Netrestej mne za to a neodnímej mi svého světla. Neustávej mluviti k mému srdci; jsem hotov všecko pro Tebe činiti a nežádám si jiné moudrosti než Tebe, svého Spasitele, poznávati a milovati.

Rozjímej o krutém bičování, trním korunování a nespravedlivém odsouzení nevinného Ježíše.

Láskyplný Ježíši, pomni nesčetných ran, jež zasáhly Tvé nejčistší tělo a Tvou svatou krví je zbarvily, když jsi byl od hlavy až k patě ukrutně mrskán; pro ty přebolestné rány vysvoboď mne ze všech nebezpečí a pokušení a nedopusť, aby se mé srdce kdy poskvrnilo nečistotou.

Tobě, Králi slávy, náleží též koruna slávy, ale ach, jak hrozně je tvá hlava trním zraněna! Vtiskni mi, Pane, hluboko v paměť vše, co jsi pro hříchy mé změkčilosti a pýchy vytrpěl, abych až do konce setrval v lásce a vděčnosti k Tobě.

Kéž bych Ti mohl nyní s obětními dary, jež kněz žehná, podati v oběť srdce čisté a věrné! Ach, jak se hanbím, že jsem ještě tak nestálý a plný chyb! Ale důvěřuje ve Tvé milosrdenství, obětuji Ti srdce kající a zkroušené s pevným úmyslem, že již nikdy nebudu hřešiti, nýbrž jen podle tvého zalíbení jednati. Dopřej mi, abych touto

obětí, kterou svému Otci nebeskému na oltáři přinášíš, došel odpuštění svých hříchů.

Zmučený Ježíši, můj budoucí soudce, prosím Tě pro smrtelný ortel, jenž od nespravedlivých soudců nad Tebou byl vyřčen, smiluj se nade mnou v mé poslední hodině, až má mysl bude stísněna a duch sklíčen. Posilni mou duši v jejím smrtelném zápase a popřej, aby ode všech hříchů očištěna dospěla patření na Tvou slávu.

Od Sanctus k Proměňování.

Rozjímej, jak tvůj Spasitel nese těžký kříž, jak na Golgotě s něho strhují roucho, jež se přilepilo na jeho rány, jak se klade na kříž, ochotně rozpíná ruce a hrubými hřeby je přibíjen.

Ó milostiplný kříži, buď tisíckrát pozdraven. Tys oslaven a posvěcen krví mého Vykupitele! Tebe ctím, tebe objímám a kladu tě radostně na svá bedra. S tvou milostí, ó Ježíši, doufám, že rád a ochotně ponesu každý kříž, kterým mne milosrdně obdaříš.

Sladký kříži, buď mi ochrannou zbraní proti všem nepřátelům viditelným i nevi-

ditelným; k tobě se chci utíkati v každém zármutku, ve tvém stínu chci ulevovati svému stísněnému srdci a tvým ovocem svou zemdlenou duši síliti.

Ó požehnaný kříži, na tobě usmířil božský Vykupitel spravedlnost Boží a získal nám přístup k nebesům. Jako jsi se stal kajícímu lotru žebříkem k nebi, dopřej mi též se uchopiti tvých krvavých větví, abych po nich dospěl radostí rajských.

Ukřižovaný Ježíši, přitáhni mé srdce k sobě, aby Tě milovalo; rozněť v něm oheň své lásky. Připevni mne k svému kříži hřeby svaté bázně, poslušnosti a božské lásky. Vtiskni svůj kříž jako pečeť na mou duši, vsaď jej doprostřed mého srdce, abych byl vždy pamětliv tvého utrpení a v lásce a trpělivosti život dokonal.

Poroučím Ti, Otče nebeský, tvou Církev, kterou Ježíš Kristus, Syn tvůj, svou krví získal; posvěť všecky její stavy, dej nám pastýře a kněze podle srdce svého. Oživuj nás svým svatým Duchem. Přispěj všem trpícím, nuzným a sklíčeným. Obrať nevěřící, zbloudilé a hříšníky; pokoř nepřátele

své Církve a změň jejich smýšlení. Dej nám vytrvati v tvé svaté lásce.

Při Proměňování.

Představ si Spasitele vztyčeného na kříži.

Klaním se ti, můj Spasiteli, Ježíši Kriste, jenž jsi se na stromě svatého kříže Otci nebeskému obětoval. Tys má naděje a mé útočiště. Rač mi přivlastniti účinky svého utrpení nyní i v hodinu mé smrti. Amen.

Klaním se ti, pravá a živoucí Krvi, z ran mého Spasitele vylitá. Očisť, ó Pane, mou duši, posvěť a posilni ji k životu věčnému.

Věčný Otče, obětuji Ti předrahou Krev Ježíše Krista na zadostiučinění za své hříchy a za potřeby svaté Církve.[1]

Po Pozdvihování.

Rozjímej o utrpení Páně, když pněl tři hodiny na kříži.

Můj Ježíši, jenž jsi pro mne v temnotě a smrtelné úzkosti po tři hodiny na kříži pněl,

[1] Odpustky 100 dní.

shlédni na mne s onou láskou, s níž jsi na mne ve svých smrtelných bolestech pamatoval. Odpusť mi mou nevděčnost, že jsem Tvého hořkého utrpení tak málo byl pamětliv. Děkuji Ti za velikou a něžnou lásku, již mi zjevují Tvé rány a Tvá svatá krev.

Pro muky, které jsi v oné příšerné temnotě na kříži pro mne vytrpěl, vysvoboď mne od muk věčné temnoty. Smiluj se nade mnou a nade všemi, kteří jsou hříchy obtíženi, a uděl všem věřícím, zvláště..., jakož i zemřelým... milost, odpuštění a život věčný.

Ó opuštěný Ježíši! Tvé muky jsou mým útočištěm a mou nadějí; neděsím se již pro množství svých hříchů, pomyslím-li na Tvé smrtelné muky, neboť proto jsi trpěl ony trýzně, abys mne věčné smrti uchránil. Tvé rány a tvá krev mne ujišťují, že mi odpustíš, budu-li Tě milovati. Ó lásko srdce mého, Tebe miluji.

Uvažuj o sedmi slovech Páně na kříži.

Pane Ježíši, jenž jsi na kříži zvolal: »Otče, odpusť jim, neboť nevědí, co činí«, odpusť i mně mé hříchy a dej mi srdce smiřlivé, abych z lásky k Tobě odpouštěl všem, kdož mi ublíží.

Pane Ježíši, jenž jsi na kříži kajícímu lotru řekl: »Dnes budeš se mnou v ráji«, dej i mně slyšeti tato utěšující slova v hodinu mé smrti.

Pane Ježíši, jenž jsi na kříži řekl k své zarmoucené Matce: »Ženo, hle syn tvůj« a k Janovi: »Hle, matka tvá«, prosím Tě, vlej mi dětinnou důvěru a něžnou oddanost k Tvé bolestné Matce, kterou jsi i mně s kříže za matku dal.

Pane Ježíši, jenž jsi na kříži úpěl: »Bože můj, Bože můj, proč jsi mne opustil?« přispěj mi ve všech tísních a nebezpečích, zvláště v hodinu smrti, kdy mne všecko opustí.

Pane Ježíši, jenž jsi na kříži zvolal: »Žízním«, rozněť ve mně touhu po Tobě, jenž

jsi živý zdroj všech milostí. Dej, aby tvé Tělo a tvá Krev mi byly posledním občerstvením.

Pane Ježíši, jenž jsi na kříži zvolal: »Dokonáno jest«, pomoz mi všecko podle tvé svaté vůle vykonati, abych na konci svého pozemského běhu klidně mohl z tohoto světa odejíti.

Pane Ježíši, jenž jsi na kříži umírajícími rty řekl: »Otče, v ruce tvé poroučím ducha svého«, uděl mi milost, aby poslední má slova byla: Ježíši, Maria, Josefe! a můj poslední vzdech: Ježíši, tobě žiji, Ježíši, tobě umírám, Ježíši, v ruce tvé poroučím ducha svého. Amen.

Od Přijímání do konce.

Rozjímej, jak byl Ježíš s kříže sňat a pohřben. Vykonej aspoň duchovní sv. přijímání.

Můj Ježíši, učiň mé srdce důstojnou schránou pro Tvé oslavené Tělo, jež zde na oltáři je skutečně a živě přítomno. Oprosť je ode všech pozemských náklonností, aby bylo čisté jako Tvůj hrob, ve kterém ještě nikdo neležel.

Vstup, milý Pane, do srdce mého, na něž jsi už tolikrát klepal. Nechci Ti ho již zavírati. Ať je Tvým příbytkem a nežije již sobě ani světu, nýbrž jen Tobě, jenž jsi mi získal pravý život.

Dopřej mi v každé chvíli přístup k svým svatým pěti ranám, abych v nich nacházel ochranu, občerstvení a posvěcení.

Ó Maria, matko mého Spasitele, pomni bolestí, jež jsi cítila, když Tvůj Syn byl s kříže sňat a na Tvůj klín vložen; pro ty bolesti tě prosím, spoj mé modlitby a vzdechy se svými slzami a vzdechy a obětuj je jako příjemnou oběť před trůnem nejsvětější Trojice. Amen.

Ke konci Mše svaté.

Přijmi, Otče nebeský, tuto svatou oběť mešní ve spojení s onou obětí, kterou tvůj přemilý Syn, můj vykupitel Ježíš Kristus na oltáři svatého kříže za spásu celého světa přinesl. Rač mi prominouti, že jsem nebyl této svaté oběti účasten s náležitou vroucností a rač mi přivlastniti ony milosti, které štědře uděluješ těm, kdož jí zbožně jsou účastni.

Pane Ježíši, pro neskonalé zásluhy Tvé smrti na kříži prosím Tě nejpokorněji o Tvou milost v životě i při smrti. Všecko, co dnes budu mysliti, mluviti, činiti nebo trpěti, ať slouží k Tvé cti. Vše z lásky k Tobě.

Přesvatá Panno a Rodičko Boží Maria, Tvýma rukama obětuji nejsvětější Trojici tuto oběť mešní, jakož i všecky oběti, které dnes na celém světě budou přineseny. Zjednej mi, ó Matko, od Boha milost, abych svého zbývajícího života použil jen k slávě Boží a k spasení své duše.

Všickni svatí Boží, proste za mne, abych se bedlivě chránil všech hříchů a v milosti Boží žil a umíral. Amen.

II. MODLITBY K SV. ZPOVĚDI

K probuzení a oživení bázně Boží, lítosti, důvěry a pevného úmyslu čti některé kapitoly I. dílu, na př. 3., 4., 5., 6., 11., 12., 15. a další.

Je-li ti déle čekati, pročítej i jiné některé kapitoly, zpytuj v tom své svědomí a vzbuzuj příslušné předsevzetí vzývaje Boha o milost, abys je věrně vyplnil.

Před zpytováním svědomí.

Přijď, Duchu Svatý, osvěť můj rozum, abych své hříchy náležitě poznal, pohni mé srdce, abych jich upřímně litoval, úplně se z nich vyznal a opravdově napravil.

Nejsvětější Panno Maria, vyvolená Dcero nebeského Otce, vypros mi pravé poznání mých hříchů; Matko božského Syna, vymoz mi srdečnou lítost, Nevěsto Ducha Svatého, vyžádej mi vroucí čistou lásku, Ty důstojný chráme nejsvětější Trojice, zjednej mi milost a sílu, abych se opravdově polepšil a ctnostně byl živ. Amen.

Otče náš. Zdrávas Maria.

Nyní zpytuj své svědomí.

Pane a Bože můj! Před Tvou velebností padám na kolena, poznávaje a vyznávaje své viny. Tolikrát jsem přestoupil Tvůj svatý zákon! Jak bylo možno, že jsem nedbal Tvých hrozeb, když přece je tak hrozné upadnouti v ruce Boha spravedlivého?

Anděly, čisté duchy, své miláčky, jen za jediný těžký hřích, jehož se v myšlení dopustili, svrhl jsi ihned do propasti pekelné, nedopřávaje jim ani okamžiku času k pokání a polepšení! Ach, jak hrozný, jak příšerný je smrtelný hřích, když Ty, soudce spravedlivý, jenž jinak jsi ke všem svým tvorům tak dobrotivý a milosrdný, s tak strašnou přísností jej trestáš? Změnil-li jediný těžký hřích anděly v ďábly, jaké asi je před Tebou, Bože nejvýš svatý, mé srdce, jež tolika těžkými hříchy je zohaveno!

Jaká nepochopitelná bláhovost, pro chvilku nicotné záliby se vydati v nebezpečí věčného zavržení! Kdybych byl hned po hříchu náhle zemřel, jak by se mnou nyní bylo...? Jak bych smýšlel nyní o rozko-

šech, pro které jsem se dopustil hříchu?

A kdybych se byl i od poslední zpovědi nebo vůbec za celý život jen lehkých hříchů dopustil, zdaž i ty neposkvrňují duši? Nejsou též ohavností před Pánem, nejsou trestuhodným nevděkem k němu, nejsou po smrtelném hříchu největším a jediným pravým zlem? Není i na ně stanoven dlouhý a bolestný trest? Ano, vpravdě »kdo miluje nepravost, nenávidí duši svou« (Ž. 10, 6).

Jak jsem dospěl tak daleko, že jsem se zpupně proti Tobě pozdvihl, veliký Bože? Čím jsi mi ublížil, že jsem Tě urazil? Od věčnosti jsi mne miloval, v čase jsi mne stvořil, a ačkoli jsem přes tolikrát obdržené odpuštění a své ujištění opět hřešil, zachoval jsi mne až dosud na živu a dopřál mi, abych se k Tobě kajícně vrátil. Jak jsem mohl zapomenouti na Tebe, svého tvůrce a zachovatele, jemuž vděčím za vše, co jsem a co mám? Ty jsi mi přikazoval jen to, co bylo k mému dobru a blahu, a zapovídal, co mi škodu a neštěstí působí. Jak jsem mohl jednati proti Tvým láskyplným úmyslům! Jak jsem mohl zneuznávati Tebe,

svého jediného pravého přítele a oblažovatele! Jak jsem mohl tolik lásky odpláceti tak mrzkým nevděkem!

A teprve pozoruji-li Tebe, ó Ježíši, při Tvém utrpení, jak hrozné výčitky se ve mně ozývají! Rozbit a rozdrásán na celém těle, zbodán pníš na potupném kůlu kříže, abys za mé hříchy zadostučinil a zavržení ode mne odvrátil. Jak je mi líto a jak jsem zahanben při tomto pohledu, že jsem tolikerou láskou Tvou pohrdal a že jsem tělo i duši vydal hříchu a satanu, kdežto Ty jsi své svaté tělo za mne obětoval v bolestech a trýzních a svou duši v úzkostech a opuštěnosti.

Můj Ježíši, milosrdenství![1] Nejsladší Ježíši, nebuď mi soudcem, nýbrž spasitelem![2] Nejsvětější Srdce Ježíšovo, smiluj se nade mnou![3]

Nejdobrotivější Spasiteli, z hloubi srdce lituji všech hříchů celého svého života, nejen proto, že jsem za ně zasloužil, abych od Tebe, svého spravedlivého soudce, byl časně nebo i věčně trestán, nýbrž zvláště proto, že jsem jimi urazil Tebe, svého nej-

[1] Odp. 100 dní. - [2] Odp. 50 dní. - [3] Odp. 100 dní.

většího dobrodince a nejlepšího otce, nejvyšší blaho, Boha, jejž jsem měl nade vše milovati a jejž nyní též miluji. »Ježíši, Bože můj, Tebe miluji nade vše!«[1]

Vážně a upřímně si umiňuji s pomocí Tvé milosti se napraviti a raději tisíckrát zemříti, nežli Tebe znova uraziti; zvláště chci usilovati, abych svou hlavní náklonnost..., která mne tolikrát strhla ke hříchu, přemohl, svou hlavní chybu... vykořenil; též se chci bedlivě vystříhati všech nebezpečí a příležitostí ke hříchu, používati doporučených prostředků k nápravě a způsobenou škodu nahraditi.

Pane můj! Odpusť mi dnes všecky mé hříchy! Odpusť mi, čím jsem se provinil v myšlení, řečech i skutcích!

Přijmi mne, Bože, opět na milost a nedopusť, abych se kdy od Tebe odloučil.

Sladké srdce Mariino, budiž mou záchranou.[2]

Modlitba kající viz str. 95.

[1] Odp. 500 dní. - [2] Odpustky 300 dní.

Jak si počínati po sv. zpovědi, o tom viz str. 103-106.

Nejdobrotivější Bože, z celého srdce Ti děkuji, že jsi se nade mnou slitoval a mně ve svátosti pokání mé hříchy odpustil. Zbavil jsi mne pout věčné záhuby, smazal jsi můj dluh, prominul jsi mi vinu i zasloužený věčný trest; jsem opět tvým dítkem a dědicem království nebeského. Jak snadno a jak rychle se mi dostalo té nevýslovné milosti! Spasiteli můj, Tys vylil všecku svou krev, trpěl jsi nesmírné trýzně a potupně zemřel na kříži, abys mi získal milost tohoto rozhřešení; a ode mne se nepožadovalo, než abych upřímně litoval svých hříchů a z nich se vyznal. Nejmilostivější Ježíši, jak se Ti poděkovati za tak veliké a láskyplné dobrodiní?

Chci Tobě vděčnost projevovati zejména tím, že Tě budu od nynějška co nejvroucněji milovati a z lásky k Tobě hřích si oškliviti. Chci s Tvou pomocí pevně vytrvati v dobrém, pilností a horlivostí nahraditi zmařený čas, v dobrém se utvrzovati

zvláště horlivou, zbožnou modlitbou, bdělostí, svědomitým konáním svých povinností, častějším přijímáním sv. svátostí.

Ty však, Pane vševědoucí, znáš mou slabost a nestálost. Proto prosím, přispěj mi na pomoc svou milostí, posiluj mne v boji, abych se již nikdy těžkým hříchem od Tvé lásky neodloučil.

Přispěj mi, ó Maria, má předobrotivá a přemocná matko; přispějte mi, svatý Anděle strážce, svatí moji ochráncové a všichni svatí svou přímluvou u trůnu Božího, abych zůstal věren svým předsevzetím.

Nyní, Pane, chci vykonati, co mi bylo od Tvého zástupce uloženo za pokání. Poněvadž však je tak nepatrné proti trestům, jež jsem zasloužil, spojuji je s neskonalými zásluhami, jež Ti na zadostiučinění podal Ježíš Kristus, se zásluhami přesvaté Panny Marie a všech svatých a spravedlivých. Kéž nekonečné bohatství zásluh Tvého božského Syna a nezměrná láska jeho božského Srdce vyváží mou nedostatečnost a zhladí časné tresty, jež mi zbývá odpykati.

Nyní vykonej uložené pokání.

III. MODLITBY K SV. PŘIJÍMÁNÍ

Před sv. přijímáním.

Vhodné čtení ve druhé části druhého dílu této knihy, kap. 46. až 56.
Modlitba kající duše, str. 467.
Touha duše po Spasiteli, str. 470.

Pane a Spasiteli můj, Ježíši Kriste, Ty jsi světlo světa, proto osvěť temnotu mého srdce a zapal ve mně oheň všech ctností.

Rozněť ve mně světlo pravé víry, abych s vděčným srdcem rozjímal o divu Tvé všemohoucnosti, jejž jsi způsobil v této svaté svátosti, abys nám ubohým přispěl na pomoc. Rozněť a posilni ve mně, ó Pane, důvěru ve Tvá přislíbení, neboť Ty jsi nás ujistil: »Já jsem chléb živý, jenž jsem s nebe sestoupil; kdo jí mne, živ bude na věky« (Jan 6). Rozněť ve mně též oheň lásky, abych nebyl vyhoštěn od hostiny svatební a aby mé srdce se stále rozohňovalo touhou po Tvé sladkosti.

Ach, mé srdce, proč je tvá láska tak

vlažná? Proč je tvá touha po Spasiteli tak chabá? On tě hledal s nebe, z lásky k tobě trpěl a zemřel, z lásky se ti všecek daroval a hledá tě, aby svou milost ti vlil a u tebe zůstal!

Rozněť ve mně, ó Pane, též ctnost moudrosti, abych následoval Tvých vnuknutí. Zachvěje-li tvá bázeň mým srdcem, ukazuješ, Pane, svou přítomnost. Zatřeseš-li mým svědomím, cítím Tvou vševědoucnost. Dopřeješ-li mi pokoje, radosti a bezpečí, poznávám Tvou vznešenou dobrotu. Rozjímám-li o všech divech, jež v mém srdci působíš, žasnu nad Tvou všemohoucností, již naplňuje a udržuje celý vesmír.

Dej mi, ó Pane, ctnost mírnosti, abych ve všem svém počínání zachovával míru a směr podle Tvé svaté vůle.

Dej mi, ó Pane, ctnost statečnosti, abych se s radostí a odvahou chápal všeho, k čemu mne Tvá milost pobádá, a abych to dokonal.

Osvěť, ó Pane, mou duši též ctností spravedlnosti, abych všeho toho, co jsi mi dal, duše i těla i statků pozemských tak používal, aby to bylo Tobě k slávě a bližnímu k prospěchu.

Tobě, Pane, dlužím čest a chválu, rodičům a představeným pokornou poslušnost, svým bližním útrpnost a povolnost, sobě kázeň, bdělost a opatrnost. Uděl mi tedy, Pane, míru a váhu spravedlnosti.

Chci Tě tedy, Pane, já ubohý nehodný tvor přijmouti do svého tmavého srdce jakožto pravé světlo víry, jakožto záruku mé důvěry, aby má láska k Tobě se rozohnila, mé poznání se zjasnilo, abych ve všem zachovával míru a směr, abych byl silný a statečný v dobrém a ve všem a ke všem spravedlivý. Pomoz mi k tomu, Pane a Spasiteli můj, dárce všeliké ctnosti a milosti. Amen.

Pane a Spasiteli můj, Ježíši Kriste! Ty jsi soudce, mající všelikou moc nad životem i nad smrtí. Ty jsi však též můj spasitel; proto ujmi se mne, abych se přes své veliké chyby mohl odvážiti tebe přijmouti. Má nevděčnost a mé hříchy na mne žalují, mé svědomí svědčí proti mně. Ach, jen srdce zcela čisté by bylo hodno Tebe přijmouti. A já nemám nic, co bych Ti mohl nabídnouti.

Proto Tě vyhledávám jakožto soudce, který je zároveň mým spasitelem, aby Tvé zastání proměnilo spravedlnost v milost. Přicházím k Tobě se všemi svými chybami, abys je ve svém milosrdenství prominul a na ně zapomněl. Tys můj soudce, jenž rozhoduje o mém věčném spasení, ale Tys též můj Vykupitel, jenž mne mých dluhů zbavuje a právo v milost proměňuje, můj Těšitel, jenž mne povzbuzuje, můj Vůdce, jenž mne ve vyhnanství neopustí, můj Spasitel, jenž mi nedá zahynouti. Amen.

Pane a Spasiteli můj! Ženichu duše mé! Jsem dítkem Tvé všemohoucnosti, neboť svou dobrotou jsi mne z ničeho stvořil. Ty jsi mne však ještě více zamiloval, neboť se mnou ses zasnoubil. Proto, Pane a ženichu můj, dej mi, abych nic nehledal než Tebe, všecko opustil kromě Tebe, poněvadž i Ty jsi pro mne všecko opustil.

Lásko srdce mého, daruj se dnes mé ubohé duši. Ukaž na mně svou moc a dobrotu a proměň nuzotu mé duše v bohatství. Umrtvi ve mně, Pane, žádosti těla, uhas ve mně

žár krve. Ty, Pane, budiž cílem a důvodem všeho mého myšlení a snažení. Řiď a ovládej všecky mé mohutnosti, aby vydávaly bohaté plody ctností, zušlechti mé srdce i mou mysl a vše, co jsem, aby mé skutky byly dokonalé a Tobě milé. Vždyť Tys řekl: »Já jsem kmen vinný a vy jste ratolesti; kdo zůstává ve mně a já v něm, přináší ovoce hojné« (Jan 15, 5). Proto přijď, můj Bože a Spasiteli, přijď ke mně, abych přinášel ovoce hodné života věčného. Amen.

Po svatém přijímání.

Pane Spasiteli můj, Ježíši Kriste! Věřím, že jsem přijal Tebe, pravého Boha a člověka. Děkuji Ti, milosrdný, dobrotivý Bože, za Tvou nesmírnou dobrotu a blahovůli, že jsi ráčil do mého nuzného, chladného srdce zavítati a mé duši nehodné se dáti za pokrm. Ó Pane, když Ty se mi všecek dáváš, kterak bych neměl i já Tobě dáti vše, co jsem a co mám?

Přijmi, Pane Ježíši, mou vůli a proměň ji podle své svaté vůle.

Všecko, co konám a trpím, spojuji s Tvým svatým životem a utrpením. Rač, ó Pane, svými zásluhami doplniti vše, čeho se mi nedostává, a svou krví smýti mé hříchy.

Věčná moudrosti, osviť temnotu mé duše světlem své pravdy a milosti, rozněť ve mně oheň božské lásky, abych ochotně a radostně kráčel cestou Tvých přikázání.

Svátost Tvého Těla a Tvé Krve buď mi, ó Pane, ochranou a posilou v pokušeních, pokojem a radostí v protivenstvích, světlem a oporou na všech cestách, útěchou a úlevou v utrpení, zdrojem milosti v životě i ve smrti. Amen.

Pane a Spasiteli můj, Ježíši Kriste! Mocí svého svatého Těla a Krve své obnov a posvěť mne ve všem podle své svaté vůle. Učiň, Pane, aby se má vůle ve všem poddávala vůli Tvé, neboť Tvá vůle je pravidlem všeliké spravedlnosti a svatosti.

Vtiskni mi, Pane, v paměť živou myšlenku na Tvou přítomnost, abych Tě stále měl na očích, jak i Ty stále svou milostí při mně stojíš.

Očisť, ó Pane, mé srdce. Dej mi, abych želel všech svých dosavadních nedbalostí a odpykával všecky své viny.

Rozvaž, Pane, pouta, jež ztenčovala mou sílu, vyhlaď z mé duše všecky zlé náklonnosti a navrať mi pravou svobodu srdce.

Odvrať, ó Pane, mou mysl ode všeho, k čemu nejsem stvořen, a přikloň ji k tomu, co ode mne požaduješ.

Obnov ve mně, Pane, srdečnou zbožnost, abych vedl pravý vnitřní život. Osviť mne, abych poznával, jak čistá a veliká má býti láska těch, kteří se živí Tvým Tělem a Tvou krví.

Miluji Tě, Bože, protože jsi mne stvořil; miluji Tě, protože jsi mne vykoupil. Ale jak teprve jest mi Tě milovati, když jsi mi sám sebe daroval? Kde vezmu lásku, kterou bych splatil neskonalou lásku Tvou?

Ty však, Pane, dal ses mi v nejsvětější Svátosti, abych mohl Tebe samého dáti Bohu Otci v náhradu za lásku, které se mi nedostává a kterou přece jsem dlužen. Proto, ó Pane, zůstaň spojen se mnou, abych s Tebou a skrze Tebe ctil a miloval Otce nebeského po všechen čas. Amen.

Pane a Spasiteli můj, díky Tobě vzdávám, že Ty, pravý a živý Bůh, dal ses za pokrm mně ubohému hříšníku. Ty jsi ustanovil tuto svátost na trvalou památku svého utrpení a své smrti. Proto připomínám Ti, ó Pane, všecky rány, jež jsi utrpěl, všecku krev, již jsi za mne vylil, a všecku lásku, s níž jsi to vše snášel.

Prosím Tě, Pane Ježíši, uzdrav rány mé duše, posvěť mé srdce svým svatým utrpením, očisť, napoj a ozdob mne svou předrahou krví, naplň mne bolestmi svého srdce, abych se rozohnil láskou k Tobě.

Ukaž na mně, Pane, svou moc a své milosrdenství, abych prospíval v milosti a v ctnostech. Zapal v mém srdci svaté žádosti. Odvrať ode mne všecko zlé. Dej mi políbení věčného pokoje a osvěť svou božskou moudrostí můj rozum a všeliký smysl. Moc Tvé milosti mi pomáhej, láska Tvá mne nabádej, abych pro Tebe, můj Ježíši, žil a zasloužil si viděti v nebesích Tvou slávu, jež bude blahem a odměnou Tvých věrných na věky. Amen.

IV. MODLITBY A ZBOŽNÉ ÚKONY

obsažené ve statích této knihy

1. *Dík za vykoupení a prosba za odpuštění.* I. díl, 12. kap., č. 6. a 7., str. 86-89.
2. *Rozjímání o utrpení Kristově.* II. díl, 39., 40. a 42. kap., str. 397-411 a 419-421.
3. *Dík za utrpení Páně.* II. díl, 43. kapitola, str. 422-429.
4. *Prosba o poznání pravého následování Kristova.* II. díl, 1. kap., str. 177.
5. *Dík za ustanovení nejsvětější Svatosti.* II. díl, 47. kap., č. 5., str. 457.
6. *Modlitba k nebes Královně.* I. díl, 27. kap., str. 169.
7. *Soustrast s Bolestnou Matkou Boží.* II. díl, 41. kap., str. 412-419.
8. *Modlttba o nápravu života.* I. díl, 11. kap., č. 7. a 8., str. 77-80.
9. *Modlitba milující duše.* III. díl, 8. kap., str. 546.
10. *Úplné odevzdání se Bohu.* III. díl, 23. kap., str. 620.

OBSAH

Část první: Cesta očistná

I. Konečný cíl tvorů 1
II. Jak porušena je naše přirozenost 8
III. Proč se třeba tolik štítiti smrtelnébo hříchu 14
IV. O smrti nepřipravené 23
V. O soudu Božím 33
VI. O neustávajících mukách v pekle 40
VII. Jak škodlivý je hřích všední 48
VIII. O očistci 52
IX. Jak nebezpečný je stav lidí vlažných 56
X. O pokorném sebepoznání 64
XI. Jak bezmezné jest milosrdenství Boží 71
XII. O neskonalé lásce Boží v díle našeho vykoupení 80
XIII. O pravé lítosti 89
XIV. Žal a kající modlitba duše zkroušené 95
XV. O zpovědi 100
XVI. O pravé kajícnosti 106
XVII. O krocení zvířecí přirozenosti 110
XVIII. O protivenstvích začátečníků 116
XIX. Jak klamavá je láska světa 123
XX. O užitku pokušení 130
XXI. O výzbroji proti pokušením 134
XXII. O nestálosti a vrtkavosti 140
XXIII. Po čem se pozná pravé a nepravé obrácení 146
XXIV. Jak nutná jest modlitba 153

XXV. O vlastnostech pravé modlitby 160
XXVI. Jak si má každý člověk počínati ráno a večer 165
XXVII. Modlitba k milosrdné, přečisté Královně nebeské 169

Část druhá: Cesta osvícení

I. Kristus náš vzor 177
II. O životě vnitřním 185
III. První prostředek, jak si zachovati sebranost 191
IV. Druhý prostředek, jak si uchovati sebranost 198
V. O dvou korouhvích 202
VI. Chvála pokory 205
VII. O vlastnostech pravé pokory 211
VIII. Zdání a skutečnost 218
IX. Prostředky a pohnutky k získání pokory 223
X. O ctnosti poslušnosti 230
XI. O vlastnostech pravé poslušnosti 235
XII. Bolestné zahynutí 240
XIII. Jest třeba vůli svou ve všem Bohu obětovati 247
XIV. O ctnosti trpělivosti 254
XV. Jak rozmanité a užitečné je utrpení 261
XVI. O ctnosti tichosti 266
XVII. O povaze pravé lásky k bližnímu 273
XVIII. Nesuďte a nebudete souzeni 280
XIX. Blahoslavení milosrdní 286
XX. O lásce k nepřátelům 289
XXI. O čistotě a neporušenosti srdce 294
XXII. Jaké škody působí nebezpečné styky 301
XXIII. Hledejte nejprve království Božího 307
XXIV. O dobrém úmyslu v našem konání 314

XXV. O červotoči našich dobrých činů 318
XXVI. Jaké škody člověku přináší marná ctižádost 323
XXVII. Jak různé je volání Boží a cesty k němu 329
XXVIII. Jak rozličné jsou cesty k Bohu 332
XXIX. O šlechtictví řeholního stavu 337
XXX. O chudobě ducha 342
XXXI. Chvála panictví 348
XXXII. Jak si mají počínati představení 351
XXXIII. O důvěře v láskyplnou péči Boží 357
XXXIV. O důvěře v Boha v hodině smrti 361
XXXV. Chvála Panny Marie 366
XXXVI. Jak vytrvale jest bojovati o duchovní cenu 375
XXXVII. Skrze Krista člověka ke Kristu Bohu 382
XXXVIII. Jak nevýslovné dobro plyne z rozjímání božského utrpení 389
XXXIX. Jak bylo Pánu před ukřižováním 397
XL. Oběť na kříži 404
XLI. Hoře Panny Marie 412
XLII. Rozmluva duše s Kristem pod křížem 419
XLIII. Jak se v nás má obrážeti obraz ukřižovaného Spasitele 422
XLIV. Proč Bůh dopouští na své přátele tolik zla? 429
XLV. O převeliké důstojnosti časného utrpení 439
XLVI. O přítomnosti Kristově v Nejsvětější Svátosti 447
XLVII. Nejsvětější Svátost svátostí lásky 455
XLVIII. O přípravě k svatému přijímání 460
XLIX. Modlitba kající duše před sv. přijímáním 467
L. Touha duše po přijetí Miláčka 470
LI. Jak si počínati po sv. přijímání 472

LII. O účincích sv. přijímání 475
LIII. O přijímání nehodném a o překážkách plného působení sv. přijímání 482
LIV. O častějším sv. přijímání 488
LV. Jakou škodu trpí, kdo zůstává bez velebné svátosti 492
LVI. O účincích mše svaté 495
LVII. Jak se máme chovati před Nejsvětějším 500

Část třetí: Cesta sjednocení

I. Jak láskyhodný jest Bůh 505
II. Tvorové jsou cestou k Bohu 512
III. Jediné v Bohu nalezneme klid 519
IV. Kdo Bohu slouží, vládne 526
V. O vznešenosti Boží milosti 531
VI. O přípravě srdce na působení Ducha Svatého 536
VII. O vznešenosti božské lásky 540
VIII. Milující duše mluví k Bohu 546
IX. O pravé zbožnosti a vnitřní modlitbě 549
X. Maličkým se dostává zjevení 556
XI. Jak Bůh mluví v duši 559
XII. O pokoji v nepokoji 563
XIII. Jak se dojde pravého pokoje 568
XIV. O úplné odevzdanosti 573
XV. Jak Bůh nás vede do školy pravé odevzdanosti 578
XVI. Jak veliké bohatství přináší odevzdanost 582
XVII. O duchovní vyprahlosti a opuštěnosti 585
XVIII. O pokušení k smutku a k nedůvěře v Boží milosrdenství 590

XIX. Jak Bůh připravuje své přátele k svému spojení 594
XX. Spojení omilostněné duše s Bohem 598
XXI. O nesmírné radosti v říši nebeské 605
XXII. Chval Boha neustále! 613
XXIII. Úplné odevzdání sebe Bohu 620

Modlitby

I. Modlitby ke Mši svaté 623
II. Modlitby k sv. zpovědi 637
III. Modlitby k sv. přijímání 644
IV. Modlitby a zbožné úkony 652

CESTA K VĚČNÉ LÁSCE

Přeložil Dr. Antonín Stříž.

Vydal Mariánský apoštolát v Brně, Sedlákova ulice č. 5 a vytiskla knihtiskárna F. Obziny ve Vyškově na Moravě. Obrázek na obálce z archivu Mariánského apoštolátu v Brně.